

DON BOSCO – OTEC A UČITEL MLÁDEŽE

Jana Svobodová, DiS.

Bakalářská práce
2022

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Jana Svobodová, DiS.**
Osobní číslo: **H18270**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Don Bosco – otec a učitel mládeže**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti díla Dona Bosca, Boscova preventivního výchovného systému a salesiánské výchovné činnosti v České republice.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvalitativního výzkumu formou polostrukturovaného rozhovoru.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- BENDL, Stanislav a kol., 2015. Vychovatelství. Učebnice vychovatelství. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4248-9.
BOSCO, Don, 2007. Můj život pro mladé. Vzpomínky zakladatele salesiánů. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-247-8.
BOSCO, Teresio, 2014. Don Bosco. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0624-8.
KAPLÁNEK, Michal, 2012. Výchova v salesiánském duchu. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0126-7.
ŠVAŘÍČEK Roman a Klára ŠEĎOVÁ a kol., 2014. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál. ISBN 978-80262-0644-6.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. PhDr. Mgr. Jaroslav Balvín, CSc.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **26. ledna 2022**
Termín odevzdání bakalářské práce: **29. dubna 2022**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 26. ledna 2022

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo - bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně 21.3.22

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před

konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisky, oписy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zaměřena na život a dílo Dona Bosca, významného italského katolického kněze, vychovatele, ochránce opuštěné mládeže a zakladatele řádu Salesiánů. První dvě kapitoly teoretické části práce se zabývají osobností Dona Bosca v kontextu sociální pedagogiky. Pozornost je zaměřena zejména na preventivní výchovný systém, který Bosco využíval při práci se svými chlapci. Třetí kapitola popisuje počátky působení řádu Salesiánů Dona Bosca v Českých zemích. Podrobněji se věnuje rozvoji střediska ve Fryštáku, kolébce salesiánského hnutí na Moravě a založení Salesiánského střediska mládeže ve Zlíně na Jižních svazích. Dále v této kapitole práce najdeme stručné informace o vybraných církevních školách vedených v salesiánském duchu a o pedagogice volného času. Pro praktickou část práce byl zvolen kvalitativní výzkum.

Klíčová slova: Salesiáni, výchova, Preventivní výchovný systém, sociálně-výchovné metody, salesiánská střediska mládeže, Střední odborné učiliště stavební Don Bosco, Střední odborná škola svatého Jana Bosca

ABSTRACT

The bachelor's thesis focuses on life and work of Don Bosco, important Italian catholic priest, tutor, guardian of abandoned youngsters and founder of the Celestian order. First two chapters of the theoretical part of the thesis show Don Bosco's personalisty in context with social pedagogy. Attention focuses especially on the preventive educational system, which Bosco used when working with his boys. Third chapter describes the beginnings of the order in Czechia. More profound attention is given to starting the centre in Fryšták, cradle of Celestian order in Moravia and founding of Celestian youth centre in Zlín. Moreover this chapter provides some brief information about selected church schools guided by the celestian spirit and pedagogy of free time. Qualitative research was chosen for the practical part of the thesis.

Key words: Celestians, education, preventive educational system, oratory, socialy educative methods, Celestians youth centres, Don Bosco vocational school of construction, St. John Bosco vocational school.

Poděkování:

Chtěla bych tímto poděkovat všem, bez jejichž pomoci a podpory by tato práce nemohla vzniknout. Děkuji panu doc. PhDr. Mgr. Jaroslavu Balvínovi CSc. za odbornou pomoc, lidský a laskavý přístup i cenné rady a připomínky, jež mi při odborném vedení práce poskytoval.

Motto: „V každém člověku je kousek dobra. Hlavním úkolem vychovatele je hledat tento kousek dobra, tuhle citlivou strunu srdce a rozeznít ji.“

Don Bosco

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Obsah

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 K TEORETICKÝM VÝCHODISKŮM A POJMŮM	11
1.1 Stav zkoumaného tématu v literatuře: domácí, zahraniční, cizojazyčné, ve filmové tvorbě a výzkumných šetřeních studentů	11
1.2 Vztah k sociální pedagogice	16
1.3 Vymezení základních pojmů	19
2 DON BOSCO JAKO TVŮRCE SALESIÁNSKÉHO STYLU VÝCHOVY A ŽIVOTA	23
2.1 Don Bosco – otec a učitel mládeže.....	23
2.2 Preventivní výchovný systém.....	27
2.3 Společnost sv. Františka Saleského jako základna pomoci mládeži.....	31
3 SALESIÁNI DONA BOSCA V ČESKÉ REPUBLICE	33
3.1 Don Bosco vstupuje do českých dějin	33
3.2 Salesiáni Dona Bosca ve Zlínském kraji	35
3.3 Pedagogické ovlivňování volného času a vzdělávání v salesiánském duchu	38
II PRAKTICKÁ ČÁST	44
4 VÝZKUMNÁ ČÁST	45
4.1 Výzkumný problém a jeho pojetí	45
4.2 Výzkumné otázky a cíle	45
4.3 Metoda sběru dat	46
4.4 Výzkumný soubor.....	47
4.5 Analýza a interpretace dat	48
4.6 Problém a rizika výzkumu.....	106
5 VÝSLEDKY VÝZKUMU	107
5.1 Diskuse	117
5.2 Doporučení pro praxi.....	120
ZÁVĚR	123
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	125
SEZNAM TABULEK	128
SEZNAM OBRÁZKŮ	128
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	129
SEZNAM PŘÍLOH	130

ÚVOD

Tématem práce je osobnost italských dějin 19. století, katolický kněz, vychovatel a zakladatel řádu salesiánů, Don Bosco. Tento muž celý svůj život zasvětil péči, výchově a vzdělávání mladých a chudých chlapců žijících na okraji společnosti. Roku 1989 byl papežem Janem Pavlem II. prohlášen za otce a učitele mládeže.

V současnosti se ve vyspělé společnosti staví do popředí jiné formy chudoby, než je chybějící vzdělání a nouze materiální, jak tomu bylo za dob průmyslové revoluce, kdy Don Bosco zachraňoval zanedbané, negramotné, hladové hochy přespávající pod mosty a na ulicích města Turín. Dnes pro případy, kdy se lidé ocitají v nepříznivé sociální situaci, fungují různé nástroje k realizaci tzv. sociální ochrany jakými jsou dávky a služby a základní školní vzdělávání je u nás bezplatné.

Podle Kapláňka však existují ještě jiné typy nouze a to citová, která se projevuje nedostatkem pozitivních emočních vazeb, či nouze vyznačující se v absenci hodnotové orientace (Kaplánek, 2012, s. 58). V tomto kontextu je pojata tato práce. Jaká bude společnost za několik desetiletí, záleží velkou měrou na tom, jaké výchovy se dostane našim dětem a poté dalším pokolením.

V dnešní době je společnost úzce zaměřena na materiální hodnoty, individualismus a výkon jednotlivce. Hodnoty jako rodina, respekt k důstojnosti každého člověka v současnosti nepatří právě k těm nejpreferovanějším. Proto je tato práce věnována právě Donu Boscovi a jeho preventivního výchovného systému, který je považován salesiány za svým způsobem nadčasový.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. První kapitola práce popisuje východiska a základní pojmy a zabývá se vztahem daného tématu k sociální pedagogice. Druhá kapitola seznamuje čtenáře s osobností Dona Bosca, tvůrce salesiánského stylu výchovy a života. Podává stručné informace o dětství a dospívání mladého Bosca, pojednává o trnitě cestě za splněním jeho velkého snu, stát se knězem a o Boscově rozsáhlé činnosti ve prospěch chudé a opuštěné mládeže. Kapitola se dále věnuje založení řádu salesiánů a zejména rozebírá do hloubky výchovný preventivní systém. Třetí kapitola teoretické části práce popisuje příchod salesiánů do Českých zemí, pojednává o kolébce salesiánského hnutí ve Fryštáku u Holešova, seznamuje čtenáře s historií vzniku Salesiánského střediska mládeže ve Zlíně na Jižních svazích a dále se dotýká problematiky výchovy dětí a mládeže ve volném čase a vzdělávání v salesiánském duchu.

Pro praktickou část práce byl zvolen kvalitativní výzkum. Cílem praktické části práce je komparace přístupu v aplikaci preventivního výchovného systému Dona Bosca ve dvou křesťanských domovech mládeže vedených SDB na základě hloubkových, polostrukturovaných rozhovorů a analýzy dokumentů.

I   TEORETICKÁ ČÁST

1 K TEORETICKÝM VÝCHODISKŮM A POJMŮM

První část kapitoly nás seznámí s tvorbou věnovanou osobnosti Dona Bosca a jeho dílu nejprve od našich, českých autorů, poté zahraničních a na závěr upneme svoji pozornost k literatuře cizojazyčné a budeme se věnovat spisům „Memorie biografische di Don Giovanni Bosco“, ve kterých vyličil na příkaz papeže Pia IX. část své životní cesty sám Don Bosco. Najdeme zde také informace o tom, jakým způsobem ztvárnili život Dona Bosca filmoví producenti. Druhá podkapitola nám osvětlí souvislosti zvoleného tématu se sociální pedagogikou a ve třetí podkapitole najdeme vysvětlení základních pojmů využívaných v práci.

1.1 Stav zkoumaného tématu v literatuře: domácí, zahraniční, cizojazyčné, ve filmové tvorbě a výzkumných šetřeních studentů

K tomu, abychom poznali osobnost Dona Bosca, získali povědomí o jeho rozsáhlé činnosti ve prospěch chudé a zanedbané mládeže, seznámili se s Boscovými nejdůležitějšími myšlenkami a pochopili, na jakých základech postavil svůj výchovný preventivní systém, musíme prostudovat materiály, ze kterých budeme informace získávat. K tomuto účelu nám poslouží životopisná literatura, ale čerpat můžeme také ze zahraničních filmů, jež byly o této charismatické osobnosti natočeny.

O Donu Boscovi bylo napsáno poměrně velké množství biografií, již sama dramatičnost jeho života k tomu autory vybízí. Jako prameny sloužily zejména vlastní Boscovi paměti a dále dvacetisvazkové životopisné paměti jeho žáků.

Do českého jazyka byla přeložena většina dokumentů salesiánské kongregace a bylo vydáno množství prací životopisného i spirituálního charakteru nejen o Donu Boscovi, ale také o jeho matce Markétě, Marii Mazzarellové a dalších důležitých osobnostech „salesiánské rodiny“ (Kaplánek, 2012, s. 9).

Domácí literatura

První, kdo do Českých zemí vnesl povědomí o osobnosti Dona Bosca a jeho díle, byla rodina Františka Palackého. Zasloužila se o to jeho dcera, která se provdala za nejbližšího spolupracovníka svého otce dr. Ladislava Riegra. Společně se svojí dcerou Červinkovou Riegrovou se stala propagátorkou díla Dona Boska. Na základě tohoto podnětu šest let před Boscovou smrtí, roku 1882 vyšla v Praze kniha s názvem „Dílo křesťanské lásky mezi mládeží opuštěnou“¹. Autorkou knížky

---

¹ tato kniha nebyla v knihovnách dostupná

byla učitelka měšťanských škol na Smíchově Barbora Pazderníková. Obsahem této knihy je stručný životopis Dona Bosca, publikace se zabývá jeho působením mezi chudou mládeží a výchovným stylem. Pazderníková dále v knížce vyzdvihuje Boscovy „křesťanské dílny“ a vybízí Čechy ke vstupu mezi salesiánské spolupracovníky.

R. 1885 Pazderníková vydala další knihu od Donu Boscovi s názvem „Apoštol opuštěné mládeže“². Původní text publikace je přepracován – životopis Dona Bosca je podrobnější a v knize nechybí Boscovo vyobrazení. Autorka čtenáře seznamuje s „lidským profilem“ Dona Bosca, tak, jak byl vnímán při své návštěvě ve Francii. Závěr knihy tvoří nejnovější Boscův okružní list spolupracovníkům salesiánů. V knize bylo čerpáno z francouzského věstníku salesiánského díla a z další salesiánské literatury (Křížková, 1996, s. 8-9).

Roku 1934 byla vydána v Českých zemích kniha pod názvem „Světce Don Bosco“. (Alberti, 1999). Podnět k jejímu sepsání dal ředitel salesiánského ústavu ve Fryštáku P. Ignác Stuchlý. Autorem této knihy byl P. Alberti. Původním záměrem byl překlad díla A. Auffraye: „Le Bienheureux Don Bosco“ či kardinála Solattiho: „Il Beato Giovanni Bosco“. P. Alberti se však rozhodl, že nevytvoří pouhý překlad jedné z knih, ale že bude čerpat z obou děl a myšlenky vyjádří vlastními slovy. Vznikla tak kniha, která je výběrem klíčových událostí ze života Dona Bosca. V závěru knihy, kdy se píše o slavnosti Boscova svatořečení se její autor inspiroval italskými časopisy a novinami: „La Festa, Pro Familia, La Tribuna“ atp. V knize je zajímavá obrazová příloha (Alberti, 1999).

Roku 1934 byla vydána ještě další knížka zabývající se životem a dílem Dona Bosca s názvem „Svatý Jan Bosco“. Autorem byl první český salesián P. Ignác Stuchlý. Pisatel zde čerpal z knihy Faviniho „San Giovanni Bosco“, z „Memorie Biografiche“ a drobných prací S. Colomba a knih E. Cerie. Jedná se o stručnější životopis s fotografiemi a ilustrací Dona Bosca mezi svými svěřenci na úvodní straně knížky (Stuchlý, 1934).

Naši pozornost si nepochybně zaslouží také obsáhlé, téměř 650 stran dlouhé dílo Marie Štechové, které bylo vydáno v Praze roku 1937 s názvem „Život světcův“. Autorka knihy čerpala z mnoha pramenů. Nejdůležitějším materiálem se jeví „Memorie biografiche di Don Giovanni Bosco“ svazky I až XVII a sebrané spisy Dona Bosca. V knize je citováno velké množství různé literatury o životě Dona Bosca, například dílo od Auffraye „Le Bienheureux Don Bosco“, tehdy nejpopulárnější knížka ve Francii či kniha Caviglia Alb. „Don Bosco, profilo storico.“ a mnoho dalších. Dále autorka čerpala ze sebraných spisů sv. Františka Salezského. V závěru knihy můžeme najít chronologické shrnutí nejdůležitějších událostí ze života Dona Bosca a jsou zde také uvedeny tabulky s přesnými údaji o

---

² tato kniha nebyla v knihovnách dostupná

počtu salesiánských domů a duchovních v Evropě, Americe i na misiích. Rozděleny jsou podle zásadních mezníků vývoje řádu až do doby Boscova svatořečení. (Štechová, 1937).

Zahraniční literatura

Roku 1889, kdy bylo vytištěno v Čechách o Donu Boscovi a salesiánech větší množství kratších článků v různých periodících, vycházel v časopise „Vlast“ na pokračování „Životopis Dona Bosca“, jehož autorem byl Boscův blízký přítel dr. Espiney. Překlad této knihy připravil pražský učitel František Flekáček (Křížková, 1996, s. 9).

Na sklonku 20. století a počátkem 21. století bylo u nás vydáno několik překladů životopisů Dona Bosca. Jedním z nich byl například překlad francouzského originálu „Petite vie de Don Bosco“. Jednalo se o stručnější životopis od Roberta Schiélé, autora, který dosáhl doktorátu filosofie na Papežské salesiánské univerzitě v Římě. Kniha je doplněna fotografiemi a v závěru je uveden chronologický seznam nejdůležitějších mezníků v životě Dona Bosca (Schiélé, 1999).

Do českého jazyka bylo přeloženo také několik knih od Tererezia Bosca, salesiánského kněze, doktora, novináře a publicisty, který několik let redigoval Bolletino Sallesiano – salesiánský věstník. Jednou z těchto děl byl životopis pod názvem „Don Bosco“. Kniha, jak píše překladatel: „...není kritickou studií ani volným vyprávěním. Je sestaven jednak z vlastních pamětí Dona Bosca, jednak z dvacetisvazkových „Životopisných pamětí jeho žáků a spolupracovníků“ (Bosco, 1990, s. 419). Překladatel dále uvádí, že téměř veškeré informace, které kniha obsahuje, byly ověřeny pod přísahou při procesu k Boscově blahorečení. Kniha nám umožňuje zároveň nahlédnout do dějin této doby a tehdejší církve (Bosco, 1990, s. 419).

Dalším životopisem vydaným nakladatelstvím Portál, jejímž autorem je Terezio Bosco byla útlá knížka pro mládež pod titulem „Život Dona Bosca“. Kniha je bohatě ilustrovaná a doplněná fotografiemi, aby vyhovovala mladým čtenářům. V krátkých kapitolách se dozví mládež něco o dětství a dospívání Dona Bosca, o jeho vizionářském snu, počátcích práce s mladými lidmi i založení salesiánů. Úvod k této knize napsal kardinál Giacom Biffi (Bosco, 2014).

V roce 2007 byl vydán překlad autobiografie z italského originálu „Memorie“ pod názvem „Můj život pro mladé“ s podtitulem „Vzpomínky zakladatele salesiánů“. Don Bosco sepsal své paměti v 58 letech na příkaz papeže Pia IX. Tři objemné ručně psané sešity na výslovné přání jejich autora byly uschovány 73 let v salesiánském archivu. Roku 1946 Eugenio Ceria, jeden ze životopisců Dona Bosca vytvořil z těchto materiálů vydání určené pouze pro salesiánské domy. V současnosti, poté co text prošel pouze jazykovou úpravou, je tento vzácný materiál k dispozici všem zájemcům. Kniha vykresluje velice těžké podmínky mladých dělníků v Turíně, boje proti duchovním roku 1848,

vypráví o snech a proroctvích Dona Bosca, o počátcích jeho práce s mládeží i o střetnutích s protestanty (Bosco, 2007).

Zahraniční filmová tvorba

Roku 1935 byl italským režisérem Goffredem Alesandrini natočen černobílý biografický film o osobnosti a díle Dona Bosca s názvem „Don Bosco“. Tento snímek mapuje život Dona Bosca od jeho dětství. Tehdy se setkal se staříčkým knězem Donem Callosou, který objevil u chlapce nadání pro studium a rozhodl se, že jej bude vyučovat (malý Jeník³ pocházel z chudých poměrů, a tak studium u něj nebylo žádnou samozřejmostí). Po smrti tohoto dobrodince studoval v Cheiri, kdy si na studijní výlohy Bosco vydělával vlastní prací a poté následovala léta v kněžském semináři.

Svoji činnost ve prospěch opuštěné a zanedbané mládeže započal v Turíně, kde vytvořil první oratoře a později různé dílny, školy i internát pro potřebné chlapce. Aby se jeho dílo mohlo dále rozvíjet, založil Společnost svatého Františka Salezského. Film obsahuje také autentické záběry ze salesiánských misí do různých končin světa a obřad Boscova svatořečení. Tento snímek podrobně a přesně zachycuje katolické obřady a svěcení kněží. Hlavní roli dospělého Dona Bosca zde ztvárnil Gian Paolo Rosmino, chlapce Ferdinando Mayer.

Dalším Biografickým snímkem o životě a díle Dona Bosca je novější italský dvoudílný film z roku 2004 od režiséra Lodovica Gaspariniho: „Don Bosco“. Hlavní roli ztvárnil italský herec Flavio Insinna. Jedná se o dojemný, působivý snímek s morálním apelem. Na začátku prvního dílu jsme svědky doručení papežova zamítavého listu, jež je důsledkem intrik Turínského arcibiskupa kardinála Fasattiho. Bosco těžce onemocní zápallem plic, jeho život je vážně ohrožen a všichni chlapci, které kolem sebe za svého působení shromáždil, se modlí za jeho uzdravení.

V tomto okamžiku nás zavádí film o mnoho let nazpět, do Boscových dětských let, do jeho rodného kraje na úpatí Alp zvaného Piemont. Od této chvíle snímek sleduje osudy Dona Bosca v obdobném sledu jako výše zmíněný film od Alesandriniho: Boscovo setkání s knězem Callosou, studium v Cheiri a na kněžském semináři, první kněžské zkušenosti v Turíně, setkání s velkým množstvím nuzných a zanedbaných chlapců v ulicích Turína, založení oratoře.

Novější snímek končí okamžikem schválení kongregace salesiánů svatým otcem, zatímco starší film poskytuje také autentické záběry ze salesiánských misí i záběry z Boscova svatořečení. V závěru druhého dílu tohoto novějšího snímku je pak divák ve zkratce seznámen s dalšími osudy některých

---

³ Don Boscovo rodné jméno bylo Jan Melichar Bosco

jednotlivých chlapců z oratoře. Ve filmu se sice objevují drobnější nepřesnosti v Boscově životopisu, ale přesto lze snímek těm, kteří se chtějí s touto osobností italských dějin blíže seznámit, doporučit.

Cizojazyčná literatura

„Memorie biografische di Don Giovanni Bosco“ jsou základními prameny o životě a díle Dona Bosca. Jejich prvním vydavatelem a korektorem se stal G. B. Lemoyne, salesián a Boscův tajemník v posledních letech života. Jedná se o svazky I až IX, které mapují léta od roku 1898 až po rok 1870. Vycházely v Turíně v letech 1898 až 1916. Svazek X již Lemoyne před svou smrtí nestihl vydat.

Pokračovatelem Lemoyne se stal Don E. Ceria, salesián, který od roku 1930 do roku 1936 vydal svazky XI až XVII. Vydání Dona Cerie se odlišuje od Lemoyova zejména větší soustavností a pružností. Kladem Lemoyova díla je však lepší pochopení světcova ducha a správné vidění lidí a událostí. Materiál tvoří zápisy prvních salesiánů: Dona Ruffina, Dona Bonettiho, Dona Ruy, Dona Cagliariera a dalších. Hlavní zásluha, že se podařilo uchovat velké množství cenného archivního materiálu náleží zejména sekretářům kongregace Donu Lemoynovi a Donu Bertovi (Štechová, 1937, s. 609)⁴.

Výzkumná šetření, zabývající se problematikou výchovy podle Dona Bosca

Výzkumem s tematikou výchovy podle Dona Bosca v dnešní době se již zabývalo více výzkumníků. Uvádím tři z nich: Svoboda provedl výzkumné šetření formou polostrukturovaných rozhovorů s pracovníky sedmi salesiánských středisek mládeže a jedním školícím střediskem – Domem Ignáce Stuchlého. Otázkou, „jak dosahují cílů své práce“ zjišťoval, jaké metody jsou zde při činnostech s dětmi a mládeží uplatňovány. Zjistil, že jde o metody: pedagogické komunikace, kontaktní práce, zpětné vazby, doprovázení, neformálního vzdělávání, případové práce, modelové výchovy, poradenství, sociální práce se skupinou, utváření charakteristického sociálního prostředí, podpory vzniku skupiny, podpory komunikace mezi vrstevníky, zprostředkování navazujících služeb (Svoboda, 2007).

Jedním ze studentů, kteří se na naší univerzitě této problematice věnovali, je například Řezníčková, která zjišťovala ve svém kvalitativně zaměřeném výzkumu analýzou dokumentů a polostandardizovanými rozhovory s pracovníky nízkoprahového zařízení ve Zlíně rozdíly a shody jejich práce s dětmi a mládeží ve stylu práce v nízkoprahovém zařízení a salesiánského stylu práce. Řezníčková zjistila, že salesiánská práce je plnohodnotná sociální práce z těchto důvodů: využívá metody animace, kde se uplatňují dobrovolníci – vrstevníci, salesiánský styl práce se řídí principy

---

⁴ tato kniha nebyla v knihovnách dostupná

nízkoprahovosti a principy salesiánské práce. Rozpor však vidí v tom, že salesiáni kladou hlavní důraz na budování vztahu pracovníka s klientem, ale zákon praví, že nejdůležitější jsou pravidla, která lidi mohou změnit (Řezníčková, 2009).

Dalším výzkumníkem, kdo se podobnou tematikou zabýval, byl Velčovský. Zjišťoval, co přivedlo mladé lidi k práci ve střediscích a jak velké jsou rozdíly mezi jednotlivými středisky. Použil kombinaci kvantitativního a kvalitativního výzkumu. Došel ke zjištění, že v pražském středisku je například odlišná skladba lidí – nepracují zde dobrovolníci, ale zaměstnanci na plný úvazek i částečný úvazek, vystudovaní sociální pedagogové (z důvodu vazby tohoto střediska na školu JABOK), zjistil také odlišnosti v právní subjektivitě středisek, v nabídkách kroužků, ve formě propagace činností středisek, apod. Dále zjistil, že všechna střediska se podobají ve struktuře – každé středisko má své nízkoprahové zařízení a také se ve střediscích shodně projevuje salesiánské nadšení a úsilí plnit salesiánské poslání (Velčovský, 2007).

Původním záměrem mé bakalářské práce bylo v kvalitativně zaměřeném výzkumu zjišťovat polostrukturovanými rozhovory, jakým způsobem a s jakými úspěchy využívají preventivního výchovného systému Dona Bosca v salesiánském středisku mládeže ve Zlíně, respektive v Nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež na Jižních svazích, ve srovnání s uplatňováním tohoto systému v rámci aktivit farnosti. Od tohoto úmyslu jsem ale nakonec upustila z více důvodů. Zjistila jsem, že tématicke spojené s činností NZDM ve Zlíně na Jižních svazích se již věnovalo ve svých závěrečných pracích velké množství studentů naší univerzity, což není v souladu s tím, že výzkumník by měl přijít s něčím alespoň trochu novým. Zároveň se ukázalo, že činnosti farnosti a SKM Zlín, respektive NZDM Zlín jsou úzce propojeny, že jedno od druhého nelze dost dobře oddělit, a z tohoto důvodu by komparace nebyla možná.

1.2 Vztah k sociální pedagogice

V této podkapitole se budeme zabývat souvislostmi zvoleného tématu se sociální pedagogikou. Boscova působnost ve prospěch opuštěné a zanedbané mládeže se pohybovala na pomezí oblastí sociální práce, sociální pedagogiky a pastorage.

Své chlapce se Don Bosco snažil zabezpečit po všech stránkách. Poskytl jim ubytování (přesněji opravdový domov, kde mohli cítit, že jsou přijímaní a že se o ně někdo opravdu zajímá), stravu, zaměstnání, výchovnou formaci. Pro tuto jeho činnost jej můžeme nazývat praktikem a průkopníkem sociální pedagogiky.

V dnešní době je Boscův preventivní výchovný systém v naší zemi uplatňován při výchovné činnosti ve formě volnočasových aktivit pro děti a mládež pořádané salesiány Dona Bosca ve střediscích, klubech mládeže, na křesťanských táborech apod. V zemích rozvojových je činnost zaměřena podstatně více také na materiální pomoc (Kaplánek, 2012).

Jak vysvětluje Kaplánek, Don Bosco se zaměřoval na činnost v oblastech péče o člověka, které zahrnují dnešní pojmy jako edukace, sociální práce, pastore. Bosco ve svém specifickém přístupu integroval výsledky rozličných společenských a humanitních věd. Vycházel z křesťanského humanismu – z židovsko křesťanské tradice (Kaplánek, 2012, s. 13).

Slovník sociální práce vymezuje sociální pedagogiku takto: „Sociální pedagogika je odborná disciplína, která se zabývá rozpoznáváním sociálních činitelů ohrožujících vývoj člověka a uplatňováním postupů, jež vyvažují jejich nepříznivé působení. Sociální pedagogika se zaměřuje jak na ovlivňování ohroženého dítěte (dospívajícího, dospělého), tak na ovlivňování prostředí, v němž se ohrožená osoba pohybuje“ (Slovník sociální práce, 2008, s. 199).

Stěžejní myšlenkou sociální pedagogiky je „idea sociálního začlenění“. Cílem sociální pedagogiky je začlenění člověka (skupiny či komunity) do společnosti takovým způsobem, aby svou činností dokázal být prospěšný sobě i ostatním, mj., aby nedošlo k jeho vyčlenění na okraj společnosti, ale aby žil důstojný, hodnotný a smysluplný život ve společnosti druhých lidí. Sociální pedagogika v sobě skrývá širokou paletu oblastí. Pro potřebu naší práce se ze čtyř základních, kterými jsou: sociální pedagogika jako doplněk individuální pedagogiky, sociální pedagogika jako disciplína zabývající se odchylkami sociálního chování, pedagogikou prostředí se budeme zabývat oblastí, kdy je sociální pedagogika pojímána jako pomoc a péče (Bendl, 2016, s. 51-52).

Pojem péče je zde vnímán ve dvojitým smyslu – péče jako zastřešující pojem týkající se i ostatních směrů sociální pedagogiky, jakými jsou: ochrana dětství a mládí, práva dítěte, péče o prostředí pro děti a mládež, prevence rizikového chování dětí a mládeže a konkrétní pomoc a péči v terénu týkající se bezprostředně lidí v situacích ohrožení, jakékoli formy nouze, lidí ze sociálně znevýhodněného prostředí apod. Zpočátku se podílely na této formě pomoci církevní a soukromé subjekty (Bendl, 2016, s. 51-52).

Abychom mohli získat lepší vhled do souvislostí sociální pedagogiky s vybraným tématem je nutné získat povědomí o širším historickém kontextu. Vlivem složitého vývoje evropské společnosti docházelo na konci starověku a na počátku středověku k invazi barbarů na jednotlivá území a v této souvislosti také ke stálým vojenským konfliktům, stěhováním národů a multikulturalitě. Na vývoj pedagogiky měly tyto změny negativní vliv. Křesťanská výchova zaujímala již tehdy významnou roli

nejen pro jednotlivce ale také pro celou společnost, protože jádrem křesťanství je úsilí o mravní dokonalost a stálost jejich členů (Laca, 2016, s. 25-26).

Vychovatelé, pedagogové formují účinně lidského ducha, jak dokládá Boží moudrost: „Mladík ani ve stáří neopustí cestu, kterou nastoupil“ (Kniha přísloví 22,6 in Laca 2016, s. 26-26). Nejkrásnější vyjádření vznešenosti, důstojnosti a přesahu Ježíš Kristus vyjadřuje myšlenkou, že děti (všichni lidé) tvoří jeho vlastní osobu, když láskyplně prohlašuje: „Kdokoli přijme jedno z těchto dítek, v mém jméne, mne přijímá!“ (Marek, 9, 36 in Laca, 2016, s. 25-26).

Evangelium přetvořilo bolestnou skutečnost chudoby ve výzvu („měl jsem hlad a dali jste mi najíst..., byl jsem nemocen, a navštívili jste mě“ (Mt, 25-36). Je to výzva, která podněcuje k cestě na „misii lásky“ (Messina, 2005, s. 7).

Veškeré osobnosti, které spojujeme se vznikem sociální pedagogiky, mají jedno společné – je to jejich motivace pracovat s dětmi vyloučenými na okraj společnosti, s dětmi ohroženými nebo také s jedinci problémovými. Dona Bosca, charismatického italského kněze, který v polovině 19. století založil tzv. oratoře, kde nabízel volnočasové aktivity mladým většinou negramotným chlapcům, kteří se potloukali po ulicích, lze tedy zahrnout mezi významné osobnosti sociální pedagogiky (Votava, 2019, s. 53).

Činnost Dona Bosca je zapojena do charitativní tradice křesťanství moderní doby. V období po tridentském koncilu a v následujících staletích vzniklo mnoho mužských a ženských kongregací, které viděly ve výchově prvotní smysl své existence a vkládaly do ní evangelijní principy lásky a milosrdenství. Předcházet, chránit, připravovat, osvětlovat, učit a podněcovat to byly charakteristiky proudu, ke kterému se hlásil i Don Bosco (Bosco, Nanni, 2006, s. 132-133).

V Itálii bylo v 19. století nejživějším církevním prostředím v souvislosti s charitativní činností město Turín. Právě zde vyniká postava Dona Bosca, který celý svůj život zasvětil práci ve prospěch opuštěné a zpustlé mládeže, které se snažil dát lidskou, křesťanskou a profesionální formaci (Messina, 2005, s. 123). Jak píše Bendl, tohoto italského katolického kněze, zakladatele kongregace salesiánů, který se ve svých oratořích s neobyčejnou láskou a vytrvalostí staral o chudou a mravně zaostalou mládež, lze zařadit vedle Pestalozziho a Makarenka mezi „největší praktiky sociální pedagogiky“. (Bendl, 2016, s. 36).

Don Bosco byl přesvědčen o tom, že nejlepší výchova je taková, která uplatňuje rodinné principy, a tak aniž by si toho byl vědom, pokračoval v myšlenkách Pestalozziho. Ve stejném duchu i době jako Don Bosco se inspiroval principy prevence také německý kněz a pedagog Adolf Kolping (Kaplánek, 2012, s. 23).

1.3 Vymezení základních pojmů

Tato podkapitola nás seznámí s nejdůležitějšími pojmy, se kterými se budeme v této bakalářské práci setkávat. Malý slovníček pojmů se týká tří v této práci vzájemně se prolínajících oblastí: výchovy, zejména pak výchovy ve volném čase, salesiánské rodiny, její činnosti a prevence rizikového chování.

Výchova

Výchova je jedním z nejsložitějších společenských jevů a spolu se vzděláváním představuje základní pedagogické jevy, které jsou předmětem vědní disciplíny zvané pedagogika. Výchova plní řadu funkcí: připravuje člověka k osvojování si společenských rolí, formuje jej k sebevýchově, hraje významnou roli při rozvoji osobnosti, připravuje člověka k plnění společenských rolí, vštěpuje mu lidskou kulturu, uzpůsobuje člověka pro specifické aktivity a práci, organizuje prostředí a situace, které mají vliv na jedince i skupiny. Výchova se tak stává klíčovým fenoménem a vychovatel mimořádně důležitým subjektem majícím podstatný vliv na životy jednotlivců i na společnost (Bendl a kol., 2015, s. 12).

Vychovatel

Pojem vychovatel můžeme chápat ve dvojitým významu: v širším slova smyslu to může být kdokoli, či cokoli, kdo nebo co vychovává (např. člověk, prostředí), tj. záměrně ovlivňuje vychovávaného jedince či skupinu, v užším slova smyslu je vychovatelem představitel etablovaného povolání, které je obsaženo v katalogu profesí a jehož vykonávání vyžaduje odbornou kvalifikaci. Vychovatel je v rámci systému a procesu výchovy nositelem cíle a obsahu výchovy. Je tedy reprezentantem zájmu společnosti v procesu výchovy mladé generace. Posláním vychovatele je rozvíjet a upevňovat u dětí vlastnosti, hodnoty a postoje prospívající vychovávaným i ostatním lidem, společnosti (Bendl a kol., 2015, s. 12).

Preventivní výchovný systém Dona Bosca

Pedagogika Dona Bosca je postavena na předcházení zlému dobrotou a laskavostí, vztahem k Bohu, hrou, vzděláváním a smysluplným využitím volného času. V 19. století, kdy Don Bosco tento výchovný systém uplatňoval, se nejednalo o nic běžného, protože v tomto období byl využíván zejména systém represivní (Bosco, Nanni, 2006).

Salesiánské hnutí

Salesiánské hnutí je společenství lidí, „kteří pracují pro spásu mládeže“ ve jménu Dona Bosca. Nejedná se o strukturované společenství s přesnou organizací, ale zejména o vědomí, výzvu a sounáležitost sledující dobro mládeže od těch, kteří touží být do této výchovné činnosti zapojeni.

Dvěma základními ukazateli jsou: mládežnický a sociální voluntariát vnímaný jako nabídka času, obětavost, angažovanost, podpora, služba pastorační a rozvoji člověka a dialog a zapojení do výchovy v různých světadílech v procesu vzájemného obdarování a ekumenismu (24. generální kapitula salesiánů Dona Bosca, 1997, s. 42).

Oratoř

V dnešní době je oratoř těžištěm výchovných a sociálních programů pro děti a mládež uskutečňovaných v salesiánských střediscích. Práce s mládeží zde probíhá na principu otevřenosti (nizkoprahovosti). Jsou zde využívány metody práce s mladými lidmi, které poskytují možnost jejich osobního či skupinového doprovázení (Kaplánek, 2013, s. 7-8).

Salesiánská střediska mládeže

Nabízejí volnočasové aktivity dětem a mládeži. Kromě možnosti sportování střediska také poskytují nabídku vzdělávacích programů (cizí jazyky, informační technologie, křesťanská věrouka apod. A také terapeutické programy pro děti a rodiny, které se dostaly do těžké životní situace (Matoušek a kol., 2010, s. 274).

Pedagogika volného času

Je mladý vědní obor, který vznikl v druhé polovině 19. a první polovině 20. století. Zabývá se stanovením teoretických východisek, vymezením základních pojmů, metodických postupů a praktických doporučení pro realizaci aktivit ve volném čase. Pedagogika volného času spolupracuje s dalšími vědními obory, jakými jsou: obecná, sociální, speciální pedagogika, didaktika, dějiny pedagogiky a dále pak s psychologií obecnou, vývojovou, sociální a pedagogickou. Neméně významné jsou pro ni také aspekty sociologické, filozofické, politologické a zdravotnické (Bendl, 2015, s. 119).

Zážitková pedagogika

Jedná se o obor, který je v současnosti významným trendem výchovy ve volném čase. Výchova zážitkem klade důraz na bezprostřední zkušenosti a smyslové poznání. Činnosti přinášejí určité napětí, je nutné překonávat překážky a někdy dost velkou zátěž, kdy vychovávaný ze sebe musí vydat maximum. Přínosem výchovy zážitkem je objevování nových schopností. Zážitkové aktivity probíhají v malých heterogenních skupinách s osobami různých věkových kategorií, rozličných fyzických a psychických schopností (Bendl, 2015, s. 151).

Metody sociální pedagogiky vycházející z jejího cíle jako životní pomoci

Před využitím těchto metod, které mohou být využívány jak pro individuální, tak pro skupinovou práci je nutný nejdříve sběr údajů, informací a diagnostikování problému. Jednotlivými typy metod jsou: metoda kompenzace nevhodných podnětů, metoda posílení vlastní kompetence, metoda nabídky podnětů vycházejících z individuálních potřeb, metoda plánování pozitivní perspektivy, metoda podpory orientované na seberealizaci, výchovné a sociální poradenství, preventivní metody, konzultační činnost, supervize, intervence (Bakošová, 2005, s. 56-59).

Metody sociálně-výchovné činnosti

Výchovná metoda je určitý konkrétní postup sloužící k realizaci konkrétního výchovného záměru a v tomto směru je jeho cílem ovlivnit osobnost vychovávaného. Sociální pedagogika neopomíná klasické výchovné metody: vysvětlování, přesvědčování, metodu souhlasu a nesouhlasu, příkladu, odměny a trestu apod. Využívá metod: rozhovoru, organizování prostředí, práce se skupinou, metody situační, inscenační, režimové, metody mediace a animace (Kraus, 2014, s. 173-183).

Prevence rizikového chování

Prevenci rizikového chování chápeme jako všechny aktivity a opatření zacílené na předcházení a minimalizaci jevů spojených s rizikovým chováním a jeho dopady na jedince i společnost. Prevenci dělíme na primární (specifickou a nespecifickou), prevenci sekundární a terciální (Bendl, 2015, s. 228-229).

Nespecifická primární prevence

Prevence, která není zaměřena na určité konkrétní projevy rizikového chování, ale snaží se mu předcházet nabídkou širokého množství různých volnočasových aktivit, například kulturních a sportovních, které dětem, mládeži i dospělým odvádějí pozornost od problematického, rizikového a asociálního chování. Cílem této prevence je výchova ke zdravému životnímu stylu, prosociálnímu chování a úsilí o zachování integrity osobnosti (Bendl, 2016, s. 78-79).

Animace

Patří mezi nedirektivní metody výchovného působení. Často bývá spojována s výchovným ovlivňováním volného času. Cílem animace je rozvoj tvořivého přístupu k životu, podpora podílení lidí na životě společnosti a umožnění realizace společných aktivit (Junová, 2018, s. 45-46).

Animátoři

Jsou lidé, kteří zpravidla pracují v rámci strategického plánování vycházejícího z analýzy situace, usilují o individuální rozvoj členů skupiny, zkvalitnění komunikace ve skupině i skupiny s okolím. Animátor se však nestaví do pozice vůdce, ale klade si za cíl moderovat skupinové procesy a podněcovat participaci jednotlivých členů (Kaplánek, 2013, s. 18).

2 DON BOSCO JAKO TVŮRCE SALESIÁNSKÉHO STYLU VÝCHOVY A ŽIVOTA

Úkolem této kapitoly je seznámit nás s počátky a rozvojem Boscova díla. První podkapitola se krátce věnuje dětství a studijním létům mladého Jana Bosca. Dále nás seznamuje s počátky výchovné činnosti Dona Bosca od jeho setkání se sirotkem Garellim v sakristii kostela, přes zakládání „netradičních oratoří“, budování řemeslných dílen, školního internátu, zřizování středoškolského vyučování ve Valdocco až po zakládání salesiánských kolejí. Druhá podkapitola se zabývá Boscovým preventivním výchovným systémem. Vysvětluje, na jakých základních pilířích je postaven a co je jeho cílem. Poslední podkapitola je věnována založení Společenství sv. Františka Saleského, Institutu dcer Panny Marie Pomocnice a salesiánské misionářské činnosti.

2.1 Don Bosco – otec a učitel mládeže

Tato podkapitola nás krátce seznámí s dětstvím a dospíváním mladého Jana Bosca. Dále se věnuje počátkům a rozvoji činnosti Dona Bosca mezi chudými chlapci, kteří do města Turín přišli hledat práci. Bosco byl otřesen těžkými podmínkami, ve kterých žili. Právě tak jako peníze na obživu všem těmto mladým lidem chyběl upřímný zájem, laskavé slovo a domov. Činnost Dona Bosca ve prospěch chudé, opuštěné mládeže byla rozsáhlá. Za svého života založil několik tzv. oratoří, kde našly svůj domov desítky bezprizorných hochů. Poskytl jim nejen střechu nad hlavou a stravu, ale postaral se také o jejich vzdělání a výchovu a dal jim prostor pro hru i zábavu (hřiště bylo vždy součástí oratoří).

Jan Melichar Bosco se narodil 16. srpna 1815 v Italské osadě Becchi, obci Castelnuovo, v rolnické rodině. Pocházel z chudých poměrů, otec mu zemřel, když malému Janovi byly necelé dva roky. Od otcovy smrti jej a další dva bratry vychovávala matka sama (Schiélé, 1999, s. 9). Pro neshody se svým devatenáctiletým, starším nevlastním bratrem, který Bosca často bil, matka v obavě o chlapcovo zdraví a život Jana požádala, aby raději z rodného domu odešel. Boscovi bylo tehdy teprve dvanáct let. Až když se jeho nevlastní bratr Antonín oženil, mohl se Bosco vrátit domů. Od svého mládí se Bosco cítil být povolán stát se knězem a věnovat se péči a výchově o ty nejnuznější. Vzhledem ke špatné finanční situaci v rodině to, že nakonec vystudoval, bylo zásluhou nejen jeho nesmírné houževnatosti a pevné víry, ale také díky přispění dobrodinců, kteří Boscovi na jeho trnitě cestě za splněním svého snu, stát se knězem, pomohli (Bosco, 2014, s. 45-106).

Turín bylo první působiště kněze Dona Bosca. Místo se spousty bídou sužovaných chlapců, kteří se do města přestěhovali, aby zde našli obživu. Don Bosco vídal na lešeních osmi až dvanáctileté chlapce, kteří pracovali jako pomocníci zedníků. Byli bledí, podvyživení, nedostatečně oblečení a

nikdo se o ně nazajímal. Neměli žádný domov, přespávali pod mosty a jinde, kde to bylo možné. Bosca hluboce zasáhl osud těchto chlapců a rozhodl se, že udělá, co bude v jeho silách, pro jejich záchranu. Mnozí z těchto hochů, se dostávali do vězení za drobné krádeže. Často kradli z hladu a krajní nouze (Bosco, 2014, s. 110-112).

Don Bosco se staral i o tyto delikventy, jichž byly turínské věznice pro mladé plné. Šokoval ho pohled na tyto mladíky ve věku od deseti do osmnácti let, kteří byli namačkaní za mřížemi věznice a těla jim rozežíral různý hmyz. Pravidelně za nimi docházel a nosil jim ovoce a jiné pochutiny (Schiélé, 1999, s. 21). Nejznepokojivějším byl pro Dona Bosca fakt, že často byli rozhodnuti po návratu z vězení žít jinak a lépe, avšak brzy opět končili ve věznici. Nabyt tak přesvědčení, že tito hoši potřebují mít, až budou na svobodě, nějakého přítele, který by se o ně staral, pomáhal jim a vedl je. Věřil tomu, že se pak znovu nezkazí a do vězení se již nevrátí (Bosco, 2007, s. 96).

Don Bosco tvrdil, že jeho působení se zrodilo 8. prosince roku 1841, kdy se v sakristii připravoval na celebrování mše svaté a do místnosti vběhl nějaký chlapec. Kostelník se hoča zeptal, zda může přisluhovat při mši a když chlapec odmítl, kostelník jej s nadávkami a ranami holí vyhodil. To Dona Bosca pobouřilo, přivolal mladíka zpět a pozval na bohoslužbu. Dozvěděl se od chlapce, že je to sirotek, neumí číst ani psát, učí se zedníkem, nebyl nikdy u svatého přijímání a nikdy nechodil do náboženství. Don Bosco mu hned ukázal, jak se má pokřizovat, řekl několik slov o Bohu, o stvoření, o člověku a pak se společně pomodlili. Následující neděli přišel Garelli – tak se chlapec jmenoval, s několika dalšími mladíky a chtěli si také s Donem Boscem pohovořit. Skupina se postupně rozrůstala. Byli to učni, zedníci, sádraři, štukatěři, kteří si z vesnic přišli do hlavního města Turín vydělat na živobytí. Bosco pojmenoval tyto chlapecké schůzky „oratoří“. Inspiroval se od svatého Filipa Neri (Schiélé, 1999, s. 20-21).

K tomuto světcovi Bosco choval obdiv kvůli jeho kněžské horlivosti a úsilí o spásu mládeže. Ve „Chvále sv. Filipa Neriho“, kterou Bosco sepsal ve svých 54 letech, jej charakterizuje: „...běhal náměstími a městskými čtvrtěmi, kde sbíral ty nejopuštěnější chlapce“. Ve svém preventivním výchovném systému pak Bosco čerpal z některých myšlenek a zásad tohoto apoštola mládeže. Don Bosco považoval Neriho „pedagogiku radosti“ za přirozené místo k růstu, a proto ji praktikoval také u svých chlapců. V preventivním systému, který Bosco napsal v roce 1877 je vliv spirituality Filipa Neriho jasně vidět na životě oratoře Františka Saleského, kterou Bosco založil: „Ať se dá velká volnost skákat, běhat a po libosti křičet. Tělocvik, hudba, divadelní představení, procházky jsou nejúčinnější prostředky k dosažení disciplíny napomáhající morálce a svatosti“ (Bucelato, 2015, s. 26).

Oratoře Dona Bosca se v mnohém od tradičních farních oratoří odlišovaly. Biskup Fransoni později Boskovy oratoře nazval „nadfarními“ – „farností hochů bez farnosti“. Tradiční oratoře byly otevřeny

mládeži pouze o nedělích na dvě až tři hodiny, Don Bosco však měl pro chlapce o nedělích připravený celodenní program. V průběhu týdne bylo možné navštěvovat večerní školy a fungovalo také setkávání na pracovištích. Základem oratoře nebyl farní chrám, ale Boscova přítomnost. Další změnou oproti tradičním oratořím, kam byli přijímáni pouze „lepší“ chlapci, za jejichž dobré chování se rodiče museli zaručit, bylo, že Bosco si vybíral především opačné případy, opuštěné hochy, za něž se nikdo zaručit nemohl (Bosco, 1990, s. 130).

Roku 1847 v blízkosti Nové Brány otevřel Bosco druhou oratoř zasvěcenou svatému Aloisovi. Oratoř ve Valdocco i oratoř svatého Aloise navštěvovalo stále více chlapců, což Bosca vedlo k založení třetí oratoře na předměstí Vanchiglia, kterou pojmenoval oratoř Anděla strážného. Roku 1850 založil v oratoři Společnost vzájemné pomoci pro mladé dělníky (Bosco, 2007, s. 172, s. 220-221).

V roce 1853 byl ústav ve Valdoccu podroben výrazným změnám. Don Bosco ve snaze o co nejvyšší úspěšnost své výchovné činnosti začal ve svém domě budovat malé ševcovské, krejčovské a vazačské dílny. V následujících letech také zřídil středoškolské vyučování, čímž se postupem času sídlo oratoře stalo školním internátem s odbornými dílnami (Schiellé, 1999, s. 32). Roku 1853 byla zřízena obuvnická dílna, několik týdnů poté krejčovská manufaktura, další rok vazárna knih, v roce 1856 pak vznikla stolařská dílna a roku 1862 zámečnická dílna a tiskárna. Zkušenosti, které Don Bosco takto získal, shrnul v roce 1886 do „Pravidel pro řemeslnické školy“. Jsou v nich obsaženy veškeré jeho charitativní a sociální záměry: vychovat z chlapců dobré křesťany s kvalifikací a přiměřeným vzděláním, vědomím, vědomím lidské důstojnosti a svých práv (Bosco, 2006, s. 113).

Don Bosco měl největší zájem o duchovní zdraví oratoře a o osobní výchovu svých hochů. Pravidelně za svými chlapci chodil na hřiště, promlouval s nimi, dával jim otázky, které by je přiváděly k zamyšlení (například: „V čem tkví tajemství, jak ovládnout srdce a proměnit duše?“) a aktivně se zúčastňoval jejich her. Den v oratoři se začínal zpovědí chlapců, poté Bosco sloužil mši svatou v kostele svatého Františka Saleského, večer pak probíhalo shromáždění hochů i učitelů k modlitbě pod arkádami domu. Na závěr dne se svými svěřenci několik minut nenuceně rozmlouval, tu líčil nějaký příběh ze života svatých, rozebíral, co se ten den významného přihodilo či rozjímal nad podobnostím, jindy nad nějakým snem. Pak se celý ten dlouhý průvod dětí s Boscem rozloučil a každé z dětí si odnášelo nějaký podnět k zamyšlení. Bosco byl přesvědčený o tom, že tyto jeho krátké večerní promluvy jsou vhodným prostředkem dosažení úspěšné výchovy v ústavu (Schiellé, 1999, s. 38-39).

Bosco u svých chlapců při výchově uplatňoval stejný typ lásky – pevné a zároveň vlídné, jakou poznal od své matky. Byla to hluboce věřící a statečná žena, která po smrti svého manžela byla na výchovu svých tří dětí sama. Neměla to tehdy vůbec jednoduché. Její láska k synům musela obsahovat jak

aspekt něžné a vlídné lásky mateřské, tak také pevné, přísné a náročné lásky otcovské. Hluboký a krásný vztah mezi Boscem a jeho matkou měl kladný vliv na utváření Boscovy sebeúcty, jistoty a důvěry ve vlastní schopnosti navzdory ztrátě, kterou utrpěl smrtí otce. V průběhu celého života jej provázela její slova (Bosco, 2006, s. 39-40).

Byla to Boscova maminka Markéta, která se stala první spolupracovnicí a matkou oratoře, se kterou Don Bosco sdílel vedení domu. Zejména pro vytvoření rodinné atmosféry, o jakou Bosco usiloval, byla přítomnost ženy v oratoři důležitá. Později se staly Boscovými pomocnicemi také maminky chlapců Dona Ruy a Michala Magoneho. I další turínské ženy mimo oratoř spolupracovaly s Donem Boscem a pomáhaly v domácích pracích, ekonomicky i v kontaktech s různými vládními úřady (24. generální kapitula salesiánů Dona Bosca, 1997, s. 59).

Když Don Bosco vykonával svoji každodenní práci v ústavě, ve škole a ve věznicích, procházel ve zbylém čase turínské stavby, šplhal po lešení, vystupoval na střechy, dílny a hledal své zedníky, pokrývače a dělníky. Každý si velice cenil toho, že se Bosco za ním přišel podívat, protože na velkou část z nich na tyto mladé hochy po každodenní tvrdé práci nečekal ani otec, ani matka, neměli žádný domov. Pro mnohé byl Bosco jediným skutečným přítelem, který je měl rád a snažil se jim pomáhat (Bosco, 2014, s. 153).

Přestože se Bosco věnoval zejména mladým dělníkům, nezapomínal ani na studenty. Věděl, že je velice důležité, aby si vychoval také svoje spolupracovníky, kněze a asistenty, kteří by mu pomáhali budovat jeho dílo. Mezi chudými chlapci si vybral několik hochů, které přihlásil postupně ke studiu na dvou soukromých školách. Tyto školy měly výbornou pověst a možnost v nich studovat měli za vysoké školné jen mladíci z nejbohatších rodin. Boscovi hoši byli výjimkou, školné jim bylo prominuto. Ministerstvo také Boscovi darovalo pro chlapce oblečení – staré vojenské pláště a baretu. Přestože hoši z oratoře často sklízeli posměšky od svých kolegů z bohatých rodin, byli pilní a mívali lepší známky než děti zámožných rodičů. Roku 1863 prohlásil profesor Turínské univerzity Prieri: „Nejpochtivěji se studuje u Dona Bosca“ (Bosco, 1990, s. 211-212).

Již v roce 1842 spřádal Don Bosco své sny o formaci spolupracovníků, když si volil ty nadanější ze svých chlapců a vyučoval je latině ve víře, že by z nich v budoucnu mohli být kněží. Několikrát zažil ale zklamání – hoši povolání ke stavu duchovnímu neměli. Vytrval však a když vybral pátou skupinu chlapců, bylo jeho úsilí korunováno úspěchem. Prvním Boscovým spolupracovníkem a následovníkem se stal Michael Rua, k němuž později přibyli Cagliero, Francesia, Turchi a postupně další chlapci. V roce 1863 pak Don Bosco dal zbudovat první odnož turínského ústavu v Mirabellu a po dvou letech v Lanzu a Cheracu. Od té doby byly zakládány mnohé nové salesiánské koleje (Alberti, 1999, s. 139).

2.2 Preventivní výchovný systém

V této kapitole se budeme věnovat Boscově preventivnímu výchovnému systému – jedná se o specifický životní a pracovní styl, přístup k výchově a pastorači, který někdy bývá také nazýván „salesiánský duch či salesiánská spiritualita“. Don Bosco usiloval svojí pomocí v několika oblastech: materiální, výchovné a duchovní, o předcházení sociálně-patologickým jevům u chudé mládeže.

Jak píše Kaplánek, charakteristickým aspektem salesiánské formace je „výchova na základě osobních vztahů“. Klíčovou roli zde hraje osobnost vychovatele. Pro Bosca být vychovatelem znamenalo životní poslání a způsob života. Za stěžejní považoval tzv. „princip asistence“ (assistenza oculata), jak nazýval vychovatelovu přítomnost, při níž se účastní aktivit s mladými lidmi a zároveň sleduje veškeré procesy probíhající ve skupině, aby mohl v případě nutnosti zasáhnout proti faktorům negativně ovlivňujícím pozitivní rozvoj osobnosti mladistvého. Kladný výsledek této činnosti se odvíjí od „kvality přítomnosti vychovatele“ (Kaplánek, 2012 s. 35-36).

Preventivní systém Dona Bosca je založený na důvěře a motivaci, kdy vychovatel nevynucuje dodržování povinností od svěřenců kontrolou a sankcemi, ale usiluje o získání mladého člověka pro pozitivní aktivitu a tímto způsobem předchází vzniku sociálně nežádoucích jevů. Ze dvou možných typů výchovných stylů volil Don Bosco ten, který v tehdejší době uplatňovala některá církevní výchovná zařízení – styl inspirovaný rodinou. Druhý výchovný styl, založený na vojenské kázni, který byl v tehdejší době využíván ve veřejném školství, byl nazýván některými autory jako represivní (Kaplánek, 2012, s. 22-23).

Metoda represivní (potlačující) nabádá dítě: „Jen klid, neporušuj kázeň, a porušíš-li, věz, co Tě čeká. Metoda pozitivní povzbuzuje: Pozor, zde je nebezpečí, zůstaň pevný, přemáhej překážky a budou-li velmi nesnadné, spoléhej na mou pomoc“ (Alberti 1999, s. 244). Při represivním stylu vychovatel ovládá žáky chladem, přísným pohledem, udržuje si odstup, v kontaktu s nimi je pouze tehdy, když kárá. Při preventivním (podpůrném) stylu „sestupuje“ učitel ze své „posvátné výše“ mezi žáky, je s nimi v neustálém styku a zachovává si autoritu jedině svými kladnými charakterovými vlastnostmi (Alberti, 1999, s. 244).

Neustálou fyzickou i psychologickou přítomnost Dona Bosca mezi jeho svěřenci nazýváme principem asistence. Představení a asistenti mají podle Bosca jednat s těmi, které vychovávají láskyplně, poskytnout jim vedení v každé situaci, udílet jim rady a s láskou je opravovat. Pokud si vychovávaný zaslouží potrestat, má se to dít přátelskou formou, aby byl osloven jeho rozum a získáno jeho srdce (Dřimal, 2013, s. 24).

Své spolupracovníky Don Bosco přesvědčoval o správnosti této metody nejen slovy, ale vlastním příkladem a vychovatelskou horlivostí. Preventivním systémem, jak byl Don Bosco přesvědčen, dosahoval čtyř základních efektů: svěřenci přilnuli ke svým vychovatelům pro celý život, nikdo se nestal pod jejich dozorem horším a když si učitelé získali srdce žáků, ochránili je morální zkaženosti a měli přístup k jejich duším, které pak mohli utvářet (Alberti, 1999, s. 244-245).

Preventivní výchovný systém Dona Bosca se zakládá na třech základních prvcích. Na rozumnosti, neboli moudrosti, vyváženosti a rozvaze, na víře (Don Bosco hovořil o „náboženství“) a na laskavosti. Salesiánské náboženství je náboženstvím lidovým, prostým. Zakládá se na lásce k Bohu a bližnímu. Dlouhé, těžko srozumitelné modlitby a liturgie nejsou v souladu s preventivním systémem, ačkoli Don Bosco intenzivně vnímal neustále v životě své „sjednocení s Bohem“ (Bosco, Nanni, s. 143-150).

Byla to Boscova matka Markéta, která jej již od útlého dětství učila základům katechismu. Nebyla sice ženou vzdělanou, ale kněz z Capriglia ji naučil pasáže z evangelia a ona je pak vyprávěla svým dětem. Celá rodina se scházela ke společné modlitbě. Vedla děti k vděčnosti za krásu stvoření i všechny Boží dary. Učila je vidět přítomnost Boží nejen v přírodě, ale také ve tvářích lidí – v žebrákovi či neúspěšném starém člověku. A zde je nutné, jak říkala, „udělat dílo lásky“. Charita v rodině Bosca se činila z lásky k Bohu (Bosco, 2006, s. 44-49).

Jak píší Teresio Bosco a Carlo Nanni, neměly by nám uniknout tři základní skutečnosti: Don Bosco se radikálně stavěl proti egoismu. I v těžkých chvílích svého života měl vždy na prvním místě starost o své hochy, starosti o svou osobu odsouvá do pozadí. Plně se obětuje pro záchranu svých chlapců. Druhou skutečností je, že Don Bosco svými rozhodnutími vybočoval z běžného směru a byl schopen postavit se i proti proudu, ale nikdy nebyl rebelem. Třetím faktem je, že se před každým rozhodnutím modlil. Jako příklad může posloužit okamžik, kdy při návštěvě vězení zde našel hochy od dvanácti do osmnácti let, zdravé, silné, ale nečinné, pokousané hmyzem a úpěnlivě se modlil: „Pane, řekni mi, co mám dělat.“ Oddaně miloval Boha a pokud viděl utrpení u svých bližních, nezůstával pouze u projevu soucitu, ale s houževnatostí se pouštěl do práce (Bosco, Nanni 2006, s. 49-51).

Don Bosco, jak je uvedeno ve Stanovách Společnosti Svatého Františka Saleského, předal ve svém dopise z Říma zásadní poznatky ze svých vychovatelských zkušeností, kdy zdůraznil, že je důležité: „Aby chlapci byli nejen milováni, ale aby také sami chápali, že jsou milováni...“ A k činnosti své a dalších osob, podílejících se na výchově, zdůraznil: „Aby z toho, že milujeme věci, které se jim líbí a že se účastníme jejich dětských zálib poznali, že je milujeme i tehdy, když od nich vyžadujeme kázeň, studium, odříkání, které se jim přirozeně líbí méně. A aby se to naučili konat rádi“ (Stanovy Společnosti svatého Františka Saleského, 2016, s. 239-240).

Don Bosco apeloval na to, aby vychovatelé zejména o přestávkách zahrnovali své svěřence maximální srdečností, protože věřil, že bez rodinné srdečnosti není možné vytvořit vztah a vybudovat důvěru. Jako příklad učitele vztahů k druhým dával Ježíše Krista, který se mezi „malými přizpůsobil malým“ a trpělivě snášel jejich nedostatky. Don Bosco byl názoru, že učitel, který je vidět pouze za katedrou je jen učitelem, avšak ten, kdo přijde mezi žáky o přestávce, stává se jejich bratrem. V srdečnosti vychovatele viděl klíč k srdcím žáků – byl přesvědčen o tom, že kdo se cítí být milovaný, miluje také a kdo je milován dosáhne u svých svěřenců všeho (Bosco, 2014, s.254-255).

Teresio Bosco dokládá, že Don Bosco byl svými chlapci opravdu milován. Když těžce onemocněl v jednu červnovou neděli roku 1846 zánětem pohrudnice s vysokou horečkou, chrlením krve, agónií a mezi jeho hochy, malými zedníky i dílnami mladých mechaniků se rozšířila zpráva, že Don Bosco umírá, přicházely skupiny vyděšených chlapců s šaty ještě umazanými z práce a tvářemi od vápna, ani nevečeřeli, aby doběhli včas, plakali a modlili se za svého dobrodince. Osm dní tehdy Don Bosco bojoval o život. Někteří jeho hoši se v těchto osm dní v práci pod žhavým sluncem nedotkli vody, jen aby svému dobrodinci u Pána vyprosili uzdravení. V kostele Consolata se malí zedníci střídali ve dne v noci v modlitbě navzdory tomu, že se jim často oči klížily únavou (vždyť pracovali denně dvanáct hodin) – Don Bosco nesměl zemřít (Bosco, 2014, s. 28-30).

Osm dní byl zdravotní stav Dona Bosca velice vážný a jeho chlapci statečně setrvali v modlitbách. Až jedno nedělní odpoledne, koncem měsíce se zesláblý Don Bosco objevil, opírajíc se o hůl, jak kráčí směrem k oratoři. Jeho hoši mu radostně běželi vstříc. Ti, co byli nejstarší, jej přinutili posadit se do křesla, zvedli jej na ramena a takto ve vítězném průvodu, za zpěvu i pláče všech zúčastněných byl Bosco přenesen až do dvora. Modlitby byly vyslyšeny, chlapci nezůstali bez otce... (Bosco, 2014, s. 28-30).

Don Bosco měl velice přesně stanoveny své osobní cíle – zdraví, studium, svatost, právě tak jako cíle, ke kterým chce dospět pomocí preventivního systému – vychovat „dobré křesťany“ a „poctivé občany“ (Bosco, Nanni 2006, s. 157). Nejvýznamnější veličinou v Boscově preventivním systému je vedle zbožnosti a plnění povinností vůči Bohu, bližním a sobě především láska, která se projevuje konkrétními činy. Jedná se o aktivní péči o druhé. V oratoři a na kolejích pomáhali starší chlapci mladším, zvýšené pozornosti se také dostávalo nově příchozím (Dřimal, 2013, s. 23).

V červenci roku 1854 vypukla v Turíně cholera a nejvíce obětí bylo ve čtvrti Borgo Dora nedaleko od Valdoka a to z důvodu chybějících základních hygienických podmínek a podvýživy lidí v této oblasti. Boscovi hoši se přihlásili jako dobrovolníci a obětavě pomáhali ošetřovat nemocné (Bosco, 2014, s. 235-236). Alberti popisuje, jaký velký a záslužný kus práce chlapci odvedli: Jedna skupina pečovala o nemocné v lazaretech, druhá v rodinách. Další pak pátrala v činžovních domech po

osamělých nemocných. Několik hochů bylo stále připraveno v ústavu na zavolání. To vše trvalo po celé dva měsíce (Alberti, 1999, s. 113).

V roce 1876 se Bosco na naléhání okolí pokusil alespoň o skicu svého výchovného systému, protože nebyl zdaleka pánem svého času, aby se uzavřel na nějakou dobu před světem a mohl zpracovat vědeckou práci. Těchto devět stran tvoří dodatek salesiánských stanov (Bosco, 2014, s. 251).

Přestože se někteří vychovatelé a pedagogové domnívali, že preventivní systém je výchovný podvod se skrytou formou autoritářství, který nevede k odpovědnému a svobodnému růstu, ale vychovává pasivní jedince vykonávající rozkazy, v dnešní době při snaze ochránit mladé lidi před drogami má prevence, jak míní C. Nanni a T. Bosco, nepochybně své místo. Na straně druhé pak, když se objevuje násilí a kriminalita mladých vůči rodičům, seniorům, postiženým, společnost žádá represivní opatření. Je poukazováno na přílišnou benevolenci ve výchově. Hovoří se o strachu rodičů říci svým dětem „ne“, aby nemuseli trpět tím, čím trpěli oni sami a o tendenci podporovat v dětech pocit, že musí mít „vše a hned“ (Bosco, Nanni, 2006, s. 141).

Boscův preventivní systém v sobě zahrnuje oba protipóly: vychovatelovu dobrosrdečnost, laskavost a upřímný zájem adresovaný vychovávaným, ale současně také pevné stanovení hranic s ohledem na uznávané hodnoty. Při uplatňování preventivního systému se napomíná tím způsobem, že se nenarušuje srdečný vztah mezi vychovatelem a hochem v době výchovy ani později. Pokud si vychovatel získal srdce svého svěřence, velký vliv, jaký na něj bude mít, přetrvává i do pozdějších let. (Stanovy a pravidla Společnosti svatého Františka Saleského, 2016, s. 230).

Represivním systémem je možno zabránit nepořádku, ale jen stěží, jak je Bosco přesvědčen, bývá dosaženo polepšení u vychovávaného. Často tomu bývá spíše naopak. Preventivní systém učí žáka vidět ve svém vychovateli přítele, jenž jej formuje pouze proto, aby z něj vychoval dobrého člověka a uchránil jej před tresty a ostudou (Stanovy a pravidla Společnosti svatého Františka Saleského, 2016, s. 230).

To, co dnes mladí lidé, kteří hledají své místo ve společnosti postrádají, není nedostatek svobody, ale vědomí odpovědnosti, možnosti být doprovázeni a získat pevnou oporu. V preventivním systému se odráží snaha Dona Bosca předcházet zlu výchovou, jeho úsilí pomoci mladým lidem při hledání identity přes rozvinutí schopností až po nalezení smyslu života a „realizaci jeho povolání Božího dítěte“ (Dřimal, 2013, s. 38-41).

2.3 Společnost sv. Františka Saleského jako základna pomoci mládeži

Tato podkapitola pojednává o založení Společnosti sv. Františka Saleského a Institutu dcer Panny Marie Pomocnice, o salesiánských misích a výstavbě kostelů, které dal Don Bosco zbudovat. Don Bosco naléhavě vnímal nutnost zajištění pokračování svého díla i do budoucnosti. Zároveň viděl, že s rozvojem činnosti ve prospěch mládeže, je zapotřebí získat co nejvíce spolupracovníků ochotných působit v této oblasti, protože potřebných mladých chudých chlapců byly zástupy. V průběhu let, kdy tyto chlapce postupně kolem sebe shromažďoval se jejich počet postupně zvyšoval, během několika let jich bylo více než 500.

V prosinci roku 1859 Bosco svolal své spolupracovníky z oratoře ve Valdocco a dohodl se s nimi, že vytvoří řádnou náboženskou společnost. Dobrovolníci podle Bosca měli složit slib, avšak nikdy by neměli vypadat jako mniši. Jejich úkolem bylo angažovat se v činnosti ve prospěch mladých chudých lidí. Řád, který Don Bosco založil a jehož hlavním cílem byla výchova mládeže, pojmenoval Společností Svatého Františka Saleského – tento světec se stal pro žáky Dona Bosca učitelem a vzorem. Roku 1874 byly Římem schváleny stanovy společnosti (Schiélé, 1999, s. 34, s. 95).

Bosco vybudoval prakticky bez prostředků kongregaci s chlapci, na které tvrdě dopadla první průmyslová revoluce. Vybudoval ji spolu s občany, kteří žili ve velké chudobě. Podařilo se mu vytvořit spiritualitu založenou na laskavosti, rozumnosti, náboženství, práci a sebeovládání, přizpůsobenou krizové době. Vážil si evangelijních hodnot, jakými byly prostota, solidarita, smysl pro oběť, veselost, ochota podělit se o chléb s ještě nuznějšími, schopnost těšit se z malých radostí, doufat ve spravedlivější svět s přičiněním se vlastní prací za pomoci Boží (Bosco, 2006, s. 101).

Don Bosco vnímal, že také chudé dívky by potřebovaly podobnou péči a podporu, jakou poskytoval svým chlapcům. Měl za sebou zkušenost, kdy díky přijetí nabídky baronky Barolové pracoval určitou dobu také pro nejchudší dívky v útulku Svaté Filomény v Turíně, který baronka založila. Ona pak výměnou za to poskytovala přístřeší jemu a jeho chlapcům. Po určité době však dala Boscovi ultimátum, protože vnímala, jako nadále neúnosné, aby byl Bosco přetěžován starostmi o své chlapce, když pečuje o dívky z útulku (Bosco, 2007, s. 126-127).

Musel se rozhodnout: buď bude dále vychovávat dívky, vyučovat je hudbě, učit gregoriánskému zpěvu, duchovním písním, aritmetice a desítkové soustavě, ale péče o chlapce zanechá a markýza bude nadále poskytovat přístřeší pouze jemu, nebo se výchovy chlapců nevzdá, ale bude muset s nimi odejít, protože markýza již nebude poskytovat azyl ani jemu, ani jeho hochům. Don Bosco věděl, že dívky se nadále budou těšit ochraně, kterou jim baronka v útulku poskytovala, ale jeho hoši by byli

bez něj ztraceni. Boscovo rozhodnutí proto bylo jednoznačné, řekl jí: „Mí chlupci nemají nikoho, pokud je opustím, bude to jejich konec. Přijímám tedy vaši výpověď“ (Bosco, 2007, s. 126-127).

Po setkání s Donem Pestarinem a se skupinou dívek z Mornes vedenou Marií Diminikou Mazzarellovou se rozhodl uskutečnit svůj plán, který měl tehdy již dlouho na srdci (24. generální kapitula salesiánů Dona Bosca, 1997, s. 60). Roku 1872 zakládá Institut dcer Panny Marie Pomocnice. Generální představenou je zvolena Marie Dominika Mazzarellová (Schiélé, 1999, s. 57, s. 95).

V listopadu 1875 začali salesiáni svoji misionářskou činnost a pod vedením dona Giovanniho Cagliariho odešla do Jižní Ameriky první desetičlenná skupina misionářů. Roku 1877 je následovala také skupinka Dcer Panny Marie Pomocnice. K udržení kontaktů mezi Donem Boscem a jeho spolupracovníky „salesiány ve světě“ sloužil věstník „Bolletino Salesiano“. Roku 1879 první salesiánští misionáři odcestovali do Patagonie. Poslední zahraniční cesta Dona Bosca poté, co čtyři měsíce putoval po francouzských městech, kde se snažil nashromáždit dary na výstavbu kostela Božského srdce v Římě, směřovala do Španělska. Tento kostel byl posledním, který dal Bosco postavit. Kostel Božského srdce v Římě byl vysvěcen v dubnu roku 1887 (Bosco, 2007, s. 224-226).

Prvním kostelem, který dal Bosco zbudovat, byl kostel svatého Františka Saleského v Turíně, který se na šestnáct let stal středem a srdcem Boscova díla. Později pak dal postavit v jeho blízkosti chrám Panny Marie Pomocnice (Bosco, 2014, s. 206-207). 31. ledna 1888 Bosco v Turíně umírá (Bosco, 2007, s. 226).

Don Bosco zemřel ve věku 72 let. V Turíně jeho smrt vzbudila velký zármutek. Prodavači zavírali své obchody a vyvěsili nápisy: „Zavřeno pro smrt Jana Bosca.“ Ve Valdoccu oblékli Bosca do fialového mešního roucha a vystavili v kostele sv. Františka Saleského tak, že jej posadili na pohovku. Celý den přicházely do chrámu zástupy lidí, aby se mohly s Donem Boscem rozloučit. Večer se zde shromáždili jeho žáci (asi 800 studentů a učňů). Nejprve se pomodlili večerní modlitbu, kterou se s nimi vždy modlil i Don Bosco a poté již naslouchali Donu Francesiu, který k nim promluvil: „Vidíte tu před sebou svého vřele milovaného otce s vlídnou tváří a vlídným úsměvem na rtech? Zdálo by se, jako by ještě k vám chtěl promluvit... Don Bosco dokončil svůj úkol... co jiného vám mohu dnes říci, než jeho poslední vzkaz: Řekněte mým hochům, že je všechny očekávám v nebi“ (Alberti, 1999, s. 369-370).

3 SALESIÁNI DONA BOSCA V ČESKÉ REPUBLICCE

Tato kapitola pojednává o příchodu salesiánů do české země v roce 1927. První podkapitola se věnuje historii zrodu českého salesiánského díla, v jehož čele stál P. Ignác Stuchlý, nazývaný českým Donem Boscem. Podkapitola se dotýká také současné situaci, kdy v celé naší republice je již činných 13 komunit a další v zahraničí. Druhá podkapitola se hlouběji zabývá historií moravských středisek ve Fryštáku a ve Zlíně. Poslední část je věnována pedagogickému ovlivňování volného času a vzdělávání v salesiánském duchu.

3.1 Don Bosco vstupuje do českých dějin

Cílem podkapitoly je seznámit nás s počátky salesiánského díla v české zemi. Text nám osvětlí, kdo byli prvními propagátory Boscova díla u nás, najdeme zde zmínky o prvním osobním kontaktu Čechů s Donem Boscem, získáme informace o duchovních, kteří stáli u zrodu salesiánského díla v Čechách v čele s P. Ignácem Stuchlým, dozvíme se statistické údaje o současných počtech salesiánů v české republice, o počtu dětí a mládeže navštěvující salesiánská střediska, o salesiánských školách a jiné zajímavé údaje.

Dílo Dona Bosca se zpočátku rozvíjelo v románském světě, v jazykové oblasti italské, francouzské, španělské a jihoamerické. Později také mezi Angličany, Němci, Poláky a Čechy. Don Bosco měl o situaci v Čechách povědomí, neboť byl důvěrným přítelem Silvia Pellica, který byl politickým vězněm v Brně na Špilberku. Po návratu do Itálie žil v Turíně a napsal o svých zkušenostech z vězení knihu. Prvním propagátorem díla Dona Bosca v Čechách byla rodina Františka Palackého. Roku 1882 vyšla v Praze kniha s názvem „Dílo křesťanské lásky mezi mládeží opuštěnou“, ve které autorka, učitelka Barbora Pazderníková v knížce vyzdvihuje Don Boscovy „křesťanské dílny“ a vybízí Čechy ke vstupu mezi salesiánské spolupracovníky (Křížková, 1996, s. 8).

K prvnímu osobnímu styku Čechů s Donem Boscem došlo v roce 1886, kdy se do Itálie vydal vícerektor českobudějovického kněžského semináře pater Václav Petr. Po soukromé audienci u Svátého otce Lva VIII. odjel do Turína s myšlenkou pohovořit s Donem Boscem o vytvoření nějakého díla pro záchranu mládeže v Českých zemích. Rok poté se sešel s Donem Boscem ještě jednou, kdy již zakládal kongregaci bratří nejsvětější svátosti, ve které v mnohém Dona Bosca napodobil, avšak dílo na základě starších předloh získalo jiný charakter (Křížková, 1996, s. 8).

Činnost salesiánů v Českých zemích se datuje od roku 1927. Zakladatelem byl P. Ignác Stuchlý. Narodil se 14. prosince 1869 ve Slezsku, avšak od mládí žil v cizině. Měl bohaté zkušenosti s činností v Itálii a Jugoslávii, ale poměry v Českých zemích neznal (Bosco, 1990. s. 418). 13. prosince 1926

byla zaslána přes milánský československý konzulát žádost koncipovaná klerikem Trochta s podpisem Dona Stuchlého ministerstvu sociální péče do Prahy žádost (Stuchlý, s. 174-175).

Trochta v této žádosti stručně nastínil v sedmi bodech salesiánské dílo obecně a vizi salesiánského díla v Čechách. Upozornil na to, že poslání salesiánské společnosti je ryze sociální, humanitní a nekonkurenční. Společnost zřizuje pro dělníky zdravé penzionáty a noclehárny, pečuje o přiměřenou odbornou kulturu prostřednictvím vytváření vhodných knihoven, zábav a sportu, zakládá praktické hospodářské školy a hospodářské kolonie, zprostředkovatelný pro emigranty, vysílá za hranice země misionáře, kteří společně s evangeliem šíří evropskou civilizaci, obohacují přírodní vědy svými výzkumy, přebírají sirotčince a polepšovny. Zdůraznil mravně-výchovný účel formování člověka založený na metodě soustavného, trpělivého a laskavého dohledu představených, jehož cílem je vychovat pro společnost a stát poctivé občany. Tato žádost měla pomoci získat od ministerstva sociální péče přiměřenou finanční podporu pro rozvoj salesiánského díla v Čechách (Stuchlý, s. 174-175).

České salesiánské dílo se započalo prakticky již příchodem několika Čechů do Perosy (italského městečka v kraji zvaném Piemont) a Foglizzy. Nejvíce se angažoval Štěpán Trochta, který přijel do Foglizza roku 1923. Ten písemně oslovil po soukromém rozhovoru s hlavním představeným salesiánského ústavu v Perose Donem Rinaldim, kterému se zmínil o potřebě budování salesiánského díla v České republice, katolické kněze nakloněné salesiánskému dílu, kteří pocházejí z Čech - P. Karla Klementa a P. Augustina Štancla. (Křížková, 1996, s. 18-22).

R. 1926 se již podnikaly kroky k uvedení salesiánů do Čech. Přicházely různé nabídky míst, kde by salesiáni svoji činnost mohli provozovat: České Budějovice, Ostrava, Přerov a Fryšták u Holešova. Nejsou známy veškeré okolnosti, které vedly k tomu, že byl vybrán Fryšták, ale svůj podíl na tomto faktu měl P. Štancl, který na podzim roku 1926 napsal spis „Dílo salesiánské“ a koncem roku je vydal v tiskárně v Hranicích. Velký prostor zde věnoval salesiánské výchovné činnosti a podával zde i statistický výčet úspěchů ústavu v Perose, kde se stalo ze 72 chlapců v roce 1926: 7 kleriků, 9 noviců, 46 studentů a 7 řemeslníků. Do září bylo nashromážděno 88 752, 80 Kč. Největšími dobrodinci byli olomoucký arcibiskup Prečan a Cyrilometodějská matice Olomoucká (Křížková, 1996, s. 18-22).

Přestože měl P. Ignác Stuchlý, když začal budovat salesiánské dílo v Čechách, již 58 let, s hlubokou vírou a houževnatostí jej dokázal přivést k rozkvětu. V roce 1950 bylo zejména díky němu v Českých zemích již vystavěno 12 salesiánských domů a činných zde bylo 250 salesiánů. Českým salesiánem, který se po Donu Stuchlém nejvíce zasloužil o rozvoj salesiánského díla a nejvíce ho podpořil, byl pozdější kardinál Štěpán Trochta (Bosco, 1990. s. 418).

Trochta byl vysvěcen na kněze ve svých 27 letech a po slavné primiční mši ve svém rodišti Francově Lhotě byl jmenován duchovním rádcem mladých salesiánů ve Fryštáku. Tuto činnost však zde nevykonával dlouho. Po návratu z vojenské služby na přání svého představeného P. Stuchlého odešel do Ostravy, aby zde nechal postavit nový domov a kostel. Na jaře roku 1934 se začalo nejprve s výstavbou domova, pak kostela zasvěceného sv. Josefovi. Ještě před dokončením stavby byl Trochta povolán do Prahy Kobylis. Pražským kardinálem Kašparem byl salesiánům darován pozemek, aby zde zbudovali nový kostel. Bylo nutné přikoupit ještě další pozemky, za účelem získání plochy vedle domu, pro zřízení fotbalového i tenisového hřiště a kluziště. Trochtovi jako řeholníkovi – salesiánovi ležela na srdci zejména zdravá výchova mládeže. Prostředky na stavbu se získávaly různými způsoby: pořádáním dobročinných koncertů, prodáváním tzv. cihel, rozesíláním informačních letáček o stavbě s přiloženou složenkou, navštěvováním movitějších občanů, bank apod. Domov měl sociální a křesťansky výchovné poslání, byl útočištěm pro chudou studující a učňovskou mládež zejména pro děti osamělých matek, sirotky a rizikovou mládež (Kučera, 2006, s. 7-9).

Čeští Salesiáni však dodnes působí také na různých jiných místech ve světě, než je jejich vlast. Například v Indii několik desítek let působil P. Jan Med, v Jižní Americe koadjutor Vincenc Janda. S indickým školstvím je spojeno jméno kněze Ondráška, podle jehož učebnice se studuje matematika na středních školách (Bosco, 1990, s. 418).

Salesiáni Dona Bosca v České republice existují již 92 let. Působí zde více než 120 salesiánů a více než 8000 mladých lidí navštěvuje v České republice salesiánská střediska, komunity a kluby mládeže. Ta jsou u nás ve čtrnácti městech, například na Moravě ve Zlíně, Fryštáku, Ostravě, Kroměříži, Prostějově, Brně, Moravských Budějovicích. V České republice jsou také 3 salesiánské školy: v Kroměříži, v Prostějově a v Praze. Salesiáni zde mají také své nakladatelství – Portál. Na území naší republiky též funguje Salesiánská asociace Dona Bosca, Salesiánské mediální centrum a Centrum Don Bosco. Více než 14 000 salesiánů žije v různých zemích světa. (SDB © 2021)

3.2 Salesiáni Dona Bosca ve Zlínském kraji

Tato podkapitola se zabývá počátky činnosti salesiánského ústavu ve Fryštáku u Holešova, respektive mateřského domu salesiánského díla v Čechách, dnes nazývaného Domem Ignáce Stuchlého po jeho zakladateli, poté je pozornost zaměřena na historické okolnosti spojené s výstavbou kostela a Salesiánského střediska ve Zlíně na Jižních svazích.

Ústav ve Fryštáku se zdál na první pohled menším, než ve skutečnosti byl. Se svojí kapacitou 90 až 100 chlapců v prvním roce svého fungování (r. 1927) přijal 52 hochů. Budova ve tvaru písmene T se skládala ze staré školy a k ní přiléhající novější dvoupatrové stavby, kde se nalézala též kaple. Byla

zde také umístěna orelská tělocvična. Původně k bývalému klášteru patřila zahrada, ale z ní bylo vytvořeno hřiště, které by chlapcům chybělo (Křížková, 1996, s. 25-27).

Rozvrh dne byl prostý: V šest hodin ráno byl budíček, po ranní hygieně šli chlapci do kaple na mši svatou a poté na hodinu do studoven. O čtvrt na devět byla snídaně a poté ranní úklid. Ještě před vyučováním hoši stihli oškrábat brambory či napumpovat vodu. Výuka začala v devět hodin. Klerici a kněží studentům vštěpovali při učení slova Dona Bosca: “ Chceš se naučit? Uč se. Chceš se naučit hodně? Uč druhé“. V poledne byl oběd a pak dosti hlučná rekreace na dvoře. Hoši i představení, všichni společně. Ve dvě hodiny začínalo odpolední studium, které končilo ve čtyři hodiny. Následovala hodinu svačina a rekreace a poté se pokračovalo s dalším kratším přerušением opět ve výuce, poslední půlhodinu se však ve skupinách zpívalo, či chlapci četli nebo psali dopisy. O půl osmé bylo požehnání v kapli, večere, rekreace na chodbách se zpěvem národních písniček. Kolem představených se vytvářely hloučky, panovala rodinná atmosféra. O tři čtvrtě na devět následovaly modlitby, večerní slůvko představeného a odchod do ložnic (Křížková, 1996, s. 25-27).

O výstavbě nového kostela ve Zlíně se začalo uvažovat již ve 20. a 30. letech dvacátého století. Město se rychle rozvíjelo, počet obyvatel narůstal a přibývalo učňovského dorostu. Veškeré přípravy stavby však byly ukončeny v souvislosti se situací na počátku 40. let s počátkem 2. světové války. Po roce 1945 sice byly opět tyto snahy obnoveny, diskutovalo se o tom, kde situovat kostel, která část města by byla nejvhodnější a byla zahájena také finanční sbírka na výstavbu, ale tyto aktivity byly utlumeny po únoru 1948. Peníze, které se do té doby podařilo nashromáždit ve sbírkách byly státem odebrány a jejich hodnota byla pro farnost prakticky vynulována měnovou reformou. Přestože myšlenky na výstavbu kostela znovu vzklíčily v roce 1968 další politický vývoj těmto snahám opět nepřál (Cekota, 2018, s 4-6).

Od roku 1968 ve Zlíně působili salesiáni jako kaplané. Šířili zde ideály Dona Bosca mezi mladými lidmi a některé z nich to ovlivnilo natolik, že v nich uzrálo rozhodnutí v budoucnu se věnovat práci s mládeží. Z tohoto důvodu byli salesiáni po r. 1989 pověřeni správou této farnosti. První zárodky později vzniklého střediska mládeže Na Jižních svazích lze zaznamenat již v činnostech rozvíjených v pronajatých prostorách v centru města ve formě kluboven či dílen (Práce v salesiánském duchu, 2002, s. 22).

Základní kámen pro nový kostel byl v dubnu 1990 posvěcen papežem Janem Pavlem II na Velehradě. 1. července 1993 nastoupila do farnosti sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně nová komunita čtyř salesiánských kněží ve složení: P. Jan Žaluda, P. Petr Piler, P. Dan Žůrek a tehdy ještě jáhen Vít Klapka, kteří se připojili k páteru Karlu Tinkovi, kaplanovi zlínské farnosti. Pravidelnými sbírkami věřících a dary byl postupně nashromážděn finanční obnos kolem 18 milionů korun. Město Zlín přispělo na výstavbu

částkou 16 milionů korun a financovalo také vybudování prostranství před areálem. 1,5 milionem korun přispěly bavorské farnosti, dále přispěly také farnosti z širšího okolí Zlína a další nezbytné finance byly získány úvěrem již v průběhu výstavby a půjčkami farníků včetně dodavatelských úvěrů. Vlastní stavba objektu byla zahájena slavnostním výkopem v den svátku sv. Jana Bosca 31. ledna roku 2000 administrátorem farnosti P. Vojtěchem Glogarem a dílo bylo šťastně dokončeno 8. května 2003 (Cekota, 2018, s. 8-40).

Nelze však opominout sled událostí, které tomuto všemu předcházely. Do období před vydáním stavebního povolení dosáhl výnos ze sbírek včetně darů přibližně částky 6 milionů korun. Finanční obnos však bylo nutné využít na výstavbu pomocného objektu zařízení staveniště a potřebné přípojky k tomuto zařízení. V den, kdy byla stavba zahájena, zbývalo z celé částky necelých dva miliony korun. Stavba se však nikdy ve svém průběhu pro nedostatek financí nezastavila. Byly pořádány pravidelné měsíční sbírky, poskytovány jednorázové finanční dary, byla založena farní kempelička, které farníci svěřili své finance (někteří z farníků v ní po ukončení její působnosti finance ponechali k dispozici pro výstavbu). Kněží zlínské farnosti dlouhodobě věnovali na stavbu kostela a střediska své měsíční mzdy. Tiskly se složenky, prodávaly kupony tzv. „Jedna cihla“ (Cekota, 2018, s. 8-40).

Salesiánské středisko mládeže ve Zlíně je umístěno v rozměrné stavbě lodi kostela. Kostel je široký 22 metrů, dlouhý také 22 metrů, vysoký 10,5 metrů a má kapacitu 350 míst k sezení a 200 míst k stání. V suterénu budovy se nachází občerstvení, šatny a herna. V pravém křídle v přízemí je umístěn sál, v patře klubovny, sborovna, správce a zkušebna. V levém křídle se nalézá farní kancelář, sociální zařízení, ubytování salesiánské řeholní komunity. Hřiště v areálu je pokryto umělým trávnikem o rozměrech 55 x 15 metrů a lze na něm hrát malou kopanou, volejbal, tenis i nohejbal (Cekota, 2018, s. 0).

Don Bosco, když budoval své dílo, se po celý život potýkal s mnohými překážkami, ať to byl nedostatek financí, nedůvěra a nepochopení ze strany okolí, nemoc či jiné závažné okolnosti, které hatily jeho plány, nikdy neztratil svou víru a houževnatě pracoval do posledního dechu na uskutečnění své vize, pro záchranu mládeže, pro spásu svých chlapců... Právě tak kostel Panny Marie Pomocnice a Salesiánské středisko mládeže ve Zlíně na Jižních svazích by nemohlo být vystavěno bez hluboké víry, obrovského nasazení, píle, obětavosti, štedrosti, ochoty, solidarity a schopnosti spolupráce všech, kteří se na vybudování této stavby jakýmkoli způsobem podíleli.

Salesiánský klub mládeže Zlín byl založen 17. září 1996 Salesiánskými kluby mládeže jako zařízení s vlastní právní subjektivitou. Klub se nachází na Okružní ulici, v části města Zlín pojmenované Jižní Svahy (SKM Zlín, ©2021).

Posláním SKM Zlín je, cituji: „Doprovázet mladé lidi na cestě k dospělosti“

„Cíle SKM Zlín:

- Integrální výchova
- Ochrana práv mladých lidí
- Pozvání k solidaritě“ (SKM Zlín, ©2021).

Klub dětí a mládeže NZDM (nizkoprahové zařízení pro děti a mládež) je službou sociální prevence podle zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách. Služba je bezplatná. Vychází z poslání SKM Zlín: „Chceme doprovázet mladé lidi na cestě k dospělosti“ (SKM Zlín, ©2021).

3.3 Pedagogické ovlivňování volného času a vzdělávání v salesiánském duchu

Kvalitně trávený volný čas je prevencí vzniku rizikového chování nejen u dětí a mládeže. SDB přicházejí se širokým spektrem nabídky volnočasových aktivit pro děti a mladé lidi, a to zejména v salesiánských střediscích mládeže. Zapojení se do těchto činností je účinnou zbraní proti osamocení, prevencí proti sociálně-patologickým jevům, příležitostí k seberealizaci mladých lidí a možností ke správnému nasměrování jejich životní cesty. Salesiánská střediska mládeže však nejsou jedinými institucemi, kde mohou mladí lidé zakusit výchovu v salesiánském duchu. Nelze například opominout letní křesťanské tábory zvané „chaloupky“ a existenci několika škol, které se inspirovaly preventivním výchovným systémem Dona Bosca.

Od 2. poloviny 20. století dohází k postupnému zvyšování důrazu kladeného při výchově na význam způsobu trávení volného času. Volnočasové aktivity již nejsou spojovány pouze se školou a školskými zařízeními, ale vztahují se k různým prostředím, kde jsou uplatňovány typické rysy výchovy ve volném čase, jakými jsou: dobrovolná účast, zájmovost, spoluúčast (Hofbauer, 2010, s. 61). Jak píše Kaplánek, pro určité skupiny dětí a mládeže je typickým rysem nuda, která může vyústit v rizikové trávení volného času. U většiny dospívajících, kteří nejsou schopni nalézt motivaci pro trávení volného času smysluplným a rozvíjejícím způsobem má tento fakt spojitost s nepodnětným rodinným klimatem a s problematickým působením autorit ve výchově (Kaplánek, 2012, s. 55).

Pokud se zamyslíme nad tím, jak píše Prokešová, co vlastně soudobá společnost, respektive vychovatelé mohou dítěti nabídnout, pak je to velké množství informací, kde mnohdy chybí jasné vymezení dobrého a zlého. Důsledkem zaplavování dětí poznatky z médií a počítačů dochází k zlhostejnění člověka k druhému člověku. Utrpení a smrt zprostředkovaná médii je tak obvyklá, že se člověk k nim stává lhostejný i v případě, že je s nimi konfrontován v reálném životě. Dalším činitelem, který současná společnost dítěti nabízí je představa spotřebně konzumního života, tedy bezohledného

uspokojování vlastních potřeb na úkor ostatních. Třetím charakteristickým rysem je nedostatek času. Pro svůj vlastní „nedostatek času“ jej nejsme ochotni věnovat někomu jinému. Dítě z nedostatku času dospělých v rodině i ve škole si nemá možnost s někým popovídat, svěřit se se svými starostmi, je osamělé (Prokešová, 2004, s. 20).

V dnešní době dochází k obecné ztrátě mezilidských vztahů a osamělost vzbuzuje větší hrůzu než sama smrt, a to zejména u mladých a starých lidí. Člověk je bytost žijící ve vztahu a od narození je utvářen vztahy. Pozitivní vztah člověka pozvedá a naplňuje štěstím, avšak negativní jej deprimuje a může zničit. Není pochyb o tom, že vztah je srdcem každého výchovného přístupu, každého úsilí o spolupráci, rodinného klimatu i účinnosti výchovně pastorační komunity (24. generální kapitula salesiánů Dona Bosca, 1997, s. 69).

Salesiáni Dona Bosca pomáhají mladým lidem k nalezení životního programu, který nenabízí pouze povrchní uspokojení, ale dává jejich životu smysl. Don Bosco usiloval o to, aby, jak sám řekl, vychoval poctivé občany a dobré křesťany. Salesiáni jdou ve šlépějích svého zakladatele a snaží se u mladých lidí podněcovat zájem o zaměření jejich sil na službu bližním. Své výchovné působení směřují na podporu prosociálního chování a výchovu svědomí s důrazem na mravní hodnoty vycházející z Židovsko-křesťanské tradice (Kaplánek, 2013, s. 7).

V dnešní době je činnost salesiánů zacílena zejména na pedagogické ovlivňování volného času dětí a mládeže. Salesiánská střediska poskytují nabídku aktivit v klubech s volným programem, zájmovou činností, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež a prázdninovou činností tzv. „chaloupky“ (Bendl, 2015, s. 146).

Chaloupky, křesťanské tábory v salesiánském duchu datují své počátky v České republice již od 69. roku (dříve se nazývaly „prázdninové kolonie“, avšak tento pojem nevystihuje zcela podstatu „chaloupek“, protože zde bylo typické pouze malé společenství účastníků. Zpočátku se konaly na farách, ale po problémech se Státní bezpečností, při zvýšených kontrolách, se přesunuly na skutečné chaloupky nejčastěji někde na samotě. Zároveň byl také snížen počet účastníků na maximálně 12. V důsledku toho se zvýšil počet chaloupek, počet spolupracovníků z řad chlapců, i počet vedoucích. Dílo se zdárně rozrůstalo. Po roce 1989 si chaloupky a prázdninové pobyty začaly organizovat právě vznikající salesiánská střediska mládeže (Vracovský, 2002, s. 11-32).

Základním programem každého salesiánského střediska je tzv. „oratoř“ pro děti, ke které ve druhé polovině 90. let byla připojena také klubová činnost pro mládež. Oratoř se nazývá program pro děti, kam se mohou přihlásit prakticky všichni zájemci. Děti si samy volí, jakým činností se na základě nabídky v prostoru určeném pro oratoř chtějí věnovat. Stěžejní charakteristikou salesiánské oratoře

je zejména intenzivní komunikace animátorů s účastníky a vytvoření trvalejšího vztahu (Kaplánek, 2012, s. 78-79).

Ve 21. století, jak míní Nanni, by se oratoř měla možná více než jindy stát domovem, školou, farností, místem pro hru i setkávání, sloužit ke společnému růstu a být otevřená okolnímu světu městských aglomerací. Otevřená, avšak respektující určitý řád a disciplínu. Prostředí, rozdělení času, věci i stanovení toho, co se smí dělat a co již ne, jsou součástí výchovného projektu oratoře. Vyžadování dodržování pravidel na jedné straně a úcta ke člověku, rozumnost požadavků spolu s laskavostí a předpoklady k vytváření osobních a trvalých vztahů a participace mladých lidí v oratoři na straně druhé (Bosco, Nanni, 2006).

Jak již bylo uvedeno výše, součástí salesiánských středisek bývají také nízkoprahová zařízení pro starší děti a mládež. K rozhodnutí některých salesiánských klubů, že se připojí k hnutí sociálních pracovníků vytvářejících v rámci České asociace streetwork praxi a koncepci nízkoprahových zařízení pro děti a mládež došlo ve 2. polovině 90. let. Nízkoprahová zařízení později byla také zakotvena v § 63 Zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb. Důsledkem těchto faktů Salesiánská střediska zaměstnávají sociální pracovníky, kteří vedle salesiánů - řeholníků plní v salesiánských střediscích významnou roli (Kaplánek, 2012, s. 80).

Nízkoprahová zařízení využívají děti a mládež, kteří nemají zájem pravidelně se účastnit organizovaných volnočasových činností. Tato zařízení navštěvují nezřídka mladí lidé, kteří řeší různé osobní potíže, nejen v souvislosti s rodinou či vzděláváním, často jsou to osoby ohrožené sociálně patologickými jevy (Bendl, 2015, s. 146).

V současnosti je pravděpodobně více než dříve rodiči, vychovateli, učiteli, animátory vnímáno, že v živém výchovném vztahu s mladými lidmi se úspěchu ve výchově nedosahuje snadno. Mezigenerační rozdíly, senzitivita mladých pro odlišné skutečnosti, jejich touha po okamžitém uspokojení momentálních subjektivních tužeb, silný smysl pro autonomii, individualizace života, vztahové problémy v rodinách a mnohé další, to vše přispívá ve výchovných vztazích k nedostatku komunikace, k povrchnosti, k pomíjivosti a důsledkem toho k neúspěšnosti výchovného působení. Navzdory veškerým distancovaným způsobům výchovy a interaktivním setkáním „on line“ si velká část mladých lidí přeje hluboké, silné přijímající výchovné vztahy, které by jim poskytovaly jistotu a povzbuzení (Bosco, Nanni, 2006, s. 177).

V celé salesiánské kongregaci je stále více patrné široké spektrum angažovanosti mladých lidí, které je příslibem příznivé perspektivy. Toto nové zapojení se mladých lidí do salesiánského díla bylo

započato objevem animace chápané jako moderně vyjádřené a zaktualizované vize Dona Bosca: „Mladí misionáři mládeže“ (24. generální kapitula salesiánů Dona Bosca, 1997, s. 27).

Animace je tvořivým přístupem v pedagogice volného času zejména při výchově dětí a mládeže. Snaží se efektivně reagovat na důsledky soudobé globalizace. Výchovná a sociálně-kulturní animace se stala již v první polovině 20. století součástí hnutí lidové výchovy. Procesem animace nazýváme výchovné působení směřujícího od animátora k animovanému, kdy je možné uplatňovat všechny odborné aspekty vedoucí k aktivizaci lidského subjektu (Hofbauer, 2010, s. 80-81).

Podle Kaplánek sociálně-kulturní ani kulturní animaci není možné vnímat jako pouhý prostředek výchovy, ale celkově jako způsob přístupu ke světu i společnosti určující postupy vychovatele. Kulturní animace klade větší důraz na kulturní prostředí vytvářené vychovateli – animátory. Přestože je při tomto procesu využívána tvořivost a ideály mladých lidí a své názory mohou svobodně vyjadřovat, není opomíjen aspekt doprovázení ze strany dospělých. Animátor mezi mladými je jejich důvěrníkem, někým, od koho mohou vnímat bezpodmínečné pozitivní přijetí, kdo je jejich vzorem a zároveň tím, kdo se jim snaží nenásilnou formou přiblížit tradiční hodnoty (Kaplánek, 2013, s. 53).

Jak míní Bosco a Nanni, již ze života salesiánského hřiště má vyzařovat atmosféra typická pro každé salesiánské dílo. Má zde vládnout „rodinný duch“, kde se mladí lidé budou cítit „jako doma“. Prostředí je podmínkou přímé výchovy a současně jejím formujícím faktorem. Umožňuje jasněji vnímat myšlenky a hodnoty, které motivují chování jednotlivců, skupin i celého společenství (Bosco, Nanni, 2006, s. 183).

Pokud se zamýšlíme nad perspektivou salesiánských středisek mládeže, v posledních letech dochází k jejich významnému rozvoji po stránce manažerské i po stránce metodiky sociální práce (zachovávání standardů a vytváření manuálů). Co se týká vývoje pedagogické a pastorační metodiky, v této oblasti, jak míní Kaplánek, již k tak velkým pokrokům nedochází. Posun salesiánské pastorace ve střediscích mládeže je možné popsat jako: „přesun od pozornosti na duchovní potřeby úzké skupiny věřící mládeže k pozornosti na celkový osobnostní rozvoj návštěvníků středisek, zejména těch, kterým hrozí sociální exkluze“ (Kaplánek, 2012, s. 71). Z tohoto faktu vyplývá, že se salesiánskou výchovou úspěšně podařilo stovkám mladých lidí pomoci k začlenění do společnosti a k dobrému životu. Salesiánská střediska patří v současné době k uznávaným sociálním a výchovným institucím (Kaplánek, 2012, s. 70-71).

Výchova dětí a mládeže ve volném čase v rámci salesiánských středisek však není jedinou oblastí, kde se následovníci Dona Bosca věnují dospívajícím. K salesiánské pastoraci náleží také vzdělávání.

SDB jsou zakladateli Vyšší odborné školy Jabok. Tato škola nabízí zájemcům studium v oborech sociální práce a sociální pedagogika (Don Bosco v České republice, 2008, s. 15).

Škola byla založena r. 1992 a její založení bylo pokračováním tradic neveřejného vzdělávání ve formě kurzů tzv. malé teologie v totalitním období našeho státu. Katolická škola Jabok připravuje vychovatele a pracovníky v sociální oblasti a církevní pastoraci se zaměřením na práci s postiženou, narušenou či ohroženou mládeží. Jabok je otevřený pro „všechny lidi dobré vůle“ bez ohledu na jejich církevní příslušnost, včetně studentů bez vyznání, akceptujících program školy. Název Jabok je složen ze zkratky jmen dvou pedagogů: Jan Bosco a Jan Amos Komenský (Práce v salesiánském duchu, 2002, s. 26). Salesiáni také vstoupili do vývoje Teologické fakulty Jihočeské univerzity, s motivací vytvořit zázemí pro odbornou přípravu nových salesiánů a dalších budoucích pracovníků podílejících se na činnosti salesiánských zařízení. Společně se založením Jaboku se tyto aktivity dočkaly významné podpory ze zahraničí (Kaplánek, 2012, s. 65).

Nelze také opomenout založení Středního stavebního učiliště na Prostějovsku ve Vřesovicích, které zrealizoval salesián Jan Jiříček společně s laickými spolupracovníky za podpory místního starosty, doc. RNDr. Josefa Krátošky proděkana PF UK. Zřizovatelem se stalo olomoucké arcibiskupství. Na výuce a výchově mládeže se podíleli někteří z bývalých žáků salesiánského ústavu ve Fryštáku (Křížková, 1996, s. 181). Jak píše Kaplánek, ačkoli tato učňovská škola s internátem zde existovala poměrně dlouho, chyběly finanční prostředky a personál, aby se tato škola mohla dále rozvíjet v salesiánském duchu (Kaplánek, 2012, s. 65).

1. září 2018 zahájila svoji výuku Střední odborná škola svatého Jana Bosca v Kroměříži. Absolventi nacházejí své uplatnění jako kvalifikovaní pracovníci v lesní výrobě a navazujících činnostech, při péči o komunální zeleň apod. Zřizovatelem křesťansky orientované školy se stalo Arcibiskupství olomoucké. Žáci ze vzdálenějších míst se mohou ubytovat v domově mládeže, který je pro ně zde k dispozici. Výchova probíhá podle salesiánského preventivního výchovného systému Dona Bosca. Domov mládeže poskytuje žákům ubytování, stravování, zázemí pro studium a smysluplné trávení volného času ve formě aktivit v oblasti myslivosti, včelařství, rybářství a pomáhá tak vytvářet u mladých lidí kladný vztah k přírodě (Střední odborná škola svatého Jana Bosca, 2018).

Don Bosco si kladl za cíl připravit své chlapce co nejlépe pro život. Proto jim zprostředkoval vzdělání, ubytování, zakládal dílny, školy, snažil se vytvářet pro své svěřence lepší pracovní podmínky. Reagoval tímto způsobem na aktuální problémy dané doby. Dnes je však vzdělání všem dostupné a v našem státě funguje záchranná síť určená pro občany nacházející se v různých typech nouze. Vystává zde otázka, jakým způsobem je tedy možné v současnosti přispět k tomu, aby byli mladí lidé kvalitně připraveni pro život v dospělosti? (Salesiánská výchova do kapsy, 2012, s. 17).

Jak již bylo zmíněno, některá ze salesiánských středisek poskytují mladým odbornou sociální pomoc, spolupracují s rodinami dětí, ale pokud je zapotřebí, například také s orgánem sociálně právní ochrany dětí, se školou, s různými zájmovými organizacemi apod. Salesiánský přístup však není vázán na instituce, je možné zaměřit se na určité oblasti:

- Pomáhat mladým lidem rozpoznávat a rozvíjet jejich vlohy
- Podporovat různé druhy služby, do kterých se jsou mladí ochotni zapojit
- Připravovat programy či se podílet na realizaci programů, které jsou odpovědí na aktuální potřeby (např. programy finanční gramotnosti, mediální výchovy apod.)
- Osvojovat si hodnoty vycházející z křesťanství (např. spravedlnost, solidarita)
- Ukazovat mladým lidem pozitivní vzory a podporovat stálost v partnerských vztazích
- Učit je zvládat problémy všedního dne (Salesiánská výchova do kapsy, 2012, s. 17).

II PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUMNÁ ČÁST

Pro praktickou část práce jsme zvolili kvalitativně zaměřený výzkum.

Jak míní Švaříček a Šedřová, v současnosti výzkumníci nemusí odůvodňovat svébytnost kvalitativně zaměřeného výzkumu, avšak existuje široké spektrum termínů a definic kvalitativního přístupu (Švaříček, Šedřová a kol., 2014, s. 13).

„Kvalitativní výzkum je nenumerické šetření a interpretace sociální reality. Cílem je odkrýt význam podkládaný sdělovaným informacím“ (Disman, 2011, s. 285).

Podstatou kvalitativně orientovaného výzkumu je podle (Švaříčka a Šedřové a kol. 2014, s. 24) „hloubkové prozkoumání široce definovaného jevu a poskytnutí maximálního množství informací, které se daného jevu týkají“.

Člověk, výzkumníka nevyjímaje, se podílí na utváření reality, na kterou lze pohlížet z nescíslně mnoha perspektiv. Proces poznávání je zároveň procesem interpretace skutečnosti. Realitu je důsledkem toho spíše zapotřebí nikoli objevovat, ale interpretovat (Mioviský, 2006, s. 25).

4.1 Výzkumný problém a jeho pojetí

„Formulování výzkumného problému znamená jasně pojmenovat, čemu se bude výzkum věnovat. Formulování problému vychází z toho, jak jsme definovali své výzkumné cíle, a to především cíl intelektuální“ (Švaříček, Šedřová a kol., 2014, s. 64).

Výzkumným problémem této práce je srovnání aplikace Preventivního výchovného systému Dona Bosca v současnosti, tím způsobem, jak se jej daří uplatňovat na internátu Střední odborné školy svatého Jana Bosca v Kroměříži vedeného salesiány a srovnáním aplikace Preventivního výchovného systému Dona Bosca tím způsobem, jak probíhala výchovná práce v salesiánském duchu ve Středisku učňovské mládeže ve Vřesovicích v době jeho fungování.

4.2 Výzkumné otázky a cíle

Výzkumné otázky

„Výzkumná otázka reformuje účel výzkumu do tázací věty“ (Hendl 2005, s. 158). Otázky se v rámci probíhajícího výzkumu upřesňují. Hlavní výzkumná otázka bývá doplněna podotázkami (tamtéž, s. 158).

Hlavní výzkumná otázka:

- Jakým způsobem je aplikován na internátu Střední odborné školy svatého Jana Bosca v Kroměříži Preventivní výchovný systém Dona Bosca a jakým způsobem byl aplikován na škole s internátem Odborného učiliště Don Bosco ve Vřesovicích v době její existence?

Dílčí výzkumné otázky:

- Jakým způsobem vychovatelé (pedagogové – učitelé, mistři odborné výchovy) uplatňují (uplatňovali) jednotlivé prvky Preventivního výchovného systému na internátu (v učňovském středisku)?
- V jakých oblastech je aplikace Preventivního výchovného systému Dona Bosca na internátu (škole) problematická?
- Jaké vidí vychovatelé (pedagogové – učitelé, mistři odborné výchovy) klíčové oblasti ve výchově žáků na internátě (škole), na které je nutné se nejvíce zaměřit?

4.3 Metoda sběru dat

Metoda sběru dat je speciálním postupem, poznávání jevů, které výzkumník užívá za účelem rozkrytí a reprezentace toho, jak lidé interpretují a utvářejí sociální realitu (Švaříček, Šedřová a kol., 2014, s. 142).

„Hlavní třídou metod sběru dat v empirickém výzkumu představuje vyprávění, kladení otázek lidem nebo získávání odpovědí na určitý stimul a zaznamenávání takto vznikajících informací“ (Hendl, 1999, s. 98). Význam kvalitativních dat tkví v jejich spontánním uspořádání a popisu každodenního života. Jejich cílem je zaznamenávat podrobnosti případů zpravidla za delší časové období (Hendl, 2005, s. 161).

Pro sběr dat jsme zvolili metodu hloubkového, polostrukturovaného rozhovoru.

„Polostrukturované interview je zřejmě vůbec nejrozšířenější podobou metody interview, neboť dokáže řešit mnoho nevýhod jak nestrukturovaného, tak plně strukturovaného interview. Polostrukturované (semistrukturované) vyžaduje oproti nestrukturovanému náročnější technickou přípravu“ (Miovský, 2006, s. 159).

Zpočátku jsme vytvořili určité schéma rozhovoru, poté okruhy otázek. Podle potřeby jsme kladli doplňující otázky. Účastníci byli obeznámeni s účelem rozhovoru. Byly jim rozdány k podpisu informované souhlasy s nahráváním na diktafon. Pro realizaci sběru dat týkajících se aplikace

preventivního výchovného systému na internátě Střední odborné školy svatého Jana Bosca se rozhovory odehrávaly ve vychovatelně internátu v měsíci únoru roku 2021, krátký doplňující telefonický rozhovor byl pak realizován v říjnu roku 2021. Délka rozhovorů se pohybovala od 15 do 45 minut. Pro sběr dat ve vztahu k aplikaci preventivního výchovného systému na dnes již zaniklém Odborném učilišti Don Bosco ve Vřesovicích byl realizován rozhovor s bratrem zemřelého ředitele učiliště salesiána pátera Jana Jiříčka v Olomouci v domácím prostředí výzkumníka v prosinci roku 2020, se zbývajících respondenty, bývalými učiteli na odborném učilišti u jednoho z nich na chatě v obci poblíž Prostějova v září roku 2021. Rozhovory byly přepsány do doslovné transkripce.

4.4 Výzkumný soubor

Cílem výběru vzorku do kvalitativního výzkumu není reprezentace určité populace, ale určitého problému. Vzorek je zvolen „teoreticky záměrně“ s ohledem na náš problém (Švaříček, Šed'ová a kol., 2014, s. 72-73).

Jako výzkumný soubor jsme zvolili dvě skupiny respondentů: tři vychovatele – salesiány zaměstnanci na internátu Střední odborné školy svatého Jana Bosca v Kroměříži (respektive všechny vychovatele – salesiány, kteří zde pracují) a dva učitele s mistrem odborného výcviku, kteří působili v době existence Odborného učiliště Don Bosco ve Vřesovicích tj. v rozmezí let 1991–2009.

Získávání všech kontaktů, obzvláště pak na druhou skupinu respondentů, kteří působili na dnes již zaniklém Odborném učilišti Don Bosco ve Vřesovicích bylo provedeno tzv. „metodou sněhové koule“.

Metoda sněhové koule se řadí v oblasti kvalitativních metod mezi nejčastěji využívané. Základem pro tuto metodu se jeví prvotní získání kontaktu s první vlnou účastníků výzkumu. Při druhé fázi výzkumu kromě nově zjištěných dat získáme také kandidáty pro druhou fázi (Mioviský, 2006, s. 131–132).

V prvním případě jsem tip a základní kontakt získala od jednoho kněze, salesiána z farnosti Panny Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně. Ve druhém případě bylo stěžejní vypátrat nějakého žijícího pamětníka, který by měl co nejvíce informací o Středisku učňovské mládeže, jak bývá také bývalé Odborné učiliště Don Bosco s internátem nazýváno. Neméně důležité bylo, aby byl respondent ochotný tyto informace sdílet, protože, jak jsem se v průběhu výzkumu přesvědčila, zdaleka ne všichni lidé, kteří měli informace o tomto učilišti, byli ochotní se o ně podělit. Poměrně složitou cestou byl získán kontakt na bratra předčasně zesnulého kněze, salesiána, zakladatele a ředitele tohoto učiliště P. Mgr. Jana Jiříčka. Ten pak umožnil kontakty s dalšími respondenty.

Tabulka 1 Vychovatelé – salesiáni působící na internátě Střední odborné školy svatého Jana Bosca

	Věk	Vzdělání	Pracovní pozice	Předchozí práce s mládeží
Respondent č. 1	57 let	VŠ	Vychovatel, kněz, kaplan	Salesiánské středisko mládeže: Ostrava, Plzeň, České Budějovice, Dům Ignáce Stuchlého Fryšták
Respondent č. 2	60 let	VŠ	Vychovatel, učitel	Salesiánské středisko mládeže: Praha – Kobylisy, Brno – Žabovřesky, Dům Ignáce Stuchlého Fryšták,
Respondent č. 3	56 let	VŠ	Vychovatel, kněz	Salesiánské středisko mládeže: Brno – Líšeň, Pardubice, Zlín

Tabulka 2 Bývalí pedagogové dnes již zaniklého Odborného učiliště Don Bosco ve Vřesovicích

	Věk	Vzdělání	Pracovní pozice	Předchozí práce s mládeží
Respondent č. 4	73 let	SŠ	Mistr odborné výchovy	Vedení kroužku lyžování Lokomotiva Olomouc
Respondent č. 5	88 let	VŠ	Učitel	ZŠ v Prostějově
Respondent č. 6	83 let	VŠ	Učitel	ZŠ v Olšanech u Prostějova

4.5 Analýza a interpretace dat

K analýze dat jsme využili techniky zakotvené teorie.

Tato teorie se jeví jako nejdetailněji propracovaný návod, jakého lze využít při zpracovávání dat z kvalitativního výzkumu. Zakotvená teorie je specifická svými kódovacími technikami. Kódování

prochází třemi fázemi: otevřené kódování, axiální kódování a selektivní kódování (Švaříček, Šed'ová a kol., 2014, s. 231-232).

Účelem naší bakalářské práce není však přijít s novou teorií, zde je zakotvená teorie využita pouze k analýze a interpretaci dat. Poté, co jsme analyzovali a interpretovali získaná data, přistoupili jsme ke komparaci. Zjišťovali jsme, jaké shody a jaké rozdíly nalezneme mezi aplikací preventivního výchovného systému na obou školách s internáty.

Interpretace rozhovorů se třemi současnými pracovníky internátu Střední odborné školy svatého Jana Bosca v Kroměříži

Interpretace rozhovoru s respondentem č. 1

Celkový přehled kategorií a kódů

Kategorie: Výchovný preventivní systém Dona Bosca, Společné ubytování, Stálá přítomnost vychovatele, Vytvoření domova, Adaptační kurz, Vícedenní akce mimo internát, Škola pro život Prostředí vrstevníků, Omezené možnosti, Realita a představy, Srovnání internátu s domem ve Fryštáku, Svoboda vyznání na internátu, Potřeba člověka vytvářet společenství, Spirituální dimenze života, Vychovávající a vychovávaný, Rozumnost vychovatele, Uplatnitelnost preventivního výchovného systému, Laskavost, Rozhodnutí ke spolupráci, Pomoc ku svépomoci, Rozumná laskavost, Smysl života a ochota obětovat se, Výchovné problémy, Problematičtí jedinci a výchova k odpovědnosti, Současnost a hledání smyslu života, Etická výchova, Ovlivnění žáků vlastním příkladem

Kódy: Styl práce, Styl života, Nejen metody, Styl jednání, Přístup, Salesiáni ubytování s žáky na patře, Výhledově ubytování děvčat na internátě, Počet ubytovaných chlapců, Hlavní služba, Vedení kroužků, Asistence, Potřeba každého člověka, Místo, kde se člověk cítí dobře, Nejen místo k přespaní, Volba žáků žijících v blízkosti učiliště být na internátu, Vytvoření místa, kde je člověk přijímán, Nabídka, Adaptační kurz pro první ročníky, Možnost se poznat, Základna ve Starých Hutích, Brigády u karmelitek, Společné zážitky, Sebevyjádření při práci, Ubytování v salesiánském centru, Prohlídky Prahy, Exkurze ve hvězdárně, Pestrost nabídky, Vzdělávání pro život, Samostatnost, Zodpovědnost, Nechuť k učení, Soucit vychovatele, Odpor k memorování, Učení schopnosti organizovat svůj čas, Hřiště nejsou jen hry, Prostředí vrstevníků, Společné prožívání života, Vytváření vzpomínek, Absence hřiště, Přístup do tělocvičny, Chybějící lavičky, Naplnění ubytovny, Život omezený na prostory pokoje, Výhody společné jídelny, Malé prostory, Pozitiva domu ve Fryštáku, Nedostatky ubytování v Kroměříži, Život v komunitě, Svobodná volba, Možnosti volnočasových aktivit na kroměřížském internátu, Přijetí do internátu nepodmíněně vírou v Boha,

Absence kontroly praktikování víry, Otevřenost víře, Hodina náboženství „on line“, Víra je důvěra, Potřeba člověka vědět, že je milovaný, Víra – něco nadčasového, Víra v nitru každého člověka, Radost z hlásání víry, Setkávání v kapli, Realizace projektu orientační dny, Cíle projektu, Poznatky z vývojové psychologie, Otázky vlastní každému člověku, Problematický vztah rodič – dospívající, Cizí laskavá autorita, Prvky preventivního systému, Laskavá výchova, Doprovázení kontra připoutání, „Nedomilovanost“, Nastavení hranic, Preventivní systém v psychologickém pojmosloví, Projekt pro různé typy škol, Pozitivní ohlas z řad pedagogů, Výchovná láska, Zájem o oblíbené činnosti mladých, Ne soupeři, ale spoluhráči, Spolupráce, Možnost volby pro vychovávané, Naladění na stejnou vlnu, Snaha a trpělivost vychovatele, Svoboda volby pro vychovávaného, Život v nadbytku, Varovný prst koronaviru, Iluze všemocnosti, Smysl života, Stop hotovým odpovědím, Teoretický základ, Rozumnost ve vztahu, Ochrana před závislostí vychovávaného, Výchova vychovávaného vedoucí k sebevýchově, Víra není duchovní atmosféra, Nároky kladené na věřícího, Schopnost se obětovat bez pocitu křivdy, Trpělivost při výchově, Těžké otázky – problematičtí jedinci, Snaha o udržení pozitivního klimatu, Vyloučení narušitelů z oratoře, Zkušenosti v internátu, Vedení k odpovědnosti, Život v nadbytku, Varovný prst koronaviru, Iluze všemocnosti, Smysl života, Stop hotovým odpovědím, Výuka etiky, Podnět k hledání smyslu života, Žité hodnoty, Příklady táhnou, Existenciální odpověď na lidské utrpení

Kategorie: Výchovný preventivní systém Dona Bosca

Příslušné kódy: Styl práce, Styl života, Nejen metody, Styl jednání, Přístup

Interpretace textu:

Výchovný systém Dona Bosca je styl práce, styl života. Je vyjádřený v jednání, přístupu.

Kategorie: Společné ubytování

Příslušné kódy: Salesiáni ubytování s žáky na patře, Výhledově ubytování děvčat na internátě, Počet ubytovaných chlapců

Interpretace textu:

Na jednom patře internátu bydlí osmnáct učňů a společně s nimi obývají stejné patro salesiánští vychovatelé. Zatím jsou na internátě ubytováni pouze chlapci, děvčata bydlí na Arcibiskupském gymnáziu.

Kategorie: Stálá přítomnost vychovatele

Příslušné kódy: Hlavní služba, Vedení kroužků, Asistence

Interpretace textu:

Každý den má jeden z vychovatelů – salesiánů službu a další dva vedou zájmové kroužky pro učně či jsou jim k dispozici k rozhovorům na vychovatelně.

Kategorie: Vytvoření domova

Příslušné kódy: Potřeba každého člověka, Místo, kde se člověk cítí dobře, Nejen místo k přespaní, Volba žáků žijících v blízkosti učiliště být na internátu, Vytvoření místa, kde je člověk přijímán

Interpretace textu:

Každý člověk potřebuje především domov – místo, kde se cítí dobře, kde vnímá, že je přijímán. Domov není pouze místem, kde má člověk možnost přespat. Žáci by se měli cítit přijímání nejen na internátě, ale také ve škole. Měla by tam být rodinná atmosféra. Vychovatel je potěšen faktem, že někteří učni, ačkoli mají trvalé bydliště poblíž školy, se rozhodli, že chtějí být přes týden na internátě. Někteří si přejí, aby jejich život byl bohatší, jiní doma nemají ideální prostředí a důsledkem toho jsou raději v kolektivu na internátě. Jelikož je důležité vytvořit atmosféru přijetí také ve škole, vychovatelé hledají možnosti, jak zapojit i dojíždějící žáky.

Kategorie: Adaptační kurz

Příslušné kódy: Nabídka, Adaptační kurz pro první ročníky, Možnost se poznat, Základna ve Starých Hutích

Interpretace textu:

Vychovatel mluví o tom, že se spolu s ostatními salesiány snaží nabídnout něco navíc, než žákům dává škola. Pro první ročníky společně s třídním učitelem pořádají adaptační kurz. Je to první možnost pro žáky i pedagogy, jak se vzájemně poznat. Adaptační kurzy se konají ve Starých Hutích u Uherského Hradiště.

Kategorie: Vícedenní akce mimo internát

Příslušné kódy: Brigády u karmelitek, Společné zážitky, Sebevyjádření při práci, Ubytování v salesiánském centru, Prohlídky Prahy, Exkurze ve hvězdárně, Pestrost nabídky

Interpretace textu:

S učni vychovatelé jezdí na brigády pomáhat řádovým sestřám Karmelitkám do Drst u Prahy, kde se staví nový klášter. Ubytování bývají v salesiánském centru v Kobylisích. Pobyt je spojený nejen s prací, ale také s prohlídkami Prahy a návštěvou hvězdárny v Ondřejově.

Kategorie: Škola pro život

Příslušné kódy: Vzdělávání pro život, Samostatnost, Zodpovědnost, Nechut' k učení, Soucit vychovatele, Odpor k memorování, Učení schopnosti organizovat svůj čas

Interpretace textu:

Škola je důležitá, jak říká vychovatel, aby se žáci naučili něco pro život. Aby se naučili samostatnosti a byli schopní přebrat odpovědnost za svůj vlastní život, ne aby je rodiče či vychovatelé museli nutit do učení. Na učiliště nepřišli, že by byli hloupí, míní vychovatel, je přesvědčený o tom, že jsou stejně inteligentní jako žáci, kteří po ukončení základní školy šli studovat gymnázium, ale nechce se jim učit. Vychovatel vzpomíná na své zkušenosti z dětství, kdy jej učení také příliš nezajímalo, ale až při studiu filozofie a teologie na vysoké škole jej začalo opravdu bavit. Chápe žáky, že se nechtějí pouze učit látku nazpaměť. Společně s ostatními vychovateli si tedy přeje, aby se učni na škole nějakým způsobem posunuli a za důležité považuje, aby si dovedli organizovat nějakým způsobem svůj čas.

Kategorie: Prostředí vrstevníků

Příslušné kódy: Hřiště nejsou jen hry, Prostředí vrstevníků, Společné prožívání života, Vytváření vzpomínek

Interpretace textu:

Další prvek v preventivním výchovném systému je hřiště. Je symbolem nejen her, ale také toho, že mladý člověk potřebuje prostředí svých vrstevníků. Zde s nimi prožívá svůj život, do nějž salesiáni vstupují a snaží se vytvořit mladým k tomu vhodné podmínky.

Kategorie: Omezené možnosti

Příslušné kódy: Absence hřiště, Přístup do tělocvičny, Chybějící lavičky, Naplnění ubytovny

Interpretace textu:

Vychovatele těší, že pro žáky vychovávané salesiány je na internátě k dispozici celé jedno patro, ale za nedostatek považuje, že u internátu není žádné hřiště a zpočátku nebyl ani přístup do tělocvičny. To se však přede dvěma lety změnilo a žáci mohou nyní chodit do místní, velice pěkné tělocvičny. Venku před internátem však nejsou pro vyžití mládeže adekvátní podmínky. Je tu pouze parkoviště, není ani místo, kde by si člověk mohl posedět. Zbývající patra internátu má na starosti jediný vychovatel. Jsou zde ubytovaní žáci hotelové školy a dalších škol, aby byla kapacita internátu naplněna. Tito učni mívají pouze jedenkrát v týdnu setkání v klubovně, ostatní čas tráví na pokojích. Jejich vychovatelé to nijak nesledují.

Kategorie: Realita a představy

Příslušné kódy: Život omezený na prostory pokoje, Výhody společné jídelny, Malé prostory

Interpretace textu:

Internát je zařízený tak, aby žáci byli na svých pokojích a tam probíhala nějaká činnost. Internát je spojený s jídelnou, všichni žáci se společně chodí stravovat, což je určitě, jak říká vychovatel pozitivum, ale míní, že by mělo být na budově více takových prostor, nějaké další klubovny, bar (myšleno nealkobar), jaké bývají v salesiánských domech, například ve Fryštáku.

Kategorie: Srovnání internátu s domem ve Fryštáku

Příslušné kódy: Pozitiva domu ve Fryštáku, Nedostatky ubytování v Kroměříži, Život v komunitě, Svobodná volba, Možnosti volnočasových aktivit na kroměřížském internátu

Interpretace textu:

Ve Fryštáku je velká místnost, kulečník, pingpongové stoly, další klubovny, bar, který samozřejmě není spojený s alkoholem a zejména je tam venku hřiště. U každého salesiánského domu bývá hřiště. V Kroměříži bohužel chybí. To jsou negativa ubytování, které je určeno pouze na přebývání na pokojích. Vychovatelé salesiáni dávají žákům samozřejmě svobodu ve volném čase, další čas mají vyhrazený na studium. Jde ale také o to, aby žáci zjistili, že je pro ně přínosné, aby žili, jak říká vychovatel „společným životem“. Musí to být ale jejich vlastní rozhodnutí. Část času mohou trávit na pokoji, nějaký čas prožít na procházce (většinou nechodívají sami). Dále mají také možnost využít různých zájmových kroužků, zajít si do klubovny něco zahrát, a přitom si popovídat s ostatními.

Kategorie: Svoboda vyznání na internátu

Příslušné kódy: Přijetí do internátu nepodmíněně vírou v Boha, Absence kontroly praktikování víry, Otevřenost víře

Interpretace textu:

Ani vychovatel – salesián, kaplan školy nepočítá s tím, že každý přijatý žák bude hluboce věřící. Na školu chodí i chlapci, kteří nemají s vírou nic společného ani jejich rodiče. Škola je otevřena všem žákům. Nikdo není pod kontrolou, zda chodí do kostela či nikoli. Informace o tom postupně sice vychovatelé získávají, ale na škole panuje tzv. „otevřenost víře“.

Kategorie: Potřeba člověka vytvářet společenství

Příslušné kódy: Hodina náboženství „on line“, Víra je důvěra, Potřeba člověka vědět, že je milovaný, Víra – něco nadčasového, Víra v nitru každého člověka, Radost z hlásání víry

Interpretace textu:

Vychovatel sděluje, že v týdnu, kdy probíhala online výuka hodiny náboženství, mluvil se žáky o tématu víra jako důvěra. Pokud má člověk v někoho důvěru, znamená to, že někoho potřebuje, kdo

by mu potvrdil, že je dobré, že je na světě. Stejně jako dítě toto potřebuje vnímat od svých rodičů, tak i dospělý chce sytit tuto potřebu a měl by jí být schopen poskytovat i druhým lidem. Něco takového nemůže člověk sám sobě dát. Taková touha je v každém člověku. Bůh je ve Trojici a není to náhodné. Jsou to vztahy. I my potřebujeme jeden druhého. Pro každého je důležité, aby nás druzí lidé přijímali. Platí to pro věřícího i nevěřícího člověka. Křesťanství a víra tedy není něco starého, zapomenutého, ale je uvnitř každého z nás. Na většině škol se o tom nemluví, ale zde je k tomu dán prostor.

Kategorie: Spirituální dimenze života

Příslušné kódy: Setkávání v kapli, Realizace projektu orientační dny, Cíle projektu, Poznatky z vývojové psychologie, Otázky vlastní každému člověku

Interpretace textu:

Kaple slouží ke společnému setkávání každé ráno i večer. Na škole se pořádají také tzv. Orientační dny. Tento projekt začali realizovat salesiáni ve Fryštáku a vytvořili také knihu na toto téma: Rozvoj hodnotové orientace žáků pro udržitelný rozvoj. Cílem projektu je společně s učiteli a žáky vytvořit prostor k sebepoznání a k objevení spirituální dimenze života mladých lidí. Autoři při tvorbě programu čerpali také poznatky z vývojové psychologie. Otázky člověka, kdo jsem, kam směřuji, všechno hledání včetně duchovního je přirozené každému člověku a netýká se pouze věřících.

Kategorie: Vychovávající a vychovávaný

Příslušné kódy: Problematický vztah rodič – dospívající, Cizí laskavá autorita, Prvky preventivního systému, Laskavá výchova

Interpretace textu:

Vychovatel míní, že vztah mezi rodiči a dospívajícími není bez problémů. Mladí často své rodiče kritizují. Vychovatelé mají trochu jinou pozici. Mladý člověk již má své rodiče „ohledně“ a to i za předpokladu, že k sobě mají kladný vztah. Je prospěšné, pokud tento člověk najde někoho dospělého, který jej přijímá, chová se k němu laskavě a zároveň stanoví hranice. V preventivním systému jsou čtyři složky: dům, škola, hřiště, víra a z jiného pohledu, jaké složky je důležité uplatnit ve výchovném stylu a tam je právě laskavost. Vše se snažíme laskavě, ne nařizováním.

Kategorie: Rozumnost vychovatele

Příslušné kódy: Doprovázení kontra připoutání, „Nedomilovanost“, Nastavení hranic

Interpretace textu:

Rozum vychovatele varuje před tím, aby mladého člověka poutal na svoji osobu. Je to velice snadné, připoutat jej obzvláště když zápasí s nějakými problémy, či když se cítí „nedomilovaný“ a náhle cítí,

že jej někdo přijímá. Rozum zde vychovatele varuje, aby doprovázel dotyčného, vedl jej, ale neudělal jej na sobě závislým. Nikdy nesmí zneužít jeho důvěry a být mu v určitých situacích schopný říci, že tuto záležitost si musí vyřešit sám. Tolik o aspektu rozumu ve výchovném systému.

Kategorie: Uplatnitelnost preventivního výchovného systému

Příslušné kódy: Preventivní systém v psychologickém pojmosloví, Projekt pro různé typy škol, Pozitivní ohlas z řad pedagogů

Interpretace textu:

To, co salesiáni nazývají rozumem, laskavostí a náboženstvím, doktorka Vágnerová v psychologickém pojmosloví nazývá: rozumem, emoční nasyceností a stabilní strukturovaností. Toto tedy není něčím, co by se využívalo pouze na církevních školách či bylo jen nástrojem salesiánů. Cílem Evropského projektu s učiteli bylo ukázat, že preventivní výchovný systém patří do každé školy. Na toto téma se konala přednáška ve Fryštáku, kterou navštívilo mnoho pedagogů. Salesián Petr Kuchař, který učí na univerzitě v Českých Budějovicích tam uvedl svůj příspěvek, který byl všemi pozitivně přijat.

Kategorie: Laskavost

Příslušné kódy: Výchovná láska, Zájem o oblíbené činnosti mladých, Ne soupeři, ale spoluhráči

Interpretace textu:

Laskavost je autentická výchovná láska. Je to láska, kdy mladý člověk cítí, že ho vychovatel má rád, že ho bere vážně (samozřejmě to nemá nic společného s pedofilií.). Vychovatel toho dosahuje takovým způsobem, že jeví zájem o věci, které mají rádi mladí lidé. Znamená to, že vychovatel s nimi tráví volný čas, zajímá se o to, jakou poslouchají hudbu, jde s nimi sportovat. Výchova je zápasem o lepšího člověka, což znamená, že preventivní systém není zápas vychovatele proti vychovávanému, ale hra na jedné straně s vychovávaným jako zápas o lepšího člověka.

Kategorie: Rozhodnutí ke spolupráci

Příslušné kódy: Spolupráce, Možnost volby pro vychovávané, Naladění na stejnou vlnu, Snaha a trpělivost vychovatele, Svoboda volby pro vychovávaného

Interpretace textu:

Vychovatel chce dítě získat pro spolupráci, ne je „někam tlačit“. Je důležité, aby se z nich stali přátelé. Každý disponuje svobodnou vůlí. Jestliže žák vnímá tuto autoritu neosobně, pouze jako učitele, vychovatel tento fakt musí umět přijmout. Když si nějaký žák udržuje přes veškeré snahy druhé strany

odstup, nemá smysl zjišťovat, proč tomu tak je, ale vychovatel musí respektovat žákovu svobodu, nechat mu čas, netlačit na něj, jestliže chce žáka získat.

Kategorie: Pomoc ku svépomoci

Příslušné kódy: Riziko přílišného připoutání, Podpora a vedení k samostatnosti, Cesta k vnitřní svobodě

Interpretace textu:

Vychovatel vypráví o své zkušenosti, jakou mají také ostatní salesiáni pracující nejen na internátě, ale také ve střediscích. Horší variantou toho, co se může stát je, že vychovatel žáka k sobě připoutá a ten pak zůstane na vychovateli závislý. Toto je známé i v sociální práci. Člověk rád poskytuje oporu, ale současně také musí umožnit vychovávanému, aby se stal samostatným, jak nejvíce je v jeho silách. Žák má sice své limity, potřebuje vedení také v praktickém životě, ale vychovatel mu musí umožnit, aby se stal postupně svobodnějším a samostatnějším.

Kategorie: Rozumná laskavost

Příslušné kódy: Teoretický základ, Rozumnost ve vztahu, Ochrana před závislostí vychovávaného, Výchova vychovávaného vedoucí k sebevýchově

Interpretace textu:

Vychovatel vnímá jako pozitivní, že v sociálních službách je vše přesně stanoveno. Ve střediscích jsou normy vychovatelům, salesiánům také nápomocné. Učí je, jak k jednotlivým problémům přistupovat. Tyto poznatky nejsou nějakým novým objevem, vycházejí z pedagogického sociálního základu. V preventivním výchovném systému pilíř rozum střeží laskavost, aby se nestala chorobnou. Aby nepřešla v manipulaci, nepřerostla v chorobný vztah, který vychovateli slouží ke kompenzaci jeho problémů, jak to často bývá. Nesmí dovolit, aby se na něm stal vychovávaný závislým. Musí si od něj zachovávat správný odstup a dát vychovávanému svobodu. Cílem výchovného procesu je, aby výchova přešla v sebevýchovu.

Kategorie: Smysl života a ochota obětovat se

Příslušné kódy: Víra není duchovní atmosféra, Nároky kladené na věřícího, Schopnost se obětovat bez pocitu křivdy

Interpretace textu:

Prvek víry či smyslu života v preventivním systému neznamena, že víra je pouze nějaká duchovní atmosféra. Vychovatel míní, že pokud člověk věří, není to něco abstraktního. Duchovní dimenze

klade na člověka požadavky. Převedeno do lidského vztahu, do manželství, rodiny, to znamená, že pokud člověk věří, že rodinný či partnerský vztah má smysl. Víra člověku pomáhá dokázat se obětovat a vidět v tom smysl, necítit se zneužívaný druhými pro svou dobrotu.

Kategorie: **Výchovné problémy**

Příslušné kódy: **Trpělivost při výchově, Těžké otázky – problematičtí jedinci, Snaha o udržení pozitivního klimatu**

Interpretace textu:

Víra nabádá vychovatele k trpělivosti a výdrži. Říká mu, že i když se něco nepodařilo podle představ – nějaký ročník, nepanuje tam pozitivní atmosféra, jsou tam někteří jedinci, kteří soudržnost třídy narušují, to je otázka, jak zde zjednat pořádek. Vyloučit je ze školy, pokud ne, tak jakým způsobem s nimi pracovat? Někdy je s tím problém, pokud se najde jeden, dva taková žáci. Zatím na internátě nemáme žádný stanovený postup, ale snad je to tak lepší, míní vychovatel. Je však nutné, aby atmosféra nebyla nějakým způsobem kažena.

Kategorie: **Problematictí jedinci a výchova k odpovědnosti**

Příslušné kódy: **Vyloučení narušitelů z oratoře, Zkušenosti v internátu, Vedení k odpovědnosti**

Interpretace textu:

Také Don Bosco musel nějaké chlapce vyloučit. Při tak velkém množství hochů, o které se staral, nebyl ani jiný postup možný. Toto se zde zatím nestalo. Pokud je někdo neustále v opozici a morálně kazí druhé, musí odejít. Výchova má být výchovou k odpovědnosti, míní vychovatel.

Kategorie: **Současnost a hledání smyslu života**

Příslušné kódy: **Život v nadbytku, Varovný prst koronaviru, Iluze všemocnosti, Smysl života, Stop hotovým odpovědím**

Interpretace textu:

Dnešní společnost žije v nadbytku, který není pouze nadbytkem materiálních statků, ale také informací. Vychovatel vnímá, že koronavirová doba dala člověku uvědomit si, že nedokáže všechno, jak si myslel, ale má své hranice. Nemáme vše pod kontrolou, jedná se o situace, když je ohrožené zdraví či životy lidí. To přivádí člověka ke hledání smyslu života. Smysl života nemůže být dán, musí být nalezen. Vychovatelé na učilišti si musejí dávat pozor na to, aby nedávali hotové odpovědi.

Kategorie: **Etická výchova**

Příslušné kódy: **Výuka etiky, Podnět k hledání smyslu života**

Interpretace textu:

V hodině etické výchovy kaplan nemůže říci: „...toto je smysl života“. I on musel k tomuto zjištění sám nějakým způsobem dojít, je to zkušenost jeho života. Jestliže žáci dostanou ihned odpovědi, je možné, že náhle opadne jejich zájem, přestane to být pro ně hledání. Vychovatel má za úkol naopak v nich právě touhu po hledání smyslu života podněcovat.

Kategorie: Ovlivnění žáků vlastním příkladem

Příslušné kódy: Žité hodnoty, Příklady táhnou, Existenciální odpověď na lidské utrpení

Interpretace textu:

Vychovatel opět odkazuje na svoji knihu a její kapitolu o duchovní dimenzi a cituje myšlenky V. Frankla: „Hodnotám nemůžeme učit, hodnoty můžeme žít a nemůžeme dát smysl životu jiného člověka, co bychom mu mohli dát sebou na cestu je daleko spíš a pouze jedině příklad. Příklad samého našeho bytí. Neboť na otázku po posledním smyslu lidského utrpení lidského života nemůže být intelektuální nějaká rozumová odpověď, nýbrž pouze existenciální.“

Celková interpretace textu:

Preventivní výchovný systém Dona Bosca je, nejen styl práce, ale, jak říká vychovatel: „styl života“. Projevuje se v jednání, v přístupu. Na internátě v Kroměříži obývají jedno patro učňové Střední odborné školy svatého Jana Bosca společně s vychovateli – salesiány. Chlapců je prozatím na internátě ubytováno osmnáct. Vychovatelé usilují o to, aby žákům vytvořili rodinné prostředí.

Domov je jedním z pilířů výchovného systému. Salesiáni se snaží, aby se na internátě mohli cítit učni dobře a vnímali, že jsou přijímaní. Vychovatel je potěšen faktem, že někteří žáci, ačkoli mají trvalé bydliště poblíž školy, se rozhodli, že chtějí být přes týden na internátě. Někteří si přejí, aby jejich život byl bohatší, jiní doma nemají ideální prostředí a důsledkem toho jsou raději v kolektivu na internátě.

Pro první ročníky salesiáni společně s třídním učitelem pořádají adaptační kurz. Je to první možnost pro žáky i pedagogy, jak se vzájemně poznat. Adaptační kurzy se konají ve Starých Hutích u Uherského Hradiště. S učni vychovatelé jezdí na brigády pomáhat řádovým sestrám Karmelitkám do Drst u Prahy, kde se staví nový klášter. Pobyt je spojený nejen s prací, ale také s poznáváním Prahy a návštěvou hvězdárny v Ondřejově.

Dalším pilířem výchovného systému je škola. Škola je důležitá, jak říká vychovatel: „aby se žáci naučili něco pro život, aby se naučili té samostatnosti a zodpovědnosti.“ Jako podstatné vidí, aby se naučili přebírat odpovědnost za svůj vlastní život, aby je rodiče či vychovatelé nemuseli nutit do

učení, aby to bylo z jejich vlastní iniciativy. Věří, že na učiliště přišli ne protože by byli hloupí, ale protože se jim nechce učit. Za stěžejní považuje, aby si žáci dovedli dobře organizovat svůj čas.

Hřiště je třetím z pilířů, na kterých staví preventivní výchovný systém. Vychovatel tento prvek vnímá nejen jako místo pro sport a hry, ale, jak říká: „prostředí vrstevníků, kde oni sami prožívají svůj život“. Salesiáni do tohoto prostoru vstupují a snaží se vytvářet mladým lidem k setkávání vhodné podmínky. Jak vychovatel podotýká, že bezprostředně u internátu není žádné hřiště (kvůli parkovišti zde není místo), ale v tomto ohledu se podmínky zlepšily alespoň tím, že žáci mají již druhý rok přístup do moderní tělocvičny.

Dalším prvkem důležitým pro preventivní výchovný systém je kostel, farnost, víra. Vychovatel k tomu říká, že na internátě jsou „otevření víře“. Jako kaplan školy, jak říká, nepočítá s tím, že každý, kdo na internát přijde, bude „hluboce věřící“. S uční mluví o víře nejen na hodině náboženství. Den začíná pro učně společným setkáním v kapli a je ukončen opět večer společně v místní kapli.

Vychovatel se snaží uplatňovat při formování žáků také dva zbývající pilíře, které patří k prvku víry v preventivním výchovném systému. Je to laskavost a rozum. Jak říká vychovatel o autentické výchovné lásce: „Je to taková láska, kdy mladý člověk cítí, že ho máme rádi, že ho bereme vážně...máme rádi ty věci, které mají rádi mladí... To znamená, že s nimi jdeme sportovat..., že se zajímáme, co poslouchají za muziku...“

Dále říká o preventivním výchovném systému: „...Preventivní systém není zápas vychovatele proti vychovávanému, ale že hrajeme na jedné straně s vychovávaným zápas o lepšího člověka“

O rozumnosti vychovatel hovoří zejména v souvislosti s tím, že je potřeba při formování mladého člověka uplatňovat „rozumnou laskavost“ aby, jak podotýká: „laskavost nebyla někdy až chorobná, aby se nestala manipulací, nějakým chorobným vztahem... Vychovatel nesmí dovolit, aby vychovávaný byl na něm závislý... výchova by přirozeně měla přejít v sebevýchovu.“

Na škole salesiáni realizují tzv. Orientační dny (byla vytvořena také kniha s názvem: Orientační dny – rozvoj hodnotové orientace žáků pro udržitelný rozvoj). Vychovatel o této aktivitě říká: „Cílem projektu je společně s učiteli a žáky vytvořit prostor k sebepoznání a k obnovení spirituální dimenze života mladých lidí.“ Je přesvědčený o tom, že preventivní výchovný systém patří do každé školy, nejen do škol církevních. Na přednáškách, které se realizovaly ve Fryštáku, kolébce tohoto projektu se tato myšlenka setkala s velkým ohlasem ze stran pedagogů. Vychovatel dále hovoří o pilířích preventivního systému: „My (salesiáni) tomu říkáme rozum laskavost a náboženství a Vágnerová to nazývá stimulací, emoční nasyceností a stabilní strukturovaností.“

V hodinách etiky se vychovatel snaží podněcovat žáky k hledání smyslu života. Je si vědom toho, že žijeme ve společnosti nadbytku nejen materiálních statků, ale také nadbytku informací a záplavě různých podnětů. Proto se mladý člověk musí naučit rozlišovat, co má smysl a co ne. Vychovatel se

dále ztotožňuje s myšlenkami Viktora Frankla: „Hodnotám nemůžeme učit, hodnoty musíme žít a nemůžeme dát smysl životu jiného člověka, co bychom mu mohli dát sebou na cestu je daleko spíš a pouze, jedině příklad. Příklad samého našeho bytí.“

Interpretace doplňujícího rozhovoru s respondentem č. 1

Celkový přehled kategorií a kódů

Kategorie: Kroužky, Účast na kroužcích, Nástavbové studium, Výchovné strategie, Přijímání žáků

Kódy: Výčet kroužků, Možnost pro chlapce i děvčata, Počty zúčastněných, Vedoucí kroužků, Všichni z internátu pokračují, Nová zkušenost, Pohovory s žáky, Nový začátek a změna chování, Strategie tří zápisů, Nastolený pořádek, Schopnost se vyučit, Bez snížené známky z chování, Bez asistenta, Vstřícnost školy, Návčik samostatnosti

Rozčlenění kódů a kategorií

Kategorie: Kroužky

Příslušné kódy: Výčet kroužků, Možnost pro chlapce i děvčata

Interpretace textu:

Pro žáky je připraveno mnoho kroužků, každý den v týdnu jsou realizovány některé z nich: v pondělí kroužek myslivosti, včelařství, vodáctví, modelář a kytara, v úterý je kroužek horostěna, cyklistika, deskové hry, malá kopaná, formační kroužky, cesta zralosti a večer kroužek spojený s modlitbou, ve středu je kroužek filatelie, stolní tenis, posilovna, filmový večer, ve čtvrtek kutil, vaření, sportovní večer a úvod do nedělního čtení. Chlapců je devatenáct, mohou se účastnit chlapci i dívky.

Kategorie: Účast na kroužcích

Příslušné kódy: Počty zúčastněných, Vedoucí kroužků

Interpretace textu:

Účástí na kroužcích je devadesát pět. Některý žák se účastní až čtyř kroužků. Mnoho kroužků vedou salesiáni, ale některé také učitelé.

Kategorie: Nástavbové studium

Příslušné kódy: Všichni z internátu pokračují, Nová zkušenost

Interpretace textu:

Většina žáků pokračuje v nastavbovém studiu, z internátu jsou to po ukončení třetího ročníku všichni tři chlapci. Nastavba je dvouletá. Jedná se o novou zkušenost pro žáky ale i pro salesiány.

Kategorie: Výchovné strategie

Příslušné kódy: Pohovory s žáky, Nový začátek a změna chování, Strategie tří zápisů, Nastolený pořádek

Interpretace textu:

Co se týká problémových žáků, nejvíce se osvědčil „místní postup“: nejprve vede s žákem pohovor vychovatel, který jej má na starosti, poté třídní učitel, a nakonec ředitel školy. Všichni žáci, kteří pokračují v nastavbě a jejich chování nebylo dosud v pořádku, byli upozorněni, že dva roky, kdy budou směřovat k maturitě, jsou pro ně novým začátkem a aby se na zlepšení svého chování zaměřili. Pokud by přesto došlo k nějakému problému, řešilo by se to zápisem o nevhodném chování a tři zápisy znamenají, že se celou věcí již bude zabývat ředitel. Zatím k ničemu takovému nedošlo.

Kategorie: Přijímání žáků

Příslušné kódy: Schopnost se vyučit, Bez snížené známky z chování, Bez asistenta, Vstřícnost školy, Návčik samostatnosti

Interpretace textu:

Kritéria pro přijímání žáků se od prvního roku existence školy zásadně nezměnila. Je přijímán ten, kdo je schopen se vyučit, schopnosti musí být potvrzeny pedagogicko-psychologickou poradnou, pokud situace není příliš jednoznačná a žák dále nesmí mít sníženou známku z chování. Na žádost ředitele školy zde není povolen asistent pedagoga. Nyní byl však zde přijat žák, který na základní škole asistenta pedagoga měl. Salesiáni zde žáka učí samostatnosti, aby tak byl schopen fungovat samostatně na škole i na internátě. Výjimkou zatím zůstává podání léků, které u sebe vždy mívá učitel či vedoucí praktické výuky a dohlíží, aby je žák nezapomněl včas vzít.

Celková interpretace textu:

Pro učně je připraveno velké množství kroužků: v pondělí kroužek myslivosti, včelařství, vodáctví, modelář a kytara, v úterý je kroužek horostěna, cyklistika, deskové hry, malá kopaná, formační kroužky, cesta zralosti a večer kroužek spojený s modlitbou, ve středu je kroužek filatelie, stolní tenis, posilovna, filmový večer, ve čtvrtek kutil, vaření, sportovní večer a úvod do nedělního čtení.

Všichni tři žáci, kteří jsou ubytovaní na internátě a ukončili úspěšně třetí ročník, pokračují ve dvouleté nastavbě. Žáci, u kterých nebylo jejich chování v pořádku, byli upozorněni na to, že etapa směřování k maturitě pro ně má být novým začátkem a aby na svých problémech s kázní zapracovali.

Pokud by přesto došlo k nějakému incidentu, řešilo by se to zápisem o nevhodném chování a tři zápisy znamenají, že se celou věcí již bude zabývat ředitel. Žáci si však již dávají pozor.

Na školu jsou přijímáni žáci, kteří jsou schopni se vyučit a nesmí mít sníženou známku z chování. Na žádost ředitele zde není povolen asistent pedagoga.

Interpretace rozhovoru s respondentem č. 2

Celkový přehled kategorií a kódů

Kategorie: Problematika využití systému, Přijímání a vylučování chlapců, Problematičtí jedinci, Druhý a třetí rok internátu, Ráno na internátě, Průběh dne na internátě, Odlišnosti chodu na škole i internátu, Omezené možnosti, Spolupráce s vychovateli, Pravidelné volnočasové aktivity, Aktivity pro sportovce i lenochy, Kulečnick a jiné hry, Společnost, samota a odpočinek, Vzájemná spolupráce, Formační pohovory, Prevence šikany, Rozumně s internetem, Důvěra k vychovateli

Kódy: Snaha o využití systému, Chybějící pilíř, Přijímání chlapců za staré republiky, Nutná vyloučení, Přelomové datum, Výběr žáků, Nadšení vystřídané zklamáním, Nesplněná očekávání, Férové „děti ulice“, Pokrytectví, Vypočítavost, Rodič popírající realitu, Nespolupráce žáků, Budování základů, Narušitelé koheze skupiny, Příchod nových učňů, Možnost uplatnění preventivního systému, První viditelné výchovné úspěchy, Plán s anketou, Zpětná vazba od rodičů, Realizace náboženského prostředí, Nedostatečné prostory, Komplikace pro vztahy, Počty učňů v ročnících, Ranní buzení, Malá „vzpoula“, Odlišný režim na jiných patrech, Žáci se vzájemně informují, Konfrontace, Snaha o budování rodinné atmosféry, Ranní setkání v kapli, Omezené prostory, Časový harmonogram pro shromáždění, Služba, Shromažďování do kaple, Společný režim, Individuální vycházky, vycházkové knížky, Stanovené časy pro návrat z vycházek, Studijní klid, Rytmus týden škola, týden praxe, Problematika volného času, Společenská místnost s bezplatnou Wifi, Povolení od vychovatelů, Čas na učení, Čas na večerku, Večerní skupinové setkání, Samostatná témata pro ročník, Problém malých pokojů, Žádný prostor před internátem, Žádné posezení venku, Kouření žáků a postávání před internátem, Nabídka procházek, kroužků, Možnost rozhovoru s vychovatelem, Třetíáci se pomalu zapojují také, Prváci napodobují druháky, Lepší spolupráce druhého a prvního ročníku, Problém komunikace u třetíáků, Různý věk učňů, Podpora autority vychovatele, Nastolení pořádku, Bohatší program v týdnu praxí, Aktivity venku, Letní hry, Málo možností ve městě kam zajít, Problém s malým prostorem v čajovnách a kavárnách, Aktivity při špatném počasí, Miniturnaje v šípkách, v halmě, Výchovné formační večery, Výběr krátkých videí, Diskuse o tématech, Dotazníky, kvízy, Kreslení na určité téma, Filmové středy, Debata o filmech, Záměrný výběr filmů, Filmy o zvířatech, seriály, vánoční filmy, Pozitivní ohlas u žáků, Diskuse o

filmech, Odpočinkové filmy i filmy s hlubším obsahem, Eliminace filmů s násilím, Sportovní čtvrtky, Tělocvična a posilovna pro „vypuštění páry“, Obliba kulečnicku, Vymezená provozní doba, Maximální účast, Hudba jako kulisa, Dobrá atmosféra, Menší využití klubovny, Zábava skupiny druháků, Dlouhá hra v kostýmech, Fanoušci divadelních her, Kulečník vítězí, Před internátem, Na kus řeči s děvčaty, Cigarety dospělým učňům povoleny, Nutné dodržení řádu a vyhlášky města, Odlišné potřeby žáků, Introverti raději samotu, Ven jen pro svačinu, Nabídka od vychovatelů, Aktivity pouze po škole, Po praxi odpočinek a spánek, Soudržnost v rámci ročníku, Výzva zapracovat na sobě, Motivace žáků vychovatelem, Vzájemné doučování jednotlivých žáků, Zájem o pomoc vychovatele, Společné trávení volného času, Problém třetího ročníku, Dobrá parta mezi druháky, Třetíci jen každý za sebe, Diametrální odlišnost přístupu, Dotazy ve vstupních pohovorech, Otázky kladené vychovatelem, Nesdílní žáci přijatí první rok, Nezájem ze strany žáků, Otažitost žáků, Spolupráce s žáky přijatými další rok, Sdílnost a spolupráce, Nezdařené pokusy třet'áků, Upozornění vychovatelem, Stálá přítomnost vychovatele, Pod kontrolou, Žádná anonymita, Druháci a prváci dobří i bez kontroly, Problémům navzdory féroví kluci, Hodnotové postoje žáků, Výchovné zacílení, Tajnosti s mobilem, Nástrahy surfování po internetu, Co vše lze dát na internet, V současnosti větší ohrožení než dříve, Poučení vychovatelem, Místo zákazů dobré příklady, Rozumná volba, Na popovídání do vychovatelný, Velkému věkovému rozdílu navzdory, Snazší kontakt žáků s věkově bližšími, Pro radu za vychovatelem, Důvěrná sdělení, Radost z výsledků práce

Rozčlenění kódů a kategorií

Kategorie: Problematika využití systému

Příslušné kódy: Snaha o využití systému, Chybějící pilíř

Interpretace textu:

Vychovatel sděluje, že jako salesiáni na internátu využívají nebo se o to alespoň snaží, preventivní výchovný systém. Obtíž však vidí v tom, že preventivní výchovný systém je v podmínkách internátu ochuzený. Jestliže jeden ze tří pilířů schází, uplatnění výchovného systému je problematické.

Kategorie: Přijímání a vylučování chlapců

Příslušné kódy: Přijímání chlapců za staré republiky, Nutná vyloučení, Přelomové datum, Výběr žáků, Nadšení vystřídané zklamáním, Nesplněná očekávání, Férové „děti ulice“

Interpretace textu:

Vychovatel nastiňuje problematiku využití pilíře náboženství v preventivním systému na internátě. Bosco i čeští salesiáni přijímali chlapce „kostelové“ i „nekostelové“, jak říká vychovatel. Tu druhou skupinu seznámili s věroukou a podle reakce žáků, respektive jejich postoje k přijetí víry, se rozhodli, zda žáci setrvávají v salesiánském domě, či se s nimi rozloučí. Termínem byl v republice 50. let 8. prosinec, žáci byli přijímáni v srpnu. Patnáctého srpna byly sliby a obnova slibů. První skupina chlapců, kteří přišli v roce 2018 do salesiánského internátu měla odlišnou povahu než děti, se kterými byli zvyklí vychovatelé pracovat. Tyto děti měli jednu vlastnost, která nově příchozím hochům do kroměřížského internátu chyběla. Byli „rovni“, jak mívá vychovatel. Dokázali říkat vychovatelům do očí, co si myslí, na rozdíl od nováčků na internátě.

Kategorie: **Problematičtí jedinci**

Příslušné kódy: **Pokrytectví, Vypočítavost, Rodič popírající realitu, Nespolupráce žáků, Budování základů, Narušitelé koheze skupiny**

Interpretace textu:

Jeden z vychovatelů má zkušenosti s prací s dětmi v Praze a v Žabovřeskách, druhý ve Zlíně. Na kroměřížský internát přišli chlapci z „dobrých rodin“, ale kteří své názory neříkali otevřeně, ale postranně. Doma se chovali takovým způsobem, aby získali od rodičů to, co chtějí (peníze, čas), ale jinde se chovali naprosto jinak. Pokud na internátě provedli nějakou špatnost, rodiče se za ně postavili, že jejich chlapci by něco takového nemohli udělat. Tito učni odmítali slyšet vše, co se týkalo preventivního výchovného systému. Tento systém se tedy zdál pro využití za takových okolností nepoužitelný. Vychovatelé tedy začali od základu – budovat vztahy, prosté lidské vztahy. V některých případech bylo jejich úsilí korunováno úspěchem a jindy ne. Byli chlapci, kteří museli internát opustit. Ve skupině jedenácti, dvanácti hochů stačí jeden, který spolupráci neustále narušuje a v důsledku tím utrpí celá skupina.

Kategorie: **Druhý a třetí rok internátu**

Příslušné kódy: **Příchod nových učňů, Možnost uplatnění preventivního systému, První viditelné výchovné úspěchy, Plán s anketou, Zpětná vazba od rodičů, Realizace náboženského prostředí, Nedostatečné prostory, Komplikace pro vztahy, Počty učňů v ročnících**

Interpretace textu:

Druhý rok existence salesiánského internátu přišla nová skupina chlapců. Tito nováčci však byli povahově naprosto odlišní, od těch předcházejících. Byli vstřícní a měli chuť naslouchat. Jednotlivé pilíře při aplikaci výchovného systému, náboženství, rozum, zde zapadly, jak říká vychovatel. Je přesvědčený o tom, že preventivní systém měl na nově příchozí opravdu vliv a že tito chlapci jsou jiní než před nástupem do internátu. Vychovatel chtěl udělat anketu pro rodiče, aby se vyjádřili k tomu, zda vidí na svých synech nějakou změnu po tom roce a půl na internátě. Se svými spolubratry vychovateli by uvítal zpětnou vazbu od rodičů o funkčnosti výchovného preventivního systému na internátě. Ve všech příručkách o preventivním výchovném systému se uvádí, že se dá praktikovat pouze tam, kde je náboženské prostředí. Avšak v podmínkách, jaké celá velká budova internátu nabízí je to problematické. Paradoxně kdyby všechny pokoje na patře, které spadají pod patronát salesiánů, byly naplněné, nenašlo by se jediné místo, kde by bylo možné všechny chlapce shromáždit. Při stávajícím počtu sedmnácti učňů na internátě a třech vychovatelích je shromáždění v klubovně možné. V opačném případě by se však, jak míní vychovatel jednalo o značnou komplikaci situace – nedostatkem kontaktů mezi chlapci a jejich vzájemného formování by utrpěl výchovný efekt systému. Nyní jsou ve třetím ročníku čtyři učni, ve druhém je jich jedenáct, dva jsou v ročníku prvním.

Kategorie: Ráno na internátě

Příslušné kódy: Ranní buzení, Malá „vzpouora“, Odlišný režim na jiných patrech, Žáci se vzájemně informují, Konfrontace, Snaha o budování rodinné atmosféry, Ranní setkání v kapli, Omezené prostory, Časový harmonogram pro shromáždění

Interpretace textu:

První rok existence salesiánského internátu vychovatelé zkusili co nejvíce se přiblížit rodinné výchově, která je salesiánům vlastní. Ráno právě tak jako matka či otec chodili chlapce na pokoje budít. V období Vánoc se však dočkali od učňů, jak to vychovatel nazývá, malé vzpoury. Žáci se postavili na odpor, proč by měli ráno vstávat společně, když celý zbytek internátu takto nevstává. Informace, jak to chodí na ostatních patrech internátu, která jsou pod vedením jiných vychovatelů než salesiánů, snadno získají informace od děvčat a chlapců obývajících stejnou internátní budovu. Na internátu je jedno a půl patra chlapců, zbytek tvoří děvčata. Salesiánští vychovatelé se snažili „mladým vzbouřencům“ vysvětlit, že tak chtějí dosáhnout lepších vztahů po lidské stránce, když se pokoušejí kopírovat rodinné prostředí. Učni však oponovali, že právo vychovávat je mají pouze rodiče. Po vzájemné domluvě se tedy dohodli, že budou vstávat sami, ale ráno se bude konat pravidelné shromáždění v kapli. Vzhledem k omezeným prostorům se žáci scházejí postupně po

jednotlivých ročnících. Každý má jiný rozvrh. V týdnu odborných praxí, kdy musí být žáci na pracovišti v sedm hodin, přicházejí do kaple již po pěti minutách.

Kategorie: Průběh dne na internátě

Příslušné kódy: Služba, Shromáždění do kaple, Společný režim, Individuální vycházky, vycházkové knížky, Stanovené časy pro návrat z vycházek, Studijní klid

Interpretace textu:

Každý učeň má jeden den v týdnu, který má na starosti, vezme kartičku, salesián to doplní. Pokud se někdo na ranní shromáždění v kapli zpozdí vychovatel pro něj zajde. Někdo například zaspí, jiný manekýn, jak podotýká vychovatel, stojí věčně nad rozloženými tričky a váhá, které si na sebe vzít apod. Po návštěvě kaple jdou všichni učni na snídani a do školy. Po návratu mají možnost individuálních vycházek. Ty se nahlašují vychovateli a zapisují do vycházkové knížky. Někdy se to neobejde bez připomínek z řad učňů, ale zavedený řád je respektovaný. První ročník má vycházky stanovené do osmnácti hodin, druhý do devatenácti, třetí do dvaceti hodin. Ve zbytku internátu jsou vycházky pro všechny žáky stejně časově ohraničené – do devatenácti hodin. Poté je rozhlasem vyhlášen studijní klid pro celý internát. Tento systém byl na internátě zaveden již na počátku jeho existence.

Kategorie: Odlišnosti chodu na škole i internátu

Příslušné kódy: Rytmus týden škola, týden praxe, Problematika volného času, Společenská místnost s bezplatnou Wifi, Povolení od vychovatelů, Čas na učení, Čas na večerku, Večerní skupinové setkání, Samostatná témata pro ročník

Interpretace textu:

Na škole je pravidelný rytmus – týden výuka a týden odborná praxe. V době praxí je na internátě bohatší nabídka aktivit než v týdnech výuky. Po praxi se žáci neučí a vychovatelé se je snaží zabavit něčím smysluplným. Prostranství, kde je možné shromáždit maximálně sto lidí a také se zde lze připojit na Wifi se nalézá ve druhé budově průchodem do jídelny a kuchyně. Tam se mohou žáci pohybovat, ale pouze se svolením svých salesiánských vychovatelů. Vychovatelé, kteří řídí celý zbytek internátu kontrolují, zda žáci povolení získali. V opačném případě se tam zdržovat nesmí. Od

devatenácti hodin musí celý zbytek internátu být na pokojích a věnovat se studiu. Ve dvacet jedna hodin internátní rozhlas ohlásí, že je příprava na večerku, ať žáci vyklidí všechny společné prostory. Učni na patře salesiánů mají ve dvacet jedna hodin skupinové setkání, to se odehrává po jednotlivých ročnících. Každý vychovatel má na starosti jeden ročník a zaměřuje se na určité téma, o kterém s žáky hovoří. Večerní setkání jsou krátká, jejich maximální délka je deset minut.

Kategorie: Omezené možnosti

Příslušné kódy: Problém malých pokojů, Žádný prostor před internátem, Žádné posezení venku, Kouření žáků a postávání před internátem, Nabídka procházek, kroužků, Možnost rozhovoru s vychovatelem, Třetíci se pomalu zapojují také, Prváci napodobují druháky, Lepší spolupráce druhého a prvního ročníku, Problém komunikace u třetáků

Interpretace textu:

Vychovatel hovoří o tom, že se společně s ostatními salesiány snaží žákům v jejich volném čase nabídnout nějakou smysluplnou a lákavou aktivitu, aby netrávili čas pouze zavřením na pokojích. Podotýká, že na jednotlivých pokojích je málo prostoru a strohé vybavení. Co vidí jako velký problém je, že venku před internátem není žádný prostor pro setkávání, žádná lavička v okolí internátu. Stává se pak, že žáci po setmění postávají před internátem, pokoušejí, a dělají nepořádek. Podle vývojové psychologie, jak míní vychovatel, je takový prostor ke zdárnému zrání mládeže nutný. Salesiáni nabízejí žákům v dané době individuální vycházky, pokud o ně mají zájem, v opačném případě či za nepříznivého počasí jsou žákům k dispozici místnosti, kde mohou volný čas trávit aktivně. Dále mohou navštívit také vychovatelnu, pokud si chtějí s vychovatelem individuálně popovídat. Chlapci to využívají, třetí ročník teprve začíná, když vidí, že učňům z druhého ročníku se to osvědčilo. Pokud jdou do přímého osobního kontaktu, vždy z toho nějakým způsobem profitují. Současný třetí ročník je v tomto ohledu jiný, návštěvy ve vychovatelně začali uplatňovat až žáci, kteří přišli druhý rok existence salesiánského internátu. Nynější první ročník se automaticky připojil také. Vychovatel oceňuje také povahovou odlišnost žáků, kterou vidí jako pozitivum pro osobnostní růst žáků. Současný třetí ročník při nástupu na internát nezačal příliš dobře, problémy přinášela nejen jejich nespolečná spolupráce s vychovatelem, ale také chybějící komunikace mezi sebou vzájemně. Tito učni se například ani po dvou letech na internátu neoslovují jmény, pouze příjmením. Snahy vychovatelů situaci zlepšit negují.

Kategorie: Spolupráce s vychovateli

Příslušné kódy: Různý věk učňů, Podpora autority vychovatele, Nastolení pořádku

Interpretace textu:

Věkový rozdíl mezi chlapci je až sedm let. Na internátě jsou učni, kteří mají šestnáct, ale jsou zde také ti, kteří mají dvacet tři let. Zejména ve druhém ročníku funguje určitá spolupráce mezi žáky a vychovatelem. Pokud například vychovatel potřebuje, aby se žáci ztišili, ten starší z učňů rázně okřikne ty mladší a okamžitě je klid.

Kategorie: Pravidelné volnočasové aktivity

Příslušné kódy: Bohatší program v týdnu praxí, Aktivity venku, Letní hry, Málo možností ve městě kam zajít, Problém s malým prostorem v čajovnách a kavárnách, Aktivity při špatném počasí, Miniturnaje v šipkách, v halmě, Výchovné formační večery, Výběr krátkých videí, Diskuse o tématech, Dotazníky, kvízy, Kreslení na určité téma, Filmové středy, Debata o filmech

Interpretace textu:

V týdnech praxí vychovatelé na internátě nabízí žákům pestřejší programy. V pondělí je účast dobrovolná, bývá to nějaká procházka nebo hra, která se odehrává ve městě. V létě vychovatelé s žáky například navštěvují letní trhy. V Kroměříži však, jak míní vychovatel, příliš akcí takového typu není. Letní trhy končí již v devatenáct hodin, výjimečně ve dvacet hodin večer. Problematické jsou pro skupinku učňů s vychovatelem návštěvy čajoven a kaváren, protože se jedná již o větší počet lidí a v těchto podnicích bývají prostory menší. Z tohoto důvodu, jak říká vychovatel, se vydávají s žáky na různé vycházky a mají již své trasy. V případě ošklivého počasí se na internátě pořádá nějaký miniturnaj v halmě nebo šipkách. V úterý je povinná účast všech učňů na formačním večeru. Akce je rozdělena po jednotlivých ročnících, kdy každá třída má svůj formační program. Doba trvání je hodina a půl. Aktivita je interaktivní. Vychovatelé na večer připraví různá videa na určitá témata. Tyto zdroje většinou pocházejí ze školícího střediska ve Fryštáku. Jsou krátká, maximálně trvají pět minut. Po jejich shlédnutí probíhá debata o dané problematice. Akce není koncipována jako přednáška. Žáci vyplňují nějaký dotazník, kvíz či něco kreslí. Například erby, které učni vytvářeli, slouží jako výzdoba v místnosti, kde je kulečník. Ve středu je účast nepovinná, žákům se pouští nějaký film a po jeho shlédnutí opět probíhá diskuse. Vychovatelé dbají na to, aby se při volnočasových aktivitách nejednalo pouze o konzum, za tím účelem se o snímcích společně debatuje.

Kategorie: Aktivity pro sportovce i lenochy

Příslušné kódy: Záměrný výběr filmů, Filmy o zvířatech, seriály, vánoční filmy, Pozitivní ohlas u žáků, Diskuse o filmech, Odpočinkové filmy i filmy s hlubším obsahem, Eliminace filmů s násilím, Sportovní čtvrtky, Tělocvična a posilovna pro „vypuštění páry“

Interpretace textu:

Vychovatelé vybírají filmy, které žákům pouští jednak podle období (vánoční filmy o svátcích apod.), dále filmy s přírodní a zvířecí tematikou, science fiction filmy, velký ohlas měl film Podfukáři, u prvního ročníku si oblibu získal seriál Avengers. Vychovatelé se snaží zařazovat také filmy české produkce o jejichž obsahu lze vést diskusi. Filmy jsou pravidelně střídány, aby přišla řada jak na filmy odlehčené nebo oddechové, tak na filmy vhodné k diskusi. Jak podotýká vychovatel, žáci by nejraději sledovali „střílečky“, ale ty se z principu na internátě nepouští. Na ně se mají možnost podívat doma. Promítání filmů je program na čtvrtek, i v případě, že mají žáci ten týden školní vyučování, protože v pátek testy ve škole nepíší. Dále je pak na programu tělocvična, aby se kluci, jak říká vychovatel „vyřádili“ a poté posilovna.

Kategorie: Kulečnická a jiné hry

Příslušné kódy: Obliba kulečnické, Vymezená provozní doba, Maximální účast, Hudba jako kulisa, Dobrá atmosféra, Menší využití klubovny, Zábava skupiny druháků, Dlouhá hra v kostýmech, Fanoušci deskových her, Kulečnická vítězí

Interpretace textu:

Nejoblíbenější volnočasovou aktivitou pro žáky na internátě se stal kulečnická. Jedná se o novinku, která je na internátě teprve od roku 2021. Místnost s kulečnickem je otevřena pouze ve vyhrazené době a to od šestnácti do osmnácti hodin třiceti minut. Chlapci se vždy již nemohou dočkat, až si budou moci zahrát. Již ve tři čtvrtě na čtyři chodí za vychovatelem a upozorňují jej, že: „Už je čas...“ V místnosti se jich sejde i deset, což je více než polovina učňů obývajících patro s vychovateli salesiány. U kulečnické je vždy dobrá atmosféra. Pustí se hudba, povykládá se a jak říká vychovatel, je to přesně to místo vhodné k setkávání. Na patře mají učni k dispozici ještě klubovnu s čalouněnými křesly, ale ta chlapce příliš neláká. Pouze skupinka žáků druhého ročníku se tam schází a hrávají tam hru s názvem „Dračí doupě“. Je to hra, kdy uplatňují svoji fantazii, hrají v kostýmech, s kostkou se symboly a využívají speciální knihy. Jiní žáci zde hrávají deskové hry, protože v klubovně se žádná hudba nepouští a mají zde klid. Kulečnická je však u chlapců nejvíce populární.

Kategorie: Společnost, samota a odpočinek

Příslušné kódy: Před internátem, Na kus řeči s děvčaty, Cigarety dospělým učňům povoleny, Nutné dodržení řádu a vyhlášky města, Odlišné potřeby žáků, Introverti raději samotu, Ven jen pro svačinu, Nabídka od vychovatelů, Aktivita pouze po škole, Po praxi odpočinek a spánek

Interpretace textu:

Druhým největším stimulem je pro žáky, když mohou jít ven před internát, zakouřit si a popovídat s děvčaty. S cigaretami se nemusí schovávat před vychovateli, jestliže jsou již plnoletí, ale musí dodržovat řád. V budově je kouření zakázáno a jak stanoví vyhláška města Kroměříže, kouřit lze minimálně padesát metrů od internátu. Někteří učni tyto potřeby nemají. Raději jsou na internátě a někdo například jde na vycházku pouze jednou za čtrnáct dní, jen aby si koupil něco na svačinu. Povídání s děvčaty již má za sebou či je větší introvert. Všichni žáci ale vědí, že mají tu možnost. Když má vychovatel službu a vidí, že se po příchodu žáků ze školy nic na internátě neděje, pomalu obchází pokoje a láká učně na nějakou aktivitu. To se však děje pouze pokud přijdou ze školního vyučování. Jestliže ten týden probíhá odborná praxe, tak, jak říká vychovatel, je jim dopřán klid na regeneraci sil. S výjimkou opravářů, kteří při praxi „pouze“ stojí u ponku (ale i v tomto případě je nohy po šesti hodinách bolí), ostatní vykonávají fyzicky náročnější práci a zde je odpočinek nutný. Je to jiná námaha než ve škole. Po praxi jdou učni na oběd a pak si lehnout. Do šestnácti hodin většinou opravdu spí.

Kategorie: Vzájemná spolupráce

Příslušné kódy: Soudržnost v rámci ročníku, Výzva zapracovat na sobě, Motivace žáků vychovatelem, Vzájemné doučování jednotlivých žáků, Zájem o pomoc vychovatele, Společné trávení volného času, Problém třetího ročníku, Dobrá parta mezi druháky, Třetíci jen každý za sebe, Diametrální odlišnost přístupu

Interpretace textu:

Vychovatelé se snaží, aby žáci spolu udržovali kontakty a komunikovali mezi sebou, zejména v ročníku, do kterého patří. Je jim vštěpováno, že tři roky, které na internátě prožijí by měli plně využít k tomu, aby na sobě zapracovali. Jejich věk je k tomu právě optimální. Konkrétní spolupráce mezi učni na internátě se děje zejména v týdnech, kdy probíhá školní výuka. Žáci se po vyučování vzájemně doučují. Také vychovatel navštíví daný pokoj a nabízí svoji pomoc. Všichni vychovatelé mají přístup online ke známám žáků a kontakty na učitele. Jsou tímto způsobem informováni

neustále o tom, co se ve škole děje, kdy žáci budou psát test a co se mají naučit. Vychovatelé učně pak sami odzkouší. Například mechanizátoři jsou zvyklí společně se učit nauku o lese. Jsou si vědomi toho, že tato spolupráce jim prospívá, a tak se sejdou na jednom pokoji a vzájemně se učí. Když některý z chlapců dostane chuť jít na čaj, někdo se k němu automaticky připojí. Toto je princip, který bohužel u třetího ročníku neplatí. Tam přetrvává individualismus. Ani ti, co společně bydlí se příliš nepřátelí. Přestože tomu tak není vždy, najdou se také výjimky, ale ty potvrzují pravidlo.

Kategorie: Formační pohovory

Příslušné kódy: Dotazy ve vstupních pohovorech, Otázky kladené vychovatelem, Nesdílní žáci přijatí první rok, Nezájem ze strany žáků, Odtazitost žáků, Spolupráce s žáky přijatými další rok, Sdílnost a spolupráce

Interpretace textu:

S každým žákem, který byl přijímán na internát je nejprve veden tzv. formační pohovor. Odpovědi na otázky, které kladou vychovatelé žákům se zapisují ručně. Chlapci jsou informováni o tom, že co vychovatel zapsal, je uzamčeno ve skříni a nikdo nepovoláný k tomu nemá přístup. Ze stejného důvodu to není ani v počítači. Vychovatel se při tomto pohovoru žáka dotazuje, jaké je doma rodinné klima, s jakými pocity na internát přichází, co by chtěl zlepšit na sobě, co by navrhoval pro zlepšení atmosféry či organizace na internátě. Dnes žáci třetího ročníku, tehdy nováčci první rok existence salesiánsky vedeného internátu, toto nebyli schopni říci. Projevovali absolutní nezájem, neochotu spolupracovat a odmítali autoritu vychovatelů. Žáci, kteří přišli následující rok, byli naopak sdílní, ochotní ke spolupráci. Nebyl pro ně problém podat informace o sobě ani vyjádření se k chodu internátu. Jak říká vychovatel, tímto způsobem pak lze mnohé zlepšit a žáci se mohou přesvědčit, že jejich návrhy jsou brány vážně. Vstřícnost na obou stranách je pak větší. Toto však u třetího ročníku nefunguje.

Kategorie: Prevence šikany

Příslušné kódy: Nezdařené pokusy třetáků, Upozornění vychovatelem, Stálá přítomnost vychovatele, Pod kontrolou, Žádná anonymita, Druháci a prváci dobří i bez kontroly, Problémům navzdory féroví kluci, Hodnotové postoje žáků

Interpretace textu:

K šikaně na internátě, zatím nedošlo. Nyní žáci třetího ročníku v průběhu dvou let, kdy nastupovali další učni měli tendenci zkoušet, zda by nebylo možné, něco v tomto ohledu podniknout. Po zjištění, že vychovatelé, kteří jsou s nimi na patře neustále a prakticky vědí o každém jejich kroku (ačkoli učně nevidí, když jsou na vychovatelně, ale identifikují je podle chůze a při otevírání dveří poznají, na jaký pokoj žák jde) od veškerých takových snah upustili. U učňů prvního a druhého ročníku, jak míní vychovatel, není pravděpodobné, že by nějaký takový problém nastal. Je přesvědčený o tom, že by mohli zůstat celý den samotní a nic takového by je ani nenapadlo. Přestože jsou mezi těmito žáky velké věkové rozdíly. Starší mají například dvaadvacet, třiadvacet let, každý z nich si již leccím prošel, jeden má za sebou protialkoholní léčbu, jiný napotřetí neudělal maturitu a zde by se právě nabízelo, že by mohli říci: „Ty jsi mladý, udělej to za mě“, oni ale takto vůbec nepřemýšlí. Chtějí v životě něco dokázat, a ne znepríjemňovat život druhým.

Kategorie: Rozumně s internetem

Příslušné kódy: Výchovné zacílení, Tajnosti s mobilem, Nástrahy surfování po internetu, Co vše lze dát na internet, V současnosti větší ohrožení než dříve, Poučení vychovatelem, Místo zákazů dobré příklady, Rozumná volba

Interpretace textu:

Vychovatel vidí jako zásadní věc usměrňování žáků, co se týká surfování na internetu. Má zkušenosti s tím, že je velkým problémem přiblížit se žákům natolik, aby s nimi sdíleli, čím se na internetu zabývají. Učni to vnímají jako své úzké soukromí. Vychovatel je obeznámen s tím, jaké nástrahy na internetu na mládež mohou číhat a vnímá riziko podstatně většího nebezpečí pro žáky, než které se mohlo objevovat například před dvaceti lety. Někteří učni jsou v tomto ohledu sdílnější, ale většina jich vnímá to, na co se dívají v mobilu, respektive na internetu za přísně tajné. V případě, že je žák přístupnější, je možné na něj určitým způsobem v tomto ohledu působit. Zeptat se ho, jestli si myslí, že to, nač se dívá, je správné, ukázat mu jiné, vhodnější servery. Doporučit mu, aby se raději zaměřil na ně, ptát se, zda vidí ty zásadní rozdíly, kdy některé jsou plné zla a na jiných může najít legraci a pozitivní věci. Může s ním vést diskusi o tom, pro co je lepší se rozhodnout.

Kategorie: Důvěra k vychovateli

Příslušné kódy: Na popovídání do vychovatelně, Velkému věkovému rozdílu navzdory, Snazší kontakt žáků s věkově bližšími, Pro radu za vychovatelem, Důvěrná sdělení, Radost z výsledků práce

Interpretace textu:

Vychovatel považuje za největší úspěch, když žák přijde sám od sebe za ním do vychovatelny a chce si popovídat. Vychovatel chápe větší těžkosti v navázání kontaktu pro velký věkový rozdíl, který zde je. Hovoří ze své zkušenosti o tom, že chlapci se snadněji svěřovali jednomu podstatně mladšímu vychovateli, který na internátě také působil. Vidí, že čím je věkový rozdíl větší, je situace složitější. K tomu, aby učeň za vychovatelem přišel, je zapotřebí velké důvěry a ta se nebuduje snadno. Právě tak je těžké ji udržet. Jestliže ale žák, který řeší nějaký problém, se s ním přijde svěřit vychovateli, pro toho je to, jak sám říká „*takové pohlazení*“ a důkaz toho, že práce nese nějaké ovoce.

Celková interpretace textu

Vychovatel hovoří o nesnázích při využívání preventivního systému na internátě. Říká o tom: „Preventivní systém tady v těchto podmínkách je tu takový trochu ochuzený a pokud máte ty tři pilíře (laskavost, rozum, náboženství) a jeden z nich nemůžeme použít, tak se to prostě kymácí“. Porovnává podmínky dnes se situací v Itálii v devatenáctém století a v naší republice v padesátých letech. Za Dona Bosca v Itálii, stejně tak jako ve staré republice u nás, byli přijímáni chlapci věřící i nevěřící, ale po půl roce, se s těmi, kteří pro preventivní výchovný systém nebyli vhodní, salesiáni rozloučili. Vychovatel vypráví o tom, jakým způsobem se oni v současnosti na internátě vyrovnali po založení školy s problematickou situací způsobenou nevhodným chováním čerstvě příchozích žáků. Tito chlapci nejen, že byli nečestní, ale odmítali veškeré snahy vychovatelů takovým způsobem, který znemožňoval preventivní systém využívat. Jak říká vychovatel: „Tak jsme začali od toho nejzákladnějšího – budovat vztahy, normální lidský vztahy.“

Druhý rok existence salesiánského internátu přišla nová skupina chlapců. Tito nováčci však byli, jak říká vychovatel povahově naprosto odlišní, od těch předcházejících: „...byli vstřícní, s chutí naslouchat a už se s tím dá jinak pracovat.“ Jednotlivé pilíře při aplikaci výchovného systému, náboženství, rozum, zde bylo možné poměrně snadno uplatnit.

Den na internátě začíná ranním setkáním učňů a vychovatelů v kapli. Každý učeň má jeden den v týdnu, který má na starosti, vezme kartičku z hromádky v kapli, na které je vytištěný motivační citát, přečte ji, salesián myšlenku doplní. Po návštěvě kaple jdou všichni učni na snídani a do školy. Jakmile se vrátí ze školy, mají možnost individuálních vycházek. Ty se nahlašují vychovateli a zapisují do vycházkové knížky. První ročník má vycházky stanovené do osmnácti hodin, druhý do devatenácti, třetí do dvaceti hodin.

Na škole je pravidelný rytmus – týden výuka a týden odborná praxe. V době praxí je na internátě bohatší nabídka aktivit než v týdnech výuky. Vychovatel hovoří o tom, že se společně s ostatními salesiány snaží žákům v jejich volném čase nabídnout nějakou smysluplnou a lákavou aktivitu, aby netrávili čas pouze zavřením na pokojích. Co vidí jako problém je, že venku před internátem není žádný prostor pro setkávání, žádná lavička v okolí internátu.

Aktivity probíhají s určitou pravidelností. V pondělí mají žáci možnost s vychovatelem podniknout nějakou procházku nebo hru, která se odehrává ve městě. V létě vychovatelé s žáky například navštěvují letní trhy. V Kroměříži však, jak míní vychovatel, příliš akcí takového typu není. Problematické jsou pro skupinku učňů s vychovatelem návštěvy čajoven a kaváren, protože se jedná již o větší počet lidí a tyto podniky bývají menší. Jak říká vychovatel: „...tak chodíme, máme různé ty vycházky, různé ty trasy nebo hry...když je škaredě, tak jim nabízíme nějaký ten miniturnaj v šipkách nebo halmě.“

V úterý je povinná účast všech učňů na formačním večeru. Akce je rozdělena po jednotlivých ročnících, kdy každá třída má svůj formační program. Vychovatelé na večer připraví různá videa na určitá témata. Jsou krátká, maximálně trvají pět minut. Po jejich shlédnutí probíhá debata o dané problematice. Akce není koncipována jako přednáška. Žáci vyplňují nějaký dotazník, kvíz či něco kreslí.

Ve středu žákům vychovatelé dávají k shlédnutí nějaký film a po jeho shlédnutí opět probíhá diskuse. Salesiáni dbají na to, aby se při volnočasových aktivitách nejednalo pouze o konzum, za tím účelem se o snímcích společně debatuje. Filmy jsou pravidelně střídány, aby přišla řada na filmy odlehčené nebo oddechové, ale také filmy vhodné k zamyšlení. „Střílečky“, jak říká vychovatel se na internátu z principu nepouštějí.

Na konci týdne jsou zařazeny aktivity v tělocvičně, jak říká vychovatel: „Aby se kluci vyřádili“. Poté mají žáci možnost využít posilovnu. Nejoblíbenější činností při trávení volného času učňů na internátě se však stal kulečník. Jedná se o novinku, která je na internátě teprve od roku 2021. U kulečníku je vždy dobrá atmosféra. Jak říká vychovatel: „Dá se tam posedět, pustí se tam muzika, dá se povykládat, tam je to místo, přesně co ty kluci potřebují, místo na setkání.“

V klubovně, kterou mají žáci také k dispozici, většinou hraje malá skupinka učňů tzv. hru Dračí doupě, či deskové hry. Když má vychovatel službu a vidí, že se po příchodu žáků ze školy nic na internátě neděje, pomalu obchází pokoje a láká učně na nějakou aktivitu. To se však děje pouze pokud přijdou ze školního vyučování. Jestliže ten týden probíhá odborná praxe, tak, jak říká vychovatel, je jim dopřán klid na regeneraci sil. S výjimkou opravářů, kteří při praxi „pouze“ stojí u ponku (ale i

v tomto případě je nohy po šesti hodinách bolí), ostatní vykonávají fyzicky náročnější práci a zde je odpočinek nutný.

Vychovatelé se snaží, aby žáci spolu udržovali kontakty a komunikovali mezi sebou, zejména ti, co navštěvují stejnou třídu. Jsou vychovateli nabádáni k tomu, aby tři roky, které na internátě prožijí, využili ke svému rozvoji. Konkrétní spolupráce mezi uční na internátě se děje zejména v týdnech, kdy probíhá školní výuka. Žáci se po vyučování vzájemně doučují. Také vychovatel navštíví daný pokoj a nabízí svoji pomoc. Všichni vychovatelé mají přístup online ke známkám žáků a kontakty na učitele. Jsou tímto způsobem informováni neustále o tom, co se ve škole děje, kdy žáci budou psát test a co se mají naučit. Vychovatelé učně pak sami odzkouší.

Od založení Střední odborné školy svatého Jana Bosca a jejího internátu zde nikdy nedošlo k jevu zvanému šikana. Napomáhá k tomu fakt, že vychovatelé – salesiáni bydlí na stejném patře jako uční a tak jsou prakticky pod stálým dohledem (ačkoli učně nevidí, když jsou na vychovatelně, ale identifikují je podle chůze a při otevírání dveří poznají, na jaký pokoj žák jde). Mezi uční jsou však v jejich mentalitě velké rozdíly. Jak říká vychovatel: „...mezi těma druhákama a prváčkama, tam bych je mohl nechat klidně celý den samotný a vím bezpečně, že by si nikdo na ně nestěžoval...I když jsou tam třeba starší, těch třiadvacet, dvaadvacet roků, kluk, který prošel odmašťovnou, kluk, který chudák napotřetí neudělal maturitu. To můžou být různí kluci, kteří můžou říct: Pojď ty seš mladej, ty to můžeš udělat místo mě. Ne, to je vůbec ani nenapadne.“

S každým žákem, který je přijímán na internát byl nejprve veden tzv. formační pohovor. Vychovatel se při tomto pohovoru žáka dotazuje, jaké je doma rodinné klima, s jakými pocity na internát přichází, co by chtěl zlepšit na sobě, co by navrhol pro zlepšení atmosféry či organizace na internátě. Žáci jsou informováni, že tyto citlivé údaje jsou pak uzamčeny ve skříni, aby k nim nikdo nepovoláný neměl přístup (také proto se zapisují ručně a není využito informačních technologií).

Vychovatel míní, že to podstatné při výchově žáků je zaměřit se na to, aby využívali internet rozumně. V této oblasti vidí nebezpečí ohrožující zdravý vývoj mladé generace. Pokud je žák ochoten sdílet, čím se na internetu baví. Vychovatel je přesvědčený o tom, že se dá dělat mnohé, aby byl potenciálního škodlivého vlivu uchráněn: „Říct mu: A podívej, toto si myslíš, že je správný? A ukázat mu, podívej, jsou i takový a takový možnosti, takový servery, tam ukazují úplně něco jinýho, zkus se zaměřit na toto. A zkus mi říct rozdíl, jestli ho vidíš. Když tam se děje pořád zlo a tady nějaká sranda nebo se děje dobro...“

Za největší úspěch na internátu vychovatel považuje, když nějaký z jeho svěřenců přijde s důvěrou sám z vlastní iniciativy do vychovatelny, chce si popovídat a poradit se o nějakém problému, který

ho trápí. Jak říká vychovatel: „Ta důvěra, to se fakt strašně těžko buduje, těžko se to chrání a když se něco pokazí a ten člověk přijde, tak to je opravdu takový pohazení, že ta práce má opravdu nějaký výsledek.“

Interpretace rozhovoru s respondentem č. 3

Celkový přehled kategorií a kódů

Kategorie: Preventivní výchovný systém, Rozum, Náboženství a uchovávání hodnot, Preventivní versus represivní systém, Laskavost, Aspekty výchovy na internátě, Kladně ovlivňující okolnosti, Záporně ovlivňující okolnosti, Kulečník, Vzájemná spolupráce, Slůvko večer, Podmínky k důvěrnému rozhovoru, Čitelnost vychovatele, Potenciál žáků, Směřování výchovného působení, Úskalí a úspěchy v internátu

Kódy: Systém a jeho hlavní metoda, Tři pilíře, Zdůvodnění požadavků na žáky, Účast vychovatele při aktivitách žáků, Motivace žáků k zamýšlení se nad životem, Citlivě kladené otázky, Přítomnost vychovatele nejen fyzická, Podněty k přemýšlení, Výchova k hodnotám, Každodenní povinnosti jako hodnoty, Ranní vstávání – požadavek i hodnota, Dodržování denního řádu jako hodnota, Náboženství jako hodnotový systém, Náboženství jako uznávání pozitivních hodnot, Přiměřené prosazování hodnot, Náboženství jako hodnotový systém člověka, Od bazálních hodnot k filozofickým, Pilíř laskavost, Nutnost pozitivního vztahu, Vojna – návyky získané drilem, Výchova na základě kladného vztahu, Interiorizace hodnot, Represe – pokuta, Vnitřní norma, Zvnitřnění drilem vs. na základě pozitivního vztahu, Plně „lidská výchova“, Vychovávat s láskou, Vztah vzájemné úcty, Úsilí vychovatele, Budování vzájemné úcty, Dodávání sebevědomí žákům, Kritéria hodnocení úspěšnosti a kvalita člověka, Pozitivní vztah mezi vychovatelem a žákem, Neúspěch nevypovídá nic o kvalitě člověka, Naplňování výchovného systému, Dodávání sebevědomí vychovávaným, Pomoc na správném místě, Vysvětlování žákům a jejich motivování, Náboženství jako systém hodnot, Víra v Boha není vnucována, Plnění povinností jako hodnota, Důslednost ve výchově, Vzájemná úcta, Pozitivní vztah, Dodávání sebedůvěry, Váha okolností při uplatňování systému, Společné ubytování, Vychovatel nemá nadstandard, Přizpůsobení se režimu na celé budově, Problémy s kuřáky, Nedostatečné prostory, Vlastní prostory a problém financí, Odlišný výchovný systém na zbytku internátu, Nevyhovující prostředí, Problematická aplikace systému, Uplatňování metod, Chybějící složka – hřiště, Upravená místnost, Vymezený čas, Jen za přítomnosti vychovatelů, Činnost pro všechny, Řemeslná škola – obory v dřevařství, Týmová spolupráce nutností, Opraváři, jediní „solisté“, Bydlení po dvou, po třech, Skupinové volnočasové aktivity, Formační aktivity, „Obecné

dýchání“, Salesiánská tradice, Nápad Boscovy maminky, Pozitivní tečka za každým dnem, Časté téma sebevědomí, Různé formy, Motivační video, Rozhlas, Vyslovení pozitivní myšlenky vychovatelem, Vybudování vztahu, Důvěra a otevřenost, Jiná debata než o počasí, Neovlivnitelné okolnosti, „Křehké okamžiky“, Maximální snaha vychovatele, Řešení důležité věci pro žáka, „Koruna výchovné činnosti“, Denní režim, Jasně stanovené požadavky, Pravidelné aktivity, Otevřená diskuse s žáky, Upřímnost vychovatele, Získání důvěry žáků, Setkání v individuálním rozhovoru, Pomoc žákovi, Intenzita kontaktu, Základem denní program, Důležitost individuálních rozhovorů, Určitý potenciál v každém žákovi, Reálné šance, Aktivní občané a aktivní farníci, Důležitost řemeslné pomoci, Chut' přidat ruku k dílu, Vliv života na internátu na žáky, Posun v osobnostním růstu, Vlastní zkušenost, Důležité období v životě člověka, Osvojení si hodnot u žáků, Návyk pracovat, Přemýšlení v širších souvislostech, Rozvíjení tvořivosti, Chápání hodnoty práce, Potírání lenosti u žáků, Učení férovému jednání, Těžké začátky, Problematický první ročník, Nastolení pozitivní atmosféry, Eliminace narušitelů pořádku, Spolupracující žáci druhý rok, Pozitivní výsledky, Dobrá atmosféra, Pozitivní zpětná vazba od žáků

Rozčlenění kategorií a kódů

Kategorie: Preventivní výchovný systém

Příslušné kódy: Systém a jeho hlavní metoda, Tři pilíře

Interpretace textu:

Hlavní metodou preventivního výchovného systému je stálá přítomnost vychovatele a jeho vztah s žáky. Preventivní systém je založen na třech pilířích: rozum, náboženství a laskavost.

Kategorie: Rozum

Příslušné kódy: Zdůvodnění požadavků na žáky, Účast vychovatele při aktivitách žáků, Motivace žáků k zamýšlení se nad životem, Citlivě kladené otázky, Přítomnost vychovatele nejen fyzická, Podněty k přemýšlení

Interpretace textu:

O uplatnění rozumové složky při výchově žáků, tak jak ji chápe, se vychovatel snaží logickým zdůvodňováním požadavků žákům a motivuje je k přemýšlení o životě. Klade jim různé otázky, ale

bere ohled na jejich „citlivá místa“, jakými jsou například problémy doma. Ve chvílích, kdy je s žáky, usiluje o to, aby byl s nimi plně, celou svou bytostí, ne pouze fyzicky.

Kategorie: Náboženství a uchovávání hodnot

Příslušné kódy: Výchova k hodnotám, Každodenní povinnosti jako hodnoty, Ranní vstávání – požadavek i hodnota, Dodržování denního řádu jako hodnota, Náboženství jako hodnotový systém, Náboženství jako uznávání pozitivních hodnot, Přiměřené prosazování hodnot, Náboženství jako hodnotový systém člověka, Od bazálních hodnot k filozofickým

Interpretace textu:

Pilíř náboženství při aplikaci výchovného systému na žáky na internátu vnímá vychovatel jako podněty k získávání a uchovávání jakýchkoli pozitivních hodnot, od bazálních (dodržování hygieny) až po filozofické (je dobré chodit včas do práce). Vychovatel tak pojímá kterýkoli okamžik denního řádu. Například ranní vstávání, kdy vychovatel dohlíží, aby žáci nezaspali. Pěstovat hodnotu náboženského vztahu je také cílem při výchově, ale vychovatel ji směřuje pouze na žáky, kteří jsou praktikujícími křesťany. Vychovatel náboženství vnímá jako synonymum pro hodnotový systém každého člověka. Při vštěpování pozitivních hodnot se snaží, aby nepřekročil určitou hranici, aby se výchova nestala pouze drilem.

Kategorie: Preventivní versus represivní systém

Příslušné kódy: Pilíř laskavost, Nutnost pozitivního vztahu, Vojsna – návyky získané drilem, Výchova na základě kladného vztahu, Interiorizace hodnot, Represe – pokuta, Vnitřní norma, Zvnitřnění drilem vs. na základě pozitivního vztahu, Plně „lidská výchova“, Vychovávat s láskou, Vztah vzájemné úcty

Interpretace textu:

Vychovatel je přesvědčen o tom, že bez kladného vztahu vychovávaný – vychovatel lze vychovávat jen stěží. Vzpomíná na vojnu, kdy svého velitele neměli v oblibě, ale samozřejmě jeho rozkazy plnili. Tento vojenský dril srovnává se smysluplnou výchovou. Hovoří o interiorizaci neboli zvnitřnění hodnot, ale na základě plně lidského, pozitivního vztahu. O drsném drilu se zmiňuje také v souvislosti s domácím násilím a psychickou závislostí. Lásku k dětem vidí jako důležitou výbavu vychovatele. Vztah vychovávaný vychovatel vidí ale střízlivě, nepředpokládá, že bude vždy a s každým kamarád

a ani to není jeho cílem. Podotýká, že z hlediska svého věku by mohl být vůči žákům něco mezi otcem a dědem, ale co považuje za stěžejní je vztah vzájemné úcty.

Kategorie: Laskavost

Příslušné kódy: Úsilí vychovatele, Budování vzájemné úcty, Dodávání sebevědomí žákům, Kritéria hodnocení úspěšnosti a kvalita člověka, Pozitivní vztah mezi vychovatelem a žákem, Neúspěch nevypovídá nic o kvalitě člověka, Naplňování výchovného systému, Dodávání sebevědomí vychovávaným, Pomoc na správném místě

Interpretace textu:

Vychovatel usiluje o to, aby mezi ním a žákem, který na internát nastoupil, panovala vzájemná úcta a tu se snaží budovat. Primárně posiluje vychovávanému jeho ztracené sebevědomí, neboť je přesvědčený o tom, že žák, který po základní škole nastupuje do učebního oboru, byl na škole považován za „outsidera“. Jak míní vychovatel, žáci s dobrým prospěchem jsou považováni za standard a zbytek za outsidersy. Důsledkem toho mají snížené sebevědomí. Ale když žák píše hrubky, neznamená to, že nemůže být kvalitním člověkem, jak podotýká vychovatel. Na internátě jsou jak neúspěšní maturanti, dále ti, kteří nějakým způsobem nezvládli předcházející školu, či další, kteří měli kázeňské a jiné problémy. Měřítkem společnosti „neúspěšní“. Pilíř laskavosti, jako jeden ze základů preventivního systému, vychovatel aplikuje tím způsobem, že vytváří pozitivní vztah s žákem naplněný vzájemnou úctou a zároveň se snaží dodat vychovávanému ztracené sebevědomí. Tato metoda se mu osvědčila. Nemyslí tím, jak říká, nějaké kamarádství ani „podlézání“. Nesnaží se popírat realitu a přehlížet nedostatky u žáků, ale kde je to možné, tam jejich sebevědomí zvýšit.

Kategorie: Aspekty výchovy na internátě

Příslušné kódy: Vysvětlování žákům a jejich motivování, Náboženství jako systém hodnot, Víra v Boha není vnucována, Plnění povinností jako hodnota, Důslednost ve výchově, Vzájemná úcta, Pozitivní vztah, Dodávání sebedůvěry

Interpretace textu:

Vychovatel shrnuje, jakým způsobem uplatňuje všechny tři pilíře preventivního systému při výchově na internátu. Rozumovou složku tím způsobem, že vysvětluje každý požadavek, který na žáky má a vyžaduje od nich, aby přemýšleli o věcech v širším kontextu. Náboženství považuje za systém hodnot. Po žácích vyžaduje dodržování obecně lidských hodnot (včas ráno vstát, jít do školy,

dodržovat hygienu apod.), náboženství ve formě praktikování víry v Boha pouze u těch, kteří mají zájem. Náboženství považuje v tomto případě za příliš osobní věc, než aby je vyžadoval od každého. Třetí pilíř, laskavost, uplatňuje při výchově tak, že usiluje o pozitivní vztah se žáky. Ten je založený na vzájemném respektu. Vychovávaný plní všechny své povinnosti a vychovatel se mu snaží dodat ztracené sebevědomí.

Kategorie: Kladně ovlivňující okolnosti

Príslušné kódy: Váha okolností při uplatňování systému, Společné ubytování, Vychovatel nemá nadstandard

Interpretace textu:

Za kladně ovlivňující okolnosti při uplatňování preventivního výchovného systému na učilišti považuje vychovatel skutečnost, že nejen žáci, ale i vychovatelé bydlí na internátě. Vychovatel sdílí to, co mají k dispozici také žáci. A to navzdory faktu, že je tímto způsobem snížen komfort všech. Výjimku zde tvoří pouze učni, kteří mají doma podmínky ještě skromnější, než poskytuje internát.

Kategorie: Záporně ovlivňující okolnosti

Príslušné kódy: Přizpůsobení se režimu na celé budově, Problémy s kuřáky, Nedostatečné prostory, Vlastní prostory a problém financí, Odlišný výchovný systém na zbytku internátu, Nevyhovující prostředí, Problematická aplikace systému, Uplatňování metod, Chybějící složka – hřiště

Interpretace textu:

Pokud se jedná o záporně ovlivňující okolnosti při aplikaci výchovného systému na internátu, jde zejména o obrovský areál, jakým internát je. Žáci Střední odborné školy svatého Jana Bosca a salesiánští vychovatelé obývají pouze jedno pronajaté patro internátu, zbytek pater patří žákům jiných škol. Problém spočívá v nutném, alespoň částečném přizpůsobení se režimu, který zde byl zaveden již dříve a panuje na ostatních patrech internátu. Vychovatel podotýká, že například není možnost ovlivnit kulturu stravování, jež by rád zesílil. Dále k negativně ovlivňujícím okolnostem spadajícím pod nedostatky prostředí, které v Preventivním výchovném systému Dona Bosca má být tvořeno čtyřmi částmi: školou, domovem, farností a hřištěm patří absence hřiště. Vychovatel zde má na mysli však hřiště ve formě přestávky pro žáky.

Kategorie: Kulečník

Příslušné kódy: Upravená místnost, Vymezený čas, Jen za přítomnosti vychovatelů, Činnost pro všechny

Interpretace textu:

Vychovatelé přizpůsobili jednu místnost na patře a umístili do ní pro žáky kulečník. Je zde zavedená provozní doba, po zbytek dne je místnost uzamčena. Hrát je možné pouze za přítomnosti vychovatelů. Tato činnost je u učňů velice oblíbená. Je prakticky pro každého, jak míní vychovatel, na rozdíl od jednotlivých kroužků, které jsou již specifické podle zájmu žáků (včelařský, filatelistický, sportovní).

Kategorie: Vzájemná spolupráce

Příslušné kódy: Řemeslná škola – obory v dřevařství, Týmová spolupráce nutností, Opraváři, jediní „solisté“, Bydlení po dvou, po třech, Skupinové volnočasové aktivity, Formační aktivity, „Obecné dýchání“

Interpretace textu:

Škola je zaměřena na řemeslné obory: dřevorubec, lesní mechanizátor, zahradník, farmář a zde je spolupráce a vzájemná pomoc nutností. Opraváři jsou jedinou výjimkou, ti pracují sami. Na internátu bydlí všichni po dvou, tím pádem spolu musí dobře vycházet. Některé pokoje jsou i trojlůžkové, ale vzhledem k malému prostoru by toto bydlení bylo náročné. Aktivity pro žáky ve volném čase nejsou také pouze pro jednotlivce. I když učni hrají například kulečník či ping pong proti sobě, musí se nejprve domluvit, že si chtějí zahrát. Při formačních aktivitách je program opět ve skupině. Vychovatel to vše nazývá obecným dýcháním.

Kategorie: Slůvko večer

Příslušné kódy: Salesiánská tradice, Nápad Boscovy maminky, Pozitivní tečka za každým dnem, Časté téma sebevědomí, Různé formy, Motivační video, Rozhlas, Vyslovení pozitivní myšlenky vychovatelem

Interpretace textu:

Slůvko večer je součástí salesiánské tradice. Maminka Dona Bosca chtěla, aby její synové večer usínali s nějakou pozitivní myšlenkou. V dnešní době, jak míní vychovatel, se mladí dívají v noci v televizi na hlouposti a důsledkem toho nějaké hezké ukončení dne schází. Cílem slůvka večer na

internátu je, aby den měl nějakou „pěknou tečku“. Tématy v tomto Slůvku večer bývají sebevědomí a úcta k sobě samým. Formy bývají různé: motivační video, rozhlasový pořad Stréček Křópal (čtyřminutová hanácká záležitost). Jindy vychovatel vybere nějakou pěknou myšlenku, či se jedná o zhodnocení určité události, která se během dne stala. Cílem je, aby den končil něčím pozitivním.

Kategorie: Podmínky k důvěrnému rozhovoru

Příslušné kódy: Vybudování vztahu, Důvěra a otevřenost, Jiná debata než o počasí, Neovlivnitelné okolnosti, „Křehké okamžiky“, Maximální snaha vychovatele, Řešení důležité věci pro žáka, „Koruna výchovné činnosti“

Interpretace textu:

Aby byl výchovný individuální rozhovor mezi žákem a vychovatelem dostatečně efektivní a mohl již být považován za výchovnou metodu, musí být dosaženo určitých optimálních podmínek. Základem je vybudování dobrého vztahu. Jinak probíhá debata o fotbale, počasí a škole, v pomáhajícím výchovném rozhovoru je však zapotřebí zcela odlišná atmosféra. Zásadní je velká důvěra žáka k vychovateli, kterou je nutné nejprve získat. Dalším důležitým aspektem je žákova otevřenost a ochota s tím co ho trápí a co by chtěl vyřešit, se svěřit. Svoji roli zde hrají také jiné okolnosti, které nelze zcela ovlivnit, například bolest hlavy, nepříjemná událost apod. Vychovatel nazývá chvíle individuálního rozhovoru s žákem „*velice křehkými okamžiky*“, kdy vynakládá ve prospěch věci veškeré své úsilí, avšak je si vědom i okolností, které nelze ovlivnit. Dosažení cíle považuje za „*vrchol své výchovné snahy a korunu této činnosti*“. V roli vychovatele nabízí žákům své zkušenosti a vzájemně se poznávají.

Kategorie: Čitelnost vychovatele

Příslušné kódy: Denní režim, Jasně stanovené požadavky, Pravidelné aktivity, Otevřená diskuse s žáky, Upřímnost vychovatele, Získání důvěry žáků, Setkání v individuálním rozhovoru, Pomoc žákovi, Intenzita kontaktu, Základem denní program, Důležitost individuálních rozhovorů

Interpretace textu:

Žáci mají možnost více poznat vychovatele při každodenním setkávání se v rámci plnění povinností režimu dne, při společném sportování a formačních aktivitách. Zásadní je úterní večer jednou za čtrnáct dnů, kdy vychovatelé se žáky diskutují o životě a podněcují je k zamyšlení. Důležitou roli hrají také „večerní slůvka“. Zde mají žáci možnost poznat vychovatele více do hloubky. Představuje

žákům různá témata, kdy se snaží, aby myšlenky vycházely z jeho nitra, nic nepředcítá, nepředstírá a vyjadřuje své postoje. Pokud učně dané téma zaujme a osloví ho myšlenky vychovatele a důvěřuje mu, je to ideální stav, kdy je připraveno klima pro pozdější individuální pomáhající rozhovor mezi žákem a vychovatelem. Vychovatel zdůrazňuje, že pokud je debata s žákem úspěšná, není to on, kdo žákovi pomohl, ale ten rozhovor, který společně vedli. A každé takové dosažení cíle považuje za vrchol své výchovné činnosti. Podobné individuální rozhovory, které řeší závažné problémy v životě žáků, se však nedějí tak často, základem výchovné činnosti na internátu je denní program. Za významově důležitější však vychovatel považuje právě tyto individuální rozhovory.

Kategorie: Potenciál žáků

Příslušné kódy: Určitý potenciál v každém žákovi, Reálné šance, Aktivní občané a aktivní farníci, Důležitost řemeslné pomoci, Chut' přidat ruku k dílu, Vliv života na internátu na žáky, Posun v osobnostním růstu, Vlastní zkušenost, Důležité období v životě člověka

Interpretace textu:

Každý žák na internátu má určitý potenciál. Vychovatel si snadno představí některé z žáků v budoucnu jako mistry odborného výcviku. Intelektuální potenciál na to, aby se zabývali povoláním vychovatele a předtím zvládli pedagogické studium, ten tu není tak velký. Pokud však na internátu stráví celé tři roky, věří, že je to může výrazně posunout do života. Nestanou se z nich pasivní občané a pasivní farníci, ve svých farnostech, jestliže jsou věřící, nezávisle na tom, k jaké církvi náleží. V kontextu s pomocí budování salesiánského díla je zapotřebí ve farnostech nebo střediscích mládeže také pomoc řemeslná. Vždy se najdou muži i ženy, kteří sice nemají potenciál zapojit se do výchovného působení, avšak váží si práce salesiánů natolik, že neváhají přispět svojí rukou k dílu. Žáci na škole i internátu získají mnoho impulzů od svých mistrů i od vychovatelů, což se zúročí až dosáhnou zralosti. Vychovatel je přesvědčen o tom, že jim tento vklad pomůže v osobním životě, v partnerství, rodičovství. Vychovatel sám má zkušenosti z doby svého dospívání, kdy bydlel na internátě. Jak říká, byly pouze výjimky, kdy žáky tato skutečnost nějak neovlivnila, všichni na to vzpomínají. Je to důležité období v životě mladého člověka.

Kategorie: Směřování výchovného působení

Příslušné kódy: Osvojení si hodnot u žáků, Návyk pracovat, Přemýšlení v širších souvislostech, Rozvíjení tvořivosti, Chápání hodnoty práce, Potírání lenosti u žáků, Učení fěrovému jednání

Interpretace textu:

Nasměrování výchovného působení na žáky je do jisté míry individuální. Jak říká vychovatel, některého učně se snaží ovlivnit, aby si plnil své povinnosti v tom smyslu, aby chodil do zaměstnání (na praxi), obzvláště tehdy, když tento vzor doma nemá. V těchto případech je velice těžké žákovi toto pravidlo vštípit a pomoci mu vytvořit si kladný vztah k práci. Dalším krokem je pak, aby krom chuti do práce dovedl u ní i přemýšlet. Ne pouze o tom, aby například skácel dobře strom, či rádně zoral pole, ale aby dovedl přemýšlet v širším kontextu. Vychovatel se snaží rozvíjet tvořivost u svých žáků, hovoří o Eriksonově generativitě – mít chuť něco zplodit a o zplozené se starat. U žáků má na mysli: jako traktorista budu mít svůj traktor v pořádku, bude na mě spolehnouti a budu uvažovat ve větších souvislostech než o svém úkolu v práci. Vychovatel dohlíží na to, aby žáci plnili své povinnosti na základě hodnot, které jsou jim na internátě vštěpovány: chuť pracovat, při práci přemýšlet, ve škole se učit a neulévat, ve volném čase při hře se řídit pravidly a nepodvádět. Cílem vychovatelova úsilí, jak říká je, aby z internátu vyšel učeň jako člověk, který poznal hodnotu práce jako vlastního seberozvoje, tvořivosti.

Kategorie: Úskalí a úspěchy v internátu

Příslušné kódy: Těžké začátky, Problematický první ročník, Nastolení pozitivní atmosféry, Eliminace narušitelů pořádku, Spolupracující žáci druhý rok, Pozitivní výsledky, Dobrá atmosféra, Pozitivní zpětná vazba od žáků

Interpretace textu:

Začátky na internátu byly složité, jak říká vychovatel, protože do té doby nebyla vytvořena žádná kultura. První skupina žáků, kteří na salesiánský internát nastoupili, byla problémová. Ti učni, kteří odmítali veškeré pedagogické působení, jakýkoli vztah a ke všemu zaujímali negativní postoj byli sice na škole ponecháni, ale internát museli opustit. První ročník vychovatel nazývá „nešťastným“. Úspěch se dostavil po roce existence salesiánsky vedeného internátu. Vychovatelům se podařilo vytvořit pozitivní atmosféru. Skupina žáků, kteří nastoupili na školu následující rok, byla oproti té předcházející pozitivně naladěná a ochotná ke spolupráci. Úspěchem je pro vychovatele fakt, že na internátu vládne dobrá atmosféra a že žáci dávají najevo, když na internát přijedou, že jsou zde rádi.

Celková interpretace textu:

Jak říká vychovatel, hlavní metodou v preventivním výchovném systému je stálá přítomnost vychovatele a jeho vztah se žáky. Preventivní systém se opírá o tři pilíře: rozum, náboženství a laskavost, které se vychovatel snaží aktivně na internátě aplikovat.

Svůj pohled na tyto prvky a jejich využití na internátě vysvětluje takto: „Rozum, coby jako logické zdůvodnění požadavků, ale zároveň taky asi odborně by se tomu řeklo kognitivní stimulace, ale já tomu říkám, aby nebyli myšlenkoví povaleči..., že se je snažím...tak jako provokovat přiměřeně na základě vztahu otázkama...ta přítomnost není, že su pouze s něma, ale konkrétně jak o nich přemýšlím, co si myslím a mám vyzorované, eventuálně probrané, co by potřebovali.“

Náboženství, jak říká, vidí zde spíše jako hodnotový systém. Pilíř náboženství při aplikaci výchovného systému na žáky na internátu vnímá vychovatel jako podněty k získávání a uchovávání jakýchkoli pozitivních hodnot, od bazálních (dodržování hygieny) až po filozofické (je dobré chodit včas do práce). Pěstovat hodnotu náboženského vztahu je také cílem při výchově, ale vychovatel ji směřuje pouze na žáky, kteří jsou praktikujícími křesťany.

Třetím pilířem, o který se vychovatel při uplatňování preventivního systému na internátě opírá je laskavost. Vychovatel je přesvědčen o tom, že bez kladného vztahu k vychovávaným lze vychovávat jen stěží. Lásku k dětem vidí jako důležitou výbavu každého vychovatele. Říká o tom: „Proč bych dělal vychovatele, když bych neměl rád děcka?“ Vztah vychovávaný – vychovatel vidí ale střízlivě, nepředpokládá, že bude vždy a s každým kamarád a ani to není jeho cílem. Jako úplný základ vnímá vztah vzájemné úcty a tu se snaží budovat.

Primárně posiluje vychovávanému jeho ztracené sebevědomí, neboť je přesvědčený o tom, že žák, který po základní škole nastupuje do učebního oboru, byl na škole považován za „outsidera“. Jak míní vychovatel, žáci s dobrým prospěchem jsou považováni za standard a zbytek za outsidersy. Důsledkem toho mají snížené sebevědomí. Na internátě jsou jak neúspěšní maturanti, dále ti, kteří nějakým způsobem nezvládli předcházející školu, či další, kteří měli kázeňské a jiné problémy. Měřítkem společnosti „neúspěšní“. Pilíř laskavosti, jako jeden ze základů preventivního systému, vychovatel aplikuje tím způsobem, že vytváří pozitivní vztah s žákem naplněný vzájemnou úctou a zároveň se snaží dodat vychovávanému ztracené sebevědomí. Vychovatel říká: „...že (žák) píše hrubky ještě neznamená, že nemůže být kvalitní člověk.“

Při uplatňování preventivního systému na internátě vychovatel vidí okolnosti, které tuto činnost usnadňují, ale také komplikují. Za kladně ovlivňující okolnosti při uplatňování preventivního výchovného systému na učilišti považuje vychovatel skutečnost, že nejen žáci, ale i vychovatelé bydlí na internátě.

Pokud se jedná o záporně ovlivňující okolnosti při aplikaci výchovného systému na internátu, jde zejména o obrovský areál, jakým internát je. Žáci Střední odborné školy svatého Jana Bosca a salesiánští vychovatelé obývají pouze jedno pronajaté patro internátu, zbytek pater patří žákům jiných škol. Problém spočívá v nutném, alespoň částečném přizpůsobení se režimu, který zde byl zaveden již dříve a panuje na ostatních patrech internátu. Vychovatel proto například, jak uvádí, nemá možnost ovlivnit kulturu stolování žáků.

Co se týká vedení mládeže ke vzájemné spolupráci, vychovatel míní: „Tady ty obory, ať už dřevorubec, lesní mechanizátor nebo zahradník nebo farmář jsou odsouzeni ke spolupráci, nemají jinou variantu než si jako pomoci. Takže oni jsou tak trochu jakoby nastavení, že nemusíme prolamovat velké bariéry. No a bydlí po dvou, to znamená, musí spolu vycházet...“ Aktivita pro žáky ve volném čase nejsou také pouze pro jednotlivce. I když učni hrají například kulečnický či ping pong proti sobě, musí se nejprve domluvit, že si chtějí zahrát. Při formálních aktivitách je program opět ve skupině. Vychovatel to vše nazývá „obecným dýcháním“.

Tzv. „slůvko večer“, patří k salesiánské tradici. Maminka Dona Bosca chtěla, aby její synové večer usínali s nějakou pozitivní myšlenkou. Cílem slůvka večer na internátu je, jak říká vychovatel, aby den měl nějakou „hezkou tečku“. Někdy se jedná o motivační video či o humorné příběhy strážce Křópala vysílané v rádiu. Jindy vychovatel vybere nějakou pěknou myšlenku nebo se jedná o pozitivní zhodnocení určité události, která se během dne stala.

Na internátě převažuje při výchovné činnosti práce se skupinou, individuální výchově a na pomoc zaměřené rozhovory se uskutečňují méně. Jak říká vychovatel: „...na to, aby to jako přeskočilo do důvěry, na tom individuálním rozhovoru, abychom se bavili ne o fotbale a o počasí, o škole, ale aby to prostě mělo význam pro ten jeho život, bazální je jako vysoká důvěra a v tu chvíli otevřenost člověka, aby řekl, co ho tíží a že to chce jako řešit...“ Vychovatel nazývá chvíle individuálního rozhovoru s žákem „*velice křehkými okamžiky*“, kdy vynakládá ve prospěch věci veškeré své úsilí, avšak je si vědom i okolností, které nelze ovlivnit. Úspěch v této oblasti považuje za „vrchol své výchovné snahy“ a „korunu této činnosti“.

Vychovatel si snadno dovede představit některé žáky, v budoucnu v pozici mistrů odborného výcviku. Je přesvědčen také o tom, že jestliže na internátu stráví celé tři roky, může je to výrazně posunout v životě – nebudou pasivními občany, nebo pokud jsou věřící, pasivními farníky. Tímto způsobem se mohou podílet také na růstu salesiánského díla. Ve farnostech i ve střediscích mládeže je zapotřebí také řemeslné práce. Vychovatel věří, že pobyt na zdejších internátě, žákům pomůže v jejich osobnostním růstu

Vychovatel ze své zkušenosti na internátě míní, že oblastmi, na které by se vychovatelé na internátě měli nejvíce zaměřit jsou vstřípit žákům hodnotu práce, jak říká vychovatel: „...to znamená mít chuť pracovat a u té práce přemýšlet. Nejen co se týká pracovně, aby ten strom dobře skácel, dobře zoral pole... To znamená, su traktorista, tak budu mít v pořádku traktor, bude na mě spoleh a budu uvažovat ve větších souvislostech než jen o svém úkolu jako v práci... To je můj sen, aby odsud odešel jako člověk, který poznal hodnotu práce jako vlastního seberozvoje...“

Za největší úspěch na internátě považuje vychovatel to, že se podařilo po počátečních těžkých začátcích na internátě vytvořit dobrou atmosféru a učni dávají najevo, když přijedou na internát, že se zde dobře cítí.

Interpretace rozhovorů s bývalými pracovníky Učiliště Don Bosco ve Vřesovicích

Interpretace rozhovoru s respondentem č. 4

Celkový přehled kategorií a kódů

Kategorie: Přijímání chlapců, Naši kluci, Úspěchy školy a internátu, Jak vychovávat

Kódy: Chlapci z rozvrácených rodin, Hoši z diagnostických ústavů, Chlapci z psychiatrické léčebny, Problémy s agresivitou, Přijetí na podmínku, Vděčný hoch, Adoptovaný chlapec, Zášť, Negativní postoj, Nesouhlas občanů obce, Averse vůči učilišti, Nutnost neustálého dozoru, Hasičský výjezd do Vřesovic, Cvičné vyprošťování chlapců, U našich kluků hoří, Změna ve smýšlení Vřesovických, Učni pomáhali v obci, Ocenění školy od žáků, Počet absolventů, Z outsiderů sebevědomí lidí, Uplatnění žáků, Výrazné změny k lepšímu, Osobní příklad, „Být“ s chlapci a nešidit je, Citlivý věk, „Vklad pro život“, Podpora ve správný čas, Dobrý start do života

Rozčlenění kategorií a kódů

Kategorie Přijímání chlapců

Příslušné kódy: Chlapci z rozvrácených rodin, Hoši z diagnostických ústavů, Chlapci z psychiatrické léčebny, Problémy s agresivitou, Přijetí na podmínku, Vděčný hoch, Adoptovaný chlapec, Zášť, Negativní postoj

Interpretace textu:

Na učiliště s internátem byli přijímáni chlapci z neúplných rodin a prostředí, kde se vyskytovaly problémy. Hoši prožili již nějaká traumata, jak říká vychovatel. Dále byli přijímáni na učiliště chlapci

z diagnostických ústavů a z léčebny ve Velké Bíteši (dětská psychiatrická nemocnice). Ředitelka léčebny vyhledávala pro učiliště chlapce, pro které by byl pobyt na škole s internátem vhodný. Vychovatel podotýká: „Skončili by v léčebně na práškách a bůh ví, jak by to dopadlo.“ Zmiňuje se o tom, že se jednalo o poměrně riskantní počín, protože někteří chlapci byli dost agresivní. Velké problémy, ale jak říká, nenastaly. Vzpomíná si na dva případy chlapců, kteří na učiliště přišli z této léčebny. Oba učiliště úspěšně dokončili. Jeden z nich byl velice vděčný za to, že zde byl přijat a spolupracoval s pedagogy při mírnění konfliktů způsobených narušiteli pořádku ze strany žáků. Díky své robustní postavě měl u ostatních učňů respekt. Druhý žák byl sice velice inteligentní, prospěch měl výborný, ale po celou dobu pobytu na škole s internátem se dopouštěl kázeňských přestupků. Jak říká vychovatel, dotyčný se nikdy nesmířil s tím, že se o něj nestarali vlastní rodiče, ale že byl adoptován. Své špatné chování nezměnil.

Kategorie: Naši kluci

Příslušné kódy: Nesouhlas občanů obce, Averse vůči učilišti, Nutnost neustálého dozoru, Hasičský výjezd do Vřesovic, Cvičné vyprošťování chlapců, U našich kluků hoří, Změna smýšlení Vřesovických, Učni pomáhali v obci

Interpretace textu:

Jakmile se v devadesátém roce po obci rozšířila zpráva, že zde bude učňovské středisko, kde budou přijímáni problémoví chlapci, z vězení a diagnostických ústavů, setkalo se to s velkou nevolí místních obyvatel. Averse z řad občanů Vřesovic vůči učilišti byla velká. Navzdory těmto tlakům bylo učiliště s internátem zprovozněno. Bez problémů se však fungování internátu neobešlo. Vzhledem k tomu, že učni na ubikacích v noci kouřili, bylo zde nebezpečí požáru. Vychovatel se tehdy domluvil s kamarády z hasičského záchranného sboru v Prostějově, aby udělali tajné cvičení hasičů s výjezdem do Vřesovic. Nikdo v obci, včetně učňů o tomto výjezdu s předstihem nevěděl. Vše se odehrálo tak, jako by na internátě opravdu hořelo. Auta přijela se zapnutými sirénami, chlapci byli cvičně vyprošťováni z horních pater internátu po žebříku. Velmi zajímavá byla tehdy reakce obyvatel vesnice – říkali: „U našich kluků hoří, naši kluci uhoří, naši kluci, naši chlapci!“ Učňovské středisko si přes počáteční averzi obyvatel obce během roku až dvou let vylepšilo své renomé. Stalo se tak díky tomu, že učni ve svém volném čase chodili pomáhat obci s různými pracemi, například s kopáním výkopů, stěhováním.

Kategorie: Úspěchy školy a internátu

Příslušné kódy: Ocenění školy od žáků, Počet absolventů, Z outsiderů sebevědomí lidí, Uplatnění žáků, Výrazné změny k lepšímu.

Interpretace textu:

Na učiliště přicházeli chlapci, kteří se nacházeli „na okraji společnosti“. Tato škola s internátem vychovala kolem tří set hochů. V den, kdy na škole vykonávala kontrolu školní inspekce, chlapci se inspektorovi, jak říká vychovatel, vyjádřili: „Kdyby nebylo Vřesovic, kde bychom byli?“. Vychovatel míní, že to nejdůležitější, co zde žáci získali nebylo vzdělání v oboru stavební výroba, ale že získali sebevědomí. Část absolventů dnes ve stavební výrobě pracuje, ostatní v jiných oborech. Jak říká vychovatel, chlapci, kteří byli na základní škole šikanováni a ve vzdělávání měli problémy, kteří byli outsiders a byla vysoká pravděpodobnost, že jejich život se nebude ubírat tím správným směrem, zde získali sebevědomí.

Kategorie: Jak vychovávat

Příslušné kódy: Osobní příklad, „Být“ s chlapci, nešidit je, Citlivý věk, „Vklad“ pro život, Podpora ve správný čas, Dobrý start do života

Interpretace textu:

Ve výchově mládeže je stěžejní vlastní příklad učitelů a mistrů a jejich pozornost věnovaná žákům. Jak říká vychovatel, chlapci se nesmí cítit „ošizení“. Upozorňuje na jejich velkou vnímavost v tomto, jak říká „speciálním věku“. Je přesvědčený o tom, že pokud se stane nějaká výchovná chyba při působení pedagogů v čase dospívání, mladý člověk si ji ponese celý život. Ale naopak, pokud chlapce na škole a internátě „podrží“, tak se chlapec vyučí a „má dobrý start do života“.

Celková interpretace textu:

Na učiliště s internátem byli přijímáni chlapci z neúplných rodin, z problematičtějšího prostředí, dále chlapci z diagnostických ústavů a z léčebny v Horní Bíteši (dětská psychiatrická nemocnice). Ředitelka léčebny vyhledávala pro učiliště chlapce, pro které by byl pobyt na škole s internátem vhodný. Vychovatel se zmiňuje o tom, že se jednalo o poměrně riskantní počín vzhledem k agresivitě těchto některých hochů. Velké problémy ale, jak říká nenastaly. Vzpomíná si na dva případy chlapců z této léčebny. Oba internát úspěšně ukončili. Jeden z nich pro svou robustní postavu měl respekt u ostatních žáků a pomáhal pedagogům zjednat pořádek, pokud někdo z nich narušoval vyučování.

Druhý byl velice inteligentní, měl výborný prospěch ve škole, ale po výchovné stránce s ním bylo velmi těžké pracovat. Dopouštěl se kázeňských přestupků a nikdy své chování nezměnil.

Jakmile se v devadesátém roce po obci rozšířila zpráva, že zde bude učňovské středisko, kde budou přijímáni problémoví chlapci, z vězení a diagnostických ústavů, tento fakt se setkal s negativní reakcí občanů obce. Navzdory nesouhlasu místních obyvatel však učiliště s internátem bylo zprovozněno. Fungování střediska se potýkalo například s problémem kouření žáků na ubikacích v noci. Bylo zde riziko vzniku požáru. Vychovatel se tehdy domluvil s hasičským záchranným sborem z Prostějova, aby zrealizovali cvičení hasičů s výjezdem do Vřesovic. Nikdo z obyvatel obce, včetně chlapců, o této akci nic s předstihem nevěděl a vše probíhalo tak, jako kdyby šlo o opravdový požár. Auta přijela se zapnutými sirénami, členové hasičského sboru vyprošťovali po žebříku chlapce z vyšších pater internátu. Překvapivá byla, jak říká vychovatel reakce občanů obce, vyslovovali své obavy: „U našich kluků hoří, naši kluci uhoří, naši kluci, naši chlapci!“ Učňovské středisko si přes počáteční averzi obyvatel obce během roku až dvou let zasloužilo jejich přijetí díky aktivitám učňů, kteří ve svém volném čase pomáhali ve vesnici s různými manuálními pracemi, jakými bylo například kopání výkopů, stěhování.

Učiliště Don Bosco s internátem, které bylo „poslední šancí“ pro chlapce na okraji společnosti vychovalo kolem tří set hochů. Oni sami se vyjádřili při příchodu školní inspekce o významu tohoto učňovského střediska: „Kdyby nebylo Vřesovic, kde bychom byli.“ Chlapci zde získali vzdělání v oboru stavební výroba, ale také to nejdůležitější, jak míní vychovatel, sebevědomí. Absolventi učiliště se dnes uplatňují nejen ve stavební výrobě, ale také v jiných oborech. Vychovatel říká: „...chlapec, který ve čtrnácti, patnácti letech byl šikanován na základní škole, nemohl se vzdělávat, byl jako totální outsider, který by prostě nebyl ničím, který by jenom kradl nebo dokonce spáchal sebevraždu, tak tady získal sebevědomí.“ Vychovatel je přesvědčený o tom, že, při výchově je důležitý zejména vlastní příklad pedagogů a jejich pozornost věnovaná žákům. Upozorňuje na jejich velkou vnímavost v tomto ohledu. Jak říká: „...být s těma chlapcama a neošidit je.“ Je přesvědčený o tom, že pokud se stane nějaká výchovná chyba při působení pedagogů v čase dospívání, mladý člověk si ji ponese celý život. Ale naopak, pokud chlapce na škole a internátě „podrží“, tak se chlapec vyučí a „má dobrý start do života“.

Doplňující rozhovor s respondentem č. 4

Celkový přehled kategorií a kódů

Přehled kategorií: Těžká práce vychovatelů, Starobylá budova, Učební provizorium

Přehled kódů: Snazší pozice učitele, Vychovatelská služba, Odpolední program, Malý počet vychovatelů, Chlapci na náhradní vojenské službě, Budova dnes, Špatný stav budovy dříve, Padající kvádry, Zásah z investičního, Vstup do školské sítě, Nutné náležitosti, Koupě zahrady a domu, Pronájem staré školy, Projekt na rekonstrukci, Peníze z nadace

Rozčlenění kódů a kategorií

Kategorie: Těžká práce vychovatelů

Příslušní kódy: Snazší pozice učitele, Vychovatelská služba, Odpolední program, Malý počet vychovatelů, Chlapci na náhradní vojenské službě

Interpretace textu:

Respondent předpokládá, že každý si myslí, že nejtěžší je být žáky ve škole a vyučovat je, ale on sám je přesvědčený o tom, že tomu tak není. Učitel stále žáka něčím zaměstnává, hodnotí jej známkami, může mu udělit poznámku či důtku. Jak míní respondent, ve třídě si to pedagog pohlídal, protože, jak říká: "...ty kluci chtěli prospívat, ale nejhorší a nejděšší byla ta vychovatelská služba, kdy od těch patnácti hodin ti kluci připadli na internát, a to bylo až do deseti hodin." Odpoledne probíhalo samostudium, nějaký ten sportovní kroužek, ping pong. Vychovatelé tam bývali vždy tři, aby ten počet třiceti, čtyřiceti chlapců uhlídali. Ve službě byl vždy jeden vychovatel – salesián a dva mladí muži, kteří vykonávali náhradní vojenskou službu. Když byla náhradní vojenská služba ukončena, pak dva vychovatelé.

Kategorie: Starobylá budova

Příslušní kódy: Budova dnes, Špatný stav budovy dříve, Padající kvádry, Zásah z investičního

Interpretace textu:

S prostory pro výuku žáků, jak sděluje respondent, to zpočátku bylo problematické. Dnes je ve Vřesovicích velice pěkná historická budova, ale dříve byla v havarijním stavu. Je pět set let stará, vzácná tím, že má klenby nejen v přízemí, ale v obou patrech. Díky špatnému podloží horní klenba padala, druhá půlka budovy byla v rámci možností zachovalá. Respondent, jak sděluje, pracoval na investičním odboru a rozhodl se udělat maximum pro zlepšení situace ohledně špatného stavu této budovy, protože se zde žáci měli učit.

Kategorie: Učební provizorium

Příslušní kódy: Vstup do školské sítě, Nutné náležitosti, Koupě zahrady a domu, Pronájem staré školy, Projekt na rekonstrukci, Peníze z nadace

Interpretace textu:

Respondent se zasadil o to, by se učiliště stalo součástí školské sítě, a měli vše hrazené a jak říká: „...že ta budova musí mít kolaudaci, schválení hygienou a vším a že to má být spravený.“ Jako provizorium koupili do farní zahrady stavební domek a pronajali od starosty obce starou školu. Výuka probíhala zatím na těchto dvou místech. Respondent, bratr ředitele učiliště nechal vyhotovit projekt na rekonstrukci budovy. Podařilo se mu dokonce sehnat finanční dotace od holandské nadace.

Kategorie: Otevřené srdce ředitele nadace

Příslušné kódy: Příjezd ředitele nadace, První dva miliony, Další dotace, Uhrazení celé rekonstrukce

Interpretace textu:

Ředitel holandské nadace Van Der Ven přijel do Vřesovic a navštívil učiliště. Když viděl, jaká se situace, aniž by to byla církevní nadace, věnoval na rekonstrukci budovy dva miliony korun. Příští rok, se přijel opět podívat, jak se podmínky pro výuku žáků mění k lepšímu, a přestože nadace měla původně stanovené pravidlo, že finanční obnos poskytne pouze jedenkrát, jak sděluje respondent: „...když viděl, jak jsme se posunuli, on tomu tak propadl, že on nám ty dva miliony dal čtyřikrát.“ Ředitele této nadace nakonec jako poděkování jmenovali čestným občanem Vřesovic. Byl velmi dojatý. Rekonstrukce budovy stála patnáct milionů, přestože poté bylo nutné ještě sehnat další finanční prostředky, tak osm milionů bylo opravdu velkou pomocí.

Celková interpretace textu:

Respondent poukazuje na náročnost vychovatelské služby na internátě. Žáci ve tři hodiny odpoledne přišli na internát a od té doby je měli na starosti vychovatelé. Odpoledne probíhalo samostudium, nějaké sportovní kroužky, ping pong. Vychovatelé tam bývali tři, hochů bylo třicet, čtyřicet. Ve službě byl vždy jeden salesián a dva chlapci vykonávající náhradní vojenskou službu. Když byla ukončena, pracovali na internátě dva místo nich dva vychovatelé.

S prostory pro výuku žáků byly zpočátku problémy. Historická pět set let stará budova fary, kde měla výuka probíhat byla ve špatném stavu. Bratr ředitele školy, který tehdy pracoval na investičním odboru, začal jednat. Zasadil se o to, aby se učiliště stalo součástí školské sítě, zařídil učební provizorium v pronajaté budově staré školy a stavebním domku, nechal vyhotovit projekt na

rekonstrukci budovy a sehnal finanční prostředky. Na opravu budoucího učňovského střediska přispěla velkou finanční částkou holandská nadace.

Interpretace rozhovoru s respondentem č. 5

Celkový přehled kategorií a kódů

Přehled kategorií: Přijímání žáků, Slavnostní čtvrtky, Absolventi učiliště, Společné úsilí vychovávacích, Zaměstnání žáků, Autorita učitele, Romští chlapci na škole, Narkomanova důvěra k učiteli, Učitel vychovává bývalého vězně

Přehled kódů: Poslední šance, Žáci s problémy, Možnost dokončení ZŠ kurzem, Doučování na internátu, Učitel v důchodovém věku, Nejdůležitější – motivovanost žáků, Úkol pedagoga, Mimoškolní aktivita před Vánoci, Příprava slavnostní večeře, Pomoc chlapců kuchaře, Chlapci zdobí stoly, Všichni u jednoho stolu, Zpívání koled, Chlapcova vděčnost, Zážitek na celý život, Učitelova vzpomínka na chlapce, Nadaní chlapci, Někteří si dodělali maturitu, Setkání s bývalým učněm, Šikovní v oboru, Pomocníci při dostavbách domů, Někteří vedeni v oboru i rodiči, Ženatí založili rodinu, Vyučení chlapců, Šance pro ty, kteří by jinde neobstáli, Podíl všech na zdárné výchově, Cíle výuky a výchovy, Kladně vlivy vychovávajících, Výrazná pomoc do života, Organizovaná a kontrolovaná činnost, Problém žáků bez dozoru, Působení vychovatele, Učitel s autoritou – pořádek ve třídě, Dobré slovo, Když domluva nestačila, Zákrok spolužáka, Sjednaná náprava, Spolupráce, Odveta od spolužáků za krádeže, Šikovnost romských chlapců, Schopní řemeslníci, Prosba o rozhovor, Velký problém, Chybí mi drogy, Jediná cesta, Volání o pomoc, Léčba závislosti, Důvěra k učiteli, Žák odsouzený za vraždu, Výčitky svědomí, Podíl viny, Chci se vyučit, Být řádným člověkem, Kriminál, Uznat svoji vinu

Rozčlenění kódů a kategorií

Kategorie: Přijímání žáků

Príslušné kódy: Poslední šance, Žáci s problémy, Možnost dokončení ZŠ kurzem, Doučování na internátu, Učitel v důchodovém věku, Nejdůležitější – motivovanost žáků, Úkol pedagoga

Interpretace textu:

Jak říká vychovatel, na internát přijímali všechny zájemce. Ať již to byli chlapci, kteří neuspěli někde jinde, měli výchovné problémy, ale také například hochy z různých dětských domovů. Někteří z nich ukončili devítiletou docházku v sedmé třídě. Tato škola jim umožnila dodělat ZŠ kurzem. Žák již byl

přijet na učiliště, zde jej učitelé doučovali a on díky tomu mohl ukončit devátou třídu. Byl to například sedmnáctiletý chlapec, který měl již sedmnáct let, ale povinnou školní docházku dokončil v šesté, sedmé třídě. Přijetí na školu bylo podmíněné pouze tím, že žák, kterému se jinde nedařilo musel mít motivaci nastoupit na učiliště a chtít svoji situaci vylepšit. Pak již bylo v kompetenci učitelů a vychovatelů, aby mu na učilišti pomohli vytrvat.

Kategorie: „Slavnostní čtvrtky“

Příslušné kódy: Mimoškolní aktivita před Vánoci, Příprava slavnostní večeře, Pomoc chlapců kuchaře, Chlapci zdobí stoly, Všichni u jednoho stolu, Zpívání koled, Chlapcova vděčnost, Zážitek na celý život, Učitelova vzpomínka na chlapce

Interpretace textu:

Učitel si vzpomíná na krásné večery, které otec Jan v době předvánoční pro chlapce organizoval. Byly to tzv. „Slavnostní čtvrtky“. Žáci připravovali s kuchařkou celou večeři a nazdobili slavnostní tabuli. Pak se všichni (asi šedesát žáků) sesedli u jednoho společného stolu, jedlo se a zpívalo. Otec Jan vždy tohoto učitele přivedl mezi žáky, aby zahrál nějaké koledy. Pedagog si vzpomíná, jak za ním a otcem Janem jednou přišel chlapec a oslovil je: „Pane učiteli, v životě jsem nezažil tak krásný Vánoce, jak nám chystáte vy tady“. Ty písničky a ta atmosféra na žáky, jak říká učitel, velmi zapůsobila. Měli k sobě najednou blíž, pěkně na sebe mluvili, vzájemně se obsluhovali. Učitel podotýká, že jindy na sebe často mluvili hrubě a o to více byl mile překvapen, tím, co mu učeň říkal: „V životě jsem lepší Vánoce nezažil, jak s otcem Janem a vámi... Toto bude pro mne zážitek na celý život“. Učitel si tyto okamžiky uchoval jako pěknou vzpomínku na zdejší chlapce.

Kategorie: Absolventi učiliště

Příslušné kódy: Nadaní chlapci, Někteří si dodělali maturitu, Setkání s bývalým učněm, Šikovní v oboru, Pomocníci při dostavbách domů, Absolventi učiliště, Někteří vedeni v oboru i rodiči, Ženatí založili rodinu

Interpretace textu:

Jak učitel říká, na škole nebyli všichni uční špatní, ani nebyli všichni hloupí. Učitel si vzpomíná na chlapce velmi nadané, z nichž někteří ještě po absolvování učiliště vystudovali čtyřletý obor s maturitou. Vzpomíná na jednoho absolventa, který se k němu hlásil, když jej po letech potkal a on

mu řekl, že se stal policistou. Ti, co se stali zedníky jsou mnozí velmi šikovní a lidé o jejich práci mají zájem, obzvláště pak ve Vřesovicích. Pomáhají zejména při dostavbách domků. Učitel se zmiňuje o tom, že také na jeho chatě postavili kamennou zídku a komíny. Někteří byli ještě vedeni svými rodiči. Například jeden učeň, který měl otce zedníkem a ten synovi zpočátku pomáhal, dnes je tak šikovný, že celý dům postaví sám. Většina absolventů je již ženatých, založili si rodiny a jak učitel ví z doslechu, jsou spokojení a je u nich vše v pořádku.

Kategorie: Společné úsilí vychovávajících

Příslušné kódy: Vyučení chlapců, Šance pro ty, kteří by jinde neobstáli, Podíl všech na zdárné výchově, Cíle výuky a výchovy, Kladně vlivy vychovávajících, Výrazná pomoc do života

Interpretace textu:

Za největší úspěch na vřesovické škole s internátem učitel považuje fakt, že se mnoho žáků vyučilo řemeslu, přestože na jiných školách neuspělo. Na tom mají podíl všichni ti, kteří se zde učňům věnovali. Jak říká učitel, je to celá řada lidí, která působila na učně, aby získali nejen vzdělání v oboru, ale také se stali řádnými lidmi. Ve výchově chlapců sehrály svou roli postoje i náboženské postoje jejich vychovatelů. Ať již to bylo působení otce Jana, pátera Hurníka, salesiána pana Rychlého a dalších, veškeré tyto výchovné snahy měly na chlapce svůj vliv. Učitel hovoří o „pomoci do života“ a záchraně před neblahou budoucností.

Kategorie: Zaměstnání žáků

Příslušné kódy: Organizovaná a kontrolovaná činnost, Problém žáků bez dozoru, Působení vychovatele

Interpretace textu:

Učitel je přesvědčený o tom, že je důležité při výchově žáky neustále zaměstnávat nějakou organizovanou činností, která je zaujme, za stálé asistence vychovatelů. Učitel míní, že jak po stránce odborné, tak po stránce náboženské je to nejlepší způsob výchovného působení.

Kategorie: Autorita učitele

Příslušné kódy: Učitel s autoritou – pořádek ve třídě, Dobré slovo, Když domluva nestačila, Zárok spolužáka, Sjednaná náprava, Spolupráce

Interpretace textu:

Jak říká učitel, na nejvíce problémové žáky platila především autorita učitele. Pokud ji měl, pak bylo vše v pořádku. Někdy stačila domluva, jindy, pokud byli učni hrubí, učitel nápravu zjednal pohlankem. Jeden stačil, více jich být nemuselo a ve třídě již byl klid. Jindy podpořil učitele například jiný žák. Jeden silný chlapec, když viděl že jeho spolužák vyrušuje, zvedl se, šel za ním a chytl jej a zatřepal s ním. Uličník okamžitě přestal vyrušovat, aniž by učitel musel nějak problém řešit.

Kategorie: Romští chlapci na škole**Příslušné kódy:** Odveta od spolužáků za krádeže, Šikovnost romských chlapců, Schopní řemeslníci**Interpretace textu:**

Jak říká učitel, šikana se mezi chlapci na škole objevovala. Týkalo se to většinou odvetných akcí na romské žáky, kteří něco odcizili. Zároveň učitel podotýká, že právě romští žáci vynikali zručností nad ostatními. Jako řemeslníci byli šikovní i když učení nevěnovali tolik pozornosti, jak by měli, řemeslu rozuměli a to, co potřebovali pro obor se naučili. Učitel říká, že praxí ještě vyspěli a z většiny se stali vynikající řemeslníci.

Kategorie: Narkomanova důvěra k učiteli**Příslušné kódy:** Prosba o rozhovor, Velký problém, Chybí mi drogy, Jediná cesta, Volání o pomoc, Léčba závislosti**Interpretace textu:**

Učitel si vzpomíná na jeden rozhovor s žákem, který se na něj s důvěrou obrátil, že má hrozný problém, se kterým si neví rady. Pedagog se jej zeptal, jestli mu může nějak pomoci. Vyšlo najevo, že chlapec je závislý na drogách a momentálně nemá možnost si je sehnat. Učitel vedl rozhovor tím směrem, zda by hoch nemohl s braním přestat a naslouchal steskům hochu, že toho není schopen. Učitel pak poradil mladému narkomanovi: „Určitě lékaři ti pomohou, když se toho budeš chtít zbavit, ale když se toho nebudeš chtít zbavit, tak ti nepomůže nic.“

Kategorie: Učitel vychovává bývalého vězně**Příslušné kódy:** Důvěra k učiteli, Žák odsouzený za vraždu, Výčitky svědomí, Podíl viny, Chci se vyučit, Být řádným člověkem, Kriminál, Uznat svoji vinu

Interpretace textu:

Jindy za učitelem s důvěrou přišel hoch, který se vrátil z vězení, ze kterého byl po určité době výkonu trestu propuštěn. Byl odsouzený za vraždu nějaké paní, kterou pravděpodobně udusil, když chtěl něco ukrást. Učitel se ho zeptal, jestli nemá špatné svědomí z toho, že připravil někoho o život. Chlapec přiznával svoji vinu pouze částečně. Řekl však učiteli, že by se chtěl na učilišti vyučit a stát se řádným člověkem a že se již ničeho takového nedopustí. Učitel ho povzbudil slovy: „Když budeš chtít, budeš se tady učit slušně, určitě to učiliště uděláš a může být z tebe řádný člověk, jak říkáš.“ Hoch mu na to odpověděl: „No v kriminále by mě nepřevychovali, tam jsem nic dobrého neviděl“. Pedagog mu pak dále domlouval, aby si uvědomil, že vinu na svém pokaženém životě nese hlavně on sám.

Celková interpretace textu:

Na vřesovickou školu s internátem přijímali, jak říká vychovatel, všechny zájemce. Jednalo se o žáky, kteří neuspěli jinde, o ty, kteří měli výchovné problémy, chlapce z různých dětských domovů. Nebylo nic neobvyklého, když žák přijatý na učiliště měl ukončenou povinnou devítiletou školní docházku v šesté či sedmé třídě. Na tomto učilišti měl možnost dokončit si devátou třídu kurzem se závěrečným přezkoušením. Jedinou podmínkou k přijetí na vřesovickou školu byla motivace chlapce. Jak říká učitel: „Zásadní a nejdůležitější bylo, aby ten kluk tam chtěl jít a aby chtěl něčím být.“ Pak již bylo v kompetenci učitelů a vychovatelů, aby mu na učilišti pomohli vytrvat.

Učitel si vzpomíná na krásné večery, které otec Jan v době předvánoční pro chlapce vždy organizoval. Byly to tzv. „Slavnostní čtvrtky“. Žáci připravovali s kuchařkou celou večeři a nazdobili slavnostní tabuli. Pak se všech asi šedesát žáků sesedlo u jednoho společného stolu, jedlo se a zpívaly se koledy. Pedagog si vzpomíná, jak za ním a otcem Janem jednou přišel chlapec a oslovil je: „Pane učiteli, v životě jsem nezažil tak krásný Vánoce, jak nám chystáte vy tady. V životě jsem lepší Vánoce nezažil, jak s otcem Janem a vámi... Toto bude pro mne zážitek na celý život“ Vánoční atmosféra a zpívání koled na všechny učně, jak říká učitel, velice zapůsobila: „Měli najednou k sobě blíž, úplně něco jiného to bylo, pěkně na sebe mluvili, obsluhovali se.“

Učitel míní: „Nebyli tam všichni špatní a nebyli všichni hloupí...já jsem tam zažil i kluky velice nadaný, že někteří odešli pak ještě na další střední školy pak...ještě někteří absolvovali ten čtyřletý obor s maturitou...“ Ti, co se vyučili a stali se zedníky jsou mnozí velmi šikovní a lidé o jejich práci mají zájem, obzvláště pak ve Vřesovicích. Pomáhají zejména při dostavbách domků. Většina absolventů je již ženatých, založili si rodiny a jak učitel ví z doslechu, jsou spokojeni a je u nich vše v pořádku.

Za největší úspěch na vřesovickém učilišti s internátem učitel považuje fakt, že se mnohým žákům podařilo vyučit řemeslu, přestože na jiných školách neuspěli nebo by tuto možnost vůbec nedostali. Na tom mají podíl všichni ti, kteří se zde učňům věnovali: vychovatelé, učitelé, mistři odborného výcviku, otec Jan, páter Hurník, salesián pan Rychlý a další. Jak říká učitel: „Všichni se podíleli na tom, aby ti chlapci jednak něčím byli – jednak se něčím vyučili a pak především aby byli z nich řádní lidé, řádní občané...A věřím, že těm lidem jsme vlastně pomohli do života a zachránili je před tím, co by je třeba čekalo.“

Učitel míní, že jak po stránce odborné, tak po stránce náboženské je nejlepší způsob výchovného působení žáky neustále zaměstnávat nějakou organizovanou činností, která je zaujme, a to za stálé asistence vychovatelů.

Jak říká respondent, na nejvíce problémové žáky platila především autorita učitele. Pokud ji měl, pak bylo vše v pořádku. Někdy stačila domluva, jindy, pokud byli učni hrubí, učitel nápravu zjednal pohlankem. Jeden stačil, více jich být nemuselo a ve třídě již byl klid. Někdy podpořil učitele ve zjednání pořádku jiný učeň, který měl u spolužáků respekt pro svou robustní postavu.

Na dotaz, zda se na škole objevovala šikana se respondent zmiňuje zejména o aktivitách proti romským žákům, kteří něco odcizili. Respondent říká: „Oni ti kluci se teda dovedli proti nim pěkně postavit...“ Zároveň však hovoří o tom, že romští žáci byli velice šikovní: „...jako řemeslníci byli výteční tou svou šikovností. Oni třeba té škole nedali to, co měli, to jim tak zdaleka nevadilo, řemeslu rozuměli, to základní, co potřebovali pro řemeslo, to se naučili.“

Respondent se dále zmiňuje o důvěře některých žáků, kteří za ním, učitelem, přišli a sdíleli mu své problémy.

Interpretace rozhovoru s respondentem č. 6

Celkový přehled kategorií a kódů

Kategorie: **Výchovné problémy s žáky**, **Zmírňování výchovných problémů**, **Zloději aut**, **Pomoc učitelů**, **Těžká práce vychovatelů**, **Eliminace výchovných problémů**, **Úspěchy na internátu a potřeba změn**, **Osobní kontakt**

Kódy: **Neochota žáků respektovat režim**, **Zakořeněné zvyky**, **Usměrňování žáků vychovateli**, **Problematika volného času učňů**, **Porady vychovatelů s učiteli**, **Odlíšné chování žáků ve škole a mimo ni**, **Klid a rady otce Jana**, **Cíl práce – zmírňování problémů**, **Sport ve volném čase žáků**, **Chybějící náplň**, **Nedostatek financí**, **Později zřízená dílna**, **Výborná tělocvična**, **Složité začátky**, **Chlapci**

opravovali tělocvičnu, Škola na staré faře, Chybějící prostory pro aktivity, Omezené možnosti, Děti poškozené po výchovné stránce, Vztah učňů k mentálně postiženým, Špatná doprava, Nabídka zloděje, Možnost výběru, Stop, Dobrý úmysl skrývající lumpárnu, Boj s výchovou dětí, Kontext, Chlapec důstojníka, Nekázeň v hodině, Klid, Vděčnost učně, Pozitivní vliv, Hezké chování učňů, Tvrdý oříšek, Kdo by se jiný postaral?, Práce, která netáhne, Snadnější výchova bezproblémových žáků, Překonat nesnadné období, Úkol vychovatelů, Problém s vychovateli, Schopní mistři, Pracovníci chlapi, Snadnější výchova, Problematické večery, Úkol vychovatelů, Nespolupráce žáků, Fotbal s mentálně postiženými, Překvapivě slušné chování žáků, Vzdělání, Lidské chování, Potřeba uzpůsobení osnov, Nevhodné učebnice, Nepochopení učiva, Ztráta sebedůvěry a motivace, Uzpůsobení osnov žákům s problémy, Důležitost osobního kontaktu, Blízký vztah, Vytvoření důvěry, Zkušenost učitele, Volný čas – prostor pro vychovatele, Důvěrná sdělení bez obav, Hledání osobního kontaktu

Rozčlenění kategorií a kódů:

Kategorie: Výchovné problémy s žáky

Příslušné kódy: Nepochota žáků respektovat režim, Zakořeněné zvyky, Usměrnování žáků vychovateli, Problematika volného času učňů, Porady vychovatelů s učiteli, Odlišné chování žáků ve škole a mimo ni

Interpretace textu:

Výchovné problémy s žáky nastávaly zejména proto, že někteří z nich nechtěli respektovat režim dne na internátu. Ze svých domovů na to nebyli zvyklí. Právě v čase od druhé až čtvrté hodiny, kdy se vraceli ze školy, nastávaly ty největší problémy. Část žáků odmítala respektovat své vychovatele. Učitelé se dozvídali o nekázní žáků v době mimo vyučování ráno, když se scházel pedagogický sbor. Během výuky, jak říká respondent s žáky větší problémy nebyly. Ty nastávaly až po vyučování.

Kategorie: Zmírňování výchovných problémů

Příslušné kódy: Klid a rady otce Jana, Cíl práce – zmírňování problémů, Sport ve volném čase žáků, Chybějící náplň, Nedostatek financí, Později zřízená dílna, Výborná tělocvična, Složité začátky, Chlapci opravovali tělocvičnu, Škola na staré faře, Chybějící prostory pro aktivity, Omezené možnosti, Děti poškozené po výchovné stránce, Vztah učňů k mentálně postiženým

Interpretace textu:

Otec Jan vždy zachoval klid, vyslovoval do určité míry pochopení pro žáky („jsou z takových různých rodin...“) a snažil se podpořit snahy vychovatelů v mírnění výstřelků žáků. Vychovatelé, pokud to bylo možné, vyplňovali volný čas chlapců sportem. Učni například rádi hrávali fotbal. Respondent míní, že výchovné problémy mohly nastávat také z důvodu absence vyplnění volného času žáků. Zároveň ale podotýká, že na zaměstnání chlapců smysluplnou činností, respektive na vytvoření vhodných podmínek za tímto účelem financí mnoho nebylo. Až později byla pro učně vytvořena dílna a také pěkná tělocvična na jejichž úpravách se žáci sami podíleli. Té pak žáci využívali pro sport v případě špatného počasí. Učiliště se nacházelo v budově staré fary a před farou samozřejmě ani žádné hřiště nebylo. Jak sděluje respondent, pro vychovatele byla situace složitější v tom ohledu, že vše se připravovalo až za provozu. Avšak navzdory těmto komplikacím i dalším okolnostem, které hladkému průběhu výchovy učňů na škole s internátem příliš nepřály (respondent zmiňuje, že chlapci byli velmi poškození po výchovné stránce) zde nedošlo k žádnému trestnému činu.

Kategorie: Zloději aut

Příslušné kódy: Špatná doprava, Nabídka zloděje, Možnost výběru, Stop, Dobrý úmysl skrývající lumpárnu, Boj s výchovou dětí, Kontext

Interpretace textu:

Respondent s úsměvem vzpomíná na jednu situaci, která se mu na škole přihodila. Když ten den skončila výuka na učilišti, zůstal zde, protože autobus mu do Prostějova, odkud pocházel, jel až za hodinu a půl. Přišel za ním jeden z učňů a když zjistil, že učitel nemá, kdo by ho odvezl, navrhl, že ho do města odveze sám. Pedagog se ho zeptal, zda má učeň auto. Jak společně stáli u okna, viděli odtud před školou zaparkovaná auta a chlapec učitele vyzval: „Vyberte si.“ Učitel tedy musel žáka zastavit. Podotýká k tomu, že hoch chtěl sice udělat dobrý skutek, ale forma byla společensky nepřijatelná. O této situaci mluví jako o „boji s výchovou dětí“.

Kategorie: Pomoc učiteli

Příslušné kódy: Chlapec důstojníka, Nekázeň v hodině, Klid, Vděčnost učně

Interpretace textu:

Respondent sděluje, že měl takový zážitek při vyučování, kdy nějaký problémový žák, který přišel také, jak se respondent domnívá z nějakého ústavu, shodou okolností syn důstojníka, zjednal pořádek ve třídě při hodině matematiky. Respondent tehdy na škole začínal a žáci při výuce vyrušovali.

Dotyčný učeň se postavil, a jak sděluje učitel, povídá: „Tak a dost, bude tady klid, já se chcu něčemu naučit!“ Zbytek vyučování již podle slov respondenta proběhl v klidu. Tímto způsobem pomohl učiteli chlapec, který si toho vážil, že na škole může být.

Kategorie: Těžká práce vychovatelů

Příslušné kódy: Pozitivní vliv, Hezké chování učňů, Tvrdý oříšek, Kdo by se jiný postaral? Práce, která netáhne, Snadnější výchova bezproblémových žáků, Překonat nesnadné období, Úkol vychovatelů, Problém s vychovatelem

Interpretace textu:

Respondent míní, že v prostředí s chlapci, kteří byli také stejným způsobem poškozeni výchovnými vlivy, docházelo do jisté míry v chování učňů ke změnám k lepšímu. Zejména v době slavností spojených s vánočními svátky, ale i jindy žáci k sobě dovedli být milí. Respondent dodává, že vzhledem k tomu, že znal chlapce také z té horší stránky, obdivoval otce Jana a jeho úsilí. Respondent sám, ze své školní praxe, byl zvyklý, jak uvádí na „jiné školy“. Otec Jan mu ale říkal: „Kdo jiný se má o ty děti starat?“ Mnoho křesťanských vychovatelů jezdí raději na tábory, kde mají hodné děti a kde je výchovný úspěch pravděpodobnější. Získat a udržet však vychovatele, kteří by byli ochotní a schopní působit na děti problémové, je velmi nesnadné.

Respondent oceňuje ty vychovatele, kteří přes všechny nesnáze na vřesovickém internátě vytrvali. Dále podotýká, že bylo důležité, to období, kdy žáci, jak se vyjadřuje „zdivočeli“. Viděl velký nepoměr mezi chováním učňů v noci a průběhu dne.

Kategorie: Eliminace výchovných problémů

Příslušné kódy: Schopní mistři, Pracovití chlapci, Snadnější výchova, Problematické večery, Úkol vychovatelů, Nespoupráce žáků, Fotbal s mentálně postiženými, Překvapivě slušné chování žáků

Interpretace textu:

Respondent hovoří dále o schopných mistrech, kteří dovedli chlapce vyučit řemeslu. Zároveň si uvědomuje, že jejich pozice vůči žákům byla usnadněná tím, že učně zapojovali do práce. Hoši, jak zmiňuje, pokud dostali nějaký úkol, dovedli tvrdě pracovat až se jejich aktivitě sám podívoval. Mistři učně také vychovávali – nejen k práci, ale i ke kázní.

Respondent dodává, že po stránce problémů s nedodržováním řádu žáků, bylo klíčové právě jejich zaměstnávání. Proto největší nesnáze s kázní učňů byly v době mimo školní vyučování, respektive

večer na internátě. Školní přípravě se žáci více či méně úspěšně bránili. Důsledkem toho pak vznikaly konflikty mezi nimi a vychovateli. Při tom, když učni byli zaměstnaní prací či učením se řemeslu, jak říká respondent, byla situace velmi dobrá. I zde byly sice čas od času nějaké problémy, ale bylo jich podstatně méně než odpoledne, v době volného času žáků.

Na druhé straně oceňuje chování žáků, ve volném čase, kdy hrávali sportovní utkání v kopané s mentálně postiženými muži a chlapci z Ústavu sociální péče v Nezamyslicích. K těmto chlapcům se chovali, jak říká, k jeho obavám, slušně.

Kategorie: Úspěchy na internátu a potřeba změn

Příslušné kódy: Vzdělání, Lidské chování, Potřeba uzpůsobení osnov, Nevhodné učebnice, Nepochopení učiva, Ztráta sebedůvěry a motivace, Uzpůsobení osnov žákům s problémy

Interpretace textu:

Za největší úspěchy na učilišti respondent považuje, že se podařilo dát vzdělání žákům a naučit je lepšímu chování jedni k druhým i ke společnosti. V tom vidí velké pozitivum. Z pozice učitele však hodnotí jako nepřiměřené učební osnovy. Pro, jak říká „slabé žáky“, mají být uzpůsobeny požadavky školy. Jestliže se žáci mají pouze vyučit v řemeslných oborech, je pro tyto slabší žáky prospěšné, aby se učili pouze to, co v řemesle upotřebí. Zmiňuje se o tom, že učení z předkládaných středoškolských učebnic žáky sráželo, protože nebyli schopni porozumět látce, což podlamovalo jejich sebevědomí a důsledkem toho ztráceli motivaci k učení. Proto respondent zdůrazňuje, že osnovy pro tyto žáky by měly být přiměřené jejich schopnostem a možnostem uplatnění v oboru.

Kategorie: Osobní kontakt

Příslušné kódy: Důležitost osobního kontaktu, Blízký vztah, Vytvoření důvěry, Zkušenost učitele, Volný čas – prostor pro vychovatele, Důvěrná sdělení bez obav, Hledání osobního kontaktu

Interpretace textu:

Respondent vidí jako klíčový prvek výchovy takový osobní kontakt – vztah s vychovávaným, kdy dotyčný chlapec z tohoto vztahu vycítí, že vychovatel či učitel mu chce pomoci a záleží mu na něm. Velké množství těchto učňů takový blízký vztah nezažilo ani s rodiči, či jinými vychovateli. Stěžejní ve vztahu je pak důvěra. Respondent si povšiml již za svého učitelského působení na Základní škole, že o přestávce mimo vyučování, když komunikoval se svými žáky, jiným způsobem než při vyučování. Tyto kontakty charakterizuje jako vřelejší. Klade proto důraz na budování vztahu důvěry

mezi vychovatelem a vychovávaným v jejich volném čase. Podstatu vidí v tom, aby žáci věděli, že za vychovatelem či učitelem mohou přijít s jakýmkoli problémem a že jejich důvěry nebude zneužito. Dále podotýká, že zvláště pokud takový osobní vztah chybí doma, chlapci jej hledají jinde. O to je pak důležitější, aby jej našli na správném místě.

Celková interpretace textu:

Výchovné problémy s žáky nastávaly zejména proto, že někteří z nich nechtěli respektovat režim dne na internátu. Po skončení vyučování se žáci vraceli na internát a tehdy docházelo k největšímu množství kázeňských přestupků. Část žáků odmítala respektovat vychovatele. Učitelé se dozvídali o těchto problémech v době mimo vyučování ráno, když se scházel pedagogický sbor. Během výuky, jak říká respondent, s žáky větší nesnáze nebyly.

Otec Jan vždy zachoval klid, vyslovoval do určité míry pochopení pro žáky: „Víte oni jsou z různých takových rodin, berte to tak nebo se to snažte pořád nějak zmírňovat.“ Vychovatelé, pokud to bylo možné, vyplňovali volný čas chlapců sportem. Učni například rádi hrávali fotbal. Respondent míní, že výchovné problémy mohly nastávat také z důvodu absence vyplnění volného času žáků. Zároveň ale podotýká, že na zaměstnání chlapců smysluplnou činností, respektive na vytvoření vhodných podmínek za tímto účelem financí mnoho nebylo. Učiliště se nacházelo v budově staré fary a před farou samozřejmě ani žádné hřiště nebylo. Později se žáci podíleli na opravách velké rozbořené tělocvičny a také byla zřízena pro žáky školy dílna. Vřesovice jsou malou obcí, kde samozřejmě není žádné kino nebo jiná možnost kam by se tehdy dalo s chlapci zajít. Respondent dodává, že vše se prakticky připravovalo až za provozu. Avšak navzdory těmto komplikacím i dalším okolnostem, jak uvádí respondent: „...přestože to byly velmi poškozené děti po výchovné stránce, nedošlo tam k nějakému takovému trestnému činu...“

Co se týká poněkud jiných hranic rozlišování, co je přijatelné chování a co již není, respondent s úsměvem vyprávěl příběh, který se mu na škole stal. Když ten den skončila výuka na učilišti, zůstal zde, protože autobus mu do Prostějova, odkud pocházel, jel až za hodinu a půl. Přišel za ním nějaký učeň (učitel věděl, že jeho problémem bývaly krádeže) a zeptal se učitele, proč je ještě ve škole. Ten mu nastínil situaci a chlapec na to: „Já bych vás odvezl.“ Učitel na to: „Dobře chlapče a ty máš svoje auto?“ Oba stáli u okna, kde byl výhled na zaparkovaná auta před učilištěm a hoch povídá: „Vyberte si.“ V této chvíli musel učitel žáka usměrnit. Dodává k tomu, že žák: „...chtěl udělat dobrý čin, ale na úkor lumpárny.“

Respondent míní, že v prostředí s chlapci, kteří byli také stejným způsobem poškozeni výchovnými vlivy, docházelo do jisté míry v chování učňů ke změnám k lepšímu. Zejména v době slavností

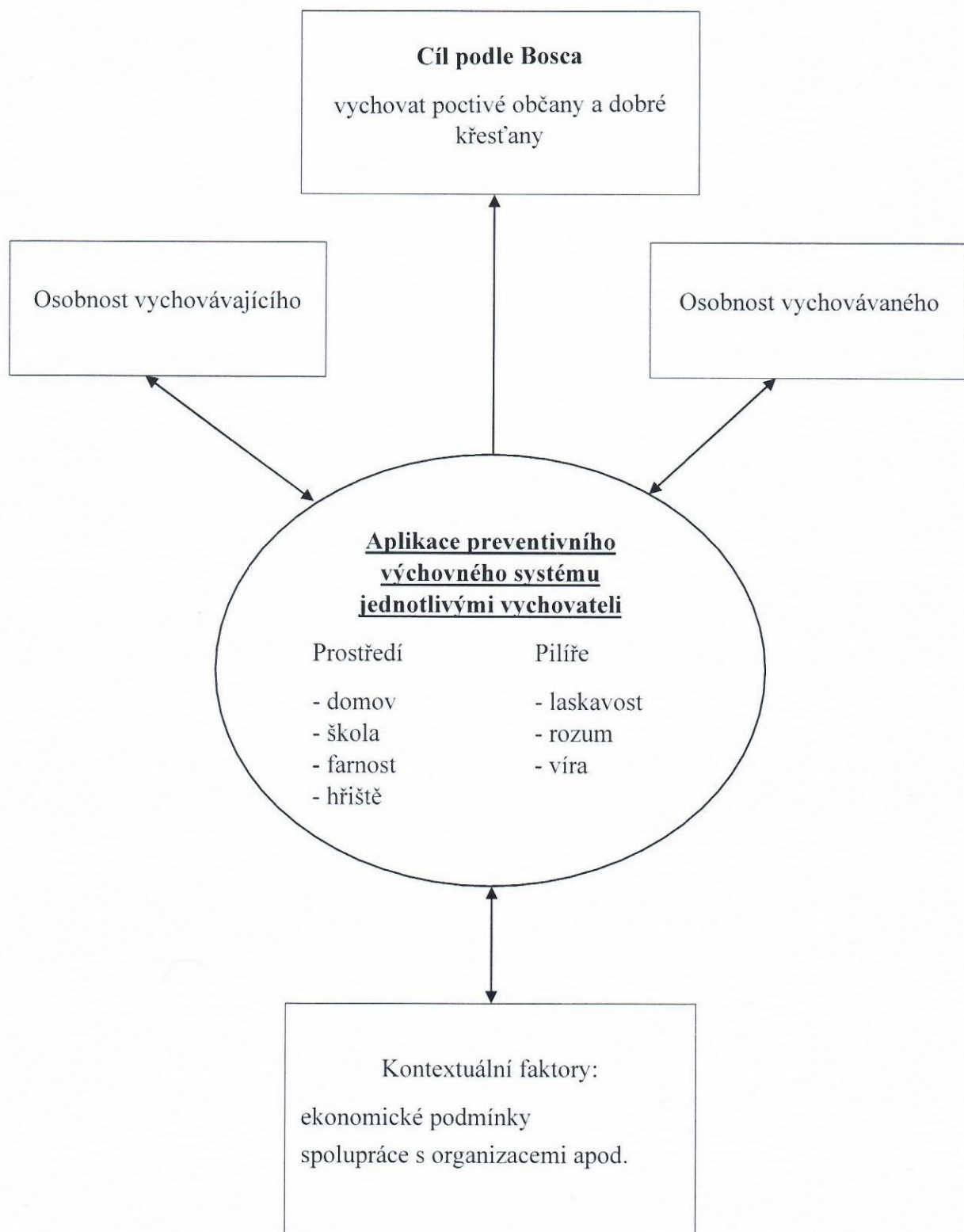
spojených s vánočními svátky. Respondent dodává, že jak znal chlapce, jejich dobré i špatné stránky, vždy otce Jana obdivoval v jeho úsilí. Jednou, když spolu jeli v autě povídá mu: „Důstojnosti, to jste si vzal ale tvrdý oříšek...“ Otec Jan mu tehdy odpověděl: „Kdo jiný se má o ty děti starat?“

Mnoho křesťanských vychovatelů jezdí raději na tábory, kde mají hodné děti a kde je výchovný úspěch pravděpodobnější. Najít a udržet však vychovatele, kteří by byli ochotní a schopní působit na děti problémové, je velmi nesnadné. Proto respondent oceňuje všechny vychovatele, kteří na internátě přes veškeré nesnáze vytrvali.

Respondent se dále zmiňuje o mistrech, kteří učně také vychovávali – nejen k práci, ale i ke kázní. Zároveň si uvědomuje, že jejich pozice vůči žákům byla usnadněná tím, že učně zapojovali do práce. Hoši, jak zmiňuje, pokud dostali nějaký úkol, dovedli tvrdě pracovat. Po stránce dodržování kázně žáků, bylo klíčové právě jejich zaměstnávání. Proto největší problémy s Dodržováním řádu byly v době mimo školní vyučování, respektive večer na internátě. Školní přípravě se žáci více či méně úspěšně bránili. Důsledkem toho pak vznikaly konflikty mezi nimi a vychovateli. Když učni byli zaměstnaní prací či učením se řemeslu, jak říká respondent, byla situace velmi dobrá. Zároveň si vzpomíná, že také v období volného času s nimi nebyly problémy například, když hrávali sportovní utkání v kopané proti mentálně postiženým chlapcům a mužům z Ústavu sociální péče v Nezamyslicích, a dokonce proti předpokladu respondenta se ke svým protihráčům chovali dobře. Za největší úspěchy na učilišti respondent považuje, že chlapci získali vzdělání a „...jednak se naučili trochu lidsky se chovat, jednak jedni k druhému a jednak k té společnosti.“ Z pozice učitele však hodnotí jako nepřiměřené učební osnovy. Zmiňuje se o tom, že učení z předkládaných středoškolských učebnic tyto slabé žáky sráželo, protože nebyli schopni porozumět látce, což podlamovalo jejich sebevědomí a důsledkem toho ztráceli motivaci k učení. Zdůrazňuje, že osnovy pro tyto žáky by měly být přiměřené jejich schopnostem a možnostem uplatnění v oboru.

Respondent vidí jako klíčový prvek výchovy takový osobní vztah s vychovávaným, kdy dotyčný chlapec z tohoto vztahu pozná, že vychovatel či učitel mu chce pomoci a záleží mu na něm. Velké množství těchto učňů takový blízký vztah nezažilo ani s rodiči, či jinými vychovateli. Stěžejní ve vztahu je důvěra. Podstatu vidí v tom, aby žáci věděli, že za vychovatelem či učitelem mohou přijít s jakýmkoli problémem a že jejich důvěry nebude zneužito. Zejména pokud takový osobní vztah chybí doma, chlapci jej hledají jinde. O to je pak důležitější, aby jej našli na správném místě.

Obrázek 1 Aplikace preventivního výchovného systému

4.6 Problém a rizika výzkumu

Vzhledem k tomu, že jsme se chtěli v praktické části práce věnovat aplikaci preventivního výchovného systému Dona Bosca v salesiánských institucích, které nebyly žádným studentem pro účely výzkumného šetření vybrány (popřípadě minimem studentů), aby výzkum přinesl, pokud možno nové poznatky, zvolili jsme respondenty z internátu Střední odborné školy svatého Jana Bosca, který je vedený salesiány. Byl založen společně se školou poměrně nedávno, v roce 2018.

Druhým zařízením, odkud jsme vybrali své respondenty, bylo Odborné učiliště Don Bosco ve Vřesovicích, které bylo založeno roku 1991 postupně ukončilo svoji činnost ještě před rokem 2010. Byl velký problém získat informace o tomto učňovském středisku ve Vřesovicích, které postupně zaniklo po předčasné smrti jejího ředitele, salesiána pátera Jana Jiříčka, za kterého nebylo možné najít náhradu. Přestože všichni vychovatelé – salesiáni, kteří na škole pracovali, jsou již po smrti, vnímali jsme jako velice zajímavé a nosné, věnovat pozornost také tomuto zařízení, které v salesiánském duchu jako první v naší republice po Sametové revoluci začalo poskytovat vzdělání a domov chlapcům, kteří se nacházeli na samém okraji společnosti.

Základní problém výzkumného šetření vyšel najevo poměrně brzy, respektive po nalezení prvního pamětníka tehdejšího učňovského střediska, bratra zesnulého ředitele učiliště. Byl jím mistr odborné výchovy, který na učilišti pracoval po celou dobu existence. Žádný z vychovatelů – salesiánů již bohužel nežije a vychovatele, kteří v učňovském středisku vykonávali náhradní vojenskou službu nebylo možné dohledat. Nakonec se podařilo najít dva pedagogy, kteří na učilišti učili a částečně se účastnili také některých akcí organizovaných ve volném čase žáků a měli určité povědomí o fungování vřesovického internátu. Ačkoli se podařilo udělat rozhovor také s jedním bývalým učněm internátu, přál si zůstat v anonymitě a nebyl získán informovaný souhlas s využitím jeho vyprávění pro účely této práce.

Jsme si vědomi nedostatku získaných informací týkajících se aplikace preventivního výchovného systému v tomto středisku učňovské mládeže. Přesto se domníváme, že je pro tvorbu této závěrečné práce dobrou volbou. Spojitost se sociální pedagogikou je zde velice úzká. Učiliště Don Bosco s internátem za přibližně patnáct let své existence „vrátilo zpět do života a společnosti“ kolem tří set chlapců.

5 VÝSLEDKY VÝZKUMU

Komparací aplikace Preventivního výchovného systému z pohledu vychovatelů a pedagogů obou zařízení jsme zjistili tyto styčné body a tyto odlišnosti:

Budování vztahu mezi vychovávajícím a vychovávaným (podle preventivního výchovného systému Dona Bosca tzv. asistence s využitím složek: laskavosti, rozumnosti a víry)

Výsledky výzkumného šetření ukázaly, že v internátě Střední odborné školy svatého Jana Bosca v Kroměříži, právě tak, jako ve Středisku učňovské mládeže ve Vřesovicích kladli důraz na vytváření laskavého vztahu naplněného důvěrou mezi žákem a vychovatelem či žákem a pedagogem.

Vychovatelé z internátu Střední odborné školy svatého Jana Bosca v Kroměříži

Respondent č. 1 sděluje, že na internátě má vždy jeden vychovatel během dne službu a další jsou k dispozici v kroužcích. Pokud někdo ten den právě nevede žádný kroužek a nemá službu, je zde plně přítomný pro žáky. (kategorie: Stálá přítomnost vychovatele) Dále říká o naplňování preventivního výchovného systému v podobě asistence na úrovni laskavosti: „...je to autentická výchovná láska... taková láska, kdy mladý člověk cítí, že ho máme rádi, že ho bereme vážně... Toho dosahujeme tím, že máme rádi ty věci, které mají rádi mladí. A to znamená, že s nimi jdeme sportovat, že s nimi jdeme ve volném čase, že se zajímáme, co poslouchají za muziku a tak dál.“ (kategorie: Laskavost)

Respondent č. 3 o asistenci sděluje, že je hlavní metodou preventivního výchovného systému a je přítomností vychovatele a jeho vztahem s žáky. (kategorie: Preventivní výchovný systém) Metodu asistence naplňovanou na úrovni rozumnosti vychovatel vidí takto: „...přítomnost není, že su pouze s něma, ale konkrétně, jak o nich přemýšlím, co si myslím a mám vyzorované, eventuálně probrané, co by potřebovali, tak snad je tak jako motivovat, stimulovat k přemýšlení.“ (kategorie: Rozum) Dále uvádí: „...dbám na to, abychom měli možnost sebe navzájem si vážit...já tu vzájemnou úctu buduju na našem intru na tom základě, že se jim snažím dodávat sebevědomí.“ Vychovatel vnímá u většiny žáků snížené sebevědomí pramenící z dnešního všeobecného názoru, že kdo jde po základní škole do učebního oboru, je považován za „outsidera“. Tímto způsobem se snaží respondent, jak říká: „naplňovat výchovný systém v rovině laskavosti.“ (kategorie: Laskavost)

Respondent č. 1 upozorňuje na určitá úskalí, která v této oblasti mohou vzniknout a proto je nutné opírat se o všechny pilíře preventivního výchovného systému – dalším opěrným bodem kromě laskavosti je též rozumnost: „...rozum říká také, že nesmíme toho mladého člověka poutat na svoji osobu...rozum nám říká, ano, dívej veď ho, buď s ním, ale nesmíš ho udělat závislým na sobě, nesmíš zneužít té jeho důvěry...“ Vychovatel vnímá, že přílišná připoutanost vychovávaného se může stát

velkým problémem a právě dospívající, kteří řeší nějaké potíže a cítí se „nedomilovaní“, jak uvádí, jsou k přílišné závislosti náchylnější. (kategorie: Rozumnost vychovatele) Zároveň uvádí, že je nutný také respekt vychovatele ke svobodné vůli žáka: „Nechceme dítě nikam zatlačit, ale získat je pro spolupráci...“ (kategorie Rozhodnutí ke spolupráci) Výchova dospívajícího by měla přejít v jeho sebevýchovu. Respondent se vyjadřuje o dané problematice dále takto: „...rozum střeží laskavost, aby laskavost nebyla někdy až chorobná, aby se nestala manipulací, nějakým chorobným vztahem...“ (kategorie: Rozumná laskavost)

O aplikaci výchovného systému na úrovni náboženské vypovídá již fakt, že den na internátě v Kroměříži začínají i ukončují vychovatelé s žáky v malé kapli, která je umístěna přímo na jejich patře. Respondent č. 1 říká: „... prvek víry nebo smyslu života v preventivním systému neznámá, že ta víra je jen nějaká taková duchovní atmosféra...duchovní dimenze klade požadavky – nároky...víra mi pomáhá v tom, že se dokáži obětovat a vidím v tom smysl...“ (kategorie: Smysl života a ochota obětovat se) Vychovatel dále sděluje, že mívá jako školní kaplan pro učně hodiny etiky, kdy žákům naposledy vysvětloval, že víra je důvěra, když člověk věří, má v někoho důvěru. A ten druhý mu potvrdí, že je dobře, že je na světě. Toto prožívá člověk, (pokud je vše v pořádku) v rodině a je to něco, co sám sobě nemůže dát. Jak míní vychovatel, každý potřebuje dostávat v životě pozitivní zprávu o svém bytí a měl by ji umět dávat i ostatním. Dále respondent říká: „...není to žádná velká filozofie... Bůh je ve trojici, že to není náhoda, že to jsou vztahy. Takže my potřebujeme toho druhého...víra...není něco starého, něco, co vykopáváme...víra je něco, co je v každém člověku a my jsme rádi, že to tady tak můžeme říkat.“ (Kategorie: Potřeba člověka vytvářet společenství)

Pedagogové z bývalého Střediska učňovské mládeže Don Bosco ve Vřesovicích

Respondent č. 4 vidí asistenci podle Bosca prostě. Jak říká: „Být s těma chlapcama a neošidit je.“ Dále považuje za důležité „podržet je“ v tu správnou chvíli a tento přístup, jak věří, se pedagogům a vychovatelům v dobrém vrátí. (kategorie: Jak vychovávat)

Od respondenta č. 5 se dozvídáme více o již vzniklém vztahu důvěry mezi učitelem a žákem a o výchovném působení ve specifických individuálních rozhovorech s žáky s problémy. Respondent č. 5 sděluje: „Měl ke mně i důvěru chlapec, který přišel z kriminálu, zavraždil nějakou paní, asi ji něčím udusil...“ Poté, co se jej učitel zeptal, zda nemá špatné svědomí, když udělal něco tak zlého, žák mu odpověděl: „Trošku mám a trošku nemám, ona mně ta paní taky ubližovala...No v kriminálu by mě nepřevychovali, tam jsem nic dobrého neviděl...“ Učitel se na něj snažil působit takto: „Ale víš, zavinil sis to všechno sám tady ten svůj život...Musíš si uvědomit, že to nebyla vina jen těch všech kolem tebe, ale především taky tvoje vina...“ Pedagog však v rozhovoru žáka také povzbudil, že

pokud se bude učit, školu zdárně ukončí a že z něj může být řádný člověk. (kategorie: Učitel vychovává bývalého vězně) Jindy přišel za pedagogem žák, který bojoval se závislostí na drogách. Jak říká učitel: „...měl ke mně takovou důvěru, že šel za mnou v době, kdy už mu bylo úzko...“ Učitel si na něj našel čas, a především ho vyslechl. Poté jej nasměroval k lékařům: „No, když se toho chceš zbavit, musíš se jít léčit...určitě ti lékaři ti pomohou, když se toho budeš chtít zbavit...“ Upozornil žáka, že však vše záleží na něm, zda se opravdu chce závislosti zbavit.“ (kategorie: Narkomanova důvěra k učiteli)

Respondent č. 6 vidí vztah mezi vychovávajícím a vychovávaným jako velice zásadní, důležitá se mu jeví také zejména důvěra žáka k učiteli, jeho vědomí, že se může pedagogovi svěřit opravdu s čímkoli, aniž by učitel těchto informací zneužil. Respondent o takovém vztahu říká: „...jakmile toto nemají doma, tak to hledají jinde...“ Zde je podstatné, aby právě učitel či vychovatel byl učni k individuálnímu důvěrnému rozhovoru k dispozici. (kategorie: Osobní kontakt)

Aplikace jednotlivých složek významných při uplatňování preventivního výchovného systému podle Dona Bosca: domov, škola, kostel, hřiště

Přestože jedno zařízení se nachází v téměř třicetitisícovém městě a druhé bylo založeno v malé obci s necelými šesti sty obyvateli, pokud se jedná o možnosti trávení volného času žáků, výsledky výzkumného šetření ukázaly, že v obou zařízeních se zpočátku potýkali například s chybějícími prostory pro skupinové sportovní aktivity žáků.

Vychovatelé z internátu Střední odborné školy svatého Jana Bosca v Kroměříži

Respondent č. 1 z kroměřížského internátu sděluje: „...tady bezprostředně není to hřiště, donedávna jsme neměli ani ten přístup do tělocvičny...“ Situace se však změnila počínaje druhým rokem existence školy. Dnes již mají žáci přístup do místní školní tělocvičny, kterou také pravidelně využívají. Venku před internátem je však parkoviště a prostor pro hřiště zde chybí. (kategorie: Omezené možnosti) Respondent dále zmiňuje, že učni mají možnost se účastnit dle vlastního výběru některého z široké palety kroužků. Uvádí: „Tak v pondělí máme kroužek myslivosti, včelařství, vodáctví, modelář a kytara, v úterý je kroužek horostěna, cyklistika, deskové hry, malá kopaná, formační kroužky Cesta zralosti a večer kroužek spojený s modlitbou, ve středu je kroužek filatelie, stolní tenis, posilovna, filmový večer, ve čtvrtek kutil, vaření, sportovní večer a úvod do nedělního čtení (kategorie: Kroužky)

Respondent č. 2 hovoří o tom, že na internátě je pro žáky připraven pravidelný program na jednotlivé dny: pondělí – procházky a hry, úterý – formační večery, středa – promítání filmu a diskuse o něm, ve čtvrtek je v plánu tělocvična, poté posilovna. Respondent se dále zmiňuje o tom, že návštěvy

kulturních akcí a jiných společenských aktivit s žáky z internátu jsou poměrně omezené: „...třeba letní trhy, tak s nimi jdeme na letní trhy, akorát je smůla tady v tom Kroměříži, že tady prostě v devatenáct hodin je mrtvo. Ty trhy končí v devatenáct hodin...Tady není kde jít. Ty kavárny, co jsou, nebo ty čajovny, tam se zase nevlezeme, protože je nás hodně...“ Vychovatelé tedy pro žáky pořádají různé procházky městem, respondent sděluje: „...no tak chodíme, máme různé vycházky, různé trasy nebo hry...když je škaredě, tak děláme nějaký ten miniturnaj v šípkách nebo halmě...“ (kategorie: Pravidelné volnočasové aktivity)

Respondent č. 3 sděluje, že jestliže internát je umístěný v pronajaté budově, má to sice své výhody – po finanční stránce by nebylo možné zvládnout mít budovu v osobním vlastnictví, ale má to také své nevýhody, že je do jisté míry nutné se přizpůsobit stávajícímu, již dříve zavedenému systému. Uvádí, že by rád například zesílil kulturu stravování, ale není to možné. Dále sděluje: „...preventivní systém to jsou tři nožky: rozum, náboženství, laskavost...to prostředí...tam máme tu čtveřici: škola, farnost, domov, hřiště. A to není, že by mi absentovalo hřiště, spíš přestávka jako, ale v tomto, v té formě jako tak kulháme tím, že jsme tu v nájmu...“ (kategorie: Záporně ovlivňující okolnosti)

Pedagogové z bývalého Střediska učňovské mládeže Don Bosco ve Vřesovicích

Jak sděluje respondent č. 4, také ve Vřesovicích byla absence hřiště a tělocvičny zpočátku dost zásadním problémem. Ovšem zde byla situace podstatně složitější, z toho důvodu, že chyběly adekvátně upravené prostory nejen pro sportovní vyžití žáků, ale také 500 let stará historická budova, ve které se tehdy mělo učit, byla v nevyhovujícím stavu. (kategorie: Starobylá budova) Situaci, jak říká respondent, vyřešili zpočátku tím způsobem, že do farní zahrady zakoupili stavební domek a starosta obce zapůjčil budovu staré školy a zde pak probíhalo vyučování. Bratr ředitele učiliště vypracoval projekt na rekonstrukci historické budovy a podařilo se mu sehnat sponzory v zahraničí. (kategorie: Učební provizorium) Holandská nadace, bez které by bylo těžké rekonstrukci zrealizovat, přispěla postupně osmi miliony korun. Jak říká respondent, přes tuto dotaci se však musely ještě jiným způsobem sehnat další finanční prostředky, aby rekonstrukce staré fary, která se později stala učňovským střediskem, mohla dospět ke zdárnému konci. (kategorie: Otevřené srdce ředitele nadace)

Respondent č. 6 sděluje: „Zezačátku...ta škola byla jenom školou, byla to fara jenom stará a potom se ta aktivita měla projevovat nějak před školou, to byl nesmysl, tam hřiště nebylo...Takže teprve potom, to byla velká tělocvična rozbořená, to ti kluci opravili, potom se to mohlo dělat v té tělocvičně...“ Pedagog dále konstatuje, že práce vychovatelů byla problematická, z toho důvodu, že po této stránce nebylo ještě středisko na chod zcela připravené, ale vše se doladřovalo až za provozu. Přes tyto nesnáze, jak hodnotí, se vše zvládlo. (kategorie: Zmírňování výchovných problémů)

Výchovné problémy s žáky a jejich řešení

Z výzkumného šetření vyplývá, že v obou zařízeních se potýkali s problémem nekázně žáků.

Vychovatelé z internátu Střední odborné školy svatého Jana Bosca v Kroměříži

Respondent č. 1 hovoří o nesnázích při výchově žáků na internátě a zdůrazňuje nutnost trpělivosti a vytrvalosti vychovatele, ve které mu, jako salesiánovi pomáhá víra: „Zde nám říká, buď trpělivý a vydrž...“ Sám si klade otázky, jak řešit situaci, když někteří žáci narušují atmosféru ve skupině, jak nastavit podmínky, zda se s žáky rozloučit či jak s nimi pracovat. (kategorie: Výchovné problémy)

Respondent dále říká: „... nejvíce zabíral takový místní postup, pohovor, kdy s nimi nejdříve promluvil ten vychovatel, který je měl na starosti a pak ten třídní učitel a ředitel...“ Jak dodává respondent, někteří žáci, u kterých se objevovaly největší problémy s kázní, se navzdory tomu po ukončení třetího ročníku rozhodli pokračovat ve studiu – nástavbě. Byli upozorněni na to, ať situaci vidí, jako pro ně takový nový začátek a že vedení počítá s tím, že se žáci směřující k maturitě, na práci na svém chování zaměří. (kategorie: Výchovné strategie)

Respondent č. 2, vzpomíná na protest žáků proti rannímu buzení vychovateli. Vychovatel sděluje: „... my jsme ten první rok zkoušeli, že to vezmeme jako podomácky. Že salesiánská komunita, tam má být taková ta rodinná výchova, jak je ten preventivní systém...tak jsme je vždycky budili...a pak tady byla taková menší jakoby...vzpouora...“ (kategorie: Ráno na internátě)

Žáci se postavili proti vychovatelům, proč by měli všichni společně vstávat, když ostatní na internátě to tak nemají. Učni naráželi v tomto ohledu na fakt, který komplikuje situaci – internát obývají také žáci jiných škol, kteří mají odlišný režim, učňům Střední odborné školy svatého Jana Bosca a vychovatelům – salesiánům patří jedno patro internátu. Přes snahy vychovatelů, kteří žákům vysvětlovali, že se tímto způsobem snaží co nejvíce přiblížit domácímu prostředí, rodinné atmosféře a jak formuloval respondent č. 2 „...dosáhnout lepších vztahů po té stránce lidské...“ Od tohoto postupu pro nesouhlas žáků nakonec upustili. Učňové se budí sami, ale ranní setkání v kapli, kde všichni zahajují den, probíhá bez problémů a protestů. (kategorie: Ráno na internátě)

Respondent č. 2 se dále zmiňuje o neupřímnosti a pokrytectví některých žáků. Jedná se o žáky, kteří byli přijati na školu právě první rok její existence. Mluví o tom, že to byli žáci z tak zvaně „dobrých rodin“. Pokud se něčeho špatného dopustili, rodiče stáli na jejich straně a nevěřili vychovatelům, že k narušení kázně došlo. Respondent říká: „...oni (žáci) se nechtěli ani o tom bavit, preventivní systém byl pro nás jakoby nepoužitelný...“ Tuto situaci však vychovatelé museli nějakým způsobem vyřešit: „No tak jsme začali od toho nejzákladnějšího – budovat vztahy, normální lidský vztahy. Někde to

šlo, někde to nešlo, tam jsme se s ním ale museli rozloučit...“ Vychovatel říká, že pokud je ve skupině člověk, který neustále skupinu rozbíjí, není jiná možnost. (kategorie: Problematičtí jedinci)

S problematikou šikany mezi žáky na kroměřížském internátě se nikdy potýkat nemuseli. Navzdory tomu, že první rok, kdy škola s internátem zahájila svoji činnost, žáci, kteří tehdy na školu nastoupili, patřili k těm nejméně spolupracujícím, se šikana neměla možnost vůbec objevit. Vychovatelé s žáky společně na patře bydlí, a tím pádem mají o učních neustálý přehled. Respondent č. 2 o této problematice říká: „...my jsme s nima pořád...to už poznáte, jak kdo jde, už ho identifikujete. Já podle chůze už slyším, kdo jde a podle otevírání dveří vím na který pokoj jde...“ Žáci jsou si vědomi, že zde nejsou anonymní, a tak ani ti, u kterých by šikanování spolužáků bylo za jiných okolností pro ně lákavé, si nic nedovolí. Ale, jak míní vychovatel, žáky, kteří na školu nastoupili druhý a třetí rok od jejího založení, jsou natolik bezproblémoví, že by se i bez kontroly žádných podobných nepatřičností nedopustili. (kategorie: Prevence šikany)

Pedagogové z bývalého Střediska učňovské mládeže Don Bosco ve Vřesovicích

Ve Středisku učňovské mládeže ve Vřesovicích se potýkali vychovatelé s narušováním řádu ze strany žáků, jak vyplývá z výzkumného šetření, také. Zde však byla situace složitější. Dílem tomu tak bylo z důvodu, že chlapci před přijetím na toto učiliště bojovali se závažnějšími problémy než jejich kolegové ze Střední odborné školy svatého Jana Bosca v Kroměříži. Někteří do vřesovického střediska přišli z výchovných a diagnostických ústavů, z léčebny ve Velké Bíteši (dnes dětská psychiatrická nemocnice – poznámka autorky) a SOS vesniček. Dále byla situace komplikovanější důsledkem toho, že zde byl na stejný počet vychovatelů vyšší počet žáků.

Respondent č. 4 říká: „...nejhorší a nejdelší byla ta vychovatelská služba, kdy od těch patnácti hodin ti kluci přišli na internát, a to bylo až do deseti hodin, až do večerky. To prostě muselo být samostudium, nějaký sportovní kroužek, ping-pong, prostě ti chlapci (vychovatelé) to měli hrozně těžké a museli tam být tři, aby tam těch třicet, čtyřicet kluků zvládli.“ (kategorie: Těžká práce vychovatelů) Respondent dále uvádí: „...problémy na internátě byly takové, že jsme je museli neustále hlídat, a hlavně v noci, protože nám na ubikaci v noci kouřili a bylo nebezpečí, že celá škola a internát v noci chytne...“ Respondent jako jedno z opatření, jak sdělil, zajistil cvičný výjezd hasičů ze záchranného sboru v Prostějově s výjezdem do Vřesovic. (kategorie: Naši kluci)

Situace, jak sděluje byla často problematická také co se týká plnění školní docházky u žáků. V tomto ohledu se zaměstnanci učiliště angažovali až do té míry, že z důvodu neomluvených absencí žáka na výuce jeli sami zjistit situaci do rodiny. Chlapci pocházeli, z rozvrácených rodin, kde například, jak sděluje respondent, matka pila a otec byl ve výkonu trestu odnětí svobody. Vzpomíná na jeden případ,

kdy chtěli zachránit žáka před vyloučením ze školy a jeli tehdy až k učňovi domů. Výchovné prostředí, ve kterém žák vyrůstal a jež mohli vidět, bylo více než žalostné. (kategorie: Záškolák)

Respondent č. 5 sděluje své zkušenosti učitele, co platilo při vyučování na nejvíce problémové žáky. Mluví o tom, že na žáky platila nejvíce autorita učitele. Jak říká: „Ten ji buď měl, anebo neměl. Pokud měl autoritu, tak bylo všechno v pořádku...někdy opravdu stačilo jen dobré slovo na ty kluky...někdy se s nimi muselo jednat i tvrdě...“ (kategorie: Autorita učitele)

Respondent č. 6 hovoří o problémech s žáky takto: „Vychovatelé měli problém především v tom, že nechtěli někteří žáci respektovat určitý režim toho dne po vyučování. Někteří byli zvyklí volně se chovat, jak byli zvyklí z domova nebo z těch ústavů... Vychovatelé se snažili zmírňovat problémy s uční tak, že v rámci možností vyplňovali jejich volný čas sportem a fotbalovými utkáními.“ (kategorie: Výchovné problémy s žáky) Učitel hovoří například o fotbalových utkáních s mentálně postiženými muži a chlapci z Nezamyslic, která pro žáky pořádali. Respondent byl sám překvapený, že problémoví chlapci se ke svým spoluhráčům chovali slušně. (kategorie: Zmírňování výchovných problémů)

Respondent č. 6 vzpomíná na ředitele učňovského střediska salesiána pátera Jiříčka, který se snažil přes veškeré problémy s žáky zachovat vždy klid a mít pro ně pochopení. Říkával: „Víte oni jsou z takových různých rodin, berte to tak nebo se to snažte pořád nějak zmírňovat...“ Respondent vidí základ pro udržení kázně žáků mimo vyučování v jejich neustálém zaměstnávání smysluplnými aktivitami, krom výše uvedeného sportu se zmiňuje také o dílně, která byla později pro učně ve středisku vytvořena. (kategorie: Zmírňování výchovných problémů)

Žáci pomáhají vychovatelům a učitelům udržet kázeň

Tento fakt uvádíme spíše pro zajímavost: V obou zařízeních docházelo k jevu, jak se tři respondenti vyjádřili, kdy někteří žáci přímo podporovali autoritu učitele či vychovatele při snaze udržet kázeň, ať již to bylo ve třídě při vyučování nebo při skupinových volnočasových aktivitách s vychovateli.

Respondent č. 2 působící v kroměřížském internátě hovoří o tom, že věkový rozdíl mezi uční je až sedm let. A právě někteří uční využívají tohoto věkového rozdílu, který sebou nese větší respekt od mladších žáků, aby své vychovatele podpořili ve snaze udržet pořádek. Stačí, aby rázně napomenuli své vyrušující spolužáky a jak říká vychovatel: „Okamžitě je klid“. (kategorie: Spolupráce s vychovateli)

Také ve vřesovickém středisku učňovské mládeže docházelo k podobnému jevu, jak vypráví o svém zážitku z hodiny, kdy na vřesovické škole začínal učit respondent č. 6. Při hodině matematiky žáci vyrušovali. Ve třídě byl jeden vysoký mohutný chlapec a ten se rozhodl pedagoga podpořit. Jak říká respondent: „...ten kluk se postavil a povídá: Tak dost, bude tady klid, já se chcu něčemu naučit! A v tu ránu, on byl teda chlap jak hora... a v tu ránu byl klid a mě proběhla v klidu hodina.“ (kategorie Pomoc učitelů) Podobnou zkušenost měl, jak sdělil, také respondent č. 5. (kategorie: Autorita učitele)

Směřování výchovného působení (podle Bosca: „Vychovat poctivé občany a dobré křesťany“)

V oblasti výchovné práce se jednotliví respondenti vyjádřili k tomu, na co, podle jejich zkušenosti je nutné se ve výchově mládeže zaměřit:

Vychovatelé z internátu Střední odborné školy svatého Jana Bosca v Kroměříži

Respondent č. 1 inspirován slovy Viktora Frankla říká: „Hodnotám nemůžeme učit, hodnoty musíme žít a nemůžeme dát smysl životu jiného člověka, co bychom mu mohli dát s sebou na cestu je daleko, spíš a pouze, jedině příklad. Příklad samého našeho bytí.“ (kategorie: Ovlivnění žáků vlastním příkladem) Respondent dále míní, že je nutné vytvořit žákům prostor k sebepoznání a objevení spirituální dimenze jejich života. Hledání odpovědí na otázky člověka: kdo jsem a kam směřuji je vlastní všem lidem, ne pouze věřícím. (kategorie: Spirituální dimenze života)

Respondent č. 2 míní, že při výchově žáků, je důležité v současné době zajímat se o to, jakým směrem ubírají svoji pozornost při surfování na internetových stránkách. Respondent si uvědomuje, jak málo jsou žáci ochotni sdílet s vychovatelskými autoritami své zájmy v tomto ohledu. Je však přesvědčený o tom, že pokud se to podaří, je možné, jak uvádí, udělat mnohé pro to, aby vychovávaným pomohl zaměřit jejich pozornost na internetu ke stránkám, které jsou pro jejich zdravý morální vývoj žádoucí. Respondent říká: „Tam se dá dělat spousta věcí. Říct mu: A podívej, toto si myslíš, že je správný? A ukázat mu, podívej, jsou i takový a takový možnosti, takový servery...zkus mi říct rozdíl, jestli ho vidíš...tam se děje pořád zlo a tady nějaká sranda nebo se děje dobro...A co bys radši to zlo nebo to dobro?“ (kategorie Rozumně s internetem)

Respondent č. 3 sděluje: „...u někoho bych byl naprosto spokojen, kdyby přijal hodnotu jako to, že je třeba chodit do práce, protože někdo to doma prostě nemá...aby odsud vyšel jako člověk, který přijal hodnotu práce jako vlastního seberozvoje, tvořivosti ...“ Vychovatel dále vidí jako podstatné, aby žáci nejen získali chuť do práce, ale naučili se u práce přemýšlet. Ne pouze o práci jako takové, ale přemýšlet v širších souvislostech. Aby se ve škole se učili s plným nasazením, byli tvořiví a

respektovali pravidla též ve volném čase, jak udává příklad: „...když hrajem kulečnick, tak ho hrajem podle pravidel.“ (kategorie: Směrování výchovného úsilí)

Pedagogové z bývalého Střediska učňovské mládeže Don Bosco ve Vřesovicích

Respondent č. 4 vidí zejména důležitost podpůrného vztahu mezi vychovatelem a vychovávaným. Hovoří o tom, že si společně s ostatními pedagogy v učňovském středisku byli vědomi toho, že věk dospívání má svá specifika a že to, jak budou výchovně působit na žáky má pro jejich budoucí život zásadní vliv. Mnohé se dá také v tomto ohledu také pokazit. Dále říká: „...a naopak, když toho chlapce v tomto speciálním věku od čtrnácti do osmnácti let, jak říkával kolega otec Jan, když my ho podržíme, tak se nám to vrátí...“ (kategorie: Jak vychovávat)

Respondent č. 5 považuje za to nejdůležitější, na co by se měli vychovávající zaměřit, jak říká: „...aby děvka měla pořád nějakou činnost. Ovšem ta činnost byla také nějak organizovaná, kontrolovaná, aby tam u nich někdo byl...pokud mají organizovanou činnost, která je baví, pak je to všechno v pořádku.“ (kategorie: Zaměstnání žáků)

Respondent č. 6 říká: „...zaměřit by se (vychovatelé) měli na ten osobní kontakt, aby ty děti chápaly, že někdo jim chce pomoc, že někdo k nim má bližší vztah, než ony ho zažily. Ony ho třeba nezažily ani u svých rodičů, ani u předchozích vychovatelů.“ Respondent zde naráží na skutečnost, že do učiliště byli přijímáni žáci z SOS vesniček, nápravných a diagnostických ústavů atp. Dále zdůrazňuje, jak důležitá je zde důvěra žáka: „Ten kontakt, aby vám začali důvěřovat...“ Volný čas žáků vidí pedagog jako prostor k budování vztahu důvěry mezi dospívajícím a vychovávajícím. Jen tehdy bude žák moci být otevřený v rozhovoru, bude-li věřit, že vychovateli se může svěřit s čímkoli, aniž by těchto informací zneužil. (kategorie: Osobní kontakt)

Výsledky a úspěchy výchovné práce

Vychovatelé z internátu Střední odborné školy svatého Jana Bosca v Kroměříži

Za úspěch na internátě lze považovat fakt, že, někteří žáci školy, přestože mají trvalé bydliště v blízkém okolí, se sami rozhodli, jak říká respondent č. 1: „... že chtějí být u nás přes týden na internátě, aby jejich život byl bohatší...“ Jiní vnímají, že prostředí zde je lepší, než mají sami doma, a tak jsou rádi, že mohou být v kolektivu na internátě. (kategorie: Vytvoření domova) Dále respondent uvádí, že ze tří žáků, kteří nastoupili na školu první rok její existence a byli ubytovaní na internátě pokračují všichni v nástavbovém studiu. Pokud by žáci nebyli ve studiu úspěšní, pokračovací nástavbové studium by na škole nebylo zrealizováno. (kategorie: Nástavbové studium)

Dobré výsledky žáků ve škole jsou také mimo jiné potvrzením kvalitně odvedené práce vychovatelů na internátě. Ti jednak podporují spolupráci mezi uční navzájem zejména v jednotlivých ročnících (žáci se společně v čase mimo vyučování učí) a jednak, jak popisuje respondent č. 2 žákům vštěpují, že: „...ten věk, který tady mají, je přesně na to, aby na sobě začali pracovat...“. Respondent dále sděluje: „My máme do té školy přístup on-line, takže vidíme známky, máme kontakt s učitelama, víme, kdy budou žáci psát písemku...“ Vychovatelé chodí po jednotlivých pokojích a nabízejí žákům při učení svoji pomoc. (kategorie: Vzájemná spolupráce)

Respondent č. 2 vidí největší úspěch v tom, když se podaří vytvořit opravdový vztah důvěry mezi žákem a vychovatelem: „Takže to opravdu považuju za to nejlepší, když ten kluk sem prostě přijde a řekne: Pane vychovateli, já jsem v té škole zažil třeba toto a toto. Nebo: Doma mám takový a takový problém a chce s něčím pomoci.“ Ze své zkušenosti vychovatel ví, že důvěra se velice těžce buduje a musí se chránit. Když se však toto podaří, vnímá, že jsou takové chvíle, jak říká: „pohlazením, že ta práce má opravdu nějaké výsledky.“ (kategorie: Důvěra k vychovateli)

Respondent č. 3 sděluje: „...považuju za úspěch, že tady vládne dobrá atmosféra, že kluci za té covidové krize to dávají najevo, když přijedou, že jsou tady rádi.“ (kategorie: Úskalí a úspěchy v internátu) Respondent vnímá, že tři roky, které na internátě chlapci stráví, že jim to, jak říká: „...pomůže i do osobního života, jako v partnerství, rodičovství...“ Dále věří, že pak nebudou: „...pasivními občany nebo pasivními farníky ve svých farnostech.“ (kategorie: Potenciál žáků)

Pedagogové z bývalého Střediska učňovské mládeže Don Bosco ve Vřesovicích

Pedagogové vidí největší úspěchy Střediska učňovské mládeže ve Vřesovicích v tom, že se zde v době existence školy podařilo vzdělat a vychovat kolem tří set hochů, kteří se nacházeli na samém okraji společnosti. Přes veškeré problémy, které ve středisku učňovské mládeže byly, jak o tom hovoří respondent č. 4, v den, kdy do střediska učňovské mládeže přišlo pět školních inspektorů na tak malou školu a celý týden kontrolovali poměry na škole, šetření nakonec dopadlo dobře. Respondent říká: „...dvaceti, padesáti stránková zpráva té inspekce a oni tam napsali, že, a to zesílili, že chlapci se vyjádřili, že kdyby nebylo Vřesovic, neví, kde by byli.“ (kategorie: Ocenění)

Respondent dále uvádí příklady dvou chlapců, kteří byli v době přijetí na učiliště v podmínce, a nakonec nejen že školu úspěšně dokončili, ale pokračovali také v dalším studiu a úspěšně složili maturitní zkoušku. (kategorie: Přijímání žáci) Respondent vzpomíná také na okamžiky, kdy viděli s ostatními pedagogy ten velký posun, který nastal, kdy ze skromně oděného hochu bez sebevědomí, který do učňovského střediska přišel, po třech letech byl zcela jiný člověk. Dostavil se ke zkouškám

v obleku a kravatě a získal výuční list. Jak říká respondent: „...měl výuční list a jak si toho vážil, že něčím je...když na devítiletce byl absolutní outsider.“ (kategorie: Změny k lepšímu)

Respondent č. 5 sděluje, že někteří učni například pokračovali ještě na další střední škole či si udělali maturitu, jiní jsou dnes úspěšní v oboru. Jako příklad hovoří o jednom absolventovi: „Dnes už je tak šikovné, že si postaví barák a všecko sám...To je většina těch kluků už ženatejch, většina už má rodiny a co slyším, tak to všecko v těch rodinách klope, jsou tam spokojení.“ (kategorie: Absolventi učiliště)

Respondent č. 5 dále v souvislosti s viditelnými výsledky výchovné činnosti ve středisku učňovské mládeže vzpomíná na okamžiky ve dnech před Vánočními svátky. Tehdy organizovali pro chlapce vždy společnou oslavu. Žáci pomáhali kuchařce připravovat večeři, nazdobit stůl a pak se sesedli, všech asi 45 žáků u jednoho stolu, jedli, zpívaly se koledy a vládla krásná vánoční atmosféra. Respondent zmiňuje, že jeden žák za učitelem přišel a říká: „Pane učiteli, v životě jsem nezažil tak krásný Vánoce, jak nám chystáte vy tady...Toto bude pro mne zážitek na celý život.“ (kategorie: Slavnostní čtvrtky)

Za největší úspěch vřesovického učňovského střediska respondent č. 5 považuje, že se zde hodně žáků vyučilo řemeslu, přestože jinde na škole by tuto šanci nedostalo a jak říká: „...všichni se podíleli na tom, aby ti chlapci jednak něčím byli, něčím se vyučili a pak především, aby z nich byli řádní lidé, řádní občané...“ Své vyprávění pak ukončuje učitel slovy: „A věřím, že hodně těm lidem jsme vlastně pomohli do života a zachránili je před tím, co by je třeba čekalo.“ (kategorie: Společné úsilí vychovávajících)

Respondent č. 6 vidí největší úspěch učňovského střediska, jak říká, v tom: „...že ty děti se jednak víc vzdělaly, než byly a jednak se naučily trochu lidsky se chovat. Jednak jeden k druhému, jednak k té společnosti.“ (kategorie: Úspěchy na internátu a potřeba změn) Dále uvádí: „...v tom prostředí s těmi chlapci, kteří byli stejně tou výchovou předchozí poškození, tak nakonec se to tam trochu srovnávalo...“ Respondent vzpomíná na slavnosti kolem vánočních svátků, kdy byla změna v chování chlapců nejvíce viditelná. S údivem sledoval, říká: „Kde ti lumpové jsou, oni tam k sobě skutečně byli milí...“ (kategorie: Těžká práce vychovatelů)

5.1 Diskuse

Z výzkumného šetření vyplývá, že jednotliví respondenti akcentují při uplatňování Preventivního výchovného systému Dona Bosca jiné aspekty. Do jisté míry to souvisí s jejich předcházejícími

zkušenostmi a vnímáním světa a také s jejich kreativitou. Každý z respondentů se snaží navzdory limitům, které často vycházejí z omezených možností prostředí či v některých případech také například z neochoty žáků ke spolupráci, aplikovat preventivní výchovný systém podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, respektive v jeho co největší možné šíři.

Vychovatelé zde uplatňují všechny své za léta nasbírané zkušenosti i znalosti, získávají další a v některých situacích využívají své schopnosti improvizace.

Základní výbavou každého vychovávajícího však samozřejmě musí být v první řadě kladný vztah k vychovávanému a touha toto povolání vykonávat. Jedině tehdy může být tato činnost úspěšná. Don Bosco to krásně vyjádřil ve svém dopise z Říma: „Aby byli chlapi nejen milováni, ale aby také sami chápali, že jsou milováni... Aby z toho, že milujeme věci, které se jim líbí a že se účastníme jejich dětských zálib poznali, že je milujeme i tehdy, když od nich vyžadujeme kázeň, studium, odříkání, které se jim přirozeně líbí méně. A aby se to naučili konat rádi“ (Stanovy a pravidla Společnosti svatého Františka Saleského, 2016, s. 239-240).

Otevírá se zde volné pole působnosti pro výzkumná šetření dalších zájemců o tuto problematiku. Je možné, jak se již zmínil jeden z respondentů kroměřížského domova mládeže, zkoumat, jaké jsou názory na osobnostní růst žáků po několika letech pobytu na internátě z pohledu jejich rodičů. Mohlo by být také zajímavé zjišťovat, co preventivní výchovný systém dal učňům z jejich zorného úhlu. Bylo by možné zabývat se otázkou, zda a se liší míra účinnosti tohoto systému v souvislosti s různými typy žáků například se slabším školním prospěchem, s problémy s agresivitou, se závislostmi, s žáky, kteří mají ve své historii fyzické či psychické násilí ze strany pečující osoby atd.

Bosco a Nanni napsali: „Výchovné úmysly ztrácejí svou sílu, pokud k jejich praktickému uskutečnění scházejí strukturální, hmotné, procedurální a osobní podmínky“ (Bosco, Nanni, 2006, s. 219).

Toto je moudrá myšlenka. Z výzkumného šetření vyplývá, že začátky obou institucí byly složité. Je zde však patrný nejen vývoj v čase u jednotlivých zařízení, ale je možné vidět také rozvoj, růst a zdokonalování v průběhu řádky let. Vždyť od založení církevního učiliště ve Vřesovicích uplynulo necelých třicet let. Obě zařízení, která jsme si vybrali pro naše výzkumné šetření přispěla svojí částí k budování a rozvoji celého salesiánského díla. Vřesovické středisko učňovské mládeže, tím, že navázalo na historické kořeny činnosti Dona Bosca v péči o děti a mládež, nacházející se na samém okraji společnosti a stalo se tak zároveň prvním církevním učňovským střediskem v Čechách a na Moravě. Bylo založeno s hlubokou vírou v Boha a s důvěrou v sílu boscova preventivního výchovného systému. Jak Bosco napsal: „Ať už má žák při svém přijetí jakýkoli charakter, povahu a mravní úroveň, rodiče mohou být klidní, jejich syn nebude horší a může se považovat za jisté, že se

vždy alespoň částečně polepší...“ (Stanovy a pravidla Společnosti svatého Františka Saleského, 2016, s. 233–234).

Za dob existence tohoto učiliště si zde žáci mohli kurzem se závěrečnou zkouškou nejprve dokončit ZŠ, přestože povinnou školní docházku již měli ukončenou a poté si doplnit vzdělání vyučením v oboru. Dostávali zde „druhou šanci“ ať již byli přijati z diagnostického ústavu, výchovného ústavu či z psychiatrické nemocnice. Našli zde také svůj nový domov. Za léta fungování tohoto střediska zde úspěšně ukončilo školu kolem tří set žáků.

Založení Středního odborného učiliště svatého Jana Bosca v Kroměříži lze vnímat do určité míry jako pokračovatele vřesovického střediska učňovské mládeže. Také zde se vychovává v salesiánském duchu. Složení žáků je sice trochu odlišné, ale také zde bojují o své uplatnění nejen v oblasti školních výsledků a odborné praxe žáci, kteří na základní škole po stránce zvládnutí učiva nepatřili právě k premiantům, ať již to bylo způsobené jakýmkoli důvody. Co je zde nutno zejména ocenit, je bohatý program volnočasových aktivit pro žáky a široká paleta zájmových kroužků. Vzhledem k podle našeho mínění vyrovnanému počtu vychovatelů v poměru k žákům a větší přehlednosti situace v domově mládeže (žáci zde jsou ubytováni na jednom patře s vychovateli), je zde možné uplatnit tzv. asistenci vychovatelů mezi žáky, která je základní metodou systému.

Don Bosco napsal: „Když se náhodou dostanou do ústavu hoši se zlými návyky, nemohou ohrozit své kamarády. Ani dobří hoši se nemohou stát obětí jejich zlého vlivu, protože k tomu nenajdou čas, místo, ani příležitost, neboť asistent, jehož přítomnost předpokládáme, by tomu hned zabránil“ (Stanovy a pravidla Společnosti svatého Františka Saleského, 2016, s. 234).

Dva vychovatelé působící dnes na internátě v Kroměříži mají svůj podíl na tom, že ve školícím středisku – Domě Ignáce Stuchlého ve Fryštáku byl vytvořen projekt Orientační dny – rozvoj hodnotové orientace žáků pro udržitelný rozvoj, kterým procházejí také žáci na Střední odborné škole svatého Jana Bosca. Publikace, která byla vydána a sepsána vychovateli – salesiány z Kroměřížského internátu ve spolupráci s asistentkou projektu, obsahuje velké množství metodických materiálů, které je možné využít nejen při kurzech Orientačních dnů, a také ve školách průřezovým zapojením do vzdělávacích programů (Bezděk, Kopřiva, Moravcová, 2012, s. 11-13). Domníváme se, že tyto podněty pro práci s dospívajícími lze uplatnit prakticky všude, kde výchovná práce s mladými lidmi může probíhat.

Jedna kapitola v knize je věnována právě Preventivnímu výchovnému systému. Autoři si v ní pokládají otázku, jak škola připravuje na život a jak rozvíjí klíčové kompetence žáků. Jak míní, cílem je nejen to, aby žáci získali vzdělání, ale stali se z nich spolehliví a odpovědní lidé. Autoři jsou

přesvědčení o tom, že učitel nebo vychovatel může vést žáka k zodpovědnému životnímu postoji právě využíváním preventivního systému při výchově žáků a to: Výchovným vztahem opírajícím se o pilíře: rozumu, laskavosti a náboženství. Z psychologického hlediska lze tyto opěrné body nazvat emoční nasyceností, stimulací a stabilní strukturovaností (Bezděk, Kopřiva, Moravcová, 2012, s. 17). Při realizaci projektu Orientační dny, jak sdělil při rozhovoru jeden z respondentů a zároveň také spoluautor knihy, se všichni zúčastnění shodli, že preventivní výchovný systém patří do každé školy, a ne pouze do škol církevních.

5.2 Doporučení pro praxi

V praktické části práce jsme získali data, která nám budou vodítkem ke stanovení doporučení pro praxi. Preventivní výchovný systém Dona Bosca byl a je stále využíván nejen v salesiánských institucích, jakými jsou střediska mládeže se svými oratořemi a kluby, ale také na vybraných školách a v domovech mládeže.

Naše doporučení týkající se rozšiřování kompetencí vychovatelů:

1. Domníváme se, že pro práci vychovatelů je velice užitečné vzájemné předávání si zkušeností, a proto doporučujeme pořádání tzv. kulatých stolů. Zde si mohou vychovatelé z různých salesiánských institucí vzájemně vyměňovat postřehy ze své praxe a čerpat nové podněty od druhých. Na tato setkání je možné vždy pozvat některého z odborníků na danou problematiku (psychology, lékaře, speciální pedagogy, metodiky prevence, kurátory pro děti a mládež, výchovné poradce apod.).
2. Dovolujeme si rovněž přidat doporučení o prospěšnosti organizování přednášek s již výše uvedenými odborníky, zaměřených na témata související s obtížnými situacemi, vznikajícími při výchovné činnosti. Na konci každé přednášky by měl být prostor pro dotazy všech zúčastněných.
3. Zároveň ještě připojujeme další doporučení, ohledně možného zvážení absolvování sebezkušenostního psychoterapeutického výcviku vychovatelů v některém z psychoterapeutických směrů, například v Přístupu zaměřeném na člověka, kterého je možné účastnit se pod Diakonickou akademií a je určen také pro duchovní. Tento přístup staví na empatii, kongruenci (opravdovosti) a akceptaci, což prakticky znamená složku laskavosti v preventivním systému. Účastníci výcviku zde pracují na svém osobnostním rozvoji a učí se empatickému nehodnotícímu postoji k druhým. Schopnost aktivního naslouchání je

bezesporu důležitým nástrojem pro práci s mladými lidmi, kteří za vychovatelem přicházejí řešit své problémy.

4. Další podobné doporučení, jak vychovatelé mohou v rámci speciálního výcviku KPV (Komplexní výcvik prevence) načerpat nové zkušenosti pro praxi a na vlastní kůži si vyzkoušet „cvičně“: varianty zásahu při třídní revoltě, práci s agresí třídy vůči pedagogům a další. Účastník se učí porozumět psychodynamice skupinového dění. Jedná se o humanisticky orientovaný, sebezkušenostní výcvik ve vedení tříd a skupin osobnostního rozvoje. Je akreditovaný MŠMT. Domníváme se, že absolvování tohoto výcviku by mohlo být pro vychovatele velice prospěšné, protože většinu času tráví právě prací se skupinou, i když individuální rozhovory s žáky jsou také součástí jejich výchovné činnosti.

Naše doporučení týkající se volnočasových aktivit žáků (pobývajících na internátě v Kroměříži):

1. Na internátě bydlí žáci Střední odborné školy svatého Jana Bosca pouze na jednom patře internátu a ostatní patra obývají žákyně Střední školy hotelové a služeb. Obě skupiny se rádi přátelí, jak ukázalo výzkumné šetření. Stálo by tedy za zvážení pořádat nějaké společné aktivity na internátě pro obě skupiny žáků společně. Mohlo by se jednat o pravidelné akce podobného typu jako organizují v SKM Zlín tzv. „Nealko pátky“. Je to prostor pro popovídání s přáteli, je připraven určitý program, hrají se hry, jsou připravené různé soutěže apod. Aktivita by se prozatím mohla konat v jídelně společně pro celý internát. Časem, pokud by se podařilo udělat, jak zazněla vize od jednoho z respondentů, na internátě nealko bar, by se mohly tyto akce pořádat tam. Je to způsob, jak rozšířit alespoň částečně možnosti žáků vzájemně se setkávat, když bezprostředně před internátem na tyto aktivity není optimální prostředí (místo hřiště a laviček zde stojí parkoviště).
2. Domníváme se, že by také mohlo být prospěšné uskutečňovat společné aktivity napříč generacemi, pro ty, co na internátě pobývají také o víkendu. Stálo by za úvahu, zda nenavázat kontakty například s některým s Domovů pro seniory v Kroměříži, pro duchovní zaměření školy například s Domovem sv. Kříže, kde tráví svůj závěr života staří kněží a řádové sestry. Přestože zdaleka ne všichni žáci jsou na škole věřící, z podobných setkání by mohly profitovat obě skupiny. Starým lidem, kteří by měli zájem, by jejich návštěvou udělali učni radost a vnesli trochu slunce do jejich jednotvárných dní a mladí by mohli načerpat něco z jejich moudrosti a životních zkušeností. Navštěvování nemocných je aktem křesťanské lásky a u žáků by tak byl rozvíjen altruismus a prosociální chování. Samozřejmě by tato aktivita byla naprosto dobrovolná, záleželo by plně na jejich rozhodnutí.
3. Naše poslední doporučení je směřováno opět k rozšiřování kontaktů žáků mimo internát. Mohlo by stát za úvahu, zda nenavázat kontakty například s dětským domovem v Kroměříži. Opět by tato aktivita měla směřovat k obohacení obou skupin zúčastněných. Žáky by mohl kontakt s dětmi z domova vést k zamyšlení, že ne každý má štěstí vyrůstat ve vlastní, milující rodině. Mohli by zde najít

nové kamarády, v roli těch starších by se mohli naučit stávat se zodpovědnějšími a schopnějšími organizovat a vést mladší. Poznali by prostředí, se kterým neměli dosud žádnou zkušenost a domníváme se, že situace obyvatel dětského domova by v nich mohla podněcovat touhu pomáhat druhým, kteří jsou na tom z nějakého důvodu hůře než oni sami. Společně trávený čas by mohl být ve formě sportovních soutěží smíšených skupin žáků internátu a dětského domova, procházek po okolí a výletů.

ZÁVĚR

Tato práce se zabývala osobností a dílem italského, katolického kněze, zakladatele řádu salesiánů, který celý svůj život zasvětil péči a výchově chudé a opuštěné mládeže. Pozornost byla zaměřena na jeho preventivní výchovný systém vytvořený pro práci s mládeží, který je i v dnešní době ve všech salesiánských zařízeních využíván. Cílem práce bylo zjistit, jaké jsou shodné prvky a jaké odlišnosti v aplikaci Preventivního výchovného systému Dona Bosca ve dvou zvolených institucích vedených salesiány.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. V teoretické části jsme vysvětlili důležité pojmy, týkající se dané problematiky i souvislost tématu se sociální pedagogikou. V několika dalších kapitolách jsme se zabývali životem a dílem Dona Bosca, zakladatele křesťanského řádu, jehož hlavní činností je výchova dětí a mládeže. Dále jsme popsali počátky rozvoje salesiánského hnutí u nás a zaměřili svoji pozornost na vybrané salesiánské instituce, které v současnosti na poli výchovné práce s dětmi a mládeží mají své neodmyslitelné místo.

V praktické části práce, kde jsme pro výzkumné šetření zvolili kvalitativní přístup a pro analýzu dat zakotvenou teorii, jsme srovnávali způsoby aplikace Preventivního výchovného systému Dona Bosca ve dvou zařízeních. Na internátě Střední odborné školy svatého Jana Bosca v Kroměříži, vedeného salesiány, založeného teprve nedávno, v roce 2018 a prvním církevním středním odborným učilištěm s internátem v Čechách a na Moravě, o jehož zřízení se zasloužil salesián, kněz Jan Jiříček ve Vřesovicích u Prostějova roku 1991. Ten bohužel předčasně zemřel a učňovské středisko, když nebylo možno najít za zesnulého ředitele adekvátní náhradu, postupně zaniklo.

Výzkumné šetření ukázalo, že při aplikování preventivního systému se v obou institucích pracovníci snažili využívat výchovný systém s oporou o všechny jeho tři pilíře: laskavost, rozum a náboženství. Také v oblasti čtyř složek prostředí: domov, škola, farnost, hřiště, významných pro preventivní systém a naznačujících, že tento systém není pouze systémem výchovným, ale také stylem života, bylo zjištěno, že vychovatelé usilovali o komplexní propojení systému do všech oblastí.

Komparací po provedení analýzy získaných dat byly zjištěny některé styčné body a také odlišnosti v obou zařízeních. Jak ukázalo výzkumné šetření, vychovatelům i pedagogům se dařilo až na výjimky u některých žáků, kteří odmítali spolupracovat, úspěšně vytvářet dobré vztahy naplněné důvěrou mezi nimi a vychovávanými. Zároveň také jejich úsilí o vytvoření pozitivního klimatu v obou zařízeních, bylo navzdory veškerým problémům, korunováno úspěchem.

Zejména zpočátku, se obě instituce potýkaly s omezenými možnostmi pramenícími z nevyhovujícího prostředí, například absentující hřiště i tělocvična a v jednom ze zařízení na samém počátku jeho existence ani prostory pro výuku i ubytování žáků nevyhovovaly zcela daným parametrům. Problémy však byly postupně zdárně vyřešeny (možnost využití místní tělocvičny, oprava starého sportovního sálu, pronájem budovy, postupná rekonstrukce starobylé fary a další).

Ve dříve založeném zařízení byla situace celkově složitější. Do střediska učňovské mládeže ve Vřesovicích byli přijímáni především chlapci z diagnostických a výchovných ústavů, SOS vesniček, z psychiatrické nemocnice ve Velké Bíteši. Do domova mládeže při Střední odborné škole svatého Jana Bosca v Kroměříži jsou přijímáni žáci, kteří sice neuspěli na jiných školách, někteří často také pocházejí z nepříliš harmonického domácího prostředí, ale bez výrazných problémů v chování, bez patologií. Jednou z hlavních příčin nesnází v dříve založené instituci, byly potíže sehnat dostatečný počet schopných vychovatelů, kteří by byli ochotni pracovat s těmito, většinou problémovými, chlapci. Poměr počtu žáků k vychovatelům byl tedy nižší než v druhém zařízení.

Podstatné však je, v čem lze najít shodné aspekty výchovného působení v salesiánském duchu v obou zařízeních. Je to především upřímná snaha vychovatelů a pedagogů s plným nasazením kráčet ve šlépějích průkopníka sociální pedagogiky Dona Bosca a naplňovat jeho ideály podle svého nejlepšího svědomí.

Don Bosco napsal: „Vychovatel je člověk, který se zasvětil dobru svých žáků.“ (Stanovy a pravidla Společnosti svatého Františka Saleského, 2016, s. 233).

Kéž se také v dnešní době rozšiřují řady kvalitních, schopných vychovatelů a sociálních pedagogů, kteří budou tuto činnost pojímat jako poslání a smysl svého života...

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- 1] **BAKOŠOVÁ, Zlatica.** *Sociálna pedagogika ako životná pomoc.* Bratislava: Univerzita Komenského, 2005.
- 2] **BENDL, Stanislav.** *Základy sociální pedagogiky.* Praha: Univerzita Karlova, 2016. ISBN 978-80-7290-81-3.
- 3] **BENDL, Stanislav a kol.** *Vychovatelství. Učebnice vychovatelství.* Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-4248-9.
- 4] **BEZDĚK, František, Vladimír KOPŘIVA a Dagmar MORAVCOVÁ.** *Orientační dny. Rozvoj hodnotové orientace žáků pro udržitelný rozvoj. Střední školy.* Fryšták: DIS SKM, 2012. ISBN 978-80-260-1785-1.
- 5] **BIBLE.** *Písmo svaté Starého a Nového zákona.* 11. české vyd. Vydala Česká biblická společnost, 1998. ISBN 80-85810-19-0.
- 6] **BOSCO, Don.** *Můj život pro mladé. Vzpomínky zakladatele salesiánů.* Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-247-8.
- 7] **BOSCO, Teresio.** *Život Dona Bosca.* Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0713-9.
- 8] **BOSCO, Teresio.** *Don Bosco.* Řím, 1990.
- 9] **BOSCO, Teresio.** *Don Bosco.* Vyd. 4. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80262-0624-8.
- 10] **BOSCO, Teresio.** *Maminka Markéta. Život matky Dona Bosca.* Olomouc: Matice Cyrilometodějská s.r.o., 2006. ISBN 80-7266-234-1.
- 11] **BOSCO, Teresio, NANNI Carlo.** *Dej mi duše: Salesiánská tradice.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. ISBN 80-7192-882-8.
- 12] **BUCCELATO, Giuseppe.** *Kořeny spirituality Dona Bosca.* Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0904-1.
- 13] **CEKOTA, Vojtěch.** *Ohlédnutí po 15 letech. Počátky salesiánského díla na jižních svazích.* Zlín: Římskokatolická farnost Panny Marie Pomocnice křesťanů, 2018. ISBN 978-80-270-36-14-1.
- 14] **DISMAN, Miroslav.** *Jak se vyrábí sociologická znalost.* Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1966-8.

- 15] **24. generální kapitula salesiánů Dona Bosca. *Salesiáni a laici: Společenství a sdílení ducha a poslání Dona Bosca.*** Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-193-2.
- 16] **DŘÍMAL, Ludvík. *Preventivní systém Dona Bosca.*** Olomouc: Univerzita Palackého, 2013. ISBN 978-80-244-3888-7.
- 17] **HENDL, Jan. *Úvod do kvalitativního výzkumu.*** Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-246-0030-7.
- 18] **HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace.*** Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
- 19] **HOFBAUER, Břetislav. *Kapitoly z pedagogiky volného času.*** České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta, 2010. ISBN 978-8073-942403.
- 20] **JUNOVÁ, Iva. *Metody sociální pedagogiky.*** Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. ISBN 978-80-7435-698-8.
- 21] **KAPLÁNEK, Michal. *Animace. Studijní text pro přípravu animátorů.*** Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0565-4.
- 22] **KAPLÁNEK, Michal. *Čas volnosti – čas výchovy.*** Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0450-3.
- 23] **KAPLÁNEK, Michal. *Výchova v salesiánském duchu.*** Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0126-7.
- 24] **KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky.*** Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0643.
- 25] **KŘÍŽKOVÁ, Marie, Rút. *Knih víry, naděje a lásky. 70 let působení salesiánů v Čechách a na Moravě.*** Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-122-3.
- 26] **KUČERA, Jiří. *Vyznavač a mučedník.*** Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7178-116-6.
- 27] **LACA, Slavomír. *Sociální pedagogika verus sociální práce.*** Praha: Pražská vysoká škola psychosociálních studií, 2016. ISBN 978-80-906237-0-5.
- 28] **MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce.*** Vyd. 2., přepracované. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-368-0.
- 29] **MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální práce v praxi.*** Praha: Portál, 2010. ISBN 978-807367-818-0.

- 30] MESSINA, Rosário. *Dějiny Charitativní činnosti*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. ISBN 80-7192-859-3.
- 31] MIOVSKÝ, Michael. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 80-247-1362-4.
- 32] P. ALBERTI. *Světce Don Bosco*. Nové upravené vydání Olomouc: Matice Cyrilometodějská s.r.o., 1999. ISBN 80-7266-015-2.
- 33] *Práce v salesiánském duchu. Příručka pro spolupracovníky v salesiánských dílech v ČR*. Praha: Salesiánská provincie Praha. 2002 [příručka pro dobrovolníky].
- 34] PROKEŠOVÁ, Miriam. *Filosofie výchovy*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2004. ISBN 80-7042-693-4.
- 35] SCHIÉLÉ, Robert. *Don Bosco*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-196-7.
- 36] *Stanovy a pravidla společnosti svatého Františka Saleského*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1077-1.
- 37] STUHLÝ, Ignác. *Svatý Jan Bosco*. Brno: Dědictví sv. Cyrila a Metoděje, 1934.
- 38] ŠVAŘÍČEK, Roman, ŠEĐOVÁ Klára a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80262-0644-6.
- 39] VOTAVA, Jiří. *Sociální pedagogika v prostředí školy: cíle, hodnoty, prevence*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Institut vzdělávání a poradenství, 2019. ISBN 978-80-213-2996-6.
- 40] VRACOVSKÝ, Jaroslav. *Chaloupky*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-705-1.
- 41] *Zákon o sociálních službách 108/2006 Sb. a jeho prováděcí vyhláška 505/2006 Sb.*
- 42] *Životopisné paměti p. Ignáce Stuchlého*. Pro vnitřní potřebu salesiánské rodiny.

Internetové zdroje

- 1] SKM Zlín, ©2021. *Salesiáni dona Boska Zlín* [online]. [cit. 2021-01-13]. Dostupné z: <https://www.sdbzlin.cz/skm-zlin/>
- 2] SDB ©2021. *Salesiáni dona Boska Zlín* [online]. [cit. 2021-02-15]. Dostupné z: <https://www.sdb.cz/>

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Vychovatelé – salesiáni působící na internátě Střední odborné školy svatého Jana Bosca	48
Tabulka 2 Bývalí pedagogové dnes již zaniklého Odborného učiliště Don Bosco ve Vřesovicích ..	48

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Aplikace preventivního výchovného systému	105
---	-----

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

a kol.	a kolektiv
apod.	a podobně
atp.	a tak podobně
č.	číslo
JABOK	Vyšší odborná sociální pedagogická a teologická škola
mj.	mimo jiné
NZDM	Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
Obr.	obrázek
P.	Páter
SDB	Salesiáni Dona Boska
SKM	Salesiánský klub mládeže
SOŠ	Střední odborná škola
sv.	svatý
tj.	to jest
VOŠ	Vyšší odborná škola
VŠ	Vysoká škola
Vyd.	Vydání
ZŠ	Základní škola

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Rešerše knih

Příloha P II: Slovník pojmů

Příloha P III: Kódování rozhovorů

Příloha P IV: Obrázky Don Bosco

Příloha P V: Don Bosco: Dopis z Říma

Příloha P VI: Obrázky: Ústav ve Fryštáku a první český salesián

Příloha P VII: Informační brožury

PŘÍLOHA P I: REŠERŠE KNIH

BAKOŠOVÁ, Zlatica. *Sociálna pedagogika ako životná pomoc.* Bratislava: Univerzita Komenského, 2005. ISBN.

Odborná publikace v sedmi kapitolách seznamuje čtenáře se sociální pedagogikou. Studenti zde najdou informace o vztazích sociální pedagogiky k jiným příbuzným vědám, o teoretických východiscích sociální pedagogiky, jejích různých směrech, o úlohách sociální pedagogiky i o vědecko-výzkumných metodách v tomto oboru. Teoreticko-empirická část knihy čtenáře seznamuje s charakteristikami problematické rodiny a sociálně pedagogickou pomocí v rodině. Dále zde studenti naleznou důležité informace o školském prostředí z pohledu sociální pedagogiky, o náhradní rodinné institucionální výchově apod.

BENDL, Stanislav. *Základy sociální pedagogiky.* Praha: Univerzita Karlova, 2016. ISBN 978-80-7290-81-3.

V poměrně obsáhlé knize čtenář nachází informace o předmětu, dimenzích a oporách sociální pedagogiky. Obsahem učebního textu je pojednání o významných osobnostech sociální pedagogiky o jejích předchůdcích, „praktických i teoretických“. Kniha dále čtenáře seznamuje se základními směry sociální pedagogiky, s rizikovým chováním dětí a mládeže, s pedagogikou prostředí a pedagogizací prostředí, se sociální pedagogikou pojatou jako pomoc a péče. Kniha je prokládána zajímavými příklady z praxe. Závěr knihy pojednává o úkolech sociální pedagogiky.

BENDL, Stanislav a kol. *Vychovatelství. Učebnice vychovatelství.* Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-4248-9.

Tato kniha seznamuje čtenáře se základy oboru vychovatelství. V deseti kapitolách se autor věnuje nejen vychovatelství, ale pro ucelený pohled čtenáře v publikaci podává informace o pedagogice, filosofických a etických aspektech výchovy, o úloze prostředí ve formování člověka, o pedagogice volného času, sociální psychologii, speciální pedagogice. Hluběji se pak zabývá výchovnými problémy a profesionální intervencí. Jedna kapitola je věnována multikulturalitě. V závěru knihy se autor zamýšlí nad novými podobami (ne)gramotnosti.

BEZDĚK, František, Vladimír KOPŘIVA a Dagmar MORAVCOVÁ. *Orientační dny. Rozvoj hodnotové orientace žáků pro udržitelný rozvoj. Střední školy.* Fryšták: DIS SKM, 2012. ISBN 978-80-260-1785-1.

Kniha je závěrečnou publikací projektu Orientační dny – Rozvoj hodnotové orientace žáků pro udržitelný rozvoj. Obsahuje mnoho různých her, které je možno realizovat při výchovné práci s dospívajícími a také množství metodických materiálů uplatnitelných ve škole prostřednictvím

Rámcově vzdělávacího programu. Témata jsou rozdělena do čtyř bloků. Prvním jsou: Vztahy, láska, přátelství, sexualita, dalším: Sebepoznání, jedinečnost a hodnota člověka, třetí skupinou je: Moje budoucnost, co mne čeká a nemine a posledním je: Touha po něčem víc.

Bible. *Písmo svaté Starého a Nového zákona.* 11. české vyd. Vydala Česká biblická společnost, 1998. ISBN 80-85810-19-0.

Bible je základní knihou křesťanství. Vypráví příběh vztahu Boha s člověkem. Skládá ze dvou částí, Starého a Nového zákona. Starozákonní knihy jsou většinou anonymní. V Novém zákoně je u některých spisů jejich autor známý. Nový zákon obsahuje čtyři evangelia od apoštolů: Matouše, Marka, Lukáše a Jana, dále jednotlivé listy svatého Pavla nebo Petra adresované například Římanům, Židům, Korintským apod. Následuje kniha Skutky (apoštolů) a Zjevení Janovo. Počet spisů, se kterých je složen Nový zákon je 27.

BOSCO, Don. *Můj život pro mladé. Vzpomínky zakladatele salesiánů.* Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-247-8.

Don Bosco sepsal ve svých padesáti šesti letech své paměti. Roku 1946 Eugenio Ceria, jeden ze životopisců Dona Bosca vytvořil z těchto materiálů vydání určené pouze pro salesiánské domy. V současnosti, poté co text prošel pouze jazykovou úpravou, je tento vzácný materiál k dispozici všem zájemcům. Kniha vykresluje velice těžké podmínky mladých dělníků v Turíně, boje proti duchovním roku 1848, vypráví o snech a proroctvích Dona Bosca, o počátcích jeho práce s mládeží i o střetnutích s protestanty.

BOSCO, Teresio. *Život Dona Bosca.* Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0713-9.

Jedná se o velice stručný životopis vydaný nakladatelstvím Portál. Útlá knížka pro mládež pod titulem „Život Dona Bosca“ je bohatě ilustrovaná a doplněná fotografiemi, aby vyhovovala mladým čtenářům. V krátkých kapitolách se dozví něco o dětství a mládí Dona Bosca, o jeho slavném snu, počátcích práce s mládeží i založením řádu Salesiánů. Úvod k této knize napsal kardinál Giacom Biffi.

BOSCO, Teresio. *Don Bosco.* Řím, 1990.

V této knize Teresio Bosco čerpal z vlastních pamětí Dona Bosca, jednak z dvacetisvazkových „Životopisných pamětí jeho žáků a spolupracovníků.“ (Bosco, 1990, s. 419). Překladatel dále uvádí, že téměř veškeré informace, které kniha obsahuje, byly ověřeny pod přísahou při procesu k Boscově blahorečení. Kniha nám umožňuje zároveň nahlédnout do dějin této doby a tehdejší církve. Dílo patří k obsáhlejším životopisům, které u nás v překladu byly vydány.

BOSCO, Teresio. *Maminka Markéta. Život matky Dona Bosca.* Olomouc: Matice

Cyrlometodějská s.r.o., 2006. ISBN 80-7266-234-1.

Teresio Bosco, salesiánský kněz, který se mnoho let věnoval studiu života a díla Dona Bosca v této knize líčí život matky zakladatele řádu salesiánů. V pětaticeti kapitolách se čtenář seznamuje s osobou matky Markéty, která obětavě vždy stála po boku svého syna. Po celý svůj život mu byla oporou a sehrála významnou roli při budování Boscova díla v Turíně. Krom péče o „Boscovy hochy“ po materiální stránce, kdy jim vařila, prala a starala se spolu s Boscem o další nutné záležitosti, vytvářela svou vlídnou přítomností chlapcům domov. Díky ní mohli zakoušet všichni Ti bezprizorní hoši ve Valdocco, co je to otevřená mámina náruč a pohlazení.

BOSCO, Teresio, Carlo NANNI. *Dej mi duše: Salesiánská tradice.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. ISBN 80-7192-882-8.

Knih je rozdělena do dvou částí. První se jmenuje Duchovní cvičení s Donem Boscem a druhá Preventivní systém Dona Bosca v dnešní době. Počáteční kapitoly popisují dětství a mládí Dona Bosca, kladný výchovný vliv jeho matky Markéty, seznamují čtenáře s prostředím, kde Bosco vyrůstal, s hodnotami, které si mladý Bosco osvojil. V knize čtenář najde informace o spiritualitě Dona Bosca, o jeho křesťanském přesvědčení i o úctě k Panně Marii. Celá druhá část knihy se zabývá preventivním výchovným systémem a jeho možnostmi uplatnění v dnešní době.

BUCCELATO, Giuseppe. *Kořeny spirituality Dona Bosca.* Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0904-1.

Knih se zabývá analýzou a syntézou charakteristických prvků spirituality Dona Bosca. Nejprve je čtenář seznámen s významem slova „spiritualita“, poté se kniha věnuje podrobněji charismatu Dona Bosca a podává čtenáři informace o duchovních školách a spiritualitách ze kterých Don Bosco čerpal svou inspiraci. Především to byly zkušenosti sv. Františka Saleského, ale také sv. Ignáce z Loyoly, sv. Filipa Neriho a sv. Vincence z Pauly. V neposlední řadě však do toho výčtu patří také sv. Josef Cafasso, duchovní vůdce Dona Bosca.

CEKOTA, Vojtěch. *Ohlédnutí po 15 letech. Počátky salesiánského díla na jižních svazích.* Zlín: Římskokatolická farnost Panny Marie Pomocnice křesťanů, 2018. ISBN 978-80-270-36-14-1.

Publikace je vzpomínkou na budování kostela a salesiánského střediska mládeže ve Zlíně na Jižních svazích. Čtenář je postupně seznamován s jednotlivými fázemi, ve kterých výstavba probíhala, s mnoha nesázemi, a to zejména finančními, se kterými se tvůrci díla museli potýkat. Útlá knížka líčí obětavost a obrovské úsilí všech těch, kteří na výstavbě komplexu na Jižních svazích ve Zlíně mají svůj podíl. Publikace je zakončena kapitolou o vysvěcení kostela v r. 2003 a popisem vzniku farnosti. Knížka je doplněna mnoha zajímavými fotografiemi.

DŘÍMAL, Ludvík. *Preventivní systém Dona Bosca.* Olomouc: Univerzita Palackého, 2013. ISBN

978-80-244-3888-7.

Publikace seznamuje čtenáře stručně s osobností a dílem Dona Bosca a podává mu základní informace o tzv. Boscově preventivním výchovném systému. Autor se snaží shrnout nejpodstatnější poznatky o tomto systému a věnuje také pozornost vlivům, které působily na Bosca při tvorbě jeho výchovného systému. Dále se zabývá jeho výchovnými cíli a prostředky, jádrem tohoto výchovného stylu. V poslední kapitole se zamýšlí nad tím, zda je preventivní výchovný systém aktuální i v dnešní době.

24. generální kapitula salesiánů Dona Bosca. *Salesiáni a laici: Společenství a sdílení ducha a poslání Dona Bosca.* Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-193-2.

Útlá knížka je rozdělena na tři části. V první části nazvané „Salesiáni a laici dnes: Situace“, se čtenář dozvídá o salesiánském poslání sloužit mládeži a získává informace o salesiánské kongregaci, salesiánské rodině, salesiánském hnutí mládeže a jeho perspektivách. Druhá část knihy pod názvem „Salesiáni a laici: Paměť a proroctví“ se zabývá působením salesiánů a laiků ve světě a církvi, tradicemi a preventivním systémem. Ve třetí části, výstižně nazvané „K budoucnosti“ se čtenář seznamuje s perspektivami výchovně pastorační komunity v dnešní době.

HENDL, Jan. *Úvod do kvalitativního výzkumu.* Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-246-0030-7.

Knih se zabývá kvalitativním výzkumem v oblasti tělesné výchovy a sportů. Obrací svoji pozornost od počátečních snah o pozitivisticky zaměřené sledování vstupních a výstupních charakteristik sportujících jedinců a skupin a statisticky zpracovaných objektivních dat ke kvalitativnímu přístupu. Jedná se zde o návrat k holistickému poznávání lidí a návrat k sociologickým a pedagogickým snahám.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace.* Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

Knih uznávaného odborníka v oblasti metodologie vědy a zpracování dat je učebnicí kvalitativních metod výzkumu u nás. Ve třinácti kapitolách seznamuje postupně čtenáře se základy metodologie vědy, ukazuje klady a zápory, kvalitativního a kvantitativního výzkumu, zabývá se vývojem kvalitativního výzkumu, jeho základními přístupy, metodami získávání dat, metodami vyhodnocování a interpretace, evaluačním výzkumem, hodnocením kvality výzkumu a dalšími důležitými aspekty v této oblasti.

HOFBAUER, Břetislav. *Kapitoly z pedagogiky volného času.* České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta, 2010. ISBN 978-8073-942403.

Knih je odbornou publikací pojednávající o problematice pedagogiky volného času. Knih byla

vydána až po smrti autora, který již studijní texty ke svým přednáškám nestihl vydat. Kniha obsahuje 9 kapitol a zabývá se východisky a přístupy pedagogiky volného času, jejím rozvojem, hodnocením současné situace z hlediska pedagogiky volného času, i vědeckou reflexí problematiky volného času. V publikaci čtenář najde také kapitolu o účastnících volnočasových aktivit, informace o vzdělávání pedagogů volného času a další.

JUNOVÁ, Iva. *Metody sociální pedagogiky*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. ISBN 978-80-7435-698-8.

Kniha se zabývá jednotlivými postupy ve výchovném procesu, které mohou uplatnit sociální pedagogové ve své praxi. Čtenář v knížce získá informace o různém pojetí sociální pedagogiky v některých evropských zemích a je informován nejprve o metodách v pedagogice obecně, poté je seznamován postupně s jednotlivými metodami sociální pedagogiky, jakými jsou: rozhovor, mediace, metoda organizování prostředí (zážitková a muzejní pedagogika), animace, práce se skupinou, metoda režimová, metoda využívající životní situaci a metoda inscenační.

KAPLÁNEK, Michal. *Animace. Studijní text pro přípravu animátorů*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0565-4.

Odborná publikace podává základní informace o přípravě animátorů mládeže. Studijní text seznamuje čtenáře s počátky animace i celým jejím dosavadním vývojem. Zabývá se rolí animátorů ve skupině, základními úkoly animátora, rolí skupiny v animačním procesu a fázemi, kterými skupina prochází. Poslední kapitola popisuje tvorbu výchovně-pastoračních projektů při strategickém plánování ve výchově, analýzou situace počínaje, přes stanovení obecných a dílčích cílů až po evaluaci.

KAPLÁNEK, Michal. *Čas volnosti – čas výchovy*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0450-3. Kniha se zabývá teoretickými východisky pro rozvoj pedagogiky volného času. V obsahu knihy čtenář najde výklad pojmů spojených s pedagogikou volného času, seznámí se s historickým vývojem i současným stavem pedagogiky volného času. Velká část knihy je věnována výchově ve volném čase a jejím cílům. V knížce čtenář najde také informace o informální edukaci a neformálním vzdělávání.

KAPLÁNEK, Michal. *Výchova v salesiánském duchu*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0126-7.

Tato kniha nás seznamuje s principy a východisky salesiánské výchovy. Zabývá se vývojem salesiánských středisek mládeže v České republice, zaměřuje se na metody výchovy v salesiánských zařízeních a podává informace o proměnách cílových skupin salesiánské pastorace. Kniha usiluje o to, aby čtenáři nabídla aktualizovaný preventivní systém Dona Bosca využitelný v dnešní době.

KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-

0643.

Knížka pojednává o historii a současnosti sociální pedagogiky. V devíti kapitolách čtenář získá informace o metodologických východiscích sociální pedagogiky, o sociální pedagogice jako vědní disciplíně, zamyslí se spolu s autorem nad prostředím výchovy, výchovnými zařízeními, nad sociálně-pedagogickou komunikací a nad pojetím sociální pedagogiky jako životní pomoci. Poslední kapitola je věnována praxi sociální pedagogiky.

KŘÍŽKOVÁ, Marie, Rút. *Knihá víry, naděje a lásky. 70 let působení salesiánů v Čechách a na Moravě.* Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-122-3.

Knihá pojednává o vzniku a rozvoji salesiánského díla v Čechách a na Moravě. Čtenář získává informace o tom, jakým způsobem získal český národ povědomí o životě a činnosti italského kněze, zakladatele řádu salesiánů Donu Boscovi. Knihá mapuje počátky a rozvoj salesiánského díla jeho českých následovníků nejprve na Moravě, později také v Čechách. Knihá napsala česká historička Křížková, která čerpala zejména z materiálů P. Meda, P. Topinky. Knihá je doplněna zajímavou obrazovou přílohou.

KUČERA, Jiří. *Vyznavač a mučedník.* Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7178-116-6.

Tato útlá knížka vypráví o životě a díle kardinála Štěpána Trochty, českého salesiána, který se zasloužil o vybudování několika center pro práci s mládeží: v Ostravě, Praze Kobylisích a Pardubicích. Také nechal zrekonstruovat kostel sv. Kříže v Praze Na příkopě, který by bez tohoto zásahu byl zničen. Trochtovi se podařilo přežít několik koncentračních táborů, stal se biskupem, byl internován komunistickým režimem a odsouzen na 25 let do vězení za velezradu a špionáž pro Vatikán. Komunistickým vedením byl označován až do své smrti za nepřítele státu.

LACA, Slavomír. *Sociálna pedagogika verzus sociálna práca.* Praha: Pražská vysoká škola psychosociálních studií, 2016. ISBN 978-80-906237-0-5.

Knihá se zabývá srovnáním dvou vědeckých disciplín: sociální práce a sociální pedagogiky. V sedmi kapitolách předkládá čtenáři jednak charakteristiky obou vědních oborů, podává informace o jejich historii, cílech, metodických východiscích, seznamuje nás s osobnostmi sociální práce i sociální pedagogiky. V této vědecké monografii čtenář najde informace o typologii pedagogických profesí, o kompetencích sociálního pedagoga a také Etický kodex sociálního pracovníka.

MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce.* Vyd. 2., přepracované. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-368-0.

V slovníku je zpracována česká oborová odborná terminologie. Na začátku publikace najde čtenář přehled hesel podle jednotlivých témat týkajících se podoborů sociální práce a seznam zkratk a značek. Aby bylo usnadněno hledání, do odkazových hesel jsou zahrnuty také výrazy, které nemají

samostatné výkladové heslo, ale jejich význam vysvětluje kontext hesla. Na konci slovníku jsou uvedeny zákony a předpisy platné v České republice, které mají vztah k sociálnímu zabezpečení a sociální práci.

MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-807367-818-0.

Kniha pojednává o problematice sociální práce v kontextu jednotlivých cílových skupin. Čtenář postupně získává informace, jakým způsobem pomáhat k naplňování potřeb různých skupin lidí. Jednotlivé kapitoly jsou věnovány sociální práci se zneužívanými, týranými a zanedbávanými dětmi a jejich rodinami, práci s osamocenými rodiči, sociální práci s rodinami v rozvodu, s mnoho problémovými rodinami, se zdravotně znevýhodněnými lidmi, s mentálně postiženými, s lidmi s duševním onemocněním, se starými lidmi, s umírajícími, s uživateli drog, s oběťmi násilí v rodině, s rizikovou mládeží, s nezaměstnanými, s bezdomovci atp.

MESSINA, Rosário. *Dějiny Charitativní činnosti*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. ISBN 80-7192-859-3.

Kniha se zabývá historickými kořeny charitativní práce. V úvodní části publikace čtenář získává informace o lékařské a ošetrovatelské péči v létech před Kristem, další kapitoly popisují vývoj naplňování bliženecké lásky ve formě pomoci potřebným od doby, kdy Ježíš uzdravoval nemocné. Autor postupně prochází dějinami dobročinnosti za církve otců, křesťanského císařství, v raně středověké církvi, angažovaností laiků v 11. až 13. století, pomocí chudým a nemocným v 15. a 16. století a rozkvětem lásky k bližním v 17. století až po moderní svět.

MIOVSKÝ, Michael. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4.

Kniha v jedenácti kapitolách seznamuje čtenáře s různými možnostmi aplikace kvalitativního přístupu v psychologickém výzkumu. Kniha se zabývá všemi důležitými tématy včetně historických filozofických kořenů kvalitativního přístupu v psychologii. Jedna celá kapitola je věnována etickým otázkám aplikace kvalitativně zaměřeného přístupu. Publikace je zakončena kapitolou věnující se kritériím hodnocení výzkumů využívajícím kvalitativního přístupu a metod.

P. ALBERTI. *Světec Don Bosco*. Nové upr. vydání Olomouc: Maticе Cyrilometodějská s.r.o., 1999. ISBN 80-7266-015-2.

Původním záměrem byl překlad díla A. Auffraye: Le Bienheureux Don Bosco či kardinála Solattiho: Il Beato Giovanni Bosco. P. Alberti se však rozhodl, že nevytvoří pouhý překlad knih od Auffraye a kardinála Solattiho, jak bylo původně zamýšleno, ale že bude čerpat z děl a myšlenky vyjádří vlastními slovy. Vznikla tak kniha, která je výběrem klíčových událostí ze života Dona Bosca. V

závěru knihy, kdy se píše o slavnosti Boscova svatořečení se její autor inspiroval italskými časopisy a novinami: La Festa, Pro Familia, La Tribuna atp. V knize je zajímavá obrazová příloha.

PROKEŠOVÁ, Miriam. *Filozofie výchovy*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2004. ISBN 80-7042-693-4.

V učebním textu se čtenář seznamuje se základy filozofie výchovy. Skripta byla zpracována podle knihy autorky „Dítě, radost a výchova“. Čtenář zde najde informace o pojmech, rozdělení filosofie a filozofie výchovy, získá povědomí o pohledu na současný svět z hlediska paradigmat o pojetí člověka, o historickém pohledu na chápání dětství o filosofickém pojetí dítěte o fenoménech dobra a zla, o člověku, fauně, flóře a vesmíru. Skripta uzavírá kapitola o východiscích výchovy.

P. ALBERTI. *Světce Don Bosco*. Nové upravené vydání Olomouc: Matice Cyrilometodějská s.r.o., 1999. ISBN 80-7266-015-2.

Tato kniha je překladem francouzského originálu „Petite vie de Don Bosco“. Jedná se o stručnější životopis od Roberta Schiélé, autora, který dosáhl doktorátu filozofie na Papežské salesiánské univerzitě v Římě. Kniha je doplněna fotografiemi a v závěru je uveden chronologický seznam nejdůležitějších mezníků v životě Dona Bosca

***Stanovy a pravidla společnosti svatého Františka Saleského*.** Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1077-1.

Knížka je příručkou řeholníků Společnosti sv. Františka Saleského – je řádem jejich života. Představuje práci tří generálních kapitul a přepracovaný text je výsledkem mnohaletého vývoje kongregace. Více jak polovina příručky obsahuje texty, které napsal zakladatel řádu Don Bosco a jsou považovány za obzvláště důležité pro věrný život bratrů salesiánů. Knížka obsahuje veškerý text o preventivním výchovném systému, který Bosco uplatňoval při výchově svých svěřenců.

STUHLÝ, Ignác. *Svatý Jan Bosco*. Brno: Dědictví sv. Cyrila a Metoděje, 1934.

Autor, první český salesián P. Ignác Stuchlý materiál pro svou práci čerpal z knihy Faviniho „San Giovanni Bosco“, z Memorie Biografique a drobných děl S. Colomba a knih E. Cerie. Jedná se o stručnější životopis s několika fotografiemi, které vyobrazují oslavu Boscova blahorečení, prozatímní oltář, sochu Dona Bosca a další. Na úvodní straně knížky je ilustrace znázorňující Dona Bosca mezi jeho svěřenci.

ŠVAŘÍČEK Roman, ŠEĐOVÁ Klára. a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80262-0644-6.

Kniha se skládá ze dvou částí. Je praktickým průvodcem, který čtenáře zasvěcuje do problematiky kvalitativního výzkumu v pedagogických vědách. V jedenácti kapitolách se autor postupně zabývá

jednotlivými fázemi kvalitativního výzkumu. Věnuje se jeho teoretickým a metodologickým východiskům, kritériím kvality kvalitativního výzkumu, zabývá se jednotlivými designy kvalitativního výzkumu. V druhé části knihy čtenář najde příklady provedených kvalitativních výzkumů.

VOTAVA, Jiří. *Sociální pedagogika v prostředí školy: cíle, hodnoty, prevence*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Institut vzdělávání a poradenství, 2019. ISBN 978-80-213-2996-6.

Tato kniha je učebnicí pro výuku předmětů sociální pedagogiky a prevence rizikového chování v programech učitelství a praktického vyučování a učitelství odborných předmětů. Jedná se o základní a orientační rozsah znalostí v těchto oborech. Součástí knihy je široký seznam literatury, ze které autor čerpal. Kniha je rozdělena na čtyři kapitoly. První část se věnuje sociální pedagogice, jejímu pojetí, cílům, hodnotám, historii sociální pedagogiky a významným osobnostem. Druhá část je zaměřena na školu a společnost.

VRACOVSKÝ, Jaroslav. *Chaloupky*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-705-1.

Kniha pojednává o postupném vývoji tzv. chaloupkového díla, aktivitách pro mládež v době totality a o vzniku salesiánských středisek mládeže. Čtenář zde najde charakteristiku chaloupek, informace o cílech pořádání o organizaci chaloupek, i o jejich účastnících. Nemalá část knihy je věnována problematice přípravy vedoucích a asistentů pro chaloupky. V příloze knihy čtenář najde graf statistiky rozvoje a graf růstu chaloupkového díla, i neúplný seznam chaloupek.

Útlá knížka je rozdělena na tři části. V první části nazvané „Salesiáni a laici dnes: Situace“, se čtenář dozvídá o salesiánském poslání sloužit mládeži a získává informace o salesiánské kongregaci, salesiánské rodině, salesiánském hnutí mládeže a jeho perspektivách. Druhá část knihy pod názvem „Salesiáni a laici: Paměť a proroctví“ se zabývá působením salesiánů a laiků ve světě a církvi, tradicemi a preventivním systémem. Ve třetí části, výstižně nazvané „K budoucnosti“ se čtenář seznamuje s perspektivami výchovně pastorační komunity v dnešní době.

Životopisné paměti p. Ignáce Stuchlého. Pro vnitřní potřebu salesiánské rodiny.

Tato kniha je první částí autobiografie českého salesiána P. Ignáce Stuchlého. Pojednává o období od jeho narození až po dobu založení prvního salesiánského domu na Moravě, u jehož zrodu Ignác Stuchlý stál. Kniha má čtyřicet sedm kapitol, ve kterých se čtenář postupně seznamuje s rodinou a dětstvím Ignáce Stuchlého, dále pak o jeho třinácti letech v Gorici, více než čtrnácti letech v Lublani, kde se stal prefektem, o jeho první oratoři a radostech jeho díla, ale i různých problémech provázejících rozkvět salesiánského díla. První část knihy končí návratem Ignáce Stuchlého do Čech v jeho téměř 58 letech.

PŘÍLOHA P II: SLOVNÍK POJMŮ

Animace

Patří mezi nedirektivní metody výchovného působení. Často bývá spojována s výchovným ovlivňováním volného času. Cílem animace je rozvoj tvořivého přístupu k životu, podpora podílení lidí na životě společnosti a umožnění realizace společných aktivit (Junová, 2018, s. 45-46).

Animátoři

Jsou lidé, kteří zpravidla pracují v rámci strategického plánování vycházejícího z analýzy situace, usilují o individuální rozvoj členů skupiny, zkvalitnění komunikace ve skupině i skupiny s okolím. Animátor se však nestaví do pozice vůdce, ale klade si za cíl moderovat skupinové procesy a podněcovat participaci jednotlivých členů (Kaplánek, 2013, s. 18).

Metody sociálně-výchovné činnosti

Výchovná metoda je určitý konkrétní postup sloužící k realizaci konkrétního výchovného záměru a v tomto směru je jeho cílem ovlivnit osobnost vychovávaného. Sociální pedagogika neopomíná klasické výchovné metody: vysvětlování, přesvědčování, metodu souhlasu a nesouhlasu, příkladu, odměny a trestu apod. Využívá metod: rozhovoru, organizování prostředí, práce se skupinou, metody situační, inscenační, režimové, metody mediace a animace (Kraus, 2014, s. 173-183).

Metody sociální pedagogiky vycházející z jejího cíle jako životní pomoci

Před využitím těchto metod, které mohou být využívány jak pro individuální, tak pro skupinovou práci je nutný nejdříve sběr údajů, informací a diagnostikování problému. Jednotlivými typy metod jsou: metoda kompenzace nevhodných podnětů, metoda posílení vlastní kompetence, metoda nabídky podnětů vycházejících z individuálních potřeb, metoda plánování pozitivní perspektivy, metoda podpory orientované na seberealizaci, výchovné a sociální poradenství, preventivní metody, konzultační činnost, supervize, intervence (Bakošová, 2005, s. 56-59).

Nespecifická primární prevence

Prevence, která není zaměřena na určité konkrétní projevy rizikového chování, ale snaží se mu předcházet nabídkou širokého množství různých volnočasových aktivit, například kulturních a sportovních, které dětem, mládeži i dospělým odvádějí pozornost od problematického, rizikového a asociálního chování. Cílem této prevence je výchova ke zdravému životnímu stylu, prosociálnímu chování a úsilí o zachování integrity osobnosti (Bendl, 2016, s. 78-79).

Oratoř

V dnešní době je oratoř těžištěm výchovných a sociálních programů pro děti a mládež uskutečňovaných v salesiánských střediscích. Práce s mládeží zde probíhá na principu otevřenosti (nízkoprahovosti). Jsou zde využívány metody práce s mladými lidmi, které poskytují možnost jejich osobního či skupinového doprovázení (Kaplánek, 2013, s. 7-8).

Pedagogika volného času

Je mladý vědní obor, který vznikl v druhé polovině 19. a první polovině 20. století. Zabývá se stanovením teoretických východisek, vymezením základních pojmů, metodických postupů a praktických doporučení pro realizaci aktivit ve volném čase. Pedagogika volného času spolupracuje s dalšími vědními obory, jakými jsou: obecná, sociální, speciální pedagogika, didaktika, dějiny pedagogiky a dále pak s psychologií obecnou, vývojovou, sociální a pedagogickou. Neméně významné jsou pro ni také aspekty sociologické, filozofické, politologické a zdravotnické (Bendl, 2015, s. 119).

Preventivní výchovný systém Dona Bosca

Pedagogika Dona Bosca je postavena na předcházení zlému dobrotou a laskavostí, vztahem k Bohu, hrou, vzděláváním a smysluplným využitím volného času. V 19. století, kdy Don Bosco tento výchovný systém uplatňoval, se nejednalo o nic běžného, protože v tomto období byl využíván zejména systém represivní (Bosco, Nanni, 2006).

Salesiánské hnutí

Salesiánské hnutí je společenství lidí, „kteří pracují pro spásu mládeže“ ve jménu Dona Bosca. Nejedná se o strukturované společenství s přesnou organizací, ale zejména o vědomí, výzvu a sounáležitost sledující dobro mládeže od těch, kteří touží být do této výchovné činnosti zapojeni. Dvěma základními ukazateli jsou: mládežnický a sociální voluntariát vnímaný jako nabídka času, obětavost, angažovanost, podpora, služba pastorační a rozvoji člověka a dialog a zapojení do výchovy v různých světadílech v procesu vzájemného obdarování a ekumenismu (24. generální kapitula salesiánů Dona Bosca, 1997, s. 42).

Salesiánská střediska mládeže

Nabízejí volnočasové aktivity dětem a mládeži. Kromě možnosti sportování střediska také poskytují nabídku vzdělávacích programů (cizí jazyky, informační technologie, křesťanská věrouka apod. A také terapeutické programy pro děti a rodiny, které se dostaly do těžké životní situace (Matoušek a kol., 2010, s. 274).

Výchova

Výchova je jedním z nejsložitějších společenských jevů a spolu se vzděláváním představuje základní pedagogické jevy, které jsou předmětem vědní disciplíny zvané pedagogika. Výchova plní řadu funkcí: připravuje člověka k osvojování si společenských rolí, formuje jej k sebevýchově, hraje významnou roli při rozvoji osobnosti, připravuje člověka k plnění společenských rolí, vštěpuje mu lidskou kulturu, uzpůsobuje člověka pro specifické aktivity a práci, organizuje prostředí a situace, které mají vliv na jedince i skupiny. Výchova se tak stává klíčovým fenoménem a vychovatel mimořádně důležitým subjektem majícím podstatný vliv na životy jednotlivců i na společnost (Bendl a kol., 2015, s. 12).

Vychovatel

Pojem vychovatel můžeme chápat ve dvojitým významu: v širším slova smyslu to může být kdokoli, či cokoli, kdo nebo co vychovává (např. člověk, prostředí), tj. záměrně ovlivňuje vychovávaného jedince či skupinu, v užším slova smyslu je vychovatelem představitel etablovaného povolání, které je obsaženo v katalogu profesí a jehož vykonávání vyžaduje odbornou kvalifikaci. Vychovatel je v rámci systému a procesu výchovy nositelem cíle a obsahu výchovy. Je tedy reprezentantem zájmu společnosti v procesu výchovy mladé generace. Posláním vychovatele je rozvíjet a upevňovat u dětí vlastnosti, hodnoty a postoje prospívající vychovávaným i ostatním lidem, společnosti (Bendl a kol., 2015, s. 12).

Zážitková pedagogika

Jedná se o obor, který je v současnosti významným trendem výchovy ve volném čase. Výchova zážitkem klade důraz na bezprostřední zkušenosti a smyslové poznání. Činnosti přinášejí určité napětí, je nutné překonávat překážky a někdy dost velkou zátěž, kdy vychovávaný ze sebe musí vydat maximum. Přínosem výchovy zážitkem je objevování nových schopností. Zážitkové aktivity probíhají v malých heterogenních skupinách s osobami různých věkových kategorií, rozličných fyzických a psychických schopností (Bendl, 2015, s. 151).

PŘÍLOHA P III: KÓDOVÁNÍ ROZHovorŮ

Otevřené kódování respondent č. 1

Text	Kódy	Kategorie
<p>Co je výchovný preventivní systém Dona Bosca?</p> <p>Tak především ten výchovný systém Dona Bosca je styl práce, vlastně styl života. Když se to řekne, tak hned nějaké metody nám naskočí, ale vlastně už v tom stylu našeho jednání, v tom přístupu, tak se to projevuje. Já beru opravdu toto, že je rozhodující, to.</p>	<p>Styl práce Styl života Nejen metody Styl jednání Přístup</p>	<p>Výchovný preventivní systém Dona Bosca</p>
<p>Co je na vašem internátě jiného, rozdílného od ostatních internátů. A jací žáci zde na internátě bydlí?</p> <p>Co se tady na internátě děje a co ostatní nemají, že jsme tu my salesiáni, že tu bydlíme na stejném patře, jako žáci, kteří jsou tady ubytovaní, máme tu teda kluky, s holkama také časem počítáme, až jich bude víc, zatím na škole studuje osm holek z toho čtyři jsou ubytované na Arcibiskupském gymnáziu, je to tak zatím pro nás jednodušší a lepší, no jednodušší.</p> <p>No a tady teď tu máme ubytovaných osmnáct kluků.</p>	<p>Salesiáni ubytovaní s žáky na patře</p> <p>Výhledově ubytování děvčat na internátě</p> <p>Počet ubytovaných chlapců</p>	<p>Společné ubytování</p>
<p>Jakým způsobem salesiáni ovlivňují volný čas žáků na internátu?</p> <p>Je to opravdu dobré, že jeden má tady tu službu. Podle náplně práce ten, který je hlavní ten den, který má službu to odpoledne. Další dva jsme k dispozici v kroužkách, já počítám s tím, že když nemám žádný kroužek, nebo nemám žádnou službu, že jsem k dispozici, abych s nimi nějakým způsobem mohl být, jo, to se pak dál dozvíte od Vladi, ten vám pak řekne o tom režimu.</p>	<p>Hlavní služba</p> <p>Vedení kroužků</p> <p>Asistence</p>	<p>Stálá přítomnost vychovatele</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Čtyři prvky preventivního výchovného systému jsou: domov, škola, farnost, hřiště. První je domov, co si pod tímto pojmem můžeme představit v souvislosti s jeho aplikací zde na internátu?</p> <p>Takže: každý člověk především potřebuje domov, místo, kde se cítí dobře, že to není jenom, nebrat to tak, že je to tady jenom místo pro přespání, ale že je důležité, aby nejenom tady na internátě, ale aby i ta škola měla takové rodinné prostředí, aby se tady oni cítili přijímání. Tak a co nás tedy těší, že někteří žáci, kteří jsou tady ubytováni, tak přestože jsou tady, žijí v blízkosti, jo, tak oni se rozhodli, že chtějí být u nás přes týden na internátě, aby jejich život byl bohatší, anebo doma třeba to prostředí není úplně to nejlepší, tak jsou rádi tady prostě, tady v tom kolektivu. No tak to je ten domov, vlastně vytvořit to místo přijetí a kde se cítí dobře a samozřejmě ve škole, fungujeme třetí rok, tak mluvit jakoby za ty, kteří dojíždějí, tak tam máme samozřejmě ještě rezervy nebo to hledáme, jakým způsobem.</p>	<p>Potřeba každého člověka</p> <p>Místo, kde se člověk cítí dobře</p> <p>Nejen místo k přespání</p> <p>Volba žáků žijících v blízkosti učiliště být na internátu</p> <p>Vytvoření místa, kde je člověk přijímán</p>	<p>Vytvoření domova</p>
<p>Máte nějaké vícedenní aktivity připravené pro žáky mimo internát?</p> <p>Určitě je to jako rozdíl, když my v pozici salesiánů nebo i z pozice té školy, jaké nabídky nebo co jako jim ještě můžeme dát, aby na této škole zažili ještě něco jinšího než je vyučování. No tak je to třeba adaptační kurz, který děláme vždycky pro prváky, my salesiáni děláme adaptační kurz společně s třídním učitelem, který dostane tady tu třídu. Takže adaptační kurzy – s nimi se i seznámíme, řeknem si jména, poznáme se tam, každý má možnost se tam pozitivně poznat. Takže toto je parádní, to děláme tady ve Starých Hutích u Uherského Hradiště, máme tam takovou základnu, na kterou prostě jezdíme.</p>	<p>Nabídka</p> <p>Adaptační kurz pro první ročníky</p> <p>Možnost se poznat</p> <p>Základna ve Starých Hutích</p>	<p>Adaptační kurz</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Jaké další vícedenní aktivity se žáky děláte?</p> <p>Kromě této jedné důležité věci, pak s nima, jezdíme i na brigády, jezdíme pomáhat karmelitkám do Prahy, o tom dříve tam víme, že oni tam v úplně nových podmínkách v Drstech u Prahy staví takový klášter nový. Přijali jsme nabídku, aby se Ti kluci projeví v práci, prostě spojené s tím, že s nima něco prožijem a je to spojené s prací. Tak tam jsme týden byli, z toho čtyři dny pracovali a pak v Praze, tam kde jsme byli v Kobylisích u nás, tam je salesiánské centrum, tak tam jsme byli ubytování a pak jsme byli ještě na prohlídce Prahy a v hvězdárně v Ondřejově, takže jsou tady takové různé nabídky, které se jim snažíme dávat, aby se oni tady cítili prostě doma, dobře. No, tak to je ten domov.</p>	<p>Brigády u karmelitek</p> <p>Společné zážitky</p> <p>Sebevyjádření při práci</p> <p>Ubytování v salesiánském centru</p> <p>Prohlídky Prahy</p> <p>Exkurze ve hvězdárně</p> <p>Pestrost nabídky</p>	<p>Vícedenní akce mimo internát</p>
<p>Co pro vás znamená preventivní výchovný program v souvislosti se školou?</p> <p>Škola, aby se něco naučili pro život. Tak to bereme tak, aby se naučili té samostatnosti a zodpovědnosti, o to nám jde, aby přebírali odpovědnost za svůj život, že to není jako že rodiče nebo my, že je nějak nutíme do učení, protože oni jsou tady na učňáku, oni sem přišli, ne, že by byli hloupi, oni jsou stejně inteligentní jak gympláci, ale nechce se jim. Mně se také kdysi nechtělo učit, tak když mne to potom chytlo na výšce, nebo když jsem potom studoval teologii nebo filozofii, tak to mne chytlo, ale předtím jsem na tom byl také tak – tak sám s nimi spolucítím, že se nechtějí biflovat nějak, a tak chceme, aby je to někam jako by posunulo, aby se učili prostě pro život, jo, a to je, aby si sami nějak organizovali svůj čas tady, o tom bude tedy povídat ještě Petr.</p>	<p>Vzdělávání pro život</p> <p>Samostatnost</p> <p>Odpovědnost</p> <p>Nechť k učení</p> <p>Soucit</p> <p>Odpor k memorování</p> <p>Učení pro život</p>	<p>Škola pro život</p>
<p>Jaký má podle vás význam hřiště v rámci preventivního výchovného systému?</p> <p>A pak tu máme hřiště, to je že mladý člověk potřebuje nejenom, že jsou to hry nebo tak nějak, ale spíš prostředí vrstevníků, kde oni sami prožívají spolu svůj život a kde my jako salesiáni tam vstupujeme, nebo jim vytváříme nějak podmínky pro to.</p>	<p>Hřiště</p> <p>Prostředí vrstevníků</p> <p>Společné prožívání života</p> <p>Vytváření podmínek</p>	<p>Prostředí vrstevníků</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>A jak je to konkrétně na tomto internátu?</p> <p>My jsme rádi, že jsme tady, že tady máme celé to patro, ale nemá, tady bezprostředně není to hřiště, donedávna jsme neměli ani přístup do tělocvičny, už druhý rok můžeme tady tady do místní, která je tady parádní, ale třeba tady venku máte parkoviště a není ani kde si sednout, nejsou tady podmínky. Dříve prý trochu byly, ale když je žáků hodně, když je jenom jeden vychovatel... Jsou tady ubytování ti žáci hotelové školy nebo i jiných škol, aby to naplnili. Jednou za týden mají třeba setkání na klubovně, jindy je každý na svém pokoji. Ti vychovatelé to ani nesledují.</p>	<p>Absence hřiště</p> <p>Přístup do tělocvičny</p> <p>Chybějící lavičky</p> <p>Naplnění ubytovny</p>	<p>Omezené možnosti</p>
<p>A jak byste si to přáli pro své žáky vy?</p> <p>Ten internát je uzpůsobený na to, aby byly na vlastních pokojích a tam se něco odehrávalo, nebo tam tak prostě žili a co je tady teda, že je to spojené i s jídelnou, chodí se tady stravovat, tak v tom je velké plus, ale škoda, že tu není víc prostor, jako nějaké klubovny další, nebo že by tady byl nějaký bar propojený, jak máme třeba v našich domech, ve Fryštáku.</p>	<p>Život omezený na prostory pokoje</p> <p>Výhody společné jídelny</p> <p>Malé prostory</p>	<p>Realita a představy</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Jaké možnosti nabízí dům ve Fryštáku ve srovnání s vaším internátem?</p> <p>Ve Fryštáku, kde jsem byl, tak tam máme už bar, kde se dá posedět, není to však spojené s alkoholem. Pak tam máme velkou místnost, kulečnick, pingpongové stoly a případně ještě další klubovny, takže ještě my jsme zvyklí, že tam máme venku hřiště, vždycky u našeho domu je hřiště, kdežto tady bezprostředně u domu není žádné hřiště – to spíš mluvím o tady těch mínusech toho ubytování, jo, že je to prostě spíš určeno na to přebývání v těch pokojích a my se snažíme - samozřejmě dáváme jim svobodu ve volném čase, a pak mají samozřejmě studijní - vyhrazený čas na studium, ale jde o to aby oni sami věděli, že je dobré tady nějak, aby oni žili tady takovým společným životem. Samozřejmě, který si oni sami zvolí. Ne že teď musím na povel někam jít. Ne. Že zčásti jsem na pokoji, část prožiji venku na vycházce, většinou jich chodí víc nebo tak a pak tu mají samozřejmě hodně kroužků a pak mají možnost si tady v rámci toho režimu nebo odpoledne zajít třeba do klubovny si tady něco zahrát, třeba ten biliár, a přitom se povídá, nebo zahrát nějaké hry, které oni si také hrají mezi sebou, no takže toto je dobré. No a pak vás upozorním na ten duchovní rozměr, co to vlastně znamená v dnešní době.</p>	<p>Pozitiva domu ve Fryštáku</p> <p>Nedostatky ubytování v Kroměříži</p> <p>Život v komunitě</p> <p>Svobodná volba</p> <p>Možnosti trávení volného času v kroměřížském internátu</p>	<p>Srovnání internátu s domem ve Fryštáku</p>
<p>Třetím prvkem výchovného systému je víra – jak vnímáte toto v souvislosti s preventivním systémem?</p> <p>Co je pro mne důležité – já jako kaplan školy nepočítám s tím, že by jako každý, kdo sem přijde, byl, jak se říká v uvozovkách hluboce věřící nebo že by za tu víru bral jakoby naplno, právě že sem chodí i ti, kteří nemají s vírou nic společného, ani rodiče. Doma se dohodli, že sem půjdou, tak to su rád, že ta škola je tomu otevřená, i my jsme tomu otevření, jo. Nekontrolujem, kdo chodí do kostela nebo nechodí, samozřejmě si to časem řeknem, ale jsme otevření, a to bych chtěl říct, jsme otevření víře.</p>	<p>Přijetí do internátu nepodmíněné vírou v Boha</p> <p>Absence kontroly praktikování víry.</p> <p>Otevřenost víře</p>	<p>Svoboda vyznání na internátu</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>A jak tedy tento aspekt uplatňujete na internátě?</p> <p>Tento týden jsem měl hodinu, že jsem jim to on line říkal, že víra je důvěra – že mám v někoho důvěru, že potřebuji někoho, kdo mně potvrdí, že potřebuji někoho, kdo mi potvrdí, že je dobře, že jsem na světě, že já někoho potřebuji, samozřejmě ty rodiče, samozřejmě že to řeknou, že se to samozřejmě prožívá v rodině, ale to potřebuje člověk celý život a měli bychom to dávat i druhým, takové to ujištění, že je dobře, že ses narodil, je dobře, že jsi na světě a to si sami nemůžeme dát. A to jsem rád, že já jsem jim řekl tím, že to není žádná velká filozofie, že je to uložené v nás, jako stvoření, že vlastně Bůh je ve trojici, že to není náhoda, že to jsou vztahy. Takže my potřebujeme toho druhého, že nás tady potvrdí, že nás přijme nebo nám řekne pozitivní zprávu o našem životě. No tak to beru právě, že je stránky té víry, a to platí pro věřící i nevěřící, to je jedno, to je prostě jedno, a tak bysme chtěli, nebo tak bych chtěl, že to křesťanství nebo potom i specificky víra, že to není něco starého, něco, co vykopáváme – je to církevní škola tady, tak bysme to tady tak měli, ne – víra je něco, co je v každém člověku a my to tady – normálně se o tom nemluví na jiných školách, nebo necírkevních, tak ale tady jsme rádi, že to tady tak můžeme říkat.</p>	<p>Hodina náboženství on line</p> <p>Víra je důvěra</p> <p>Potřeba člověka vědět, že je milovaný</p> <p>Víra – něco nadčasového, v nitru každého člověka</p> <p>Radost z hlásání víry</p>	<p>Potřeba člověka vytvářet společenství</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Máte nějaké místo, kde se setkáváte a ten duchovní rozměr je zde intenzivněji prožíván?</p> <p>K tomu slouží ta kaple, kde máme to setkávání ráno i večer, na to se potom zeptáte třeba ještě Ladi, jak to tady je. Děláme tu Orientační dny, projekt jsme začali realizovat ve Fryštáku, s Lad'ou a asistentkou projektu jsme vytvořili i knížku Orientační dny – rozvoj hodnotové orientace žáků pro udržitelný rozvoj. Cílem projektu je společně s učiteli a žáky vytvořit prostor k sebepoznání a k objevení spirituální dimenze života mladých lidí. Čerpali jsme také z vývojové psychologie paní doktorky Vágnerové, která učila psychologii na Univerzitě Karlově. Všechny ty otázky člověka: kdo jsem, kam směřuji, to hledání i to duchovní hledání, že je u každého člověka, to se netýká jenom těch, kteří se náhodně nějak dostanou k víře nebo prostě chodí do kostela.</p>	<p>Setkávání v kapli</p> <p>Realizace projektu orientační dny</p> <p>Cíle projektu</p> <p>Poznatky z vývojové psychologie</p> <p>Otázky vlastní každému člověku</p>	<p>Spirituální dimenze života</p>
<p>Vidíte nějaké výhody vás, jako vychovatelů v porovnání s vychovávajícími rodiči?</p> <p>No, jak to tak bývá, vztah rodiče a dospívajícího není jednoduchý. Mladí kritizují své rodiče. A jako další jsme tady my, vychovatelé, dospělí. Já vidím, i tu možnost preventivního výchovného systému, že mladý člověk své rodiče má už „ohledené“, i když mají dobrý vztah, ale když najde někoho dospělého, který ho přijme a současně, když použije ten prvek rozumnosti, že další takové je laskavost (laskavý přístup, známe to, to jsou jakoby čtyři a tři. Čtyři: to je dům, škola, hřiště, víra a zase z jiného pohledu jaký je ten styl, to znamená, jsou laskavost), laskavý přístup, to znamená, že vše se snažíme laskavě – ne nařizováním, ale vše se snažíme laskavým způsobem.</p>	<p>Problematický vztah rodič – dospívající</p> <p>Cizí laskavá autorita</p> <p>Prvky preventivního systému</p> <p>Laskavá výchova</p>	<p>Vychovávající a vychovávaný</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Jaký je další aspekt v preventivním výchovném systému a jak ho vnímáte?</p> <p>Pak je rozum a ten rozum říká také, že nesmíme toho mladého člověka poutat na svoji osobu, je to jednoduché, zvláště když jsou v nějakých problémech nebo tak, oni se cítí, jak my to říkáme, ale i my se cítíme, „nedomilovaní“, tak člověk když najednou pozná, že ho někdo bere, tak ten rozum nám říká ano, dívej, veď ho, buď s ním, ale nesmíš ho udělat závislým na sobě, nesmíš zneužít té jeho důvěry, ty mu musíš umět i říct: „ale tohle si musíš vyřešit sám“, jednoduše, nebo tohle, ano, ale já ti nebudu pořád říkat, co máš přesně dělat. Někdy jo, ale ne vždy. Takže – ten rozum, takže mluvím o té rozumnosti, o tom rozumu.</p>	<p>Doprovázení kontra připoutání</p> <p>„Nedomilovanost“</p> <p>Nastavení hranic</p>	<p>Rozumnost vychovatele</p>
<p>Mluvil jste o paní doktorce Vágnerové, že vás oslovila některými myšlenkami, našel jste další souvislosti s preventivním výchovným systémem a jeho aplikací na tomto učilišti?</p> <p>A tady to mám psaný v té knížce o tom preventivním výchovném systému – my tomu říkáme rozum, laskavost a náboženství a Vágnerová to nazývá: stimulaci, emoční nasycenost a stabilní strukturovanost. Takže pro mne je důležité, a to chci ještě zdůraznit, že to není něco, co by se dělalo jenom na církevních školách, nebo že by to jen salesiáni dělali, ale co bylo i cílem tady toho projektu – to je evropský projekt s učiteli, že ten preventivní systém patří do školy a to do každé školy. Když jsme tu přednášku ve Fryštáku měli, sedělo tam spousta učitelů, ředitel školy a jeden salesián, který učí na Českobudějovické fakultě, Pavel Kuchař, tam také přišel se svým příspěvkem a oni na to všichni velice pozitivně reagovali a přijali to, že to tak je.</p>	<p>Tři pilíře výchovného systému</p> <p>Preventivní systém v psychologickém pojmosloví</p> <p>Projekt pro různé typy škol</p> <p>Pozitivní ohlas z řad pedagogů</p>	<p>Uplatnitelnost preventivního výchovného systému</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Součástí preventivního výchovného systému je laskavost. Co to pro Vás znamená v souvislosti s výchovou?</p> <p>Ano, tímhle se řídíme, je to autentická, výchovná láska, to je ta laskavost. Je to taková láska, kdy mladý člověk cítí, že ho máme rádi, že ho bereme vážně a nemá to nic společného s pedofilií, samozřejmě, že. Toho dosahujeme tím, že máme rádi ty věci, které mají rádi mladí. A to znamená, že s nimi jdeme sportovat, že s nimi jdeme ve volném čase, že se zajímáme, co poslouchají za muziku a tak dál. A pak – výchova jako zápas o lepšího člověka, znamená, že preventivní systém není zápas vychovatele proti vychovávanému, ale že hrajeme na jedné straně s vychovávaným zápas o lepšího člověka.</p>	<p>Výchovná láska</p> <p>Zájem o oblíbené činnosti mladých</p> <p>Ne soupeří, ale spoluhráči</p>	<p>Laskavost</p>
<p>Takže necháváte vždy mladým možnost volby?</p> <p>Nechceme dítě nikam zatlačit, ale získat je pro spolupráci, abychom společně s ním šli za hodnotami. Každý má svobodnou vůli a my je nechceme ani nemůžeme k ničemu nutit. A je důležité, abychom se stali přáteli, ale musíme jim, na co jsem sám narazil, nechat svobodu. Když pro něj jsem jenom učitel v uvozovkách nebo eventuálně jenom vychovatel a asi nejsem schopen někdy dostat se na něčí vlnu a to jsem se tady dost učil, chtěl jsem zjistit: proč tady má přede mnou odstup nebo proč si dává tady přede mnou majzla a když jsem to se známým probíral, on učí ve Vsetíně na škole, salesiánský spolupracovník to je, tak on právě říkal, dívej se, ano, ty se mu snažíš dát to nejlepší, snažíš se, ale musíš také respektovat jeho svobodu, co on chce a jestli jsi pro něj jenom farář, jenom tady nějaký učitel nebo jenom někdo kdo právě teď musí nějak poslouchat a tak, ty mu musíš nechat svobodu, že on to tak chce mít, nechat mu čas, netlačit na něj, když chceš někoho získat.</p>	<p>Spolupráce</p> <p>Možnost volby pro vychovávané</p> <p>Naladění na stejnou vlnu</p> <p>Snaha a trpělivost vychovatele</p> <p>Svoboda volby vychovávaného</p>	<p>Rozhodnutí ke spolupráci</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Někdy ale možná hrozí opačný extrém, že se vychovávaný stane na vychovateli příliš závislý, jak potom postupujete?</p> <p>Ano, daleko horší by bylo, a to si tady někdy říkáme mezi sebou mezi salesiány i v těch střediscích, jak je snadné někoho připoutat k sobě, ale ten může do smrti pak zůstat na vás závislý. I vy to znáte z té sociální práce. Člověk jim rád poskytuje takovou tu oporu, ale my mu současně musíme umožnit, aby se stal samostatným, tak nejvíc jak může, ten člověk má určitě své limity, on potřebuje někoho i v tom praktickém životě, ale my mu musíme umožnit, aby se stával čím dál tím svobodnějším i vnitřně svobodnějším a vůbec, aby byl samostatný, aby ta jeho existence stála co nejvíc na jeho vlastních nohách.</p>	<p>Riziko přílišného připoutání</p> <p>Podpora a vedení k samostatnosti</p> <p>Cesta k vnitřní svobodě</p>	<p>Pomoc ku svépomoci</p>
<p>Je možné to vnímat vlastně jako pomoc ku svépomoci?</p> <p>Že, no to je výborné, že v těch sociálních službách je to tak přesně specifikované, abychom zjistili, že v těch střediscích, ještě v těch našich střediscích, že nám ty normy, že nám pomáhají, říkají jak a co a jak to uchopit, víte, takže to se učíme, nebo zvláště toto bylo kdysi vymyšlené i v tom pedagogickém sociálním základě, že toto jejich vzájemné obohacení, není jenom, že bychom něco nového objevovali. A teď to, co chci podtrhnout, takže ta duchovní dimenze: že rozum střeží laskavost, aby laskavost nebyla někdy až chorobná, aby se nestala manipulací, nějakým chorobným vztahem, přes který si vychovatel léčí nějaké nevyzrálé problémy, jak to tak často bývá, že. Vychovatel nesmí dovolit, aby vychovávaný byl na něm závislý. Musí tu být správný odstup, musí tu být svoboda, výchova by přirozeně měla přejít v sebevýchovu.</p>	<p>Teoretický základ</p> <p>Rozumnost ve vztahu</p> <p>Ochrana před závislostí vychovávaného</p> <p>Výchova vychovávaného vedoucí k sebevýchově</p>	<p>Rozumná laskavost</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>V pasáži knihy Orientační dny věnované preventivnímu systému jste v knize čerpal také z myšlenek Viktora Frankla, jaká je zde souvislost s výchovou v salesiánském duchu?</p> <p>Ten prvek víry nebo smyslu života v preventivním systému neznámá, že ta víra je jen nějaká taková duchovní atmosféra, ale tím, že právě člověk věří, tak to není jen něco abstraktního. V přesném slova smyslu, když si to nějak zkonkretizujeme, tak duchovní dimenze klade požadavky - nároky. Když něčemu věřím, tak z toho vyplývají nároky. Když si to převedeme třeba do vztahu, do manželství nebo do rodiny, tak když věřím smyslu rodinného života, partnerského života, tak nakonec víra mi pomáhá v tom, že se dokáži obětovat a vidím v tom smysl, že se necítím jako zneužívaný druhým, že se necítím, že druzí využívají mé dobroty. Věřím tedy, že to má význam, že to má smysl a to dlouhodobě, že to má smysl.</p>	<p>Víra není duchovní atmosférou</p> <p>Nároky kladené na věřícího</p> <p>Schopnost se obětovat bez pocitu křivdy</p>	<p>Smysl života a ochota obětovat se</p>
<p>Víra je jedním z pilířů preventivního systému. Jakým způsobem vám pomáhá zde při výchově chlapců?</p> <p>Zde nám říká, buď trpělivý a vydrž. Nenech se zahnat jakoby do kouta, i když se třeba nějaký ten ročník nepodařil podle představ, není tam dobrá ta atmosféra nebo jsou tam někteří, kteří to jakoby narušují, tak co s těma, co to kazí? Nebo jak? Jak nastavit ty podmínky? Vyhodit je ze školy? Když ne, tak jak s nimi tedy pracovat? Víím, že s tím máme třeba někdy trochu problém, když je tam jeden, dva, kteří jsou jiní, tak úplně nevíme jak. Asi možná lepší, že nevíme jak, než abychom hned měli nějaké metody. Je ale samozřejmě nutné, aby ta atmosféra nebyla nějak kažená.</p>	<p>Trpělivost při výchově</p> <p>Těžké otázky – problematičtí jedinci</p> <p>Snaha o udržení pozitivního klimatu</p>	<p>Výchovné problémy</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Z literatury je známo, že i Don Bosco měl s některými svými chlapci problémy. Jaké máte zkušenosti Vy?</p> <p>Ano. Někteří kluci museli zkrátka odejít. V tom velkém množství chlapců, o které se Don Bosco staral, to nemohlo být jinak. Když někdo jde proti tomu stylu a dělá si, co chce a kazí druhé, vysloveně je nějak morálně kazí, tak musí odejít. Tak u nás se to tedy nestalo, ale máme s tím také někdy problémy. Co je důležité, výchova, má být výchovou k odpovědnosti.</p>	<p>Vyloučení narušitelů z oratoře</p> <p>Zkušenosti v internátu</p> <p>Vedení k odpovědnosti</p>	<p>Problematičtí jedinci a výchova k odpovědnosti</p>
<p>Jaká je u vás situace v dnešní době?</p> <p>Žijeme ve společnosti nadbytku, ale ten nadbytek není pouze nadbytek materiálních statků, nýbrž nadbytkem informací, informačních explozí a možná, že našťastí nebo já to беру tak, že nakonec i ta koronáková doba, dala člověku příležitost, aby si člověk uvědomil, že si myslel, že dokáže všechno, ale není to pravda. Že máme své hranice, když je potenciálně ohrožené zdraví nebo životy. Mysleli jsme si, jak všechno máme pod kontrolou a je dobré, že vidíme, že to tak úplně není a teď hledáme tedy ten smysl života, že. A co je důležité, že smysl nemůže být dán, ale musí být nalezen. A my tady na učilišti nechceme a musíme si na to dávat pozor, já konkrétně tady v tom náboženství, nemůžeme dávat hotové odpovědi.</p>	<p>Život v nadbytku</p> <p>Varovný prst koronaviru</p> <p>Iluze všemocnosti</p> <p>Smysl života</p> <p>Stop hotovým odpovědím</p>	<p>Současnost a hledání smyslu života</p>
<p>A když učíte chlapce, tak jakým způsobem jim předkládáte tyto myšlenky?</p> <p>V té etice já jim nesmím říct, podívejte, tohle je smysl života, však vlastně je to jasné, protože já jsem k tomu zjištění musel vykonat spoustu práce, hlavně je to zkušenost mého života a když já jim to jenom tak, i v dobré víře jakoby řeknu, tak pro ně to možná najednou přestane být zajímavé, přestane být to hledání, já jim musím proto umožnit nebo nějakým způsobem je podnítit pro hledání smyslu života.</p>	<p>Výuka etiky</p> <p>Podnět k hledání smyslu života</p>	<p>Etická výchova</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Jakým způsobem Vás ovlivňují myšlenky Viktora Frankla? A jak je uplatňujete v praxi?</p> <p>Ano a dívejte, tomuhle úplně nejvíc věřím, tomu, co jsem tu uvedl jakoby na konci této kapitoly duchovní dimenze. Hodnotám nemůžeme učit, hodnoty musíme žít a nemůžeme dát smysl životu jiného člověka, co bychom mu mohli dát sebou na cestu je daleko spíš a pouze, jedině příklad. Příklad samého našeho bytí. Neboť na otázku po posledním smyslu lidského utrpení lidského života, nemůže být intelektuální nějaká rozumová odpověď, nýbrž pouze existenciální. Neodpovídáme slovy, nýbrž odpovědí je celá naše existence. A to vidím jako ohromný poklad.</p>	<p>Žité hodnoty</p> <p>Příklady táhnou</p> <p>Existenciální odpověď na lidské utrpení</p>	<p>Ovlivnění žáků vlastním příkladem</p>

Doplňující rozhovor s respondentem č. 1

Text	Kódy	Kategorie
<p>Jaké kroužky žákům nabízíte?</p> <p>Tak v pondělí máme kroužek myslivosti, včelařství, vodáctví, modelář a kytara, v úterý je kroužek horostěna, cyklistika, deskové hry, malá kopaná, formační kroužky, cesta zralosti a večer kroužek spojený s modlitbou, ve středu je kroužek filatelie, stolní tenis, posilovna, filmový večer, ve čtvrtek kutil, vaření, sportovní večer a úvod do nedělního čtení. Kroužků je tedy hodně. Kluků je devatenáct. Holky i kluci do toho mohou jít.</p>	<p>Výčet kroužků</p> <p>Možnost pro chlapce i děvčata</p>	<p>Kroužky</p>
<p>Vy pořádáte ty kroužky i pro žáky, kteří nebydlí na internátě?</p> <p>Ano, je celkem devadesát pět těch účastí na kroužcích, to znamená, že někteří třeba mají čtyři ty kroužky. My máme hodně těch kroužků, ale i učitelé mají nějaké ty kroužky</p>	<p>Počty zúčastněných</p> <p>Vedoucí kroužků</p>	<p>Účast na kroužcích</p>
<p>Mluvili jsme naposledy o dotazníku, který se vyplňuje po příchodu žáků na internát a až učiliště ukončí, vyplňuje se s nimi také nějaký dotazník, jestli na ně ten pobyt na internátě měl nějaký zásadní vliv?</p> <p>Tak dívejte, ona většina jich pokračuje dál, ti třetí vlastně, kteří končili, nakonec tady byli tři ubytovaní žáci a z nich všichni pokračují v nástavbovém studiu. Něco takového jsme ještě nedělali. Takže oni pokračují ještě ve dvouleté nástavbě.</p>	<p>Všichni z internátu pokračují</p> <p>Nová zkušenost</p>	<p>Nástavbové studium</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Co nejvíce po té výchovné stránce zabíralo na ty největší „uličnický“, jak jste mluvil o tom problematickém třetím ročníku?</p> <p>Ano, ano, tak nejvíce zabíral takový místní postup, pohovor, kdy s nimi nejdříve promluvil ten vychovatel, který je měl na starosti a pak ten třídní učitel a ředitel a pak oni šli do té nástavby, tak jsme jim, všem těm, kteří se prostě chovali blbě, tak jsme jim řekli, ať počítají s tím, že je to pro ně takový nový jako začátek a že počítáme s tím, že ti, kteří již směřují k té maturitě, že se na to své chování zaměří. Pokud se stane, že by se sešli učitelé a došli k závěru, že tam došlo k nějakému problému, tak se to řeší zápisy a tři zápisy o nevhodném chování už řeší ředitel. Tak od té doby je to už v pořádku.</p>	<p>Pohovory s žáky</p> <p>Nový začátek a změna chování</p> <p>Strategie tří zápisů</p> <p>Nastolený pořádek</p>	<p>Výchovné strategie</p>
<p>Byla jiná kritéria přijímání žáků první rok existence učiliště, nebo jsou stále stejná?</p> <p>Nějak výrazně se to neupravovalo, nějaké zásadní změny tam nenastaly. Přijímáme toho, kdo je schopný se vyučit, pak ty schopnosti musí být potvrzeny pedagogicko-psychologickou poradnou, když je tam nějaký otazník a nesmí mít sníženou známku z chování. Teď tady máme kluka, který měl asistenta na základní škole. My jsme si řekli, to bylo na žádost pana ředitele, že si nepřeje, aby byl tady asistent, chceme, aby ten žák byl schopný od počátku fungovat samostatně na internátě aj ve škole. Tak my o tom problému víme, staráme se o něj na internátě i ve škole, jen s jedinou výjimkou, aby nezapomněl vzít včas léky, tak je má učitel nebo vedoucí praxe u sebe. Tak to jediná taková věc, jinak ho učíme samostatnosti. Máme s tím dobré zkušenosti.</p>	<p>Schopnost se vyučit</p> <p>Bez snížené známky z chování</p> <p>Bez asistenta</p> <p>Vstřícnost školy</p> <p>Nácvik samostatnosti</p>	<p>Přijímání žáků</p>

Otevřené kódování respondent č.2

Text	Kódy	Kategorie
<p>Jaké výchovné metody tu na internátu využíváte?</p> <p>Tak my samozřejmě jako salesiáni používáme, nebo rádi bychom tu používali ten preventivní systém, ovšem preventivní systém tady v těchto podmínkách je tu takový trošku ochuzený a pokud máte ty tři pilíře a jeden z nich nemůžete použít, tak se to prostě kymácí. Tak jak židla má čtyry nohy, jedna chybí, tak většinou spadnete z té židle.</p>	<p>Snaha o využití systému</p> <p>Chybějící pilíř</p>	<p>Problematika využití systému</p>
<p>Můžete mi o tom říci něco více?</p> <p>Takže to náboženství tady: Don Bosco to dělal tak, nebo čeští salesiáni prostě přijímali kluky jak kostelový, tak nekostelový a těm nekostelovým to vysvětlili o co jde a buď to pochopili a přijali nebo to pochopili a nepřijali, nebo to vůbec nepochopili. Ale s takovýma jako klukama se většinou ten barák do půl roka rozloučil. Že to měli zavedený jako tak v starý republice do těch padesátých let, že takovým předělem byl osmý prosinec, kluci se přijímali v srpnu, patnáctého srpna byly sliby, a obnova slibů, toho osmého prosince byl takový death line, jestli se hodí do toho výchovného systému nebo nehodí. Pokud se nehodí, tak se s ním prostě salesiáni rozloučili. Jinak to nešlo, víte, jak když máte shnilý jabko v ošatce, tak jsou za chvíli shnilý úplně všechny, no. A tady jsme to pochopili, i když jsme sem přišli s velkým nadšením, v tom roce dva tisíce osmnáct, ale ti kluci byli úplně jiní, než jsme si je jako by představovali. Protože do té doby jsme žádnou takovou práci nedělali. Já jsem pracoval třináct roků ve středisku mládeže, dělal jsem s děckama z ulice, ale mně se na nich vždycky líbilo, že byli rovní. Že vám prostě do očí řekli, co si myslí.</p>	<p>Přijímání chlapců za staré republiky</p> <p>Nutná vyloučení</p> <p>Přelomové datum</p> <p>Výběr žáků</p> <p>Nadšení vystřídané zklamáním</p> <p>Nesplněná očekávání</p> <p>Férové děti ulice</p>	<p>Přijímání a vylučování chlapců</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>A tady tomu tak nebylo?</p> <p>Ne, já jsem byl v Praze a v Žabovřeskách. Petr byl ve Zlíně. Kdežto tady takoví ti jako v uvozovkách z dobrých rodin, nechcu říkat katolických nebo křesťanských, prostě vám to neříkají do očí, ale za zádama. Prostě oni jsou naučení z domu chovat se jiným způsobem, aby dostali nejenom peníze, čas, to co oni potřebují – doma se chovají tak jinde se chovají úplně jinak. Xkrát jsme byly svědky toho, že rodič řekl: „Ne, to by v životě on nemohl udělat“, ale on to udělal. A nám nevěřili. A takoví kluci sem přišli v tom prváku, takže to bylo trochu náročnější, protože oni se nechtěli ani o tom bavit, preventivní systém byl pro nás jakoby nepoužitelný. A my jsme si říkali, co tady teda budeme dělat jako salesiáni? No tak jsme začali od toho nejzákladnějšího – budovat vztahy, normální lidský vztahy. Někde to šlo, někde to nešlo, tak jsme se s ním ale museli rozloučit, to nešlo jinak. Prostě abychom my měli skupinu, to jich tady bylo tenkrát jedenáct nebo dvanáct, tak vy se deset minut musíte věnovat tomu jedinému člověku, který vám to neustále rozbíjí a těch zbývajících šest, sedm, kterých by to i rádo poslouchalo, tak se k tomu vůbec nedostanou. Prostě to byli takoví ořeši, že nepředstavitelný.</p>	<p>Pokrytectví</p> <p>Vypočítavost</p> <p>Rodič popírající realitu</p> <p>Nespolupráce žáků</p> <p>Budování základů</p> <p>Narušitelé koheze skupiny</p>	<p>Problematictí jedinci</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>A co druhý rok na škole, bylo to po této stránce lepší?</p> <p>No potom přišli druháci a to zase bylo úplně, ale úplně o něčem jiným. To byli kluci, který byli vstřícní, s chutí naslouchat a už se s tím dá jinak pracovat. Rozum, náboženství, to tam krásně zapadlo a ti kluci dneska po tom, když odečteme ty všechny doby, co tu nejsou, tak můžeme říct, že ten preventivní systém na nich opravdu zapůsobil a myslím si, že ti kluci jsou jiní, než přišli sem do internátu. Já jsem třeba chtěl ještě v prosinci udělat, ale už jsem se k tomu nedostal, protože jsme chtěli připravovat ty maturitní obory, takovou anketu pro rodiče, aby mě řekli, jestli vidí nějakou změnu na tom svém synkovi, předtím, než tady byl a ten rok a půl, co tady je, jestli vidí, abychom měli nějakou zpětnou vazbu, jestli ten preventivní systém je fakt funkční nebo není funkční. A další věc je, že tam je, jak prostě se uvádí ve všech příručkách o preventivním systému, že ten se dá skutečně praktikovat tam, kde je náboženské prostředí. Kdežto tady v tom obrovském kolosu, který tady je, to je těžké – už jenom to, kdybychom byli naplnění, celý ty pokoje a měli čtyřicet kluků tady, na tom patře, tak my je nemáme ani kde shromáždit všechny a něco jim říct, jako všem pospolu. Teď to jde, protože je jich tady jen sedmnáct, plus my tři, takže my se tady na tu klubovnu vlezem, ale kdybychom byli plní. A zase to je věc, která ubírá na těch vztazích, že ti kluci se vidí a také se formují mezi sebou. My je tady teďka máme po ročnících rozdělení. Tak ve třetáku jsou čtyři, ve druháku je jich jedenáct a dva v prváku, takže tak.</p>	<p>Příchod nových učňů</p> <p>Možnost uplatnění preventivního systému</p> <p>První viditelné výchovné úspěchy</p> <p>Plán s anketou</p> <p>Zpětná vazba od rodičů</p> <p>Realizace náboženského prostředí</p> <p>Nedostatečné prostory</p> <p>Komplikace pro vztahy</p> <p>Počty učňů v ročnících</p>	<p>Druhý a třetí rok internátu</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Jakým způsobem probíhá den na internátu?</p> <p>Tak my jsme ten první rok zkoušeli, že to vezmeme jako podomácky. Že salesiánská komunita, tam má být taková ta rodinná výchova, jak je ten preventivní systém. Tak jsme si říkali, tak dobře, tak jak je to doma. Maminka nebo tatínek je vzbudí, tak jsme je vždycky budili asi do Vánoc, myslím a pak tady byla taková menší jakoby, jak bych to řekl, vzpoura, že teda proč by měli ráno vstávat, když ostatní na tom internátě nevstávají, společně? Oni se samozřejmě zeptají ti kluci, jak to funguje jinde na tom patře, na tom patře, jak to maj holky, jak to mají kluci. Tady je jedno půl patro kluků, jinak jsou tady samé holky v celém tom obrovském internátu. A jak zjistili, že vychovatelé je nebudí, no tak proč je budíme my? Tak jsme se jim snažili vysvětlit, že chceme dosáhnout lepších vztahů, po té stránce lidské, že doma to tak také mají, tak jsme pokračovali, aby to bylo jako doma. No, a to nám řekli, vy nás nemáte právo co vychovávat, od toho jsou jenom rodiče. Tak jsme byli nahraní. Co s takovýma klukama můžeme dělat, když nechcú. Na sílu to je zbytečný, takže jsme se domluvili, budete vstávat sami a vždycky ráno začínáme podle ročníků: je to také především z důvodu, že se do kaple nevlazem, že chceme ráno začínat v kapli a taky že každý má jiný rozvrh. Akorát když jsou třeba prváci a třetáci na praxi, tak musí být v sedm hodin na pracovišti, že. To jdou po pěti minutách po sobě do kaple. Takže přijdou do kaple, tam jste už byli v kapli, že? Byla jste v kapli?</p>	<p>Ranní buzení</p> <p>Malá „vzpoura“</p> <p>Odlišný režim na jiných patrech</p> <p>Žáci se vzájemně informují</p> <p>Konfrontace</p> <p>Snaha o budování rodinné atmosféry</p> <p>Ranní setkání v kapli</p> <p>Omezené prostory</p> <p>Časový harmonogram pro shromáždění</p>	<p>Ráno na internátě</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Ano a jak tam tedy probíhá ranní shromáždění?</p> <p>Takže jste viděla tu kapličku. Takže každý kluk má jeden den v týdnu, který má na starosti, vezme si tu kartičku, salesián to doplní. A pak už je nevypravujeme, jenom čekáme na ně, až přijdou všichni do kaple, když nepřijdou, tak vychovatel vystartuje a jde si pro ten zbytek, který třeba zaspal, cokoliv. Jsou tu třeba různí manekýni, kteří mají rozložený trička na stole a přemýšlejí, které tričko si vezmou. Dobrý. Takže pak jdou na snídani, a to už jim jako neorganizujeme. Prostě musí přijít tam a tam tehdy a tehdy. Pak když přijdou ze školy nebo z praxe tak mají individuální vycházky. O ty individuální vycházky žádat nemusí, ty mají prostě daný. Akorát se musí nahlásit, že prostě odchází. Jsou tady vycházkový knížky, kde je vychovatel, co má službu zapíše a pak když přijdou se zase musí nahlásit, že jsou tady. Máme to tak, oni teda remcají, ale my jsme to tak zavedli, prváci do osmnácti, druháci do devatenácti, třetíci do dvaceti. Tady třeba jsou vycházky do devatenácti hodin a pak jak už jste slyšela, jak tu zařval ten rozhlas, to se v devatenáct hodin vyhlásí studijní klid pro celý internát. A to je prostě taková z těch dobíhajících akcí, co tu zavedli na začátku.</p>	<p>Služba</p> <p>Shromažďování do kaple</p> <p>Společný režim</p> <p>Individuální procházky</p> <p>Vycházkové knížky</p> <p>Stanovené časy pro návrat z vycházek</p> <p>Studijní klid</p>	<p>Průběh dne na internátě</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Jaké je rozvržení programu pro učně na vašem učilišti? Ano, týden máme školu, tak se učíte, to je pravda, ale týden máte praxi, proč byste se měli i ten týden učit? Proč? Není motivace na to. Tak co s těma klukama? Musí tady být. Je tady jenom jedna jediná místnost, když jste šla dole na vrátnici, tak vlastně ta druhá budova propojená je jídelna a kuchyň. A to je takové malé prostranství, kde se vleze asi sto lidí, ale namačkaných sto lidí a tam je bezplatná wifina, takže tam oni jako můžou být a můžou tam být i přes tuto dobu, ale zase, když tam přijde paní vychovatelka, nebo vychovatel, kteří mají službu na internátě celým, tak musí prostě říct, ano, mám to povolené od vychovatele a oni prostě občas to zkouší, přijdou sem, jestli víme, že ty lidi jsou tam. Jinak ty děcka tam být nesmí. Musí být na pokojích a musí se učit. Tak to je těch devatenáct až dvacet třicet. V jednadvacet hodin se znovu zahlásí, že je příprava na večerku, at' vyklidí všechny společné prostory, chodby a už se odebírají. No a my to máme udělané tak, že v těch dvacet jedna hodin máme takzvané skupinové setkání, máme ho po ročnících, každý ten vychovatel má jeden ročník, a to s nima probíráme určitý témata. Ty večerní setkání jsou krátký, je to do deseti minut, většinou je tam, máme to někde napsaný, kdybyste chtěla, tak vám to někde pošlu, jestli to budete chtít. A ňáký kontakt máte. Takže vám teď nebudu říkat, co tam po těch ročnících dělají. Prostě jednadvacet hodin – skupinové setkání.</p>	<p>Rytmus – týden škola, týden praxe Problematika volného času Společenská místnost s bezplatnou Wifi Povolení od vychovatelů Čas na učení Čas na večerku Večerní skupinové setkání Samostatná témata pro ročník</p>	<p>Odlišnosti chodu na škole i internátu</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Jak tu tedy chlapci tráví volný čas v týdnu, když mají praxi?</p> <p>Nechceme, aby se jen váleli na pokojích, tady jiná možnost není, než válet se na pokoji. Viděla jste ten pokoj, tam když přijdete, no tak dobře, sednu si na židlu, ale toho prostoru mám tak minimálně a ještě blbýho, že si radši lehnu. Než aby leželi to je taky na nic, že. Venku nemáte ani jeden prostor, kde se mohou setkat děčka. Tady neexistuje jediná lavečka, v okolí internátu, nic. Tak co má udělat? Tak když se setmí, různě postávají, kůří, dělají binec, což není pro nás přijatelný, to je úplně proti všeckýmu, kdo ví, jaká je vývojová psychologie, tak se může tomu všemu akorát divit, proč není děčkám daný ten prostor. Není, prostě není. My ještě nabízíme v době ty individuální vycházky, když teda nechtějí jít ven, je škaredý počasí, tak to vám ukazoval tady ty místnosti, tak to se prostě odemkne, jsou kroužky, nabízí se různé aktivity, plus teda, kdo si chce povykládat, tak tady je ta možnost ve vychovatelně. Kluci to využívají, ti třetáci tak pomaličky začínají, protože vidí na těch druhákách, že to funguje. Když chtějí do toho osobního styku, tak z toho něco mají. Takže, když nikoho neviděli předtím, tak možná byli z domova, já nevím co. Trošičku takový pošmolení, co se dá dělat. A ti prváci se už zapojují jakoby automaticky, když vidí ty druháky. Zase výhodu máme v tom, že zase ti druháci, ta skladba těch kluků je tak diametrálně odlišná, že je to moc dobře tady pro tento internát. Protože jak ti třetáci to blbě zavedli, tak druháci to po nich nepřejali a přijali si jako vlastní kulturu. Vlastní způsob komunikace mezi sebou. Oni ti třetáci se nenazývají ani jménem, jenom příjmením. Kluci, proč to děláte, vždyť to není osobní? A co je vám po tom, pane vychovateli, to je naše věc. Jo je to vaše věc, já se jenom ptám, můžeš odpovědět, ne?</p>	<p>Problém malých pokojů</p> <p>Žádný prostor před internátem</p> <p>Žádné posezení venku</p> <p>Kouření žáků a postávání před internátem</p> <p>Nabídka procházek, kroužků,</p> <p>Možnost rozhovoru s vychovatelem</p> <p>Třetáci se pomalu zapojují také</p> <p>Prváci napodobují druháky</p> <p>Lepší spolupráce druhého a prvního ročníku</p> <p>Problém komunikace u třetáků</p>	<p>Omezené možnosti</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>A zde jsou ubytovaní učni asi od patnácti, šestnácti let do devatenácti?</p> <p>Věkový rozdíl je tu až sedm roků mezi nimi. Jsou tady kluci, kteří mají dvacet tři a jsou tady kluci, kteří mají šestnáct roků, ale funguje to u těch druháků. A je úplně něco jiného, když my potřebujeme něco udělat, třeba aby bylo chvílečku ticho nebo tak, tak když ten chlap to řekne, aby bylo ticho, jako ve škole, no a když ten třiadvacetiletý kluk řekne, tak už držte huby, ne. Okamžitě je klid, ale okamžitě, protože ví, že to nesmí.</p>	<p>Různý věk učňů</p> <p>Podpora autority vychovatele</p> <p>Nastolení pořádku</p>	<p>Spolupráce</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Ano, chápu. A abychom se vrátili ještě k těm volnočasovým aktivitám, do čeho se zde tedy mohou chlapani zapojit?</p> <p>Jak jsou ty praxe, tak jim nabízíme větší programy, v pondělí je to dobrovolný, je to buď nějaká procházka, nebo hra. Jsou to takové hry, které se odbývají ve městě, třeba letní trhy tak s nimi jdeme na ty letní trhy, akorát je smůla v tom Kroměříži, že tady prostě v devatenáct hodin, tady je mrtvo v tom městě. Ty trhy tady končí v devatenáct hodin. Výjimečně to někdo tady nechá do osmi hodin. Tak se podíváme na nějaký ty světýlka a v osm o půl osmé to všechno pozhasíná se a je to v háji. Takové dost nekulturní město, no. Tady není fakt kde jít. Ty kavárny, co jsou, nebo ty čajovny, tam se zase nevlezeme, protože je nás hodně, no tak chodíme, máme různé ty vycházky, různé ty trasy nebo hry. To jim nabízíme, když je škaredě, tak děláme nějaký ten miniturnaj v šipkách nebo v halmě, takový, co tady jsou ty možnosti. Úterý je povinný, to je takzvaný formační večer, je to rozdělený zase po ročníku, každý ročník má svůj formační program ten trvá hodinu a půl, s tím, že se snažíme, aby to bylo takový interaktivní, takže máme spoustu nějakých videí stáhnutých nachystaných, hlavně jsme je přejali z Fryštáku, protože tam to mají celkem poskládaný tady ty věci, třeba mají nějaký témata, než se děcka zklidní, to chvílečku trvá, když se sejde větší skupina lidí, tak na to, aby je to zaujalo, jsou krátký, do pěti minut. Takže to hodně používáme tady ty věci a hlavně chceme, aby se s nima diskutovalo o tom tématu, aby to nebyla jen přednáška. Takže mívají nějaký dotazník, nějaký kvíz, něco vyplňují, něco kreslí, třeba dělali erby, tak ty tam jsou vyvěšené u toho kulečníku, dá se s nima u toho všeho vykládat. Ve středu je nepovinný zase, a to se promítá film zase. Zase promítne se film a večer na tom skupinovém večeru se ještě o tom filmu povykládá. Aby to nebylo jenom shlédnutí a nazdar. Aby to nebyl jen konzum.</p>	<p>Bohatší program v týdnu praxí</p> <p>Aktivity venku</p> <p>Letní trhy</p> <p>Málo příležitosti ve městě, kam zajít</p> <p>Problém s malým prostorem v čajovnách a kavárnách</p> <p>Aktivity při špatném počasí</p> <p>Miniturnaje v šipkách, halmě</p> <p>Výchovné formační večery</p> <p>Výběr krátkých videí</p> <p>Diskuse o tématech</p> <p>Dotazníky, kvízy</p> <p>Kreslení na určité téma</p> <p>Filmové středy</p> <p>Debata o filmech</p>	<p>Pravidelné volnočasové aktivity</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>A co jim například pouštíte za filmy?</p> <p>Tak většinou se pouští, když se něco blíží, třeba Vánoce, tak jsme poušteli vánoční filmy nebo ze začátku jsme poušteli filmy se zvířaty jako Králové hor, jak je tam ten kluk s orlem, pak jsou nějaký filmy se psy, to jsme poušteli, v prváku má největší úspěch třeba ten seriál Avengers, takový ty science-fiction filmy, ale my jim snažíme pouštět i takový ty český, o kterých se dá nějak diskutovat. No máme tam napsanej, vždycky se snažíme, aby to bylo jednou za čtrnáct dní, aby tam jeden, o čem se dá jakoby diskutovat a ten druhý, aby byl takový odlehčený. Jo třeba, jako Podfukáři jsou, to třeba, dva ti kouzelníci, jak tam blbnou, když jsme to promítali, to mělo velkej úspěch. Samozřejmě oni by nejradši nějaké ty střílečky, ale to my jim jako nepouštíme. To jsme jim řekli ať si to stáhnou a dívají se doma, ale tady ne. A ve čtvrtek máme teda vždycky to, i když je škola, stejně víme, že v pátek nebývají písemky a nic takovýho, tak jdeme do tělocvičny. Aby se kluci vyřádili, tělocvična je tady, to jenom na hodinu a potom do posilovny, to je tady hned vedle taková místnost. To je všechno.</p>	<p>Záměrný výběr filmů</p> <p>Filmy o přírodě, seriály, vánoční filmy</p> <p>Pozitivní ohlas u žáků</p> <p>Debata o filmech</p> <p>Odpočinkové filmy i filmy s hlubším obsahem</p> <p>Eliminace filmů s násilím</p> <p>Sportovní čtvrtky</p> <p>Tělocvična a posilovna pro „vypuštění páry“</p>	<p>Aktivity pro sportovce i lenochy</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>A jaké ty volnočasové aktivity se těší u mládeže největší oblibě?</p> <p>Tak teďka tady vede úplně na celé čáře ten kulečník. To je novinka, tu máme až letos, a to je tam už napsaný od šestnácti do osmnácti třiceti a kluci už o tři čtvrtě na čtyři tady nahlédají a: „Pane vychovateli..., jako v tom filmu Marečku, podejte mi pero. „Pane vychovateli, už je čas.“ Tak to je něco. Tam se jich sejde i deset. Vzhledem k tomu, že je jich tady jen sedmnáct, tak to je víc jak polovina. Je to dobrý, dá se tam posedět, pustí se tam muzika, dá se povykládat, tam je to místo, přesně co ty kluci potřebují, místo na setkání. Je zajímavý třeba ta klubovna, kde jsou takový ty křesla čalouněný, tak tam si ty kluci moc nezvykli. Je to pro ně já nevím co, ale prostě nezvykli si se tam scházet. Je tam taková ta skupinka druháků, kteří chtějí být pospolu, oni třeba hrají Dračí doupě, se to jmenuje, něco takovýho. Oni maj kostýmy na sobě, to je šílená nějaká hra, strašně dlouhá, jako že sami si to dotvářejí tu hru, já tomu nerozumím, tam jsou nějaké tlusté knížky k tomu, herní plán, kostka. Desetiramenná kostka, ne se šesti, ale deset jich má, nějaké symboly. Pak je taková zase skupinka kluků, kteří hrají rádi deskový hry, tak zase víc je tam klid, nic se tam nepouští, ale to se tak nepoužívá, ten kulečník, to je takový opravdu teďka hit.</p>	<p>Obliba kulečníku</p> <p>Vymezená provozní doba</p> <p>Maximální účast</p> <p>Hudba jako kulisa</p> <p>Dobrá atmosféra</p> <p>Menší využití klubovny</p> <p>Zábava skupiny druháků</p> <p>Dlouhá hra v kostýmech</p> <p>Fanoušci deskových her</p> <p>Kulečník vítězí</p>	<p>Kulečník a jiné hry</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Je ještě něco, co je pro ně takovým hitem?</p> <p>Samozřejmě pro ně je nejlepší, když vypadnou ven a jsou jenom jako před internátem, protože jsou tam holky, na patře žádný nejsou, takže musí si zkrátka povykládat, si zakůřit, ze začátku se tak chudáci pořád schovávali, no my jsme jim na rovinu řekli, to je vaše věc, že kouříte, je Vám osmnáct roků, akorát musíte dodržovat ten řád, co tu je, nekouřit v budově podle vyhlášky města Kroměříže, padesát metrů od internátu. Samozřejmě jen sa zetmí, už sů zas za rohem. A my jim říkáme, my vás nebudeme kontrolovat, je to vaše věc, tak to trošičku spadlo z nich takový břemeno, jak chodili a típali ty cigarety, tak prostě tady stojí a vykládají. To je pro ně druhý takový největší stimul. Zase ne všichni to potřebují. Ti, kteří už mají takový to vykládání za sebou nebo jsou větší introverti, tak ty jsou třeba furt tady na internátě. Jsou takový typy, který jdou jenom jednou za čtrnáct dnů jenom na vycházku, tak že si jdou třeba něco koupit, nákou svačinu třeba, nepotřebují to k životu, no. Ale vědí, že ta možnost tady je. A my, když třeba vidíme, když jako přijdou a nic se tady neděje no tak ten vychovatel tady má službu, tak už pomaličku jde po těch pokojích a láká je na nějakou tu hru, jo vytahuje je. Ale samozřejmě když přijdou jenom ze školy ne z praxe. Když přijdou z praxi tak je fakt necháme vydechnout, protože kromě opravářů, kteří jenom stojí a dělají, ale i když stojí u ponku šest hodin, tak ty nohy bolí, je to něco jinýho, než ve škole. Takže oni po té praxi jdou nejdřív na oběd a pak si jdou lehnout. Do těch čtyř to fakt jsou většinou tuzí, to je nevzbudí vůbec nikdo.</p>	<p>Před internátem</p> <p>Na kus řeči s děvčaty</p> <p>Cigarety dospělým učňům povoleny</p> <p>Nutné dodržení řádu a vyhlášky města</p> <p>Odlišné potřeby žáků</p> <p>Introverti raději samotu</p> <p>Ven jen pro svačinu</p> <p>Nabídka od vychovatelů</p> <p>Aktivita pouze po škole</p> <p>Po praxi odpočinek a spánek</p>	<p>Společnost, samota a odpočinek</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Jakým způsobem je vedena mládež ke vzájemné spolupráci?</p> <p>Tak ta vzájemná spolupráce je tady vedena víceméně přes ty osobní kontakty. S tím, že se snažíme, aby komunikovali po tom ročníku. Že ty tři roky, které tady mohou být, aby nebyly pro ně nějaký ztracený nebo jako že jenom to odchodím a co, však mě to nebaví, jsem tady z donucení, ale aby to prostě vzali, že ty tři roky můžou na sobě zapracovat. To se jim snažíme jako předat, tady tuto informaci, že ty dny by pro ně neměly být nějaký profláknuté, že by to pro ně byla velká škoda. Že ten věk, který tady mají, je přesně na to, aby na sobě začali pracovat.</p> <p>A ta spolupráce úplně konkrétně je taková, hlavně když mají ten týden školu. Takže oni se i navzájem sebe doučují, což je krásný a ten vychovatel je má na starosti, tak zase jde za nima, ne že by je jako kontroloval, ale navštíví tam ten pokoj: „Potřebuješ s něčím pomoci?“ My máme do té školy přístup online, takže vidíme známky, máme kontakt s učitelama, víme, kdy budou žáci psát písemku, takže víme, co ti kluci by se měli naučit, takže odzkoušíme. Teď já třeba přijdu na pokoj, tam není nikdo, tak už vím, kam mám jít, přijdu tam a tam jich je sedm a vzájemně se učí. Všichni třeba mechanizátoři se učí nauku o lese, takže oni ví, že ta spolupráce je dobrá na toto učení třeba. A pak není jako problém, když jeden zahlásí: „Kluci já mám chuť na čaj, kdo jde se mnou do čajovny?“ a vždycky tři, čtyři se sejdou dohromady. Když někdo něco zahlásí, jdu někam, kdo chce jít, tak vždycky s ním někdo jde. To třeba u těch třetáků není. Oni si to tak nezavedli. Tam je každej individuál. Ani ti, co jsou spolu na pokoji, tak spolu moc – dávali jsme je na pokoje dohromady tak, aby to moc nedělalo neplechu, ale stejně, když jde jeden nakoupit, tak ten druhý řekne, nó, mě se nechce. Tak nejde. Není to vždycky, jsou někdy spolu, ale ti druháci nebo prváci, to je něco úplně jinýho.</p>	<p>Soudržnost v rámci ročníku</p> <p>Výzva zapracovat na sobě</p> <p>Motivace žáků vychovatelem</p> <p>Vzájemné doučování jednotlivých žáků</p> <p>Zájem a pomoc vychovatele</p> <p>Společné trávení volného času</p> <p>Problém třetího ročníku</p> <p>Dobrá patra mezi druháky</p> <p>Třetáci jen každý za sebe</p> <p>Diametrální odlišnost přístupu</p>	<p>Vzájemná spolupráce</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Čím si myslíte, že to je, že jsou ti třetíáci tak jiní oproti prvákům a druhákům?</p> <p>My tady s nimi děláme ještě takový formační pohovory. Kdy máme na každého jakože list papíru, já to píšu ručně, říkám těm klukům, je to tady zamknuté ve skříni, není to ani v počítači, aby do toho nikdo nelezl, ale my jako chceme, aby nám oni řekli, jak to vypadá u nich v rodině, s jakýma pocitama on tady je, co by chtěl zlepšit na sobě a co by navrhoval třeba pro zlepšení atmosféry nebo organizace na tom internátě. A ti třetíáci nebyli schopní toto říct. Nás to nezajímá, vy nemáte právo nás vychovávat, co po nás furt chcete a nechte nás a ostatní to nemají a jak jsou tady spokojení a vy pořád do nás vrcete a pořád po nás něco chcete. Tož to ti druháci řeknou, jak o sobě, tak tady k té organizaci, takže dá se spoustu věcí zlepšit a když oni vidí, že co oni řeknou, tak to nezapadne a že my s tím počítáme a zařídíme se podle toho nebo zařídíme ten chod internátu, tak zase ta vstřícnost vůči sobě je úplně jiná. Kdežto u těch třetíáků to není.</p>	<p>Dotazy ve vstupních rozhovorech</p> <p>Otázky kladené vychovatelem</p> <p>Nesdílní žáci přijatí první rok</p> <p>Nezájem ze strany žáků</p> <p>Odtazitost žáků</p> <p>Spolupráce s žáky přijatými následující rok</p> <p>Sdílnost a spolupráce</p>	<p>Formační pohovory</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Jaká opatření jsou zde stanovena v rámci předcházení jevu zvanému šikana (jestli se vůbec tady někdy objevil)?</p> <p>Tak to jsme tady zatím neměli vůbec, vlastně tu byli ti kluci třetáci, prváci, tak oni se tak různě jakoby „očuchávali“ a tak dále, ale když viděli, že to není jak na ostatních patrech, že my jsme s nima pořád a já jsem jim potom říkal, po měsíci, po dvou, protože oni bydleli všichni na této půlce jenom a to už poznáte, jak kdo jde, už ho identifikujete a když oni zjistili, že já jsem třeba na pokoji a zavolám toho kluka, tak jako znejistí, jak to, že mě vidí, když mě nevidí a já jim říkám, já vás slyším i když vás nevidím. Já podle chůze už slyším, kdo jde a podle otvírání dveří vím na který pokoj jdete. Takže oni věděli, ne že jsou sledováni to ne, ale věděli, jaký je pohyb, takže nebyli anonymní a když je člověk anonymní, tak si dovolí více věcí. A mezi těma druhákama a prvákama, tam bych je mohl nechat tady klidně celý den samotný a vím bezpečně, že by si nikdo na ně nestěžoval. To jsou prostě kluci, to je radost s nima pracovat. I když jsou tam třeba starší těch třiadvacet, dvaadvacet roků, kluk, který prošel odmašťovnou, kluk, který chudák napotřetí neudělal maturitu, to můžou být různí kluci, kteří můžou říct: „Pod', ty seš mladej, ty to můžeš udělat místo mě“ - ne to je vůbec ani nenapadne. Tyto věci maj zpracovaný v sobě. Jsem tady já a záleží na mně, jak já se k té škole postavím. Jestli chcu něco dokázat anebo su vymaštěnec a dělám tady pakárnu.</p>	<p>Nezdařené pokusy třetáků</p> <p>Upozornění vychovatelem</p> <p>Stálá přítomnost vychovatele</p> <p>Pod kontrolou</p> <p>Žádná anonymita</p> <p>Druháci a prváci dobří i bez kontroly</p> <p>Problémům navzdory férovi kluci</p> <p>Hodnotové postoje žáků</p>	<p>Prevence šikany</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Na jaké oblasti, když zhodnotíte ze své zkušenosti, je nutné se ve výchově mládeže na internátu nejvíce zaměřit?</p> <p>No já osobně si myslím, že je nejdůležitější zaměřit se na ten jejich mobil, protože oni ho mají pořád a dneska jak je to GDPR, tak je to strašně složité těm klukům se přiblížit natolik, aby byli schopní mluvit o tom, co v tom mobilu všechno dělají. Oni to berou jako svoje opravdu úzké soukromí, ale když člověk to občas zahlídne, na jaký věci se oni dívají, tak si člověk řekne, je to vůbec možný, že to na tom internetu je, kdo to tam dal? Ale to je ta svoboda, kterou my jsme neměli. Pak jsou v mnohem větším nebezpečí než před dvaceti lety. Někdo si třeba povykládá o tom, někdo mi ukáže třeba něco, ale většinou to berou kluci, tak mobil je něco posvátného, to ani rodiče, ne že by nemohli, ale oni vyloženě nesmí se podívat, co já mám v mobilu. To potom... Tam se dá dělat spousta věcí. Říct mu: A podívej, toto si myslíš, že je správný? A ukázat mu podívej, jsou i takový a takový možnosti, takový servery, tam ukazují úplně něco jiného, zkus se zaměřit toto. A zkus mi říct rozdíl, jestli ho vidíš. Když tam se děje pořád zlo a tady nějaká sranda, nebo se děje dobro. Vidiš v tom rozdíl? A co bys radši? To zlo nebo to dobro?</p>	<p>Výchovné zacílení</p> <p>Tajnosti s mobilem</p> <p>Nástrahy surfování po internetu</p> <p>Co vše lze dát na internet</p> <p>V současnosti větší ohrožení než dříve</p> <p>Poučení vychovatelem</p> <p>Místo zákazů dobré příklady</p> <p>Rozumná volba</p>	<p>Rozumně s internetem</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Co považujete za největší úspěch, dosažený na tomto internátu?</p> <p>Já to beru jako to, když kluk sám o sobě přijde sem do té vychovatelny a chce si povykládat. Chce jít do kontaktu. Tam je ještě takový ten obrovský věkový rozdíl, my jsme tady skoro všichni před důchodem a ti kluci mají sedmnáct, osmnáct roků a svěřit se někýmu dědovi, jako tak občas to jde, ale přece jenom, když tady byl ještě jeden spolubratr, který byl o hodně mladší, o dvacet roků, tak na něho se kluci vyloženě jako lepili, že měli tu tendenci, že je mladší, tak mu jakoby víc povykládali. Ale když je ten věkový rozdíl větší a větší, tak je to těžší a těžší. Takže to opravdu považuju za to nejlepší, když ten kluk sem prostě přijde a řekne, pane vychovateli, já jsem v té škole zažil třeba toto a toto. Nebo doma mám takový a takový problém a chce s něčím pomoci. Že ta důvěra, to se fakt strašně těžko buduje, těžko se to chrání a když se něco pokazí a ten člověk přijde, tak to je opravdu takový pohlázení, že ta práce má opravdu nějaký výsledky.</p>	<p>Na popovídání do vychovatelny</p> <p>Velkému věkovému rozdílu navzdory</p> <p>Snazší kontakt žáků s věkově bližšími</p> <p>Pro radu za vychovatelem</p> <p>Důvěrná sdělení</p> <p>Radost z výsledků práce</p>	<p>Důvěra k vychovateli</p>

Otevřené kódování respondent č. 3

Text	Kódy	Kategorie
<p>Jaké metody sociálně výchovné práce jsou využívány kromě preventivního výchovného systému Dona Bosca na internátu?</p> <p>Tak preventivní výchovný systém je systém, že a potom tou hlavní metodou je jakoby přítomnost, přítomnost toho vychovatele a potom vztah s těmi žáky našimi, tak to je ta metoda. Preventivní systém, to už jste tady slyšela tu naši trojnožku: rozum, náboženství, laskavost.</p>	<p>System a jeho hlavní metoda</p> <p>Tři pilíře</p>	<p>Preventivní výchovný systém Dona Bosca</p>
<p>Jakým způsobem chápete a jak při výchově tedy uplatňujete ten jeho první pilíř?</p> <p>Rozum coby jako logické zdůvodnění požadavků, ale zároveň taky asi odborně by se tomu řeklo kognitivní stimulace, ale já tomu říkám, aby nebyli myšlenkoví povaleči – tak k té kolonce jakoby rozum. A když mám tu metodu přítomnosti s nima, tak se snažím, ať už je to při čemkoliv, při programu nebo při tom, že hrajem kulečnick nebo při čemkoliv, tak, aby nebyli myšlenkoví povaleči aby dokázali přemýšlet o životě. A tak ta metoda, kterou já chápu, že se je snažím odborně kognitivně stimulovat, tak jako provokovat přiměřeně na základě vztahu otázkama, které by je nerozrušily. Jsou otázky, které jsou velice citlivé, když je to doma špatně nebo něco takového, ale myslím na to, že ta přítomnost není, že su pouze s něma, ale konkrétně, jak o nich přemýšlím, co si myslím a mám vypozerované, eventuálně probrané, co by potřebovali, tak snad je tak jako motivovat, stimulovat k přemýšlení. Tak to je jedna taková osa, rozum.</p>	<p>Zdůvodnění požadavků na žáky</p> <p>Účast vychovatele při aktivitách žáků</p> <p>Motivace žáků k zamýšlení se nad životem</p> <p>Citlivě kladené otázky</p> <p>Přítomnost vychovatele nejen fyzická</p> <p>Podněty k přemýšlení</p>	<p>Rozum</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Co pro Vás znamená náboženství v souvislosti s preventivním výchovným systémem? Náboženství, to je spíš hodnotový systém. Tady to jsou jakoby podněty k získávání a uchovávání si hodnot. Jedna z velkých hodnot je ráno vstát a jít do práce že.</p> <p>Tak zdánlivá blbost, to znamená třeba to ráno, dbát na to aby vstali, aby vystartovali do práce a aby tam taky nešli špinaví. Takže to je zase metoda, ranní vstávání, dohlídnutí na to, to znamená ale, že je to v nějakém komplexu, že to není jenom požadavek, ale že je to také nějaká hodnota, o které se taky nějakým způsobem bavíme. A to bychom si pak mohli chytout kterýkoli okamžik denního řádu, o kterém vám už beztak kolegové odvykládali. Tak jako náboženství, tím samozřejmě neschovávám, že náboženství jako hodnota jako taková. Jako u těch, kteří jsou praktikující křesťani, nemáme tu jen katolíky. Jako pěstovat tu hodnotu náboženského vztahu je taky cílem, ale pro mne jakoby náboženství je pro mne synonymum, náboženství je pro mne jakoby hodnotový systém, jo jakoby v preventivním systému. To znamená jakoukoli hodnotu, která je pozitivní, pěkná. Hygienou počínaje nelez v tom do postele, neválej se v tom v gatích, protože to není hygienický. Tak, ale je to hodnota, ale člověk to zase nesmí přehnat, aby je tady nebuzeroval za kde co. Tak zase individuálně na základě vztahu, zas co si ke komu mohou dovolit, tak ne že bych rezignoval na náboženství jako takový, ale patří mi to do hodnotového systému, ale preventivní systém je rozum, náboženství, laskavost, tak to náboženství není specifická náboženská hodnota, ale náboženství je pro mne synonymum pro hodnotový systém každého člověka, každý to má nějak jinak posunutý, takže s respektem k tomu, takže jak to náboženství, tak jakoukoli hodnotu, která je třeba úplně bazální, jako třeba hygiena, ale třeba už jako filosofická – je dobré chodit včas do práce, jo. Tak to jen taková ukázka, když se ptáte na nějakou tu konkrétní metodu, tak se jí snažím popsat v tom preventivním systému.</p>	<p>Výchova k hodnotám</p> <p>Každodenní povinnosti jako hodnoty</p> <p>Ranní vstávání požadavek i hodnota</p> <p>Dodržování denního řádu jako hodnota</p> <p>Náboženský vztah – součást hodnot</p> <p>Náboženství jako hodnotový systém</p> <p>Náboženství jako uznávání pozitivních hodnot</p> <p>Přiměřené prosazování hodnot</p> <p>Náboženství jako hodnotový systém člověka</p> <p>Od bazálních hodnot k filosofickým</p>	<p>Náboženství a uchovávání hodnot</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Třetí pilíř je laskavost. V19. století byl uplatňován ale spíše represivní výchovný styl, jak je to nyní?</p> <p>Ano, třetí pilíř je laskavost, bez kladného vztahu vychovávaný – vychovatel, myslím, že výchova je trochu iluze, ale je možná. Když jsem byl na vojně, tak my jsme nemilovali svého velitele, ale poslouchali jsme a plnili jsme, co nám řekl, že, a i lečjaký návyk by z toho šel udělat, ale bavíme-li se o smysluplné výchově, tak musím použít termín interiorizace, což znamená, že nějaký předpis, který já dodržuju, se mi stane jakoby vnitřní, interiorizace znamená – já si ho zvnitřním, už o něm nepřemýšlím, protože je přirozenou daností. Ranní vstávání do práce bude represivním systémem, že dostanu pokutu v práci. Nebo se stane vnitřní normou a vůbec o něm nepřemýšlím, že se mi to zvnitřní. To zvnitřnění bude ale drsným drilem, ale stoprocentně si su přesvědčený, že pak není pevný, stane se spíše psychickou závislostí – domácí násilí a vůbec co všechno může být pod tím, ale má-li být plně lidský, tak tam si myslím, že plně potřebuju pozitivní vztah.</p> <p>Aby výchova, jako nejen já, ale proč bych dělal vychovatele, když bych neměl rád děcka. Iluze. Ale abych dokázal ten vztah navázat, abychom si minimálně sami sebe vážili. To je Gaussova křivka funguje vždy a všude, takže nemohu si myslet, že budu vždy a všude se všemi kamarád, já ani nechcu být se všemi kamarád. Já už su něco mezi otcem a dědou jako pro ně, tak to je blbost, abych byl kamarád, ale aby tam byl vztah vzájemné úcty.</p>	<p>Pilíř laskavost</p> <p>Nutnost pozitivního vztahu</p> <p>Vojna – návyky získané drilem</p> <p>Výchova na základě kladného vztahu</p> <p>Interiorizace hodnot</p> <p>Represe – pokuta</p> <p>Vnitřní norma</p> <p>Zvnitřnění drilem vs. na základě pozitivního vztahu</p> <p>Plně lidská výchova</p> <p>Vychovávat s láskou</p> <p>Vztah vzájemné úcty</p>	<p>Represivní versus preventivní výchovný systém</p>

<p>Jakým způsobem tedy začleňujete do výchovy aspekt laskavosti zde na internátu?</p> <p>Když vezmu metody, tak dbám na to, abychom měli možnost sebe navzájem si vážit. Tento vztah, když vznikne a musím usilovat o to, aby vznikl, ten přichází žák tady, on nechodí, nepříjde proto, že je naladěný, že bude mít vztah úcty s vychovatelem, on to nepotřebuje k životu, to je můj zájem a chci, aby se mi to podařilo, aby tady byla vzájemná úcta. Tak to je princip a tu metodu jakou mám, jako není to metoda popsaná někde z literatury, nic takového, ale já tu vzájemnou úctu buduju tady na našem intru, na tom základě, že se jim snažím dodávat sebevědomí. Protože to jsou kluci, kteří pokud vyjdou standardně ze základky, takže jestli šel po základce do učebního oboru, tak byl na základce outsider. Protože někdo, když jde na střední školu, je chytrý, umí matematiku a nedělá hrubky v češtině, tak je na základní škole považovaný za standard a ten, kdo není schopný dodržet, má ještě nějakou potíž, tak je outsider. Povětšinou to tak je, že mají snížené sebevědomí. Jako že píše hrubky, přece ještě neznamena, že nemůže být kvalitní člověk. Takže to je jedna strana věci a ta druhá, máme tady už taky kluky s příběhem. Neúspěšní maturanti, podělali si předchozí školu, kázeňský, problematický, se vším možným. To znamená, ať už neúspěšná maturita, nebo vyhazov z školy, neukončení školy z jakéhokoli důvodu je taky neúspěch. Tak já jsem si sám u sebe, jak aplikovat laskavost, náš pilíř a jak teda, abych vytvořil pozitivní vztah mezi vychovávaným a mnou, tak, že si jich vážím a snažím se posilovat sebevědomí, kde potřebují. Toto se mi osvědčilo jako forma ne jako nějakého kamarádství nebo čeho, ale prostě vzájemné úcty, protože já si ho vážím. A toto je báze, to je moje metoda tady na učilišti, jak plnit náš výchovný systém v rovině laskavosti, že mým cílem je dodávat sebevědomí. Ne podlízat. Když něco podělá, podělá: nevstals, nebo máš pět, no máš, neuhýbám od té reality, ale kde tě tlačí bota, tam se ti snažím zdvihnout sebevědomí a toto se mi osvědčuje jako cesta, pro mne konkrétně, jakou metodu zvolit pro to, abychom měli k sobě vztah.</p>	<p>Úsilí chovatele</p> <p>Budování vzájemné úcty</p> <p>Dodávání sebevědomí</p> <p>Kritéria hodnocení úspěšnosti a kvalita člověka</p> <p>Pozitivní vztah mezi vychovatelem a žákem</p> <p>Neúspěch nevypovídá nic o kvalitě člověka</p> <p>Naplňování výchovného systému</p> <p>Dodávání sebevědomí vychovávaným</p> <p>Pomoc na správném místě</p>	<p>Laskavost</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Ano, když to shrnu: rozum, snažím se vysvětlit, aby nic, co po nich chcu, aby nebylo bez vysvětlení a zároveň jim to říkám, že nechci, aby byli myšlenkoví povaleči – odborně kognitivní stimulace, to jsou metody, které používám, co se říká v našem systému rozum. Náboženství je pro mne systém hodnot, takže jak náboženský hodnoty, tak jakýkoli obecně lidský. Vyžaduju po nich jako zejména ty obecně lidský, zejména u nás náboženství jenom u těch, kteří chtějí. Je to příliš osobní věc na to abych to mohl chtít obecně. Ale vyžaduju ty hodnoty znova: vstals, nevstals, jak to, že nevstals, chcu abys vstal, umývej se, vyžaduju to, jo v tom jako, to jsme si domluvili, co jsem ti racionálně zdůvodnil, tak to chci. To je pro mne tady ten druhý pilíř a třetí: ale nechcu tě buzerovat, chci, abys viděl, že si tě vážím a chcu, abys ke mně měl pozitivní vztah, ale ne protože se na tebe mile usmívám, že po tobě nic nechcu, ale že se snažím doplnit tam, kde ti to nejvíc, ten život ublížil. Jo, to znamená pro mne tady to sebevědomí, jak jsme o tom mluvili. Tak tři pilíře a jak je aplikuju, to jsou moje metody, když jsem to chtěl ve stručnosti tak prakticky ukázat.</p>	<p>Vysvětlování a motivování žáků</p> <p>Náboženství jako systém hodnot</p> <p>Víra v Boha není vnucována</p> <p>Plnění povinností jako hodnota</p> <p>Důslednost ve výchově</p> <p>Vzájemná úcta</p> <p>Pozitivní vztah</p> <p>Dodávání sebedůvěry</p>	<p>Aspekty výchovy na internátě</p>
<p>Jaké jsou silné stránky toho uplatňování preventivního systému zde na učilišti, jestli by se to dalo tak říci?</p> <p>Jo tam, co už jsem popsal, vlastně nejde ani říct, silná stránka, slabá stránka, spíš ty okolnosti, který jsou okolo. To je ten princip, který se mi osvědčil, a tam, kde se osvědčil se nedá říct, že by to byla slabá stránka toho, co jsem povídal, jo. Takže tam už jsem spíš u nějaké jako formy, ve které se pohybuju, jo. Tak silnou stránkou je to, že jsme tak na hromadě. Že já nechodím do práce, že oni vidí, že oni přicházejí sem domů do intru a vidí, že já tu bydlím. To znamená, nejdou ke mně domů. Jdou na internát, ale ví, že já sdílím to, co oni tu mají, je to snížení komfortu, ne u všech, někdo se tu má líp než doma. Tak to vidím jako silnou stránku toho našeho fungování.</p>	<p>Okolnosti při uplatňování systému</p> <p>Společné ubytování</p> <p>Vychovatel nemá nadstandard</p>	<p>Kladně ovlivňující okolností</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>A jaké jsou ty slabé?</p> <p>Ta slabá pro ten náš systém je, že jsme v takovém obrovském areálu, jako že – musíme se přizpůsobit tomu režimu, který je tady. Mám tu někdyho závisláka a pomáhá mu, že kúří. Tak já musím v uvozovkách na tajňačku púšťat ho ještě před nocí si zakúřit. Ale je to porušení toho řádu. Nebo že ty prostory, který máme, nejsou vyhovující, protože by bylo třeba tady mět k dispozici větší místnost, ale ta slabá stránka, ale jenom v tom našem intru – jinak to vidím jako silnou stránku, já si nedovedu představit, že bysme jako by první tři roky existence školy měli nějaké vlastní prostory, tak bychom to nezaplátili, že. Nebo něco tak. Ale v tom výchovném působení to vnímám, že je to slabá stránka, protože oni tady procházejí jiným systémem, nemám vliv na kulturu stravování, že, kterou bych rád třeba zesílil, holt tu máme podmínky jako takový. Ty slabý stránky ve formě toho prostředí než bych – protože to naše – preventivní systém jsou tři nožky: rozum, náboženství, laskavost. Já je nějakým způsobem uplatňuju, mám pro to nějaký konkrétní metody a pak je nějaký prostředí a tam máme zase to prostředí a tam máme tu čtyř: škola, farnost, domov, hřiště. A to není, že by mi absentovalo hřiště, spíš přestávka jako, ale v tomto, v té formě, jako tak kulháme, tím, že jsme tu v nájmu, že, no ale co, je to, jak to je, že.</p>	<p>Přizpůsobení režimu</p> <p>Problémy s kuřáky</p> <p>Nedostatečné prostory</p> <p>Vlastní prostory a problém financí</p> <p>Odlišný výchovný systém na zbytku internátu</p> <p>Nevyhovující prostředí</p> <p>Problematická aplikace systému</p> <p>Uplatňování metod</p> <p>Chybějící složka – hřiště</p>	<p>Záporně ovlivňující okolnosti</p>
<p>Jaké volnočasové aktivity se u mládeže těší největší oblibě?</p> <p>Celkem se podařilo udělat tady tu místnost s tím kulečnickem, kterou jsme dali do formy. To znamená, že tu mají otevřené jenom půl hodiny, udělali jsme z toho jakýsi exkluzivnější prostor, tím, že to není úplně free otevřený – jdi si tam kdy chceš, ale vždy jenom za naší přítomnosti, ale to mají rádi asi tu spontánní chvilku, jo, protože všechny ostatní věci, ať už konkrétní zájmová činnost, nějaký kroužek, už je specifikum jednoho každého, podle svých zájmů – ne každý je včelař nebo filatelista, nebo sportovec, no.</p>	<p>Upravená místnost</p> <p>Vymezený čas</p> <p>Za přítomnosti vychovatelů</p> <p>Činnost pro všechny</p>	<p>Kulečnick</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Jakými způsoby je vedena mládež ke vzájemné spolupráci?</p> <p>Už tím, že jsme na té řemeslné škole, že nejsme nějaká intelektuální, že – intelektuálové si konkurují. Tady ty obory, ať už dřevorubec, lesní mechanizátor nebo zahradník nebo farmář jsou odsouzeni ke spolupráci, nemají jinou variantu než si jako pomoc. U těch opravářů, tam je to jiný, tam přece jenom, tam je každý tak trochu sám pro sebe u toho ponku. Takže oni už jsou tak trochu jakoby nastavení, že nemusím prolamovat velké bariéry. No a bydlí po dvou, to znamená, musí spolu vycházet, nebo je i bydlení po třech, ale to je v těch malých pokojích náročný. Minimálně i v tomto, takové ty spontánní aktivity jako nemáme úplně sólo. Když hrají ten kulečnick, pingpong hrají proti sobě. Oni se musí domluvit, že si to chtějí zahrát nebo musí to jako tvořit při těch formačních aktivitách, při tom programu většinou je to jako ve skupině, kdy čekáme ráno, nebo večer na program, až se sejdeme – jak to, žes přišel pozdě? Tak spíš takový obecný dýchání, že spíš to team gist, patří do sebe.</p>	<p>Řemeslná škola obory v dřevařství</p> <p>Týmová spolupráce nutností</p> <p>Opraváři jediná sólo</p> <p>Bydlení po dvou, po třech</p> <p>Skupinové volnočasové aktivity</p> <p>Formační aktivity</p> <p>“Obecné dýchání“</p>	<p>Vzájemná spolupráce</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Co pro Vás a pro vaše studenty znamená „slůvko večer“? Můžete mi o tom něco říct?</p> <p>Tak to patří asi do takové té naší salesiánské tradice. Začala to maminka Dona Bosca, chtěla, aby ti kluci usinali s něčím hezkým, jo, což v té naší mobilové kultuře čumijó na kdekterú kravinu a v noci kdekterú blbost, ale cílem, nebo aspoň tak jak to mám postavené já, je, aby ten den měl nějakú tečku a aby ta tečka byla jakoby hezká. Takže mockrát je tam jako to téma sebevědomí, úcty k sobě samýmu. Tak ta forma je už potom jedno, jestli je to motivační video, nebo hodně je jich tady z Hané, tak třeba v rádiu, Stréček Křópal, to je taková hanácká věc a má to pěkné, kolikrát je to velice pěkné. I třeba ta videa jsou tři, čtyřminutová, Stréček Křópal se vejde do čtyř minut pravidelně nebo já vytáhnu nějakou myšlenku nebo se přes den něco stane, už je jedno co, jakou formou, ale ten cíl je, aby šli jakoby s něčím pozitivním spat nebo abychom tu společnou část končili něčím pozitivním a v zákrytu, to už mám v tom základním principu to sebevědomí a úctu k sobě samým.</p>	<p>Salesiánská tradice</p> <p>Nápad Boscovy maminky</p> <p>Pozitivní tečka za každým dnem</p> <p>Časté téma sebevědomí</p> <p>Různé formy</p> <p>Motivační video</p> <p>Rozhlas</p> <p>Vyslovení pozitivní myšlenky vychovatelem</p>	<p>Slůvko večer</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Při výchově na internátu se, jak chápu, uplatňuje zejména skupinová práce. Jak je to s individuálními výchovně zaměřenými rozhovory s žáky, můžete mi o tom něco říci?</p> <p>Na individuální rozhovor, aby to za něco stálo, jako aby už to byla výchovná metoda v tom smyslu, tak už tam musí být, přece jenom ten vztah a tam není záruka, že ten vznikne. Když si mne žák váží a bere mne, že po něm chcu nějaký hodnoty a že je vyžaduju, no tak to se tam může nějak potkat, ale na to, aby to jakoby přeskočilo do důvěry, na tom individuálním rozhovoru, abychom se bavili ne o fotbale a o počasí, o škole, ale aby to prostě mělo význam pro ten jeho život, Bazální je jako vysoká důvěra a v tu chvíli otevřenost člověka, aby řekl, co ho tíží a že to chce jako řešit a když to tak blbě řeknu, i počasí, nesmí bolet hlava a nesmí se něco podělat ve škole a doma. Čili toto jsou všechno jakoby velice křehké okamžiky, které spíš se stanou, než že je dokážu navodit. Já udělám ze své strany všechno, aby to šlo, ale tak to mám, že spíš se stanou. To znamená, že to považuju za vrchol, jako té mé výchovné snahy, že se dostaneme do té individuální otevřenosti a důvěry takové, že řešíme podstatnou věc pro toho žáka, ale je to taková koruna té činnosti, jak bych to nazval a ten základ, aby oni mohli poznat mne, já je mám šanci poznat, protože už mám svoje roky, už mám taky svoji zkušenost a mám proti sobě takový ten nerovnovážný vztah – mně je padesát šest roků, borcovi 16.</p> <p>Co tam, že.</p>	<p>Vybudování vztahu</p> <p>Důvěra a otevřenost</p> <p>Jiná debata než o počasí</p> <p>Neovlivnitelné okolnosti</p> <p>„Křehké okamžiky“</p> <p>Maximální snaha vychovatele</p> <p>Řešení důležité věci pro žáka</p> <p>„Koruna výchovné činnosti“</p>	<p>Podmínky k důvěrnému rozhovoru</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Žáci jsou s vámi v kontaktu v rámci těch každodenních programů, tak zde vás mají možnost poznat, tyto okamžiky jsou rozhodující pro vytvoření důvěry?</p> <p>Ano. Ať už ten denní režim ráno, večer, ví co vyžaduju, co chcu, jak su postavený, ale taky ty formační programy, jestli už jdem sportovat nebo máme ten úterní večer jednou za čtrnáct dní, ktej je, tak jako obecně řeknu debata o životě, tam je to gró, aby nebyli myšlenkoví povaleči, anebo jim třeba pustím film a debatuji s nimi o tom nebo třeba ta večerní slůvka, tam to mám postavené tak, aby oni poznali, jak já myslím, ne jen po venku, ale aby to šlo vyloženě ze mne, abych to nečet, abych vždycky mluvil sám ze sebe a toto vnímám, že mne mají šanci poznávat a když nastoluju ty různý témata, tak když se to zrovna potká, tak je to asi vrchol té činnosti, ktej je možný. Jako že získám důvěru, nastolím téma, které je aktuálně životní a potkáme se v tom, že ta debata mu pomohla. Ne že já jsem mu pomohl, že ta debata mu pomohla, jako, kterou jsme spolu měli, tak to považuju za takový vrchol toho, no. Ale nemůžu říct, jestli jako, protože toto je nejintenzivnější, ale není to často samozřejmě. Život není jenom intenzivní, že, nemáme pokaždý stejk na oběd doma, že, máme taky hrachovou kašu. Takže ten základ je denní program, to představování jim a nastolování témat, počtově je větší, ale významově důležitější jsou ty individuální.</p>	<p>Denní režim</p> <p>Jasně stanovené požadavky</p> <p>Pravidelné aktivity</p> <p>Otevřená diskuse s žáky</p> <p>Upřímnost vychovatele</p> <p>Získání důvěry žáků</p> <p>Setkání v individuálním rozhovoru</p> <p>Pomoc žákovi</p> <p>Intenzita kontaktu</p> <p>Základem denní program</p> <p>Důležitost individuálních rozhovorů</p>	<p>Čitelnost vychovatele</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Tato škola je tu sice teprve tři roky, ale přesto se vás zeptám, zda nevnímáte u některých žáků, že by inklinovali k tomu, věnovat se také v budoucnu vychovatelské činnosti, či se nějakým jiným způsobem podílet na růstu salesiánského díla?</p> <p>Každý ten potenciál nějaký má, umím si mnohé z nich představit za deset let jako mistry odborného výcviku, jo jako ten intelektuální potenciál na to, aby byli jako vychovatelé, to znamená, aby zvládli pedagogický studium, aby jako – tam není tak velký, ale že získají, teď za koronaviru tedy těžko, ale že získají tři roky, když tady stráví, ty jako všední dny, tak je to může posunout do života, že nebudou pasivními občany nebo pasivními farníky ve svých farnostech, pokud jsou věřící jedno v které církvi, tak to si myslím, že tady nastane. Akorát jde tady o to, co zde představujem. Když jsem byl někde ve farnosti nebo ve středisku mládeže, tak tu pomoc, kterou jsme potřebovali, byla i řemeslná. A byli chlapi nebo ženské, které jako neměli lidský potenciál zapojit se do výchovného působení, ale vážili si té práce jako natolik, že přispěli s tím, co si sebou nosí. A takže tam si myslím, že samozřejmě ne u všech, to se tady brání, že lze přežít i bez našeho výchovného vlivu, tu krustu si udělám, ale ten kdo se jako do toho vnoří, tak si myslím, že nebude pasivní občan této země. Jo, jako že těch impulzů a příkladů nejenom od nás, ale i ve škole od svých mistrů, ale jak se to projeví. až dojdou té zralosti. Ale věřím, že jim to pomůže i do osobního života, jako v partnerství, v rodičovství, tak sám mám tu zkušenost, byl jsem tři roky na učňáku na internátě a setkám-li se se spolužáky, tak výjimečně to někoho neovlivnilo. A neměli jsme tam preventivní výchovný systém, víceméně represivní a soudružky, to bylo jako jiný, ale vzpomínáme na to všichni a tvořilo to náš život. Je to podstatný období života mladého člověka, tak si neumím představit, že by to bylo úplně bez vlivu, to že to dneska nevidím, to můžu být slepý.</p>	<p>Kapacita žáků z internátu</p> <p>Reálné šance</p> <p>Aktivní občané a aktivní farníci</p> <p>Důležitost řemeslné pomoci</p> <p>Chuť přidat ruku k dílu</p> <p>Vliv života na internátu na žáky</p> <p>Posun v osobnostním růstu</p> <p>Vlastní zkušenost</p> <p>Důležité období v životě člověka</p>	<p>Potenciál žáků</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Ted' bych se Vás zeptala, na jaké oblasti, když zhodnotíte ze své zkušenosti, je nutné se ve výchově mládeže na internátu nejvíce zaměřit?</p> <p>Asi se jenom zopakuju, individuálně to znamená, u někoho bych byl naprosto spokojen, kdyby přijal hodnotu, jako to, že je třeba chodit do práce, protože někdo to doma prostě nemá. ztratili schopnost pracovat a z tama, když někdo pochází, tak to je téměř neřešitelný problém, aby získal vztah k práci jako no. Ale tak tady to vidím jako jednu – ve světě práce se pohybuju, to znamená jako mít chuť pracovat a u té práce přemýšlet. Nejenom co se týká pracovní, aby ten strom dobře skácel, dobře zoral pole, ale aby jako nebyl myšlenkový povaleč. Toto mám mít ochotu a chuť pracovat, ale být také tvořivý, u Eriksona je to generativita. Tzn. Mít chuť něco zplodit a o to zplazené se starat. To znamená, su traktorista, tak budu mít v pořádku traktor, bude na mne spoleh a budu uvažovat ve větších souvislostech než ve svém úkolu jako v práci. Jo, tak já nevím jak to přesně sdělit toto, ale toto mám někde za sebou, jak to žes nevstal, mazej do práce, neulejvej se ve škole, jo. Když hrajem kulečnik, tak ho hrajem podle pravidel, ne že si tady budete dělat, co chcete. Ty detaily tohoto života a to je můj sen, aby odsud vyšel jako člověk, který poznal hodnotu práce, jako vlastního seberozvoje, tvořivosti - Eriksonova generativita, nevím, jak bych to ještě řek víc.</p>	<p>Osvojení si hodnot u žáků</p> <p>Návyku pracovat</p> <p>Přemýšlení v širších souvislostech</p> <p>Rozvíjení tvořivosti</p> <p>Chápání hodnoty práce</p> <p>Potírání lenosti u žáků</p> <p>Učit férovému jednání</p>	<p>Směrování výchovného úsilí</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Co považujete za největší úspěch na tomto internátu? Může to být váš nějaký výchovatelský počín nebo komplexně.</p> <p>Ty začátky jsou těžký, protože jako nemáte vytvořenou kulturu, žádnou, začínáte. A ten první ročník byl takový nešťastný, který tady byl, jo. Ale to není ničí chyba, prostě se tak stalo. Tak za ten úspěch považuji to, že jsme to byli schopni ty borce vlastně druhý třetí měsíc pobytu od druhého roku, dát dohromady a nastolit pozitivní atmosféru ale s tím prvákem, to nic neuděláte, to prostě musí proběhnout, my jsme dokázali eliminovat borce, kteří odmítali jakýkoli pedagogický působení nebo odmítali jakýkoli vztah, okamžitě všecko otáčeli do negace, s čímž nende pracovat. To je prostě na to – chod' do školy, ale vystřel z internátu. Což si myslím, že se podařilo, a naopak podpořilo to ten, to není naše zásluha jako, ale ten následující ročník byl naopak jako pozitivně naladěný, jako kvalitníma impulzama obdařený. Motiv vyčistit, no je to blbý slovo, od těch negativistických borců a nastolit pozitivní atmosféru, tak to považuji za úspěch, protože na to je potřeba taky odvahy, pustit se do toho, no tak to považuju za úspěch, že tady vládne dobrá atmosféra, že tady to kluci za té kovidové krize to dávaj najevo, že když tady přijedou, že jsou tady rádi.</p>	<p>Těžké začátky</p> <p>Problematický první ročník</p> <p>Nastolení pozitivní atmosféry</p> <p>Eliminace narušitelů pořádku</p> <p>Spolupracující žáci druhý rok</p> <p>Pozitivní výsledky</p> <p>Dobrá atmosféra</p> <p>Pozitivní zpětná vazba od žáků</p>	<p>Úspěchy v internátu</p>

Otevřené kódování respondent č. 4

Text	Kódy	Kategorie
<p>Z jakých rodin byli přijímáni chlapci do školy a na internát?</p> <p>Tak mnoho těch chlapců bylo úplně z rozvrácených rodin, sice jako maminku měli, ale mnohokrát by to bylo lepší, kdyby ta maminka nebyla, protože tam byly různé problémy, takže ten chlapec prožíval takové jako trauma z takových rozvrácených rodin, ale potom jsme brali také chlapce z diagnostických ústavů, přímo z vězení, kde oni si také odpykávali trest a na podmínku jako mohli být propuštěni. Potom my jsme podávali zprávu do vězení, že chodil do školy, že se vzdělával, že jako nebyly s ním problémy, aby se nevrátil znovu do vězení. A třetí takové kluky jsme brali z Velké Bíteše z léčebny, kde jsme měli takový velmi dobrý kontakt s paní doktorkou, která v té léčebně tam s postiženými klukama, kteří jako měli konflikty všelijaký. Tak paní doktorka, ředitelka té léčebny nám vytipovala chlapce, kteří by k nám mohli jako jít. Tak jsme i z té léčebny měli chlapce. Tak kdyby nepřišli k nám, skončili by v léčebně na prášcích a bůh ví, jak by to skončilo. My jsme si je na podmínku vzali a bylo to někdy dost riskantní, protože někteří ti chlapci byli dost agresivní, ale riskli jsme to a nebyly až tak nějaké velké problémy. A ten konkrétní případ byl nějaký XY a YX. A ten XY byl takový silný chlapec a byl rád, že jsme ho z té léčebny vzali, ten se tedy vyučil, že bude zedníkem a některé ty konflikty se dokonce uklidnily díky té jeho robustní postavě. A YX byl velmi inteligentní, ale byl adoptovaný – rodiče si ho adoptovali a osvojili, a tam bylo zajímavé, že ten YX se s tím vůbec nesmířil, jak to, že nemá rodiče svoje, prostě nepřijal ty pěstouny, ti rodiče, co si ho vzali a měl takovou prostě zášť, že bude dělat zlo. A on nám na tom učilišti dělal hrozné problémy, i když studijně byl úplně vynikající,</p>	<p>Chlapci z rozvrácených rodin</p> <p>Hoši z diagnostických ústavů</p> <p>Chlapci z psychiatrické léčebny</p> <p>Problémy s agresivitou</p> <p>Přijetí na podmínku</p> <p>Vděčný hoch</p> <p>Adoptovaný chlapec</p> <p>Zášť</p>	<p>Přijímání chlapců</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>takový problémy hrozný, úplně zákeřný, mimoškolní skoro, že bych řekl, že by tu školu podpálil, že si toho nevážil, a to je jediný kluk, který má k těm Vřesovicím odpor. Já bych se s ním i rád viděl. Vím, že se vyučil, získal to vzdělání všeobecný, měl výuční list, ale to byl vyloženě chlapec, ve kterým byla ta zášť. Já ani přesně nevím, jak se to stalo, že byl v domově potom. Ono to nakonec dospělo tak, že oni ti rodiče se ho nakonec soudně zřekli. Soud musel rozhodnout. Takže i z Velké Bíteše z léčebny jsme brali chlapce.</p>	<p>Negativní postoj</p>	<p>Přijímání chlapců</p>
<p>A všichni žáci přijímaní na toto učiliště se potýkali s nějakými takovými podobnými nesnázeami nebo zde byli také žáci bezproblémoví?</p> <p>Ti kluci byli opravdu ne stoprocentně, ale z 90ti procent to byli kluci kteří byli prostě diskriminovaní, oni žili prostě v neuvěřitelných podmínkách, když matka pila otec zavřený, a matka tam tahala chlapy. v těch čtrnácti letech teď on přišel do Vřesovic a ten chlapec se i chtěl vyučit. já byl vám přál všem vidět, když tento i spoře oděné chlapec, přišel prostě do té školy a on chtěl něčím být, a když tam prožil ty tři roky v těch Vřesovicích, tak to bych vám přál vidět, když potom měl ty zkoušky a on přišel v tom obleku a kravatě a když se vyučil tak měl výuční list a jak si toho vážil, že něčím je, že něco dokázal.</p>	<p>90 % chlapců s problémy</p> <p>Touha „něčím být“</p> <p>Nová šance</p> <p>Jiný člověk</p>	<p>Změny k lepšímu</p>
<p>Přišla k vám na učiliště někdy školní inspekce?</p> <p>V té době, když jsme měli nejvíc, tak těch pětadvaceti kluků, tak na něčí udání, že se u nás správně neučí a že kluci nechodí do školy, k nám přišla školní inspekce. Na tak malou školu přišlo pět inspektorů na týden.</p>	<p>Udání</p> <p>Příchod pěti inspektorů</p>	<p>Kontrola z inspektorátu</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>U vás někteří kluci nechodili do školy?</p> <p>Tak on třeba fakt několik dní nechodil do školy nebo týden. A to bylo samozřejmě na vyhození. A ten Jenda Jiříčků, když jsme měli tu poradu, tu pedagogickou poradu tak prostě ne, ten teda musí vyletět, on nechodil do školy. A Jenda vždycky říkal vemte rozum do hrsti, když já ho vyhodím, kde ten kluk skončí. My jsme poslední štace. že ten kluk říká, on se chce vyučit, on něčím chce být. Dám jeden takový příklad: že jsme pro toho kluka taky jeli tam do vedléší vesnice, do Němčic, jsme jeli pro jednoho kluka, kterej nechodil a my jsme tam jeli až kolem jedenácté hodiny před obědem, a tak jsme bóchali na vrata a skoro jsme tam rozbili okna a nic. Po čtvrt hodině vylezla baba ve spodním prádle a: Co si přejete? A říká: My hledáme vašeho syna. A on tam nebude chodit., on se bojí nějakýho učitele. Prosím vás, magistr tady se s ním bude doučovat, ať se nebojí, a tak no. Tak z takových poměrů tam ti kluci byli a no my jsme teda té inspekci říkali že my s něma teda děláme</p>	<p>Týden za školou</p> <p>Vyloučit – nevyloučit</p> <p>Dobrá vůle</p> <p>Výjezd za záškolákem</p> <p>Nedobytná pevnost</p> <p>Matka hájí záškoláka</p> <p>Slib doučování</p>	<p>Záškolák</p>
<p>A jak to tedy všechno dopadlo?</p> <p>Oni si vzali jenom ty kluky, bez nás a teďka oni křížovým výslechem ty kluky zpovídali. představte si my jsme normálně měli slzy v očích, že oni to dali aj do té zprávy, nevím dvaceti stránková nebo padesáti stránková zpráva té inspekce a oni tam napsali že: a to zesílili, zvýšili, že chlupci se vyjádřili, že kdyby nebyli ve Vřesovicích, neví kde by byli.</p>	<p>Křížový výslech</p> <p>Výsledek kontroly</p>	<p>Ocenění</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Můžete mi ještě říct něco více o tom životě na internátě?</p> <p>Mohu říct tolik, že když jsme začínali v tom devadesátém roku, tak se obcí okamžitě rozneslo, že tam budou tady ty problémový děti z kriminálu a z diagnostických ústavů, a tak a byla velká averze obce proti tomu učilišti, že jako by tam to učiliště nemělo být. Nicméně jsme tam to učiliště rozjeli a zprovoznilí a kluky ubytovali a bohužel ty problémy na internátě byly takové, že jsme je neustále museli hlídat, a hlavně v noci, protože nám na ubikaci v noci kouřili a bylo nebezpečí, že ta celá škola a internát chytne a že by tam mohli kluci uhořet. Tak mně se podařilo sehnat kamarády z hasičského záchranného sboru v Prostějově a udělali jsme tajný cvičení hasičů s výjezdem do Vřesovic. Byli jsme domluvení, vůbec to nikdo nevěděl, v obci to nikdo nevěděl ani naši kluci to nevěděli na internátě a byl ostrý výjezd hasičů z Prostějova. A jelikož byl ostrý výjezd, tak to bylo s houkačkama, se vším možným a potom kluky cvičně i vyprošťovali z těch horních pater, ze žebříka a bylo hrozně zajímavé, že ti občané obce se najednou vyjadřovali: „U našich kluků hoří, naši kluci uhoří, naši kluci, naši chlapi.“ Takže my jsme si tam i během té krátké doby udělali i přes ten internát, že kluci ve volném čase se uvolnili a šli pomáhat obci dokopávat nějaký výkopy nebo něco někde stěhovat, dobré renomé. Takže po nějakém roku dvou nás i ti občané přijali díky tomu, že my jsme tom volným čase na internátě se po obci pohybovali a pomáhali a tak dál, tak se vyjadřovali ti vřesovičtí občané: „U našich kluků hoří.“</p>	<p>Nesouhlas občanů obce</p> <p>Averze vůči učilišti</p> <p>Nutnost neustálého dozoru</p> <p>Hasičský výjezd do Vřesovic</p> <p>Cvičné vyprošťování chlapců</p> <p>U našich kluků hoří</p> <p>Změna ve smýšlení vřesovických</p> <p>Učni pomáhali v obci</p>	<p>Naši kluci</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Co považujete za největší úspěch na vřesovickém internátě?</p> <p>Tak na téhle škole včetně internátu si nejvíc považuji to, že tady přišli chlapci, kteří byli totální outsideri na okraji společnosti. Tito chlapci, kdyby nebylo Vřesovic, tak jak se vyjádřili inspektorům, tak říkali, kde by byli a my jsme tam vychovali řádově tři sta chlapců a tito chlapci získali – nejdůležitější je ne vzdělání v oboru stavební výroba, ale to důležité je, Ti chlapci získali sebevědomí. Z těch chlapců samozřejmě několik je jich ve stavební výrobě nebo i v jiných oborech. A ten chlapec, který ve čtrnácti, patnácti letech byl šikanován na základní škole, nemohl se vzdělávat, byl jako totální outsider, který by prostě nebyl ničím, který by jenom kradl, nebo dokonce spáchal sebevraždu, tak tady získal sebevědomí</p>	<p>Ocenění školy od žáků</p> <p>Počet absolventů</p> <p>Z outsiderů sebevědomí lidí</p> <p>Uplatnění žáků</p> <p>Výrazné změny k lepšímu</p>	<p>Úspěchy školy a internátu</p>
<p>Na jaké oblasti, když zhodnotíte ze své zkušenosti je nutné se ve výchově mládeže nejvíce zaměřit?</p> <p>Tak jak říkal kolega, vlastním příkladem učitelů, mistrů a být s těma chlapcama a neošidit je. Oni ty děti, my už jsme staří my už to tak nevnímáme, ale oni ty děti jsou strašně moc vnímaví. Tento speciální věk, tento pubertální věk od těch patnácti do osmnácti, my jsme si pořád říkali, že my ten pedagogický sbor, že my to můžeme pokazit, když my tomu chlapci uděláme špatně nebo blbě nebo jinak, tak ten chlapec s tím půjde celý život. A naopak, když tomu chlapci v tomhle tom speciálním věku od čtrnácti do osmnácti let, jak říkal kolega otec Jan, když my ho podržíme, tak se nám to vrátí.</p>	<p>Osobní příklad</p> <p>„Být“ s chlapci, nešidit je</p> <p>Citlivý věk</p> <p>„Vklad“ pro život</p> <p>Podpora ve správný čas</p> <p>Dobrý start do života</p>	<p>Jak vychovávat</p>

Doplňující rozhovor s respondentem č. 4

Text	Kódy	Kategorie
<p>Kolik vychovatelů bylo na internátě a jaká byla náplň volného času žáků na internátě?</p> <p>Málokdo ví že všichni si myslí, že nejtěžší jako je být s ním ve škole, ale ten učitel pořád na toho chlapca něco má, že mu dá pětku, nebo dťtku nebo že nějakou poznámku, a tam prostě si to ten učitel pohlídá, protože ty kluci chtěli prospívat. Ale nejhorší a nejdelší byla ta vychovatelská služba, kdy od tech 15 hodin ti kluci jako připadli na internát a to bylo až do 10ti hodin, až do večerky a to prostě nešlo měnit program, to prostě muselo být samostudium, nějaký sportovní kroužek, ping-pong, prostě ti chlapi to měli hrozně těžké a museli tam být tři aby tam těch 30, 40 kluků zvládli. Nešlo je tam nechat sami, protože oni hnedka tam dělali něco, co nebylo dobrý. Byl tam vždycky jeden salesián a měl k sobě dva kluky, co dělali náhradní vojenskou službu. Až nebyla, tak dva vychovatele.</p>	<p>Snazší pozice učitele</p> <p>Vychovatelská služba</p> <p>Odpolední program</p> <p>Malý počet vychovatelů</p> <p>Chlapci na náhradní vojenské službě</p>	<p>Těžká práce vychovatelů</p>
<p>A jak to bylo zpočátku s prostory k výuce žáků?</p> <p>Dnes je tam nádherná budova, včetně toho parku. No ale to byla zřícenina. Ta budova je velmi vzácná, protože je 500 roků stará, a je vzácná tím že má klenby v obou patrech, normálně jsou vždycky klenby v přízemí, a bylo tam hrozné neštěstí, že tam bylo prostě takové podloží, že ta horní klenba padala tam ta půlka budovy tam normálně z těch kleneb vypadávali takový pětiset tunový kvádry. A ta druhá půlka budovy byla jakžtakž dobrá, no. A tam se teprve já do toho namíchal nejmíc, protože jsem dělal na investičním, tak jsem si říkal: „Prostě to nende, my nemůžem ty kluky diskriminovat, aby tady byli v takovém nepořádku a aby měli ohrožené život.“</p>	<p>Budova dnes</p> <p>Špatný stav budovy dříve</p> <p>Padající kvádry</p> <p>Zásah z investičního</p>	<p>Starobylá budova</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>A co jste udělal?</p> <p>No řekl jsem, že potřebujó mět normálně ve školské síti všechno placený a hrazený, aby oni se normálně legálně vyučili. Že to prostě není možný, že ta budova musí mět kolaudaci, schválený hygienou a vším a že to musí být spravený. Tak jsme kópili tam přes silnici je farní zahrada, tak jsme do té zahrady koupili takový ten stavební ten deskobarák. Tak jsme to koupili, postavili jsme to tam, no a tam jsme prostě učili, eště vedle je stará škola, tak to nám obec vyšla jako vstříc, starosta Franta Ficů. Ten nám vyšel vstříc že nám tu školu pučil. A ještě jsme v té staré škole učili, a v tom deskobaráku a já jsem nechal udělat projekt na rekonstrukci té historické budovy, no a začal jsem shánět peníze, a mě se podařilo sehnat z nadace z Holandska, čtyřikrát dva miliony korun.</p>	<p>Vstup do školské síte</p> <p>Nutné náležitosti</p> <p>Koupě zahrady a domku</p> <p>Pronájem staré školy</p> <p>Projekt na rekonstrukci</p> <p>Peníze z nadace</p>	<p>Učební provizorium</p>
<p>Můžete mi o tom říci něco více?</p> <p>Ředitel té nadace, Van Der Ven, ten přijel k nám, on šel přímo do třídy k těm klukům, a když to viděl, tak on nám z té Holandské nadace, ne církevní, dal dva miliony korun, a tam byla nějaká ta podmínka, že ty dva miliony korun může dat jenom jednou, že nemůže tu akci podpořit víckrát. Bylo to hrozně peněz a my jsme byli moc šťastní. On vám tam přijel za rok a viděl, jak jsme se posunuli a on tomu tak propadl, že on nám ty dva miliony dal čtyřikrát. On nám úplně proti těm regulím té Holandské nadace, které on byl ředitel, tak on nám dal peníze 4x, dohromady osm milionů korun, to převedl a my jsme to rekonstruovali. Nakonec jsme ho jako poděkování jmenovali čestným občanem Vřesovic. Byl hrozně dojatej. Pak jsme museli shánět ale ještě další peníze, rekonstrukce stála nakonec patnáct milionů.</p>	<p>Příjezd ředitele nadace</p> <p>První dva miliony</p> <p>Další dotace</p> <p>Čestný občan Vřesovic</p> <p>Uhrazení celé rekonstrukce</p>	<p>Otevřené srdce ředitele nadace</p>

Otevřené kódování respondent č. 5

Text	Kódy	Kategorie
<p>Jaká byla kriteria pro přijímání mládeže na vřesovické učiliště?</p> <p>No tam prostě brali všechny, dalo by se říct. Ty, co zkrachovali kdekoliv jinde, anebo ty, kteří měli problémy jako výchovný velice, z těch různých domovů a tak, to tam všechno přicházelo. Končili třeba devítiletou docházku a skončili v sedmé třídě. Měli možnost, že my jsme mohli tu základní školu dodělat kurzem. On si dodělával, aby měl jako kvalifikovanou devátou třídu kurzem, ale už zároveň byl v učilišti. On měl už třeba sedmnáct let. Měl devítiletou docházku dokončenou, ale skončil v šesté, sedmé třídě. Takže my jsme měli povolené kurzem, že jsme je doučovali a on si závěrečnými zkouškami udělal, takže dokončil devátou třídu. No já jsem tam také učil jen z toho důvodu, že jsem byl už v důchodě a že jsem tam mohl vlastně učit a byl jsem tam samozřejmě jen po určitou dobu, než mne tam vystřídal učitel, který ještě nebyl v důchodě a potřeboval někde učit, být někde zaměstnané. Takže já jsem tam potom uvolnil to místo, aby on tam mohl učit. No nevím, jestli jsem na něco ještě zapomněl, těch případů tam bylo víc. To přijímání to bylo podloženo jedině tím, že ten kluk, který všude zkrachoval, tak on musel chtít přijít a chtít tam být. A potom bylo jako na nás, jak ho tam udržet, aby tam vydržel. Zásadní a nejdůležitější bylo, aby ten kluk tam chtěl jít a aby chtěl něčím být. Pak jsme tedy mohli pracovat my.</p>	<p>Poslední šance</p> <p>Žáci s problémy</p> <p>Možnost dokončení ZŠ kurzem</p> <p>Doučování na internátu</p> <p>Učitel v důchodovém věku</p> <p>Nejdůležitější – motivovanost žáků</p> <p>Úkol pedagogů</p>	<p>Přijímání žáků</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Vzpomenete si na nějaký okamžik, který by vypovídal více o působení výchovného vlivu na žáky mimo školní lavice?</p> <p>Vzpomínám si na krásný večery, který otec Jan, to byla jediná mimoškolní činnost, ke které jsem se jako taky, trochu dostal, hlavně třeba v době předvánoční. Otec tam dělal, takové „slavnostní čtvrtky“ to bylo myslím, před těma vánocama. A to ti kluci si připravili krásnou večeři. Oni pomáhali kuchařce připravovat celou večeři, pak si to tam ty stoly nazdobili, udělali si to tam všechno pěkný a pak se tam všichni těch šedesát kluků nebo kolik jich bylo, se sešli u jednoho společného stolu a jednak se tam najedli a jednak se tam zpívalo. Otec Jan vždycky pro mě přijel, Vojtíšku pojd', přinďi, něco pěkného nám zahrát. Tak se tam zpívaly koledy. Já si vzpomínám na ten jeden večer před Vánocama, jeden kluk přišel za nama: „Pane učiteli, v životě jsem nezažil tak krásný Vánoce, jak nám chystáte vy tady.“ Ty písničky a všechna ta nálada tady, oni i ti kluci měli najednou k sobě blíž úplně něco jiného to bylo, pěkně na sebe mluvili, obsluhovali se. Oni, když jako mluvili, to se nedá všechno vykládat, jak na sebe mluvili a co si říkali, to bylo něco hrubýho někdy, to se nedá tady opakovat, no tak ten kluk mě teda tady překvapil, že říkal: „Pane učiteli, v životě jsem lepší Vánoce nezažil jak s otcem Janem a Váma, jste nám připravili krásný Vánoce.“ To bylo teda před Vánocama, kdy jsme se tam všichni sešli, a ještě kluci neodjžděli na ty vánoční svátky, že někteří tam samozřejmě zůstávali, protože neměli kam jet, ale většina jich zas na ty svátky odjížděla, ne tak on říkal:“ Toto bude pro mne zážitek na celý život“. To jako si vzpomínám, že to byla taková jako pěkná vzpomínka na ty kluky.</p>	<p>Mimoškolní aktivita před Vánoci</p> <p>Příprava slavnostní večeře</p> <p>Pomoc chlapců kuchařce</p> <p>Chlapci zdobí stoly</p> <p>Všichni u jednoho stolu</p> <p>Zpívání koled</p> <p>Změna chování</p> <p>Chlapcova vděčnost</p> <p>Zážitek na celý život</p> <p>Učitelova vzpomínka na chlapce</p>	<p>„Slavnostní čtvrtky“</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Na začátku našeho rozhovoru jste zmínil, že na učiliště byli přijímáni chlapi s různými problémy. Můžete mi o tom říct více?</p> <p>Nebyli tam všichni špatní, a nebyli tam všichni hloupí. To se nedalo říct, protože já jsem tam zažil kluky velice nadaný, že někteří odešli pak ještě na další střední školy pak po tomto absolvování této školy ještě absolvovali ten čtyřletý obor s maturitou a někteří, co jsem pak potkal a poznal a oni se ke mně hlásili. Jeden se hlásil a on mi říká: „No dělám policistu“. Jo, Tak já jsem byl velice překvapený, kam to ti kluci dotáhli. Nebyli všichni zedníci, ale taky vám řeknu, že celá řada zedníků byla a byli velice šikovní zedníci a lidi si je zvali na ty práce, co potřebovali dostavbu baráku, takže ti kluci všude pomáhali. Hodně ve Vřesovicích, hodně i u mě na chatě oni mi tady spoustu věcí dělali. Dělali mi tady komíny s tím mistrem, potom mi dělali ta zídka kamenná, co tady je, to mi dělal žák, který je tady z vedlejší vesnice. No tak je to prostě, vyučili se a někteří byli velice dobří a někteří byli vedení ještě svými rodiči, protože tady tento měl také zedníka a ten tady tomu klukovi ze začátku pomáhal. Dnes už je tak šikovný, že si postaví barák a všecko sám, že. To je většina těch kluků už ženatejch, většina už má rodiny a co slyším, tak to všecko v těch rodinách klope, jsou tam spokojení.</p>	<p>Nadaní chlapi</p> <p>Někteří si dodělali maturitu</p> <p>Setkání s bývalým učněm</p> <p>Šikovní v oboru</p> <p>Pomocníci při dostavbách domů</p> <p>Někteří vedení v oboru i rodiči</p> <p>Ženatí, založili rodinu</p>	<p>Absolventi učiliště</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Co považujete za největší úspěch na vřesovickém internátu (škole)?</p> <p>No tak především to, že se nám hodně žáků vyučilo řemeslu, kterému by se jinak nevyučilo. Nebýt tady té školy. To považuji za nejdůležitější. Poněvadž se tam dostali chlapci, kteří by na jiných školách neobstáli. Tady ale samozřejmě celou tou výchovou všech, ať už to byli učitelé nebo mistři odborného výcviku, kdokoliv – všichni se podíleli na tom, aby ti chlapci jednak něčím byli, jednak něčím se vyučili a pak především, aby byli z nich řádní lidé. Řádní občané. Čili ta otázka jejich výchovy a jejich postojích i náboženských to všechno tam mělo spolu význam jakýsi. To působení otce Jana, to působení otce pátera Hurníka a pana Rychlého, to byl salesián, to všechno to jsou, byli lidé, kteří na ně měli vliv. Nejenom my tedy ve škole, ale i oni mimo školu. A věřím, že hodně těm lidem jsme vlastně pomohli do života a zachránili je před tím, co by je třeba čekalo. Toť vše.</p>	<p>Vyučení chlapců</p> <p>Šance pro ty, kteří by jinde neobstáli</p> <p>Podíl všech na zdárné výchově</p> <p>Cíle výuky a výchovy</p> <p>Kladné vlivy vychovávajících</p> <p>Výrazná pomoc do života</p>	<p>Společné úsilí vychovávacích</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>A na jaké oblastí, když zhodnotíte ze své zkušenosti je nutné se ve výchově mládeže nejvíce zaměřit?</p> <p>No tak především, aby byli všichni zaměstnaní, aby děcka měla pořád nějakou činnost. Ovšem ta činnost byla také nějak organizovaná, kontrolovaná, aby tam u nich někdo byl. Děti, které jsou bez dozoru a dělají si, o chtějí, to nevede k ničemu, ale pokud mají organizovanou činnost, která je baví, pak to je všechno v pořádku, a to je to největší působení, jak na ně můžeme působit. Jak po té stránce odborné, tak i po té stránce náboženské.</p>	<p>Organizovaná a kontrolovaná činnost</p> <p>Problém žáků bez dozoru</p> <p>Působení vychovatele</p>	<p>Zaměstnaní žáků</p>
<p>Co platilo na nejvíce problémové žáky?</p> <p>Především autorita učitele. Ten jí buď měl, anebo neměl. Pokud měl autoritu, tak bylo všechno v pořádku, protože kluci se ho tak říkajíc báli. Ale někdy opravdu stačilo jen dobré slovo na ty kluky. Jak kdy. Pokud kluci byli hrubí a ten učitel si to nenechal líbit a otočil se na ně prudce a sem tam někdy i ten pohavek dal, tak bylo dobře. A stačila jenom jedna facka a byl klid v té třídě. Jenom jedna, víc jich nemuselo být. Jindy stačilo domluvit: „Ty neblbni, proč to děláš, uvědom si, narušuješ tady ostatní, otravuješ tady ostatní.“ Tam byli i ti kluci, kteří když viděli, že ten kluk to narušuje, takové silné kluk, šel dopředu, vzal kluka a zatřepal s ním, nemusel jsem ani já s ním něco dělat, oni si udělali i pořádek mezi sebou mnozí. Tak to jsou takové mé nejlepší zkušenosti. Říkám, někdy se s nimi muselo jednat i tvrdě, aby viděli, že autoritu mám a že si líbit nenechám všechno, jestli jsem psal na tabuli něco a on tam za mnou dělal nějakou opičárnu a já to věděl, nebo otočil se rychle, tak jsem mu dal hned facku na místě a byl klid a celá třída ani nemukla. Někdy tady toto, když oni dělali blbosti, tak zas druzí kluci šli a vyřídili si to s něma hned. My jsme to ani nemuseli kolikrát, to záleželo jak kdy.</p>	<p>Učitel s autoritou- pořádek ve třídě</p> <p>Dobré slovo</p> <p>Když domluva nestačila</p> <p>Zákrok spolužáka</p> <p>Sjednaná náprava</p> <p>Spolupráce</p>	<p>Autorita učitele</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Chtěla bych se zeptat, jakým způsobem byla vedena mládež k vzájemné spolupráci a jestli se tam třeba objevovala šikana?</p> <p>No šikana mezi klukama určitě. Oni se vzájemně šikanovali, zvlášť když to byl takový nějaký cigán třeba. To těch cigánů takových tam bylo třeba víc. Oni ti kluci se teda dovedli proti nim pěkně postavit a když třeba se tam něco ztratilo, tak samozřejmě měli oni v tom prsty, že. Oni byli třeba, to si nedovedete představit, ti kluci na něco tak strašně šikovní, že jich bylo škoda třeba a jako řemeslníci byli výteční tou svou šikovností. Oni třeba té škole nedali to, co měli, to jim tak zdaleka nevadilo, řemeslu rozuměli, to základní, co potřebovali pro řemeslo, to se naučili tam a byli z nich opravdu vynikající řemeslníci a tou praxí samozřejmě vypsali ještě víc a byli z nich vyloženě vynikající řemeslníci z těch kluků, z většiny, ne samozřejmě ze všech.</p>	<p>Odveta od spolužáků za krádeže</p> <p>Šikovnoat romských chlapců</p> <p>Schopní řemeslníci</p>	<p>Romští chlapci na škole</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Můžete mi povědět něco více o vašem výchovném působení na žáky této školy?</p> <p>No mohu vám vykládat jeden takový případ, co se mi stal. Stál jsem o přestávce na chodbě a díval jsem se na dvorek a přišel ke mně chlapec a „Pane učiteli, já bych s váma hrozně rád mluvil.“ A já povídám: „A proč?“ „Já mám hrozný problém.“ A já povídám: „A jaký problém máš, s čím ti můžu pomoci?“ „No v tým mi asi nemožete pomoci, mně chybějý drogy.“ „No, ty tady opravdu nedostaneš, v tom ti nemožu pomoci. No a nemohl bys jako přestat?“ A on: „No pane učiteli, já bych tak strašně rád přestal s těma drogama, ale to nende, to si nedovedete představit, jak vás to trápí. Já jsem sám z toho zničený. Já bez toho nemožu být.“ tak mu povídám: Ale chlapče, to se budeš muset léčit, my ti tady nepomůžeme i kdybychom dělali nevim co. To musíš jít se léčit.“ Nevím, jak to s ním dopadlo, protože pak brzo musel odejít z ústavu, měl ke mně takovou důvěru, že šel za mnou v době, kdy už mu bylo úzko a prostě vysvětloval mně, proč ty drogy už musíš mít, že si na to tak zvykl strašně a že to je strašná věc, říkal: „No já bych vám to nepřál, abyste to zažil, to já už sám rád bych se toho zbavil, ale nemůžu.“ Já říkám: „No, když se toho chceš zbavit, musíš se jít léčit k lékařům a ty ti budou muset pomoci. Já ti tady nepomůžu, ale určitě ti lékaři ti pomohou, když se toho budeš chtít zbavit. Když se toho nebudeš chtít zbavit, tak ti nepomůže nic.“ „Tak vám děkuji“ a chlapec odešel.</p>	<p>Prosba o rozhovor</p> <p>Velký problém</p> <p>Chybí mi drogy</p> <p>Jediná cesta</p> <p>Volání o pomoc</p> <p>Léčba závislosti</p>	<p>Narkomanova důvěra k učiteli</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Vedl jste ještě nějaký podobný důvěrný rozhovor s nějakým žákem?</p> <p>Měl ke mně i důvěru chlapec, který přišel z kriminálu. Ve vězení byl za to, že zavraždil nějakou paní asi ji něčím udusil nebo něco takového. Nějaká úplná blbost, co chtěl nebo tam zebrať. Oni ho pustili po uplynutí určité té doby. A já jsem se ho ptal: A prosím tě, ty nemáš jako takový pocit z toho, že jsi udělal něco špatného, když si připravil člověka o život? „Trošku mám, ale trošku nemám. Ona mně ta paní taky ubližovala nebo něco mně dělala. Úplně jsem v tom tak nebyl vinen. To, co jsem udělal, udělal jsem špatnýho, ale i ona měla (to byla buď jeho máma nebo nějaká příbuzná, nevím přesně jaké s ní měl konflikty) na tom podíl. No ale já bych se chtěl tady vyučit a stát se řádným člověkem já nechci tady dělat to, co se mě stalo nebo to, co jsem udělal.“ No tak říkám, když budeš chtět a budeš se tady učit slušně, určitě to učiliště uděláš a může být z tebe řádný člověk, jak říkáš. On říká: „No v kriminále by mě nepřevychovali. Tam jsem nic dobrýho neviděl.“ To byla tak ta jeho řeč. Já říkám: „Ale víš, zavinil sis to všechno sám, tady ten svůj život. Musíš si uvědomit, že to nebyla jenom vina všech těch kolem tebe, ale především taky tvoje vina.“ „Já to vím, ale já se s tím pořád nedovedu smířit.“</p>	<p>Důvěra k učiteli</p> <p>Žák odsouzený za vraždu</p> <p>Nemáš výčitky svědomí?</p> <p>Podíl viny</p> <p>Chci se vyučit</p> <p>Být řádným člověkem</p> <p>Kriminál</p> <p>Uznat svoji vinu</p>	<p>Učitel vychovává bývalého vězně</p>

Otevřené kódování respondent č. 6

Text	Kódy	Kategorie
<p>Jaké měli vychovatelé nejčastější problémy s žáky na tom učilišti, na internátu?</p> <p>Vychovatelé měli problém především v tom, že nechtěli někteří žáci respektovat určitý režim toho dne po vyučování. Někteří byli zvyklí volně se chovat, tak jak byli zvyklí z domova nebo z těch ústavů, a přece jenom ti vychovatelé museli je nějak usměrňovat, vždyť oni je měli od okamžiku, kdy jsme opustili tu školu, ve dvě, ve tři nebo i ve čtyři i později, ale od té doby je měli až do rána měli na starosti a tam se potom děly věci, že jednak se tam potom možná objevovala ta šikana a jednak tam někteří ti chlapi nechtěli respektovat, co nějaký ten vychovatel po nich chtěl. Oni nám sdělovali ty problémy v okamžiku, kdy jsme přišli do školy a kdy se tam objevil ten sbor učitelů a vychovatelé měli chvíli klid a nám se z toho kolikrát ježily vlasy, že to vůbec zvládali. Ale během té výuky byli všichni jako ovečky, hodný, člověk by si myslel, že to jsou hodný děti. Takže oni vždycky čekali, až my odejdeme. Oni se nás báli nebo já nevím, jinak se to nedalo vysvětlit, že během té výuky problémy s nimi nebyly, ale byly, až jsme odešli.</p>	<p>Neochota žáků respektovat režim</p> <p>Zakořeněné zvyky</p> <p>Usměrnování žáků vychovatelů</p> <p>Problematika volného času učňů</p> <p>Porady vychovatelů s učiteli</p> <p>Odlišné chování žáků ve škole a mimo ni</p>	<p>Výchovné problémy s žáky</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>A jaký postoj k těmto problémům zaujímal pan ředitel?</p> <p>Otec Jan to slyšel ráno, od těch vychovatelů. To jsem na něm obdivoval. On zachoval naprostej klid a říkal: „Víte oni jsou z takových různých rodin, berte to tak nebo se to snažte pořád nějak zmiřňovat“. Víte celý jako úkol byl zmiřňovat ty problémy, který vznikly toho večera a tam se potom hodně projevovalo to, že tady Josef a ostatní se snažili většinu těch dní zaplnit těmi sporty. To znamená ten volný čas, ty fotbaly a já nevím co všechno a oni ti chlapci byli vděční za to, že mohli sportovat a že měli tu náplň nějakou. Tam možná ty problémy vznikly z toho důvodu, že tam nebyla ta náplň. Ten vychovatel nějak je nedovedl zaměstnat. To byl velký problém. A na to zaměstnání těch prostředků nebylo moc. Tam byla výborná nějaká dílna, ta se později dělala. Tam byla výborná tělocvična, když bylo škaredé počasí to se později udělalo tam. Ze začátku to nebylo tak, když si uvědomíte, že ta škola byla jenom školou, byla to fara jenom stará a potom se ta aktivita měla projevovat nějak před školou, to byl nesmysl, tam hřiště nebylo. To se jezdilo až tam, anebo přímo ve škole, to byly třídy, takže to se nedalo. Takže teprve potom, to byla velká tělocvična, rozbořená, to ti kluci opravili, potom se to mohlo dělat v té tělocvičně. Takže to bylo pro ty vychovatele těžké v tom, že neměli tu aktivitu kde s nima dělat a že tam snad něco četli ani kino tam nebylo, tak televize, tam by mohlo být, ale bylo to celkově po této stránce takový nepřipravený. To až za provozu se to připravovalo, ale přes to, je to zajímavé, že se to ukočírovalo, že tam nedošlo k nějakému tvrdému k nějakému že by se tam dopustili nějakého, přestože to byly velmi poškozené děti po výchovné stránce, nedošlo tam k nějakému takovému trestnému činu, dalo by se říct. A to jsem se tedy obdivoval, oni byli jinak takový, jak jsem říkal, já jsem hleděl, měli při tom fotbale oni měli k těm chudákům hezký vztah, nebyli to dacani.</p>	<p>Klid a rady otce Jana</p> <p>Cíl práce – zmiřňování problémů</p> <p>Sport ve volném čase žáků</p> <p>Chybějící náplň</p> <p>Nedostatek financí</p> <p>Později zřízená dílna</p> <p>Výborná tělocvična</p> <p>Škola na staré faře</p> <p>Složité začátky</p> <p>Chlapci opravovali tělocvičnu</p> <p>Chybějící prostory pro aktivity</p> <p>Omezené možnosti</p> <p>Děti poškozené po výchovné stránce</p> <p>Vztah učňů k mentálně postiženým</p>	<p>Zmiřňování výchovných problémů</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Vybavíte si nějaký konkrétní případ, kdy se chtěl učeň zachovat dobře, ale vzhledem k jeho „nastavení“ to vůbec dobře dopadnout nemuselo?</p> <p>To vám jenom říkám takový příběh, o tom zloději aut. Já jsem tak říkal, lidi zlatí, jak já se dostanu do Prostějova, no jenom autobusem, tam to jede za hodinu a půl a tady ten zloděj, o kterém jsem věděl, že to je, přišel za mnou a pane učitelí, co máte a jak to, že tady jste? Nenašel se nikdo, kdo by mně odvezl do Prostějova a on povídá kluk, já bych vás odvezl. No a já jsem říkal dobře chlapče, ale ty máš svoje auto? My jsme stáli u okna, kde byl výhled na to parkoviště před, a tam byly zaparkovaná auta a on povídá: „Vyberte si“. Takže já jsem řekl: „Stop“. On měl jako problém, chtěl udělat dobrý čin, ale na úkor lumpárny. No, a to člověk pořád musel vědět, že ti kluci vypadají jako dobráci, ale někdy toho dovedou i zneužít. Toto byl pořád ten boj s výchovou dětí a obdivuji se tomu, že v tom vždyť ta puberta řádila, byli také odmítáni, byli tam také ti lumpové z Plumlova, jak tam ubíjeli ta zvířata</p>	<p>Špatná doprava</p> <p>Nabídka zloděje</p> <p>Možnost výběru</p> <p>Stop</p> <p>Dobry úmysl skrývající lumpárnu</p> <p>Boj s výchovou dětí</p> <p>Kontext</p>	<p>Zloděj aut</p>
<p>Můžete uvést nějaký další zajímavý zážitek o snaze chlapců o spolupráci s učitelem?</p> <p>Měl jsem takové zážitek v hodině, že tam byl nějaké chlapec vysokého důstojníka a on byl problémové, i když tátu měl vysoce postavenýho a byl myslim taky v nějakým tom ústavě. To byl kluk velké, vysoké, a já jsem tam začal učit tu matiku a tam začali... zkoušeli to na mě, protože jsem byl nové a ten kluk se postavil a povídá: „Tak dost, bude tady klid, já se chcu něčemu naučit!“ A v tu ránu, on byl teda chlap jak hora, ten syn a v tu ránu byl klid a já, mě proběhla v klidu hodina, tak já jsem v duchu si říkal já vidíš ty mě pomáháš, byli tam chlapi, kteří si vážili toho, že jsou v prostředí, kde něco jim chtějí sdělit, k něčemu je vést, to si vážím.</p>	<p>Chlapec důstojníka</p> <p>Nekázeň v hodině</p> <p>Klid</p> <p>Schopnost vážit si přijetí na školu</p>	<p>Pomoc učitelí</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Jaký je tedy váš názor, jak působilo prostředí učňovského střediska na chlapce?</p> <p>Nakonec ale v tom prostředí s těmi chlapci, kteří byli stejně tou výchovou předchozí, tak nakonec se to tam trochu srovnávalo a já jsem opravdu žasl, když byly ty větší slavnosti kolem Vánoc, ale ono to bylo i jindy, takže najednou jsem vlastně hleděl, kdo že to vedle mne vlastně je. Kde ti lumpové jsou. Oni tam skutečně k sobě byli milí, tak nás se báli, ale chovali se fantasticky. Ale říkal jsem si, to si Jan vzal tvrdý oříšek. Jednou jsem jel s Janem autem a povídám mu, ale důstojnosti, to jste si vzal ale tvrdý oříšek, říkám, byl jsem zvyklý na jiné školy. No, ale kdo jiný se má o ty děti starat, lidi zlatí. A jsou jiní vychovatelé křesťanští, kteří jezdí na tábory, kde mají hodný děti, šikovný děvčata, a tak dál, ale když by chtěl, aby tu práci dělali ti vychovatelé, mluvím i o salesiánech, odjinud, kde byli úspěšní, ale s normálními dětmi, tak tady se jim nechce. Takže klobouk dolů i před těmi, kteří tam Ti vychovatelé zůstali. A byli odevšad. No my jsme potom říkali, no oni to nezvládli, nějaký kluk si tam roztrhal... no to je jedno. Ale víte, že to období, kdy oni zdivočeli, bylo nejdůležitější překonat a potom to učení už, ale překonat to. To nebylo možné, aby v noci tam řádili a byli to lumpové a přes den dělali svatoušky. Na to je ta vychovatelská činnost a na to se nikdo moc nehnal. To otec Jan měl největší problémy. Otec Jan měl právě největší problémy, aby otec Jan tam udržel vychovatele, kteří byli schopni na ně nějak působit.</p>	<p>Pozitivní vliv</p> <p>Hezké chování učňů</p> <p>Tvrdý oříšek</p> <p>Kdo by se jiný postaral?</p> <p>Práce, která netáhne</p> <p>Snadnější výchova bezproblémových žáků</p> <p>Překonat nesnadné období</p> <p>Úkol vychovatelů</p> <p>Problém najít vychovatele</p>	<p>Těžká práce vychovatelů</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Mistři odborné výchovy se také podíleli na výchově učňů z internátu?</p> <p>Ti mistři určitě byli jednak schopní mistři, dovedli ty chlapce vyučit, to jsem si všiml a měli to trochu usnadněné tím, že ty chlapce zapojovali do práce. Oni, co jsme tak pozorovali, pokud měli nějaký úkol udělat, tak ti kluci dělali a hodně. A já jsem tam obdivoval se té jejich aktivitě, takže oni to ti mistři měli při té výchově, oni také vychovali, ty děti, jednak k práci a jednak k jakési kázni, ale měli to usnadněné tím, že ty chlapce zaměstnávali. Oni ti kluci museli být zaměstnáváni a proto ten větší problém byl ty večery, kdy jak nepracovali, neučili se, to nějak další příprava na hodinu, to byl právě úkol těch vychovatelů, aby je donutili, aby se připravili nějak na tu další hodinu a oni se tomu úspěšně nebo neúspěšně bránili a proto tam docházelo mezi těmi vychovateli a těmi žáky k těm konfliktům. Ale jinak při práci, když se učili, třeba tu zedničinu, tak tam to bylo většinou velmi dobré. Byly tam také nějaký výstřelky, ale nebylo to v takové měře jako třeba odpoledne, jak měli to volno.</p> <p>Já jsem třeba vždycky byl šokovaný, když jsme šli sportovat, hrát tu kopanó s těma z Nezamyslicema, tam byli chlapci, muži a „na hlavu“ většinou, postižení a já jsem si vždycky říkal, pane bože, to nemůže dopadnout dobře, ti kriminálníci, ti darebáci, kteří byli tam jako, tak oni mají hrát s těma hlópákama. Oni je převálcují. Oni se k nim chovali slušně.</p>	<p>Schopní mistři</p> <p>Pracovití chlapci</p> <p>Snadnější výchova</p> <p>Problematické večery</p> <p>Úkol vychovatelů</p> <p>Nespolupráce žáků</p> <p>Fotbal s mentálně postiženými</p> <p>Překvapivě slušné chování žáků</p>	<p>Eliminace výchovných problémů</p>

Text	Kódy	Kategorie
<p>Co považujete za největší úspěch dosažený na vřesovickém internátě?</p> <p>Považuji to, že ty děti se jednak víc vzdělaly, než byly a jednak se naučili trochu lidsky se chovat. Jednak jedni k druhému a jednak k té společnosti. To je obrovský plus. Jedině, co se mně tam jako zdálo podivný a divný a na co by se měli do budoucna pro tyto slabé žáky zaměřit, že mají být vychováváni k tomu řemeslu, většinou se stanou jenom řemeslníky, ale na základě toho mají být upravené ty osnovy, aby se ty děti učili v tom řemesle jenom to, co v tom řemesle budou potřebovat, tedy v té škole a ne co jsme viděli my a byli jsme toho účastni, že nám předkládali učebnice, které byly pro středoškoláky. To už ty děti sráželo, protože oni tomu nerozuměly a přestávali si věřit a pochopitelně když člověk si přestává věřit, říká si: A mně na tom nezáleží, nemusím se učit a tak dále. A jakmile něčemu nerozumím, to všechno, co by měl znát, tak už je zle. A toto, ta příprava nebo osnovy, to by mělo být připraveno pro tyto problémové žáky a to tak, aby to skutečně začaly chápat a do budoucna to začali využívat.</p>	<p>Vzdělání</p> <p>Lidské chování</p> <p>Potřeba uzpůsobení osnov</p> <p>Nevhodné učebnice</p> <p>Nepochopení učiva</p> <p>Ztráta sebedůvěry a motivace</p> <p>Uzpůsobení osnov žákům s problémy</p>	<p>Úspěchy na internátu a potřeba změn</p>

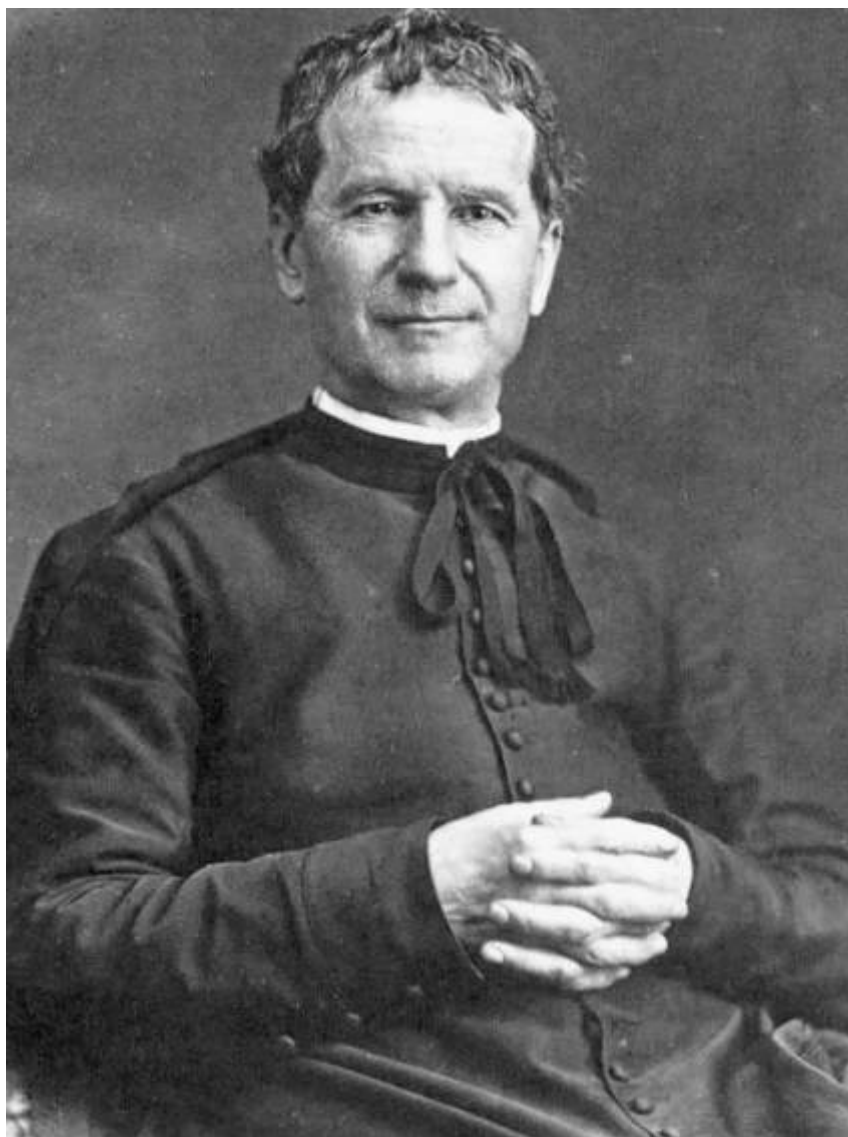

Text	Kódy	Kategorie
<p>Na jaké oblasti, když zhodnotíte ze své zkušenosti je nutné se na internátech i jinde zaměřit?</p> <p>Zaměřit by se měli na ten osobní kontakt, aby ty děti chápaly, že někdo jim chce pomoc, že někdo má k nim bližší vztah, než oni ho zažili. Oni ho třeba nezažili ani u svých rodičů ani u svých předchozích vychovatelů. Ten kontakt, aby vám začali důvěřovat, já, když jsem kdysi učil na základní škole, tak ve třídě byl respekt. Ale všiml jsem si, že když byla ta přestávka a oni přišli za mnou a ke mně se chovali najednou nějak jinak, ten kontakt tam mezi nama byl takový vřelejší. K ledasčemu se přidali právě v tom volném čase. Ten volný čas je důležitý právě k tomu, aby ti vychovatelé přitáhli ty děti a ti učitelé, že jim mohou důvěřovat, že je nezklamou, ti kantoři myslím a že klidně můžou říct ledasco, co nebude potom nějak zneužíváno k ve vztahu k tomu žákovi. Takový ten kontakt mezi vychovatelem mezi učitelem a žákem. A jakmile toto nemají třeba doma, tak to hledají jinde a když to najdou, tak je to dobrý, když to nenajdou, tak je to zlý.</p>	<p>Důležitost osobního kontaktu</p> <p>Blízký vztah</p> <p>Vytvoření důvěry</p> <p>Zkušenost učitele</p> <p>Volný čas – prostor pro vychovatele</p> <p>Důvěrná sdělení bez obav</p> <p>Hledání osobního kontaktu</p>	<p>Osobní kontakt</p>

PŘÍLOHA P IV – P VII: OBRÁZKY

Seznam obrázků:

Obrázek č. 1	Don Bosco	211
Obrázek č. 2	Don Bosco zpovídá (1861)	212
Obrázek č. 3	Don Bosco ve svém pokoji v Turíně (1861).....	213
Obrázek č. 4	Don Bosco s kapelou (1870).....	213
Obrázek č. 5	Don Bosco žehná dětem (Řím, 1867).....	214
Obrázek č. 6	Oratoř ve čtvrti Valdocco na Pinardiho pozemku	214
Obrázek č. 7	První tiskárna	215
Obrázek č. 8	Část ze Stanov Společnosti sv. Františka Saleského	216
Obrázek č. 9	Fryštácký ústav před rekonstrukcí	226
Obrázek č. 10	Při sportu v klerice.....	226
Obrázek č. 11	Páter Ignác Stuchlý – první český salesián.....	227
Obrázek č. 12	Hudba a zábava byly součástí výchovy ve Fryštáku	227
Obrázek č. 13	Informační brožura – učiliště ve Vřesovicích.....	228
Obrázek č. 14	Informační brožura – aktivity v učilišti	229
Obrázek č. 15	Informační brožura – mapa.....	230
Obrázek č. 16	Informační brožura – SOŠ svatého Jana Bosca v Kroměříži	231

Obrázek č. 1 Don Bosco (zdroj: kniha Don Bosco od Roberta Schiélé)

Obrázek č. 2 Don Bosco zpovídá (1861) (zdroj: kniha Don Bosco od Roberta Schiélé)

Obrázek č. 3 Don Bosco ve svém pokoji v Turíně (1861) (zdroj: kniha od Roberta Schiélé)

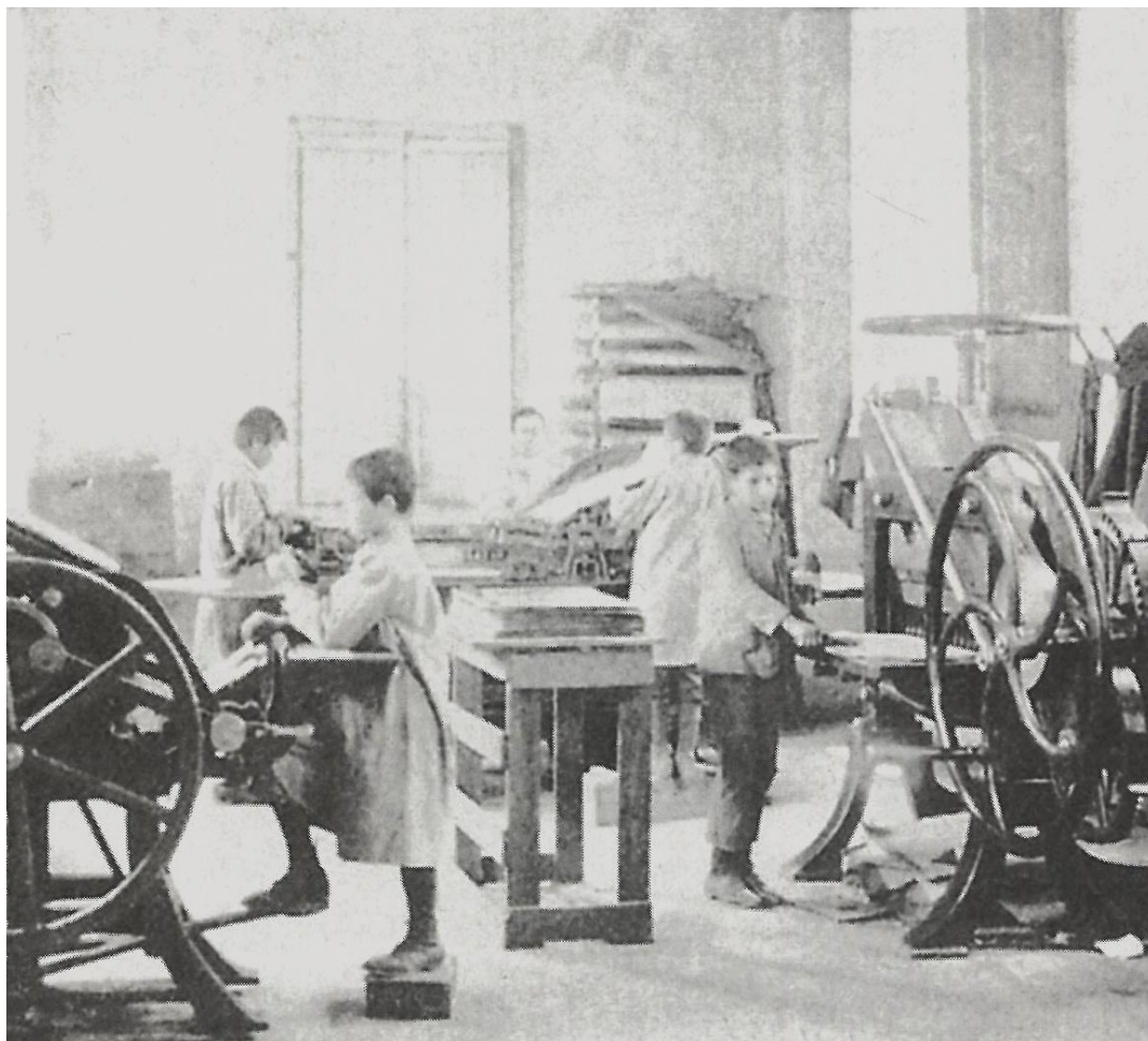
Obrázek č. 4 Don Bosco s kapelou (1870) (zdroj: kniha Don Bosco od Roberta Schiélé)

Obrázek č. 5 Don Bosco žehná dětem (Řím, 1867) (zdroj: kniha Don Bosco od Roberta Schiélé)

Obrázek č. 6 Oratoř ve čtvrti Valdocco na Pinardiho pozemku (zdroj: kniha od Roberta Schiélé)

Obrázek č. 7 První tiskárna (zdroj: kniha Světec Don od P. Albertiho)

III.

DOPIS Z ŘÍMA

(Akta hlavní kapituly Zbožné společnosti salesiánské 1 (1920) č. 1., 24. června, str. 40-48. MB XVII, 107-114.)

V Římě dne 10. května 1884

. Moji drazí synáčkové v Ježíši Kristu!

Ať jsem blízko nebo daleko, myslím stále na vás. Přeji si jen jedno, abych vás viděl šťastné zde i na věčnosti. Tato myšlenka a toto přání mě přiměly, abych vám napsal tento dopis. Cítím, moji drazí, tíhu své odloučenosti od vás. To, že vás nemohu vidět ani slyšet mi působí takovou bolest, že si to nedovedete ani představit. Proto jsem vám chtěl napsat před týdnem tyto řádky. Ale neustálá zaneprázdněnost mi v tom zabránila. Přestože mi zbývá do návratu jen několik dní, chci uspíšit svůj příchod mezi vás alespoň dopisem, když to nemohu učinit osobně. Jsou to slova toho, kdo vás v Kristu Ježíši něžně miluje a musí s vámi mluvit otevřeně jako otec. Vy mi to dovolíte, že ano? Budete mi věnovat svou pozornost a uskutečníte, co vám řeknu.

Řekl jsem, že myslím stále a jedině na vás. Když jsem se tedy nedávno uchýlil večer do pokoje a chystal jsem se ke spánku, začal jsem se modlit, jak mě naučila má dobrá maminka. V tom se mi zdálo — ani nevím, zda jsem byl přemožen spánkem nebo zaujat nějakou vidinou — že se mi představili dva z mých bývalých chovanců z oratoře. Jeden z nich přistoupil ke mně, srdečně mě pozdravil a řekl: «Done Bosko, poznáváte mě?»

«Na tebe i na všechny ostatní. Ty jsi Valfré a byls v oratoři před rokem 1870».

«Řekněte mi», pokračoval Valfré, «chtěl byste vidět chlapce, kteří byli v Oratoři tenkrát se mnou?»

«Ano, ukaž mi je», odpověděl jsem, «udělá mi to velkou radost». A Valfré mi ukázal všechny chlapce, jak vypadali v té době, postavou i věkem. Zdálo se mi, že jsem ve staré Oratoři, v době rekreace. Všechno bylo samý život, samý pohyb, samá radost. Ten běhal, ten skákal, ten vybízel ke hře. Tu hráli na žábu, tam zajímanou a s míčem. Na jednom místě stál kněz a hlouček chlapců mu visel na rtech jak vypravoval jakousi příhodu. Na jiném místě hrál klerik s jinými chlapci na «osle leť» a na «řemeslníka». Ze všech stran se ozýval zpěv, smích, všude kolem kleriků a kněží plno chlapců, kteří vesele povykovali. Bylo vidět, že mezi chlapci a představenými panuje velká srdečnost a důvěra. Byl jsem okouzlen tímto pohledem a Valfré řekl: «Vidíte, rodinné ovzduší přináší láska a láska zase důvěru. Tak se otvírají srdce a chlapci se se vším svěřují beze strachu mistrům, asistentům a představeným. Jsou upřímní ve zpovědi i mimo ni a ochotně plní všechno, co se jim nařídí, protože vědí, že jim přikazuje někdo, kdo je miluje».

V té chvíli se ke mně přiblížil druhý bývalý žák. Měl úplně bílé vousy a řekl mi: «Done Bosko, chcete teď uvidět a poznat chlapce, kteří jsou v Oratoři dnes?» — (Byl to Josef Buzzetti).

«Ano», odpověděl jsem, «vždyť jsem je už měsíc neviděl».

Ukázal mi je tedy. Viděl jsem Oratoř a vás všechny o rekreaci. Ale už nebylo slyšet radostný zpěv a křik, nebylo vidět onen ruch a život jako při první podívané. V jednání a výrazu mnoha chlapců byla vidět nuda, malátnost, rozmrzelost a nedůvěra, až mě to bolelo. Pravda, viděl jsem mnohé, jak si bezstarostně hráli a proháněli se. Ale nemálo jich stálo o samotě, opírali se o sloupy a trápili se bezútěšnými myšlenka-

mi. Jiní postávali na schodech, na chodbách nebo na pavlačích směrem do zahrady, aby se vyhnuli společné rekreaci. Další se ploužili ve skupinkách, mluvili spolu polohlasně a vrhali kolem sebe podezřelé a zlomyslné pohledy. Občas se i usmáli. Ale byl to úsměv, doprovázený pohledy víc než podezřelými. Jsem si jist, že by se svatý Alois v jejich společnosti pořádně začervenal. I mezi těmi, co si hráli, jich bylo hodně znechucených, že dávali jasně najevo, jak je hra nebaví.

«Viděl jste svoje chlapce?» ptal se mě bývalý žák.

«Vidím je», povzdechl jsem.

«Ti jsou, panečku, jinačí, než jsme kdysi bývali my!» zvolal ten zestárlý žák.

«Bohužel. Jaká otrava — tahle rekreace!»

«A zde vězí příčina, proč tak mnozí přistupují ke svátostem chladně a zanedbávají pobožnosti v kostele i jinde. Příčina, proč nejsou rádi tam, kde je Boží prozřetelnost zahrnuje veškerým dobrem pro tělo, pro duši i pro rozum, proč mnozí nejdou za svým povoláním, proč jsou nevděční k představeným, proč z nich rostou tajnůstkáři a reptalové, se všemi žalostnými důsledky».

«Chápu, uznávám to», odpověděl jsem. «Ale jak tyto moje drahé hochy zase vzkřísit, aby znova nabyli té živosti, veselosti a srdečnosti jako kdysi?»

«Láskou».

«Láskou? Copak nejsou moji chlapci dost milováni? Ty přece víš, jak je mám rád. Ty víš, co jsem pro ně vytrpěl a snášel za těch dlouhých čtyřicet let a kolik snáším a trpím dodnes. Kolik to bylo strádání, ponižování, protivenství a pronásledování, abych jim sehnal chleba, domov, učitele a hlavně abych se postaral o spásu jejich duší. Udělal jsem pro ně všechno, co jsem uměl a mohl. Jsou mojí celoživotní láskou».

«Nemluvím o vás».

«A o kom tedy? O těch, co mě zastupují? O ředitelích, prefektech, učitelích, asistentech? Nevidíš, že jsou mučedníky studia a práce? Že obětují svá mladá léta pro ty, které jim svěřila Boží prozřetelnost?».

«Vidím, chápu. Ale to nestačí. Chybí něco, co je ještě důležitější».

«Co to může být?»

«Aby byli chlapci nejen milováni, ale aby také sami chápali, že jsou milováni».

«Ale copak nemají oči? Copak to nechápou? Nevidí, že všechno, co se pro ně dělá, dělá se jedině z lásky k nim?»

«Nikoli. Opakuji, že to nestačí».

«Čeho je tedy třeba?»

«Aby z toho, že milujeme věci, které se jim líbí a že se účastníme jejich dětských zálib, poznali, že je milujeme i tehdy, když od nich vyžadujeme kázeň, studium, odříkání, které se jim přirozeně líbí méně. A aby se to naučili konat rádi».

«Vyjádři se jasněji!»

«Pozorujte chlapce při rekreaci».

Podíval jsem se a namítl: «A co zvláštního mám vidět?»

«Už tolik let se zabýváte výchovou mládeže a nechápete? Podívejte se lépe! Kde jsou naši salesiáni?»

Podíval jsem se a viděl, že jen málo kněží a kleriků bylo mezi chlapci a ještě méně se účastnilo jejich zábav. Představení už nebyli duší rekreace. Většina z nich se procházela, bavili se spolu a nevšímalí si, co dělají chlapci. Jiní se dívali na rekreaci, ale chlapcům se nevěnovali ani myšlenkou. Další dávali pozor jen tak zpovzdálí, ale když se někdo něčeho dopustil, neřekli mu nic. Tu a tam sice některý chlapce upozornil, ale takovým tónem, že to byla spíš hrozba. Několik salesiánů se ještě pokoušelo vmísit se do nějaké skupiny chlapců, ale viděl jsem, jak se tito chlapci záměrně snažili, aby se učitelům a představeným vyhnuli.

Tu můj přítel pokračoval: «Copak jste za starých časů ora-

toře nebyl vždycky mezi chlapci a zvláště v době rekreace? Vzpomínáte si na ta krásná léta? Cítili jsme se jako v ráji a vzpomínáme na tu dobu s láskou, protože všechno se řídilo láskou a my jsme před vámi neměli tajemství».

«Jistě, tehdy jsem měl radost ze všeho. Chlapci ke mně chodili s nadšením, chtěli se mnou mluvit, poslouchali s živým zájmem moje rady a řídili se jimi. Ale copak nevidíš, jak mi to dnes znemožňují ustavičné návštěvy, spousta práce i moje zdraví?»

«Dobrá, ale když nemůžete vy, proč to nedělají vaši salesiáni? Proč nenaléháte a nevyžadujete, aby jednali s chlapci tak, jak jste jednal vy?»

«Mluvím, že se mohu umluvit, ale mnozí už se bohužel necítí na takovou námahu jako kdysi».

«A tak zanedbávají málo a ztrácejí mnoho. Mnoho jejich námahy se promarní. Ať mají rádi to, co se líbí chlapcům a chlapci budou mít rádi to, co se líbí představeným a tak usnadní jejich námahu. Příčinou nynější změny v Oratoři je nedůvěra některých chlapců k představeným. Kdysi se všechna srdce představených otvírala, hoši představené milovali a poslouchali je na slovo. Teď jsou představení považováni za nadřízené, nikoli za otce, bratry a přátele. Proto jsou spíš obáváni než milováni. Má-li tu být opět jedno srdce a jedna duše, je třeba pro lásku Ježíše Krista prolomit tu osudnou bariéru nedůvěry a nahradit ji srdečnou důvěrou. Pak bude vést poslušnost žáka, jako matka vede své dítě. Potom zavládne v oratoři zase pokoj a radost jako za krásných dob našeho mládí».

«Ale jak prolomit tu bariéru?»

«Srdečnost k chlapcům, zvláště o rekreaci. Bez srdečnosti je láska nepochopitelná. Ale kdo nechápe, že je milován, nemůže mít důvěru. Kdo chce být milován, musí ukázat, že miluje. Ježíš Kristus se stal maličkým s maličkými a snášel naše

ubohosti. To je Učitel srdečnosti! Učitel, kterého je vidět jen za katedrou, je pouhým učitelem a nic víc. Ale když jde s hochy o přestávce hrát, stává se jejich bratrem. Je-li někoho vidět kázat jen z kazatelny, řekneme, že nekoná ani víc ani méně, než je jeho povinnost. Ale když prohodí slovo o rekreaci, je to slovo milujícího. Kolik obrácení způsobilo několik vašich slov, která jste nečekaně pošeptal některému chlapci, právě když si hrál. Kdo ví, že je milován, miluje. A kdo je milován, dosáhne všeho, zvláště u mládeže. Tato důvěra spojuje chlapce s představenými jako elektrický proud. Srdce se otvírají, ukazují svoje potřeby a vyjevují své chyby. Tato láska pomáhá představeným snášet námahy, mrzutosti, nevděk, nepříjemnosti, nedostatky a nedbalosti chlapců. Ježíš Kristus nedolomil nalomenou třtinu a neuhasil doutnající knot. To je náš vzor. Pak už nikdo nebude pracovat jen proto, aby se mohl pochlubit; nikdo nebude trestat pouze proto, aby pomstil svou uraženou sebelásku; nikdo se nebude vyhýbat asistenci ze žárlivosti a ze strachu, aby ho někdo nepředčil; nikdo nebude pomlouvati druhé, aby si získal lásku a úctu hochů na úkor všech ostatních představených — čímž nedosáhne leč opovržení a pokryteckých lichotek; nikdo se nenechá zaslepit náklonností k jednomu stvoření tak, že by se mu věnoval na úkor ostatních hochů; nikdo nebude z lásky k vlastnímu pohodlí polevovat ve svatosvaté povinnosti asistence; nikdo z falešného lidského ohledu nepomene napomenout toho, kdo si to zaslouhuje.

Bude-li vládnout tato pravá láska, nebude se hledat nic jiného než sláva Boží a spása duší, ale když tato láska ochabne, půjde všechno od deseti k pěti. Proč se láska nahrazuje chladnými příkazy? Proč představení přestávají zachovávat zásady výchovy, které jim Don Bosco předepsal? Proč se systémem, v němž se předchází nepořádkům bdělostí a laskavostí, poněmhu nahrazuje systémem pohodlnějším a jednodušším pro toho, kdo poroučí? Proč se vyhlašují zákony, prosazované tresty, které vzbuzují nenávist a vyvolávají mrzutosti a

ubohosti. To je Učitel srdečnosti! Učitel, kterého je vidět jen za katedrou, je pouhým učitelem a nic víc. Ale když jde s hochy o přestávce hrát, stává se jejich bratrem. Je-li někoho vidět kázat jen z kazatelny, řekneme, že nekoná ani víc ani méně, než je jeho povinnost. Ale když prohodí slovo o rekreaci, je to slovo milujícího. Kolik obrácení způsobilo několik vašich slov, která jste nečekaně pošeptal některému chlapci, právě když si hrál. Kdo ví, že je milován, miluje. A kdo je milován, dosáhne všeho, zvláště u mládeže. Tato důvěra spojuje chlapce s představenými jako elektrický proud. Srdce se otvírají, ukazují svoje potřeby a vyjevují své chyby. Tato láska pomáhá představeným snášet námahy, mrzutosti, nevděk, nepříjemnosti, nedostatky a nedbalosti chlapců. Ježíš Kristus nedolomil nalomenou třtinu a neuhasil doutnající knot. To je náš vzor. Pak už nikdo nebude pracovat jen proto, aby se mohl pochlubit; nikdo nebude trestat pouze proto, aby pomstil svou uraženou sebelásku; nikdo se nebude vyhýbat asistenci ze žárlivosti a ze strachu, aby ho někdo nepředčil; nikdo nebude pomlouvati druhé, aby si získal lásku a úctu hochů na úkor všech ostatních představených — čímž nedosáhne leč opovržení a pokryteckých lichotek; nikdo se nenechá zaslepit náklonností k jednomu stvoření tak, že by se mu věnoval na úkor ostatních hochů; nikdo nebude z lásky k vlastnímu pohodlí polevovat ve svatosvaté povinnosti asistence; nikdo z falešného lidského ohledu nepomene napomenout toho, kdo si to zaslouhuje.

Bude-li vládnout tato pravá láska, nebude se hledat nic jiného než sláva Boží a spása duší, ale když tato láska ochabne, půjde všechno od deseti k pěti. Proč se láska nahrazuje chladnými příkazy? Proč představení přestávají zachovávat zásady výchovy, které jim Don Bosco předepsal? Proč se systém, v němž se předchází nepořádkům bdělostí a laskavostí, poněmhu nahrazuje systémem pohodlnějším a jednodušším pro toho, kdo poroučí? Proč se vyhlašují zákony, prosazované tresty, které vzbuzují nenávist a vyvolávají mrzutosti a

chlapce, kteří jsou teď v Oratoři a stejného bývalého žáka z Oratoře.

Začal jsem se ho vyptávat: «To, cos mi řekl, oznámím svým salesiánům. Ale co mám říci chlapcům Oratoře?»

Odpověděl mi: «Ať uznají, jak se představení, učitelé a asistenti namáhají a snaží z lásky k nim. Kdyby to nebylo pro jejich dobro, nepodstupovali by tolik obětí. Ať si pamatují, že pokora je pramenem veškerého pokoje. Ať umějí snášet chyby druhých, protože dokonalost není nikde na světě, ale pouze v nebi. Ať skončují s reptáním, po kterém chladnou vřelá srdce. Ale nade vše ať se snaží žít v Boží milosti. Kdo nežije v míru s Bohem, nemá v sobě pokoj a nedokáže žít v míru s druhými».

«Ty mi tedy říkáš, že mezi mými chlapci jsou i takoví, co nežijí v míru s Bohem?»

«To je první příčina nespokojenosti. Kromě ní jsou ještě jiné, o kterých víte a které je třeba odstranit; ale hovořit o nich teď by nemělo smysl. Ve skutečnosti nedůvěřuje pouze ten, kdo musí skrývat nějaká tajemství a kdo se bojí, aby nevyšla najevo, protože ví, že by se za ně musel stydět a měl by z toho velké nepříjemnosti. Nemá-li ve stejné době srdce pokoj s Bohem, žije v úzkosti, v neklidu, nesnáší poslušnost, pro nic za nic se rozčiluje, zdá se mu, že všechno jde špatně a jelikož samo nemiluje, myslí si i o představených, že ho nemají rádi».

«Ale můj milý, copak nevidíš, kolik jich v oratoři přistupuje ke zpovědi a k přijímání?»

«Je pravda, že jich ke zpovědi chodí hodně. Ale zásadní chyba, které se mnozí přitom dopouštějí, je nedůslednost v předsevzetích. Zpovídají se, ale ze stále stejných chyb, ze stejných blízkých příležitostí, ze stejných špatných návyků, ze stejných neposlušností a ze stejného zanedbávání povinností. Tak to chodí měsíce a roky, u některých až do páté třídy

gymnázia. Takové zpovědi mají cenu malou nebo žádnou. Proto nejsou pramenem pokoje a kdyby byl hoch v takovém stavu povolán před Boží soud, bylo by to velmi vážné».

«A je v Oratoři hodně takových?»

«Vzhledem k celkovému počtu hochů, co jsou v domě, jich není mnoho. Podívejte se». A ukazoval mi je.

Podíval jsem se a viděl ty chlapce, jednoho po druhém. Ale u několika z nich jsem viděl věci, které mě hluboce zarmoutily. Nechci o tom psát. Ale až se vrátím, promluvím si s každým, koho se to týká. Teď vám jen povím, že je načase modlit se a pevně se rozhodnout, ne slovy, ale skutky a ukázat, že i mezi námi žijí Comollové, Saviové, Besuccové a Saccardiové.

Nakonec jsem se svého přítele otázal: «Chceš mi ještě něco říci?»

«Kažte všem, velkým i malým, aby si stále uvědomovali, že jsou syny Panny Marie Pomocnice. Že ona je zde shromáždila, aby je uchránila nebezpečí světa, aby se měli rádi jako bratři a aby chválili Boha i ji svým vzorným chováním. Že je to Panna Maria, která jim obstarává chléb a prostředky ke studiu svými nespočetnými milostmi a divy. Ať si připomenou, že jsou před svátkem své přesvaté Matky a že s její pomocí má padnout ona bariéra nedůvěry, kterou se i ďáblovi podařilo navršit mezi chlapce a představené a které zchytrale využívá, aby zničil určité duše».

«A podaří se nám tu bariéru odstranit?»

«Určitě, budou-li velcí i malí ochotně snášet malá odříkání z lásky k Panně Marii a uskutečňovat to, co jsem vám řekl».

Mezitím jsem se dál díval na své chlapce a když jsem viděl, jak se někteří z nich řítí do věčné záhuby, byl jsem zachvácen takovou bolestí u srdce, že jsem se probudil. Chtěl jsem vám povědět ještě mnoho důležitých věcí, které jsem poznal, ale čas ani okolnosti mi to nedovolují.

Končím. Rozumíte tomu, co si od vás přeje ten ubohý stařec, který strávil pro své drahé chlapce celý svůj život? Nic jiného, než aby se s patřičnými obměnami mohly vrátit šťastné dny prvotní Oratoře. Dny lásky a křesťanské důvěry mezi chlapci a představenými; dny ochoty a snášenlivosti jedněch vůči druhým z lásky k Ježíši Kristu; dny srdcí, otevřených s úplnou prostotou a zářivou nevinností; dny lásky a pravé radosti pro všechny. Potřebuji, abyste mě potěšili naději a slibem, že uděláte všechno, co si přeji pro dobro vašich duší.

Vy si dostatečně uvědomujete, jakého štěstí se vám dostalo tím, že jste v Oratoři. Před Bohem vám prohlašuji: Stačí, aby nějaký hoch vstoupil do salesiánského domu a Panna Maria jej okamžitě bere do své zvláštní ochrany.

Budme tedy všichni zajedno. Láska těch, kteří poroučejí, i láska těch, kdo mají poslouchat, ať mezi námi vytvoří duchovní ovzduší svatého Františka Saleského.

Moje drahé děti, blíží se chvíle, která nás spolu rozloučí a já se odeberu na věčnost (poznámka tajemníka: Zde Don Bosco přestal diktovat. Oči se mu zalily slzami, nikoli z lítosti, ale z nevýslovné něžnosti, kterou prozrazoval jeho pohled a tón jeho hlasu. Za chvíli pokračoval). Proto toužím, abyste vy, kněží, klerici i drazí chlapci, zůstali na té cestě našeho Pána, na které on sám si vás přeje mít. K tomu vám Svatý Otec, jehož jsem navštívil v pátek 9. května, posílá z celého srdce své požehnání.

O svátku Panny Marie Pomocnice budu už s vámi před obrazem naší milované Matky. Přeji si, aby se tento svátek slavil s veškerou slavností. Don Lazzero a Don Marchisio ať se postarají, aby bylo veselo i v jídelně. Svátek Panny Marie Pomocnice má být předehrou k věčnému svátku, který máme jednou všichni společně slavit v nebi.

Váš nejoddanější přítel v Ježíši Kristu
kněz Jan Bosco

Obrázek č. 9 Fryštácký ústav před rekonstrukcí (zdroj: kniha Český Don Bosco od P. Zelinky)

Obrázek č. 10 Při sportu v klerice (zdroj: kniha Český Don Bosco od P. Zelinky)

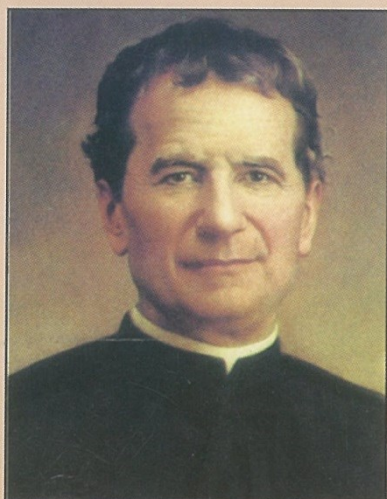

Obrázek č. 11 Páter Ignác Stuchlý – první český salesián (zdroj: kniha od P. Albertiho)

Obrázek č. 12 Hudba a zábava byly součástí výchovy ve Fryštáku (zdroj: kniha od P. Zelinky)

DON BOSCO

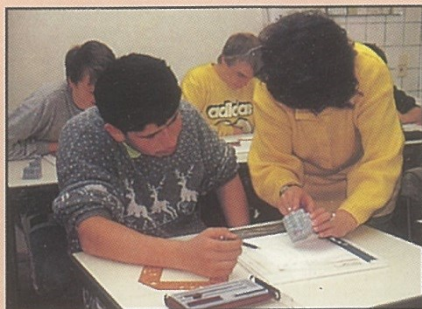

Střední odborné učiliště stavební
Odborné učiliště a učiliště
Don Bosco ve Vřesovicích
PSČ 789 09, Tel: 0508 / 78181

Middle Special school of building.
Don Bosco in Vřesovice, 789 09
Tel: 0508 / 78181

Obrázek č. 13 Informační brožura – učiliště ve Vřesovicích

Život našeho učiliště *The life of our school*

Při výuce
During lessons

Využití volného času
Enjoying a leisure time

Poznáváme krásy naší vlasti
Seeing beauties of our country

V Babiččině údolí
In "Babiččino údolí"

↑ Na Břevnově u Benediktinů
In "Břevnov u Benediktinů"

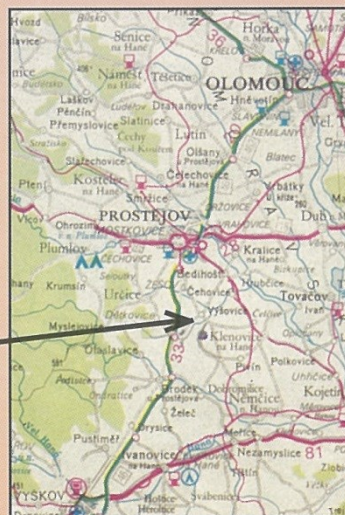
V tichém venkovském prostředí plníme vzdělávací
a výchovné poslání našeho učiliště.
*In a quiet village environment we are filling
the education mission of our school.*

Ředitel učiliště
Headmaster of school

**PŘIJĎ ITY
MEZI NÁS**
*EVEN YOU
COME AMONG US*

Vřesovice

Obrázek č. 15 Informační brožura – mapka

STŘEDNÍ ODBORNÁ ŠKOLA SVATÉHO JANA BOSKA

je křesťansky orientovaná, poskytuje vzdělání v tříletých učňovských oborech a dvouletých oborech nástavbového studia v oblasti zemědělství a lesnictví. Zřizovatelem školy je Arcibiskupství olomoucké.

Škola se nachází v Kroměříži. Hlavní budova je umístěna v areálu Na Lindovce. Domov mládeže najdete v Pavlákově ulici. Objekty pro realizaci odborného výcviku jsou v Kroměříži - Zámečku, Kroměřížských zahradách, ve Chvalčově a Chropyni.

Základním cílem školy je umožnit mladým lidem všestranný osobnostní a profesní rozvoj v křesťanském duchu reprezentovaném tradicí katolické církve. Chceme rozvíjet profesní hrdost, vědomí důstojnosti práce, vnímání povolání jako služby bližnímu a společnosti. Osobnostnímu rozvoji žáků slouží výchovný a pastorační program založený na salesiánském preventivním systému.

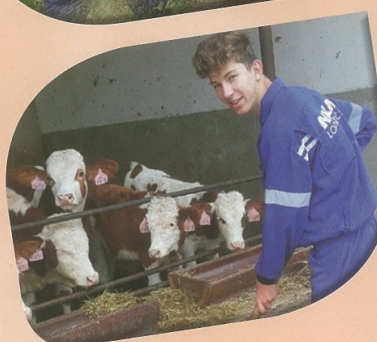
Škola nabízí ubytování na vlastním Domově mládeže a široký výběr aktivit ve vlastním Středisku volného času.

NABÍZENÉ OBORY

- > **Lesní mechanizátor 41-56-H/01**
– tříletý učební obor s výučním listem

- > **Zahradník 41-52-H/01**
– tříletý učební obor s výučním listem
  - specializace pro okrasné zahrady a parky

- > **Zemědělec – farmář 41-51-H/01**
– tříletý učební obor s výučním listem
  - od druhého ročníku možnost volby specializace
vinař – vinohradník

- > **Opravář lesnických strojů 41-56-H/02**
– tříletý učební obor s výučním listem

Obrázek č. 16 Informační brožura – SOŠ svatého Jana Boska v Kroměříži

